

کیمیا گهرییا نفیژہ

JEZIRY BOOKSHOP

کتیخانہ

MOB. 0750 458 88 06

@jeziry.bookshop1

دھوکہ-شارع کارہہ مقابل شمال احمد خانی
کتیخانہ مہاراجہ کورہ ۵۰، مریو، نینگلیوٹہ

یوجد لدينا خدمة التوصيل - مع خدمة كاهلانا پرنٹوگا یا شہی

جزیرہ 2 راہو پراکٹر مارکا نہدیہ شہریا خدیانا

- کتیب: کیمیاگریا نقیثی (کیمیا الصلاۃ للدکتور أحمد العمری)
- کورٹکرن و قہوژارتن و وەرگپران: تەحسین ئیبراھیم دۆسکی
- بەرگ: آیوب گارہ
- چاپا ئیککی ۲۰۱۹
- ژمارا سپارتنی:
- ژ چاپ و وەشانین کتیبخانہیا جزیری

كىمياگەرييا نقيزى

كورتكرن و فەوژارتنا كىتيا (كىماء الصلاة)

يا د. أحمد خيرى العمري

وەرگېران

تەھسىن ئىبراھىم دۆكى

ب نأقئ خوءائئ مهزن و ءلوءقان

ئەف كىتەبە

خواندەقانىن ھىژا: (كىمياگەرييا نقيژى) يان كرنا مە بۆ وئ نقيژى يا
بشيت مە بگوھۆرت؛ دا پشتى ھنگى ئەم ژى بشيىن واقعى خۆ بگوھۆرىن،
كو مژارنى قى كىتەبىيە، ئىك ژ وان مژارنى گەرمە يىن ئەقرو دان و ستاندىن
ل دۆر دئىنەكرن؛ چونكى مخابن نقيژىن مە ئەقرو نىزىكە وە لى ھاتىن كو
چو مفايى د واقعى ژيانا مە دا نەگەھىنە مە!

و ئىك ژ گرنگىرىن و ب مفاىرىن كىتەبىيىن د قى دەلىقەيى دا ب
بەرچاقىن من كەفتىن كىتەبە ھىژا دكتور ئەحمەد خەيرى ئەلعمومەرىيە، ئەوا ب
ناقى (كىمىاء الصلاة) ب زمانى عەرەبى و د پىنج بەرگىن بچوبىك دا
بەلاقبوى، نقيسەرى ئەف مژارا گرنگ ب وىرەكى و ب رەنگەكى خوش و ب
تام و ب ساناهى ئىخستىيە بەر تىشكىن قەكۆلىن و دان و ستاندىن، بۆ
ھندى دا نقيژا مە ئەقرو وەكى زەمانى ئىكى ب دەورى خويى دوست رابىت
د ئاكارنا وئ جفاكا ئىسلامى يا دلخواز دا ئەوا كارى بۆ راکرن و دوبارە
دانان و ئاكارنا جىھانى دكەت، جىھانەكا خودىناس و خىرخواز، و پشتى مە
ب شەوقەكا زىدە ئەف كىتەبە خواندى، مە حەزكر خواندەقانىن مە -يىن
خواندنا عەرەبى نەزانن- ژ مفايى قى كىتەبىيى بىبار نەمىن، لەو مە برىار دا
كورتييەكا قەوژارتى ژ قى كىتەبىيى قەگوھىزىنە زمانى كوردى، و ب شىوہەكى
خوش و ب ساناهى بدانىنە بەر دەستى خواندەقانى كورد، و ژ بەر كو مە ل
گەلەك جەھان دەستكارى د بنىات و ئاھايىيى كىتەبە ناھبۆرى دا كرىيە، و ل

هندهک جهان ب تنی مه هزر وهرگرتییه و مهسهله ب شیوهیی خو
 شروقهکرییه، و ل هندهک جهان مه مزار کورتکرییه و ل هندهکان زیدهکرییه،
 مه نهشیا ناقي وهرگپرانتي ب تمامی ل سهر قی کارئي خو بدانين، بهلکی مه
 ناقي (کورتکرن و شهوژارتني) بهري (وهرگپرانتي) دانا، و د سهر هندی را
 نهز داخوای ژ ههر خواندهفانهکي زمانتي عهرهبي بزانت دکهم کوئو ل
 نهصلی کتییی بزقپرت؛ چونکی مه ل قپري ئو ههمی مفا قههنگوهازتینه یين
 وی د کتییبا خو دا بهلاقکرين.

ئارمانجا مه ژي -وهکی یا نقیسهري- ئهوه ئهم دوباره هزرا خو د نقیژا
 خو دا بکهين، و پسپاری ژ خو بکهين: ئهم بچی نقیژي دکهين؟ و چاوا دي
 شیین نقیژهکا ب مفا کهين، نقیژهکا وهسا یا مه بگوهورت؟
 وهرن دا پینکفه بهري خو بدهيني کانی بچی ژ ناقبهرا ههمی شهعائرين
 عیبادهتین ئيسلامی ب تني ئهم نقیژي رۆژي پینج جاران دوباره دکهين؟
 هوین بیژن ئهف دوبارهکره تشتهکي ژ قهستا و بی مهعنا بت؟

بۆچی ئەم نقيژى دكەين؟

دەرگەهەكى ڤەر

تشتى مرۆڤى خودان باوهر ب خەم دئىخت ئەوه دەمى ئەو مرۆڤهكى دىبنت نقيژان ناكەت، و ئەو د دل دا پسيارى دكەت: ئەرى چاوا ئەڤه دشت نقيژان نەكەت؟ نەخاسم دەمى ئەو دىبنت ئەو مرۆڤ مرۆڤهكى جاميهر و دلەكى ساخلەمى هەي.

بەلى تشتى خودان باوهرى تيگەهشتى پتر ب خەم دئىخت ئەوه دەمى ئەو نقيژكەرەكى دىبنت نقيژا وى چو گوهورينى ل نك وى پەيدا ناكەت، و وى ژ خەلكى دى جودا ناكەت، و ئەو د دل دا پسيارى دكەت: ئەرى چاوا ئەڤه دشت نقيژكەر بت و بى ب ڤى رەنگى بت؟ نەخاسم دەمى ئەو دىبنت ئەڤ مرۆڤه بى مجده ل سەر كرنا نقيژى ل دەمى وى.

و تشتى هزارا بارا پتر ژ نقيژكەرپن مه يپن ئەڤرۆ دوهستينت ئەوه ئەو هەست دكەن كو ئەو نقيژا ئەو دكەن هەما ب تنى هندەك گوتن و كريارن واجبى ژ سەر وان رادكەن، وەكى دى ئەو چو تامى ژى نابينن، لەو گەلەك ژ وان د دل دا پسيار دكەن: ئەرى چاوا ئەم دى شين نقيژەكا وەسا بۆ خودى كەين ئيكەمين جار تاما وى يا شرين بدەتە دەڤى مه، پاشى گوهورپنەكى بپخته سەر و بەرى ژيانا مه؟

د سەرى خۆ دا ئەم (دزانين) كو تشتهكى گەلەكى پيتشييه نقيژا مه ئەو بت يا مه دگوهورت، و د دلى ژى دا ئەم (هەزدكەين) ئەم نقيژەكا وەسا بكەين كو مه بگوهورت، بەلى مخابن ئەڤ (زانين) و ئەڤ (هەزكرنە) ئيكا

هند ژ مه چي ناکهت کو ئهم نقیژهکا وهسا بکهین د واقعی دا رډفتاری مه بگوهورت، و مه نقیژکهران ژ نه نقیژکهران جودا بکهت؛ چونکی گوهورپنا رډفتاری (میکانیزمهکا ئالوز) پی دقیت، و تیرا ناکهت کو تو د سهری خو دا گرنگییا خوگوهورپنی بزانی، یان ب دلې خو حهز ژئ بکهی.. چهند مروقتین جگارکیش -بو نمونه- هه نه باش دزانن کو زیانین مهزن د جگاری دا هه نه، و ژ دل حهز دکهن کو جگاری نه کیشن، بهلې پا چهند ژ وان هه نه قی زانین و هه زکرنی دکهنه واقعه کی عه مەلی بو نه هیلانا رډفتاری جگارکیشانی ل نک خو؟

گه له ک کس هه نه پسار دکهن: ئه ری چاوا ئهم دی شیین نقیژهکا وهسا کهین یا بشیت رډفتاری مه یی جفاکی بگوهورت؟ نقیژهکا وهسا ئهم تامهکا خوش ژئ ببینین؟

د بهرسقی دا دی بیژین: مخابن چ راجیته یین وهسا د دهستی مه دا نینن ئهم پیشکیشی شان پسارکهران بکهین، و بیژینی: چی گاڤا هوین قی دهرمانی ب کار بینن ئیکسهر دی شین وی رهنگی نقیژئ ب دهست خو ئیخن؛ چونکی کرنا مه بو نقیژا ب قی رهنگی، یه عنی: یا بی تام و بی گوهورپن، یا بو مه بوویه رډفتاره کی جفاکی یی خراب و به لاث، و گوهورپنا رډفتاری جفاکی ئه گهر کاره کی (موسته حیل) نه بت ژئ، ئهو کاره کی گه له کی ب سانا هی نینه.

ئه قرۆ د ناڅه را هزرا مه و رډفتاری مه دا چاله کا کویر هیه، و ئیکه مین پیگاڤا پیشتی بو مه کو ئهم ل سهر ریکا چاره سه ربیا دهردی بهاقیژین ئه وه ئهم وی چالی نه هیلین، یان ههر چو نه بت پره کی د ناڅه را هه ردو لایان دا بدانین، دا هزر و رډفتاری مه د گهل ئیک بگونجن.. نوکه -ل دویف وان ئامارین دئینه کرن- ل هه می وهلاتین موسلمانان ده می

پېشانگه‌هين کتېبان دئينه څه‌کرن، کتېبين ديني ژ هه‌می کتېبان پتر دئينه فروتن، و بارا پتر ژ وان کتېبان دئينه خواندن ژي، و ئەو تشتی تېدا دېته هزر و دکه‌فته د سهران دا، و دېته څيان و دکه‌فته د دلان دا، به‌لی دهمی ئەم به‌ری خو دده‌ينه واقعی خو ئەم نابيين ئەو (مادده) بېته په‌فتار و د ژيانا خوانده‌څانان دا بېته ديتن؟ بړچی؟

ئەم حمز دکه‌ين گوهی خو بده‌ينه به‌رنامه و گوتارین دينی، و ئەم که‌یفا خو پی دئینين، و ئەم حمز دکه‌ين ئەو د ده‌زگه‌هين راگه‌هاندنی دا زیده‌تر لی بین، به‌لی گاڅا مه‌سه‌له دېته ب کارئینانا وی تشتی د وان به‌رنامه و گوتاران دا دئيه گوتن، هر ئیک ژ مه بو خو ل هیجه‌تی دگه‌ريیت!!

یه‌عنی: دويراتييه‌کا مه‌زن د ناقبه‌را (زانين) و (حه‌زکرن) و (په‌فتاری) مه‌ دا هه‌یه، به‌لکی سهر و دلېن گه‌له‌ک ژ مه -وه‌کی ئەم بو خو دبېژن- دپاڅو و بژوين بن، به‌لی مخابن پترييا مه‌ په‌فتاره‌کی جڅاکي یی پاک و بژوين نينه، و ئەو مروځی ته دیت یی مجده ل سهر په‌فتاره‌کی جڅاکي یی خراب، وه‌کی کرنا نڅیژا بی تام و بی مفا، ئەوا نه چوبی ل خودانی زیده دکه‌ت، و نه ژي دگوه‌وړت، تو بزانه سی دهردين دژوار و خه‌طه‌ر یین څيککه‌فتين و ل نک وی په‌يدا بووين:

- دهردي نه‌مانا (مه‌ناعه‌ت) و خو‌پاراستنی.

- دهردي نه‌بوونا (ئيراده‌ت) و هیزا خو‌چيکرنی.

- دهردي (ئيدمانا) ل سهر خو‌نه‌گوه‌وړینی.

و جهی مخابنيييه‌ چاره‌يا فی دهردي سی سهر نه ل نک دختوران هه‌یه مروځ قه‌ستا وان بکه‌ت، و نه دهرمانی وی ل دهرمانخانه‌يان هه‌یه مروځ بکرت! و به‌لکی هوين ژي وه‌کی من بیژن: څيچا پا ئەم چ بکه‌ين؟ خو بی هیڅی بکه‌ين يان ژي ل چاره‌يه‌کی بگه‌رييین؟

پسپارہ کا گرنگ

ل سہری من دقیت ہر ٹیک ژ مہ وی پسپارا گرنگ ژ خو بکھت یا
مخابن زوی ب زوی نائیتہ سہر ہزرا مہ، ئەو ژى ئەقەییە: ئەری بۆچی ئەز
نقیژان دکەم؟

دەمی مروژ بەری خو ددەتە نقیژکەرەن ئەقرو، دی بینت ئەو
د بەریخوژدان و ھەلسەنگاندنا خو دا بو نقیژئی دژیکجودانە، گەلەک نقیژکەر
ھەنە ژ بەر کول وی باوەریتە نقیژ ستوننا دینییە، و ئەو یە مروژی موسلمان
ژ یی نەموسلمان جودا دکەت، ھەر پینج نقیژان ل وەختی وان دکەن، و
بەلکی ئەو وان ل مزگەفتان ب جماعت ژى دکەن، و کاری بو ھندی دکەن
کو ئەو وان ب ڕەنگەکی (خوشووعی) ژى بکەن.

و گەلەک ژى ھەنە ژ بەر کو ھزر دکەن شەرت دلە، و یا ژ وان قە دلین
وان دپاقرژن، سستییی د کرنا نقیژان دا دکەن، ل وەخت ناکەن، یان ھندەک
جاران دکەن ھندەک جارەن، یان بەلکی ھەما ھەر نەکەن، و بیژن: ئەگەر
مروژی باوەرییا دلی ھەبت کرنا نقیژئی تشتەکی گرنگ نینە!

و ئاشکەرایە کو ئەف جودابوونا (موسلمانان) د دەر حەقا کرنا نقیژئی
دا ئەنجامی جودابوونا وانە د بەرسفدانا قی پسپارا گرنگ دا: ئەری بۆچی
ئەم نقیژان دکەین؟ و مەبەست ژ کرنا نقیژئی چییە؟

مخابن دەمی ھەر ٹیک ژ مە د گەل خو بەرسفا قی پسپاری ددەت، و
وان ئەگەرەن دھژمیت یین ئەو نقیژئی ژ بەر دکەت، کۆمەکا ئەگەرین
پەیوەندی ب ئاخەرتی و جزایی دینی قە ھەى دبیت، و قەت نائینتە سەر
ھزرا خو کو ژ بەر ھندەک ئەگەرین پەیوەندی ب دنیاى و ژیاننا رۆژانە قە
ھەین ئەو نقیژئی دکەت. و ئەو ژ بیرا خو دبەت کو ھندەک ئارمانجین جفاکی

و دنیایی ژى د نقیژئ دا ههنه، و نه ههما ژ بهر چوونا بهحهشتی ب تنی خودئ کرنا نقیژئ ل سهر مه فهرکریه.

ئیک ژ راستییین زیده بهرچاڅ د شریعتی ئیسلامی دا ئهفهیه: ((دنیا جهی چاندنا توفیه به ئاخړهتی)) و مهتلا وی بؤ مروقی وهکی مهتلا وی هؤلییه یا شاگرده ئمتحانی لی دکهن، و پستی هنگی چاڅهړیی ئهجامی دمیمن. ل سهر قی بناخهیی د بیر و باوهړیا ئیسلامی دا (دنیا) و (ئاخړهت) قهت و قهت ژیکجودا نابن، و ههر کارهکی ئیسلامی ژ مه خواست بت ئهم بکهین دهمی ئهم بهحسی ئارمانجین کرنا وی دکهن دقیت ل سهری ژ دنیایی دهست پی بکهین و ل ئاخړهتی ب دووماهی بینین، و قهت د شیان دا نینه ئهم ئارمانجهکا (ئاخړهتی) ب جه بینین پی ئهم وی ب کارهکی وهسا څه گریدهین کول دنیایی بیتهکرن.

د گهل قی راستیا بهرچاڅ، ههر جارهکا ئهم پسیارا وان ئارمانجان دکهن یین شریعتی داناینه د کرنا عیبادهتان دا، ب تاییهتی نقیژئ، ئهم بهحسی وان ئارمانجان دکهن یین کول ئاخړهتی ب دهست نقیژکهری څه دئین، وهکی غفراندنا گونههان، و چوونا بهحهشتی و هتد.. ههر وهکی چو ئارمانجین دنیایی د نقیژئ دا نینن، تشتی دبه ئهگهرا هندئ کو نقیژ چو گوهورینی د دنیا مه دا پهیدا نهکته.

ژ بهر قی چهندي ئهم دبیزین: یا فهره دهم بؤ دهمی نقیژکهر بهری ههر ئیکي دی پسیاری ژ خو بکهت: ئهری بؤچی ئهز نقیژئ دکهم؟

و وهک هاریکاری بؤ نقیژکهری ل سهر دانا بهرسقهکا دورست و تمام بؤ قی پسیاری، مه قیت هندک نیشانان ل سهر ریکا وی بدانین؛ دا ئهو پی ب ریکا خو بکهفت، و دهمی قهستا ئارمانجی دکته خهلت نهبت، و دا ئهو بزانت کانی ئهو چ نقیژه ئهو دکته.

نقیژکەر و هه‌قدژییه‌کا زیق!

نقیژ - وه‌کی ئهم دزانین- د ئیسلامی دا عیباده‌ته‌کی ده‌مداره، رۆژی پینج ده‌مان دئیته‌کرن، و ئهو عیباده‌ته‌که‌ ل مزگه‌فتی ب کۆم ژی (یه‌عنی: ب جماعت) دئیته‌کرن، و ده‌می ئهم به‌ری خۆ دده‌ینه هژمارا نقیژکهران ل مزگه‌فتین خۆ، راسته‌ به‌لکی ئهو هژمار ب تمامی یا ب دلّی مه‌ نه‌بت، به‌لّی هه‌تا هه‌دده‌کی ئهم دشیین بیژین ئهو هژماره‌کا کیم ژی نینه، هه‌ر چه‌نده نقیژ ژ نقیژی و جه‌ ژ جهی فهرقه، و ل وی ده‌می دقیت ئهم ژ بیر نه‌که‌ین کو (که‌مییه‌تا زیده) چو به‌ایی خۆ د ته‌رازییا خودی دا نینه ئه‌گه‌ر ئهو ل سه‌ر (نه‌وعییه‌تا باش) یا ئافاکری نه‌بت، به‌لّی گومان تیدا نینه کو د مه‌سه‌له‌بیین جفاکی دا گه‌له‌ک جارن (که‌مییه‌تی) هه‌ده‌ک نیشان و ده‌لاله‌تین ئاشکه‌را دگه‌هینت، و من دقیت ل قیژی ئهم هه‌می پیکشه‌ ل وی ده‌لاله‌تی بگه‌ریبین یا د گه‌له‌کییا هژمارا نقیژکهران دا هه‌ی د جفاکا مه‌ دا، ب تایبه‌تی ئهوین رۆژیی ل سه‌ر هه‌دی دکه‌ن کو نقیژین وان ب جماعت بن و ل مزگه‌فتی بن، و ئهم پسپاره‌کی د ئاقبه‌را خۆ دا به‌لیخین، و دان و ستاندنی ل دۆر بکه‌ین: ئه‌ری ئهو کارێ ئه‌ف هه‌می نقیژکهره‌ ل کرنا وی دمجد، کو نقیژه، د ژيانا وان یا رۆژانه دا ئهو ئه‌نجام پیقه دئیت یی خودی نقیژ ژ به‌ر وی فهرزکری؟

ئهو نقیژا ئه‌ف مروّقه‌ ل مالا خۆ، یان ل مزگه‌فتی ب جماعت دکه‌ن، شیا به‌ کاره‌کی وه‌سا ل وان بکه‌ت کو ئهو ژ خه‌لکی دی جودا بین یین نقیژی ناکه‌ن؟

مخابن به‌رسف نه‌ ئه‌وه یا دل پی خوش دبت، به‌ری خۆ بده‌نه مزگه‌فتین مه‌ ئهو ب نقیژکهران دئاقانه، و به‌ری خۆ بده‌نه جفاکا مه‌ دی بینن ئهو ژ پاقرییی یا ویرانه، ژ پاقرییا جاده‌یی بگه‌ر و هه‌تا تو دگه‌هییه‌ پاقرییا

دلی، پیسییا ناشکھرا د مال و کولان و رښتاری مه دا زیق دکهت، ژ خو پیسییا قهشارتی بهس خودی پی دزانت چنده! دره و بیبهختی، غش و حيله، دوروباتی، زهعیکرنا ده می ب کارین بیخیر قه، تنهلی و بیکاری، و حهتا دووماهییا لیستهیهکا دریژ یا پیسییین ماددی و مهعنهوی یین بو جفاکا مه بوینه دوریشمه و ناڅ و نیشان..

بهلکی هندهک ژ مه ههبن بیژن: قیجا ما خونه نفیژکهرن څان هه می کرتیبیان دکهن؟ و گاڅا ته هندهک نمونهیین زیندی و دهسپشانکری بو ئینان کو بهلی گهلهک ژ نفیژکهران ب خو ژی قی چهندي دکهن، دا کوئو ژ ئعترافا ب واقعهکی نه دلخواز برهښن، ئو دی بیژن: مانې نفیژکهر نه ملیاکهته دا کو چو خرابیان نهکته.

راسته گهلهک ژ څان خرابیین د جفاکی دا دئینهکرن نه ژ نفیژکهران پهیدا دهن، و کهسی نهگوتیه: ههچیی نفیژکهر بت دقیت بته ملیاکهت و چو کیماسی ژی چی نهبن. بهلی راستیهکا تهعل و ترش ههیه دقیت ئم ئعترافی پی بکهین، ئو ژی ئهقهیه: پتریا نفیژکهرین مه ئهقرؤ بارهکی نه یی کیم ژ گونهها دورستکرنا قی واقعې خرابی ئم تیدا دژین د ستوبی دایه، بلا ئم د گهل خو د راستگو بین، پشکهکا نه یا کیم ژ وی غش و حيلهیا ل بازارین مه دئینهکرن ژ نفیژکهران پهیدا دبت، و بارا نفیژکهران -ئوین چار پینج نفیژین خو ل مزگهفتی ب جماعت دکهن- ژ وی دره و بیبهختی و خاپاندنا د جفاکا مه دا ههی نه یا کیمه، نه بهس هنده، بهلکی مهسهله یا گههشتیه وی دهرهجي نسهیا نفیژکهران د ناڅ (دز) و (عهرهقهخوړ) و (ریباخوړ) و (زناکهران) ژی دا بهر ب زیدهبونې قهیه.. واقع ئهقهیه، مه بقیت نهقیت!! لهو ئم ل قیړی خو نهچار دبیین ل دؤر بنیاتې قی گرتکا ئالوز بچین: ئهړی چ ئهگر د پشت ههبوونا قی (ههقدژیا زیق) را ههیه

ل نک نقیژکه‌ران؟ و ئەو چ تشته قی ئالۆزیی ل نک وان په‌یدا دکه‌ت؟
 ده‌می خودای مهن به‌حسی نقیژئ دکه‌ت دبێژت: (إن الصلاة تنهى عن
 الفحشاء والمنکر) یه‌عنی: هندی نقیژه‌ خودانی ژ فاحیشی و کریتییی دده‌ته
 پاش، ئه‌ری ئەو چ تشته بوویه ئەگه‌ر ئەم نقیژکه‌ر ملی نقیژئ و فاحیشی
 د دلی خو و د ژيانا خو دا بده‌ینه ئیک؟ ئەو چ تشته ئیکا هند ژ مه
 چیکری ئەم نقیژه‌کا وه‌سا نه‌که‌ین یا مه‌ ژ فاحیشی و کریتییی بده‌ته پاش؟
 بۆچی ئەو کارئ مه‌زنئ نقیژئ ل موسلمانین ئیکئ دکر ئەقرو ئەو ل مه
 ناکه‌ت، هه‌تا دهره‌جه‌کی نقیژکه‌رین مه‌ د هه‌قدژییه‌کا زیق دا دژین؟ ئه‌ری ما
 مه‌سه‌له‌ نه‌گه‌هشتییه‌ وئ دهره‌جئ ئەم به‌ری خو بده‌ینه قی دیاردئ وه‌ک
 ئیشه‌کا جفاکی یا پیتقی ب چاره‌سه‌رییی هه‌ی؟

بنیاتی گرفتارییه‌کا ئالۆز

نقیژ -وه‌کی خودئ حوکم پی دای- خودانی خو ژ (فاحشی و مونکه‌ری)
 دده‌ته پاش، و ئەم نقیژکه‌رین ئەقرو بۆ چوونا به‌ر ب (فاحشی و مونکه‌ری)
 قه‌ ژ نه‌نقیژکه‌ران دجودا نینن، تشتی پسپاره‌کی ب گهرمی دنازینت: ئه‌ری
 بۆچی حالئ مه‌ د گهل نقیژئ یئ ب قی ره‌نگییه‌؟ بۆچی ئەم نقیژئ دکه‌ین
 هه‌ر وه‌کی ئەم ناکه‌ین؟ نقیژه‌کا سار و بی تام یا چویی ژ مه‌ نه‌گوهرت؟
 به‌لکی هه‌ندک که‌س د ناڤ مه‌ دا هه‌بن، ده‌می به‌حسی قی ئیسا مه‌زن
 دئیته‌که‌رن حوکمه‌کی دژوار ل سه‌ر نقیژکه‌رین مه‌ یین ئەقرو بده‌ن و بیژن:
 چونکی نقیژکه‌رین مه‌ (مونا‌فقن) له‌وا نقیژ چویی ژ وان ناگوهرت.. و ئەو
 ب خو مه‌سه‌له‌ هوسا یا ب سانا‌هی نینه، ژ بلی کو ئەقه‌ ره‌نگه‌کی ره‌قینییه‌
 ژ گه‌ریانا ل دو‌یف ئەصل و بنیاتی گرفتارییی!!

بهلئى.. بهرده وامييا كه سه كى ل سهر كرنا پټنج نقيژان ب شهف و رږژ،
 ب تاييه تى ل مزگهفتى ب جماعت، كاره كى و هسا نينه مروقى منافق بشيت
 پى رابيت، لهو د گوتنه كى دا هاتيبه: نه گهر هه وه ديت زه لامه كى بهرده وام
 قهستا مزگهفتان كر، هوين شاهديه يى بو وى ب باوه رييى بدهن؛ چونكى
 خودايى مه زن گوتيبه: (إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مِنْ آمِنٍ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ).

قيجا پا نهفه چييه چى دبت؟

جاري بهرى هم بهرسقه كا بنبر بو قى پسيارا ئالوز بدهين، وهرن دا
 بهرى خو بدهينى كانى بوچى هم نقيژى دكهين؟ يه عنى: بناخه يى ديتن و
 بهريخودانا مه بو كرنا نقيژى چييه؟ و چ نه گهر د پشت رابوونا مه را بو كرنا
 نقيژى هه نه؟ وهرن دا هم ب بسته يى قى پسيارى ژ خو بكهين:

بوچى هم نقيژى دكهين؟

دهمى هم رهنكى تيگه هشتا نقيژكه ران بو نقيژى دخوينين، و بهرى خو
 ددنه وان نه گهران يين د پشت نقيژكرنا وان را ههين، وهكى نهو هزر دكهين،
 هم دشيبن گهله كى ژ نه گهرا هه بوونا وى ئالوزيى دهسنيشان بكهين يا بهرى
 دهليفه يه كى مه به حس ژى كرى: نهرى بوچى نقيژ مه ناگوهورت؟

ناشكه رايه كو نهو پالده رين نه قروكه نقيژكه رين مه بهر ب كرنا نقيژى
 قه دهبن، و ديتنا وان بو نقيژى دوست دكهين، ژ چارچووه يى پټنج پالده ران
 ده رناكهفن، نهو ژى ب كورتى نهفه نه:

كرنا نقيژى بو ژيبرنا گونه هان:

ل سهرى دقيت ژ بير نهكهين كو نهف هزره د بنيات دا يا دورسته؛
 چونكى نهو ژ حهديسه كا پيغه مبهري -سلاف لى بن- يا وهرگرتييه، نهوا تيدا

هاتی: ((هەر پینج نفیژ، و ئەینی بۆ ئەینی، گونەهین د نایبەرا خۆ دا ژنی دهن، گونەهین مەزن تی نهن)) و گەلەک نفیژکەر وه د نفیژی دگەهن کو ئەو پاقرکەرەکه بۆ گونەهین خودانی، هەر جارەکا وی نفیژ کر باری وی یی تژی ژ قریژا گونەهان دی قالا بت، و دەفتەرا وی دی زقرت سپی و زەلال.

و هەر چەندە ئەف هزره -وهکی مه گۆتی- د بنیات دا یا دورسته؛ چونکی ئەو ژ حەدیسەکا پیغەمبەری -سلاف لی بن- یا هاتییه وەرگرتن، بەلێ تینهگەهشتنا ب تمامی بۆ مەسەلێ دبتە ئەگەر پەیدا بونا هەندەک ئەنجامین نەرتنی د ژيانا نفیژکەری دا، بەلکی هوبن بیژن: چاوا؟

ئەو نفیژکەری هەمی تیگەهشتنا وی بۆ نفیژی ئەو بت کو مەتەلا نفیژی مەتەلا وی لیفکییه یی مرقفی قریژی خۆ پی دشۆت، چی گاڤا گونەهان ئەو قریژی کر ئەو دی قەستا نفیژی کەت و ب کرنا نفیژەکی (یا چاوا بت چاوا نەبت) جارەکا دی دی زقرت پاقر و بژوین.. ئەف هزره گەلەک جارن ئیکا هند ژ وی چی دکەت ئەو ژ کرنا گونەهان نەترست، و خۆ ژئ نەدەتە پاش؛ چونکی چارەیهکا ب ساناهی ل بەر دەستی وی هەیه، قیجا ما بۆچی ئەو دی خۆ ترسینت؟ هندی تە بقییت گونەهان بکه، و پشتی سەعەتەک دوپین دی گاڤا وەختی نفیژی هات، راپە نفیژەکی بکه ئەو گونەه هەمی دی ژئ چن، قیجا چ هەوجە ی ترسا ژ گونەهییه؟!

ژ لایەکی دی قە دەمی نفیژکەری ب قی رەنگی هزرا خۆ د وی حەدیسێ دا دکەت ئەوا بەحسێ ژبیرنا نفیژی بۆ گونەهان دکەت، و گوھ لی دبت کو نفیژ هەمی گونەهین مرقفی ژئ دبت، ب تنی گونەهین مەزن تی نهن، مخابن ئەو -وهکی بارا پتر ژ مه- خەلەت د (گونەهین مەزن) دگەهت، یا ژ وی قە گونەهین مەزن هەما کوشتن و زنا و دزییه، و بەلکی قەخوارنا عەرەقی ژئ بت! بەلێ درەو، غەیبەت، غش و حیلە، زەعیکرنا دەمی،

خیانته و هتد.. ئەفه هه می گونههین بچو بکن ئەوین ب نقیژئی ژئی دچن،
یان ههما ئەو ههر نه گونههن! و مادهم وی چو گونههین مهزن نه کرینه، مهعنا
دهفته را وی سپی بوو و ئەو ب کرنا نقیژهکئی بوو مروقهکئی ساده و بی
گونهه.

هۆسا ل شوینا نقیژ وی ژ (فاحیشی و مونکه ری) بدهته پاش -مخابن-
ئەو پتر وی ب نک فه دبهت.

کرنا نقیژئی بو ئازابونا ژ عهزایی:

د ناف نقیژکههرا دا هژمارهکا نه یا کیم هه نه ئەگهر تو بیژییه ئیک
ژ وان: بوچی تو نقیژئی دکهی؟ ئەو دئ بیژته ته: دا فهزرا نقیژئی ژ سهر من
رابط، و ئەز ب گونهها هیلانا قئ فهزری ل رۆژا قیامهتئ نهئیمه عهزابدان.
مهعنا: وان باوه ری ههیه کو کرنا نقیژئی ئیک ژ وان فهزرا نه یین هیلانا وان
مروقی ل ئاخههتئ تووشی عهزایا خودئ دکهت، قیجا دا ئەو ژ قئ جزایی
خراب قورتال بین، ئەو ب کرنا نقیژئی رادبن.. و ههتا قیژئ چو گرفتاری
د مهسهلئ دا نینه، بهلئ گرفتاری ئەوه ئەف ههزه ئارمانجا خودانی دکهته
ئەو (ب تنئ ژ عقوبه یا نه کرنئ) رزگار بیت، وهکی دی مهسهلا کو ئەو قئ
نقیژئی ب تمامی و دورستی بکهت، ب پهنگهکئ وهسا کو ئەو وی
بگوهورت، ئەفه قهت نائیته سهر ههزرا وی! وهکی وی شاگردهی بهری بچته
ئمتحانی هه می ئارمانجا وی ئەو بت ههما ئەو (ساقهت) نهبت، ئەرئ کهنگی
ئەو دئ ههزرا هندئ کهت کو ئەو ژ قئ ئمتحانی دهکهفت سهرکهفتیی
ئیکئ؟!

مهسهلا کو بهس ئەز فهزری ژ سهر خو پاکهم، ئەوا د سهری گهلهک
نقیژکههرا دا هه ی، بهری وان یی دایه هندئ ئەو نقیژئی وهکی بارهکی گران
ل سهر ملی خو ببین نهزانن کهنگی دئ وی باری دانن، و ژ بهر قئ چهندی

هندهک نقيژکهر هه نه هنگي رحهت دبن ده مي نقيژا خو دکهن، نه هندی ئه و خوشيبي ژ نقيژي دبين، و تامي ژي وهر دگرن.. نه، بهلکي چونکي ئه و ههست دکهن کو بارهکي گران ژ سهر ملين وان رابوو، ژ لايهکي دي قه نقيژ ل بهر قي رهنکي مروژان دبهته هندهک رابوون و روينشتنين هسک و بي مهعنا، لهو نه گهر هات و جارهکي نقيژ پيچهکي دريژوو بيها وان گهلهک تنهگ دبت، ههر وهکي ئيکي ئه و هه بسکرين.

تشتي قان نقيژکهران دقيت ب نقيژي ب دهست خو قه بين، ب تني ئه وه ئه و ب ناقي ژ نه نقيژکهران جودا بن، و کهس نه بيژت: نه قه نقيژان ناکهن؛ دا روژا قيامهتي ئه و جزايي نه خوش يي دگههته نه نقيژکهران، نه گههته وان، و ئهف نارمانجه ئيکا هند ژ (فهريژي) چي دکهت ئه و د چاقي خوداني دا بيته کارهکي لهشي ب تني، و مروژ (فهريژي بو فهريژي) بکهت، و باوهريبي ب هندی نه ئينت کو ئهف فهريزه دشي مروقي بگوهرپوت و بکهته کهسهکي ئهريني.

تشتي بهرچاڤ ئه وه ده مي ئه م ئايهتين قورئاني دخوينين، ئه م دبينين ده مي قورئان بهحسي (نقيژي) دکهت چو جاران ئه و نابيژت: (يؤدون الصلاة) بهلکي دبيژت: (يقيمون الصلاة) و ئه و کهسين زماني عهريبي دزانن، باش تي دگههن کو (أداء) يهعني: کرن، فهريزه ژ (قيامي) کو پيرابوونه، يا ئيکي پتر ب لقينين لهشي قه دئيه گريدان، بهلي يا دويي لهشي و ههست و شعور و رحى زي قه دگرت، تشتي دبهته نه گهرا گوهرپينا مروقي ژ هه مي لايان قه.

کرنا نقيژي بو رحهتيا نه فسي يان وهريزي:

گومان تيدا نينه کو نقيژ (رحهتي و تهناهييهکا نه فسي) ل نک خوداني پهيدا دکهت، و ئه و باشتربن (وهريزه) مروژ پي رادبت، بهلي فهريزهکا

مهزن ههيه د ناڅهرا هندی دا کو رحهتیا نفسی و وهرزش ئارمانجا
مرؤقی بت ژ کرنا نفیژی، و ئهجامی کرنا مرؤقی بت بو نفیژی.

هه کارهکی مرؤف گهلهک بکهت هتا بو وی بته عدهت، وهکی
نفیژی ئهوا مرؤف رژی پینج جارن پی رادبت، بو مرؤقی دته جهی
رحهتیا نفسی، مرؤفهک -بو نمونه- ئهگه هه می شهان بهری نفستنی
ددانین خو بشوت، گا شفهکی نهشوت، ههست ب نهرحهتیا نفسی
دکهت، و بو وی نهخوش دبت، لهو ده می ئهو قی کاری دکهت ئهو ههست
ب رحهتیا نفسا خو دکهت، گهلهک نفیژکه رژی هه نه ژ بهر کو نفیژ بو وان
یا بوویه عدهت گا جاردهکی و هسا چیوو نفیژا وان گیرو بوو، ههست
ب نهرحهتیا نفسی دکهن، و هنگی نفسا وان رحهت دبت ده می ئهو نفیژی
دکهن.. و هتا فیژی قی مهسهلی رژی چو گرفتاری تیدا نینه، ب تایهتی
ئهگه ئهه بیرا خول وئ حه دیسی بینینه فه ئهوا تیدا هاتی کو ده می
پیغه مبهری -سلاف لی بن- ژ بالالی دخواست قامهتا نفیژی بگرت، دگوتی:
(مه پی رحهت بکه، ئه ی بلال) یه عنی: ئیک ژ ئهجامین نفیژی بو
پیغه مبهری -سلاف لی بن- ئهو رحهتی بوو یا نفیژی ل نک وی پهیدا دکر،
مه گوت: ژ ئهجامین نفیژی نه کو ئارمانجان؛ چونکی فهرقه تو نفیژی
بکهی دا نفسا ته رحهت بیت، و ده می تو نفیژی دکهی نفسا ته رحهت
ببت. ئهگه تو نفیژی بکهی دا نفسا ته رحهت بیت، یان لهشی ته ساخلهم
ببت، ده می تو نفیژی دکهی ژبلی رحهتیا نفسی و ساخله میا لهشی بهری
ته ل چو ئارمانجین دی نابت، بهلی ئهگه د ئهجامی کرنا ته دا بو نفیژی
نفسا ته رحهت بوو و لهشی ته ساخله مبوو هنگی تول نک قی ئهجامی
ب تنی راناوهستی، و بهری ته ل هندی نابت ئهو ب تنی ب کرنا نفیژی
ب دهست ته فه بیت.

ئەقرۆ گەلەك نقيژكەر ھەنە نقيژئ دكەن دا نەفسا وان ژئ رحەت بېت،
 نە كو پئ رحەت بېت، و چەند فەرەكە مەزن د ناڤەرا ڤان ھەردو تستان دا
 ھەيە؟! دەمئ ئەو نقيژئ نەكەن ئەو ھەست ب نەخوشىيەكا نەفسى دكەن؛
 چونكى وان عەدەتەك ژ وان عەدەتان ھيلا يئ نەفسا وان فيربوويئ، لەو دا
 كو ئەو خو ژ ڤئ نەخوشىيئ رزگار بكەن، ئەو رادبن نقيژئ دكەن، يەعنى:
 ئەو ب كرنا نقيژئ نەفسا خو ژ نەكرنا وئ رحەت دكەن، نە كو دەمئ نەفسا
 وان يا نەخوش بت و ھەست ب نەرحەتیی دكەت و ئەو قەستا نقيژئ دكەن و
 ھەست ب رحەتیی نەفسى و خوشیی دكەن، و ئەوا پتەمبەرى -سلاڤ لئ
 بن- د گۆتتا خو دا بو بلالى بەحس ژئ كرى ئەڤە بوو، نە كو يا ئەم تئ
 دگەھين!

كرنا نقيژئ بو گرتدانا پەيوەنديي د گەل خودئ:

دېسا دئ بئژين: گومان تيدا نينه كو نقيژ مەزنترين رېكە مروڤ
 پەيوەنديي پئ ب خودئ ڤە بكەت، و بو دەمەكى دەستان ژ دنيايئ بەردەت،
 و خەم و خيالان ب پشت گوھ ڤە لئ بدەت، و قەستا خودايئ خو بكەت، و
 تامئ ژ (موناجاتا) وى ببينت.. يەعنى: نقيژ د ژيانا مە دا ئەو پەنجەرە يا
 ئەم تپرا بپەنا خو ھلدكيشين، و جيەانەكا فرەھ و زەلال دبينين، و د ناڤ
 نقيژكەران دا ھندەك ھەنە ھەست ب ڤئ چەندئ دكەن، و تامەكا خوش
 ژ كرنا نقيژئ دبينن، بەلئ پسار ئەڤەيە: ئەرئ ئارمانج ژ كرنا نقيژئ ھەما
 ئەو نقيژكەر تامەكا شرين ژ كرنا نقيژئ ببينت، و نەفسا خو پئ رحەت
 بكەت؟

مسوگەر نەخپەر! چونكى ئەگەر ئارمانج ژ كرنا نقيژئ ھەما ئەڤە با،
 نقيژ ب بەر ھندئ نەدكەڤت بېتە (سوتينا دينى)، و ئەو توخوبئ دكەڤتە
 د ناڤەرا مروڤى و كوفرى دا، نقيژ نە ھەما پەنجەرەكە بەرئ نەفسا مە ددەتە

جیہانہکا خوش و ب تام، ژ بلی قی خوشییا د نقیژئی دا هہی تشتہکی دی
دقیّت هہبت نقیژ گهاندییه وی پیکئی کوئو بته ستوینا گرنگا قی دینی.

رحہتییا نفسی ئوہ تو نفسا خو وەسا (بەرمەجە) بکە ی کوئو
بشیت ب ساناهی د گەل واقعی نەخۆش و گران بژیت، و ئیسلام -کو نقیژ
ستوینا ویتە- نەهاتییه بیژتە مە: واقع یی چاوا بت و چەند یی خراب و
نەخۆش بت، نفسا خو د گەل (بەرمەجە) کە؛ دا ب دلەکی خوش ژیانا خو
ببەیه سەری، نەخیر! ئەگەر ئیسلام یا ب قی رەنگی با، ئو ہندە دوژمنین
ل دریزییا دیروکی بو ئیسلامی پەیدا بووین پەیدا نەدبوون؛ چونکی کەس
دوژمنییا رحہتییا نفسی و خوشییا دلی ناکەت، ئیسلام دخوازت د گەل
رحہتییی ھیزەکا وەسا بەدەتە نفسی کوئو کاری بو گوھۆرینا واقعی خراب و
نەخۆش بکەت، ئیسلام نابیژت: د واقعی نەخۆش دا دلی خو خوش بکە، و
ئەگەر مژ و مۆرائی دۆر ل تە گرت، تو ب نقیژئی پەنجەرەکی ل سەر
جیہانەکا ساھی قەکە.. نە، ئیسلام دبیزت: نقیژەکا وەسا بکە ہند ھیزی
بەدەتە نفسا تە کو کاری بو گوھۆرینا واقعی خراب بکەت، و کاری بو
قەرەقاندنا مژ و مۆرائی بکەت، و مسۆگەر دەمی نفسا تە ب قی کاری
رادبت دقیّت بەری ہەر تشتەکی ئو خو بگوھۆرت، پاشی کاری بو گوھۆرینا
واقعی بکەت.

کرنا نقیژئی چونکی ئو کارەکی فەرزە:

کەسەک ژ مە یی ب گومان نینە کو نقیژ فەرزە، بەلێ ئەگەر کرنا مە بو
نقیژئی ھەما ژ بەر ھندی بت چونکی ئو فەرزە و چو ددی نە، بەری مە دی
دەتە وی گرفتارییی یا بەری نوکە مە بەحس ژئی کری کو ئارمانجا مە ژ کرنا
نقیژئی ب تنی ئو بت ئەم فەرزی ژ سەر خو راکەین و ل ئاخەرەتی خو ژ چوونا
جەھنمە مۆ رزگار بکەین، و وەکی مە ل ویری ژئی گۆتی ئەف ھزرە ئیکا ہند

ژ مه چئ دكەت ئەم بەرئ خۆ نەدەینە وان ئەگەر ان یێن شریعەتی د پشت ئەمر و فرمانان را هەین، و ئەف بەرئخۆدانا خەلەت وە ل مه دكەت -وەکی وە ل مه کری ژئ!- کو ئەم نقيژەکا بی ئارمانج بکەین، و د ئەنجام دا دئ ئەو چئ بت یا چیبووئ: نقيژا مه دئ بتە هێجەت بو گەلەک نەنقيژکەر ان کو ئەو نقيژئ نەکەن، و بیژن: ما فەرقا مه و هەوە چیبه؟ و ئەو نقيژا هوبن دكەن چ تشتی چيتر ژ بی مه د رەفتارا هەوە دا پەیدا کربیه؟

راسته ئەف هێجەتا ئەو بو خۆ دگرن دا بکەنە عوزر بو نەنقيژکرنا خۆ، نە چو عوزرە، بەلئ پا ب راستی ئەو هێجەتەکە گەلەک جاران پیکئ ل بەر مه نقيژکەر ان ناهیلەت، و ئەم د گەل خۆ دبیژن: دیسا ما فایدئ وئ نقيژئ چیبه یا خودانئ خۆ ژ خەلکئ نەنقيژکەر جودا نەکەت، و بەرئ وی ژ کړتیبی (فەحشائئ و مونکەری) -وەکی قورئانئ گۆتی- نەدەتە پاش؟

هەوە دیت مەسەلە یا گەشتیبیه چ هەددی؟

مخابن نقيژن مه نقيژکەر ان ئەفرۆ بو گەلەک کەسان یێن بووینە هێجەت کو ئەو نقيژان نەکەن! قیجا ما دەم نەهاتییه ئەم دوبارە ل نقيژن خۆ بزقربنەفە و پسپاری ژ خۆ بکەین: ئەرئ بوچی ئەم نقيژئ دكەین؟

هشیاری ئی هزرا خەلەت ژئ بن

بەرانبەر وان نقيژکەرین نقيژا وان چول وان نەگوهارتی؛ چونکی هەمی هزرا وان ئەو ئەم نقيژئ بو نقيژئ دكەین، هەندەک یان گەلەک کەسین دی د ناڤ جڤاکا مه دا هەنە، ژ وان یێن خۆ ب موسلمان دزانن و دبیژن: مه باوهری ب خودئ و دینی هەیه، هزر دكەن نقيژ -وەکی هەمی عیبادهتین دی- نە ژ بەر لایئ وان یئ شەکلئ هاتینە فەرزکرن، بەلکئ ئەو ژ بەر وئ

ئارمانجا جفاكى يا مەزنا تېدا ھەي يېن ھاتىنە فەرزكړن كو (پاستكړنا
 پەفتارى مړوځى يې جفاكييه) و (باشكړنا ئەخلاقي وى)، و چونكى پەفتارى
 وان يې جفاكى يې پاسته و ئەخلاقي وان يې باشه -وەكى ئەو بۆ خو دېښتن-
 ئېدى وان چو ھەوجەيى ب كړنا څان عيبادەتان نينه؛ چونكى شەرت ئەو
 مړوځ بگەھتە ئارمانجى، وەكى دى تول كيژ پېكى بچى ئەو يا گړنگ
 نينه! پاستى ئەفە بېرا مە ل وئ ھزرا مونحەرف دئېنە څە يا ھندەك
 (غولاتين صوفيان) د دېروځى دا گەھشتينى دەمى گوتين: شريعت بۆ
 ھنديه مړوځ بگەھتە يەقينى، و چونكى ئەم يېن گەھشتينه يەقينى ئېدى
 مە چو ھەوجەيى ب دويچوونا شريعتى نەمايە، عەينى ئنحرافيتە بەلى
 ب كراسەكى نوى!

مادەم ئارمانج ژ نقيژى، پوژيى، زەكاتى، حەجى ئەو مەعنايېن
 جفاكى و ئەخلاقينه يېن د پشت را ھەين، و مە ئەخلاقي جفاكى يې
 پاست و دورست ھەيە ئېدى ھەوجە ناكەت ئەم خو ب لايى شەكلى يې څان
 عيبادەتان څە گرېدەين، و ئەو ب خو ب پاستى ئەف ھزرا خەلەت لايى
 بەرانبەرە بۆ وئ ھزرا خەلەتە پوژى يا مە بەرى نوکە بەحس ژى كړى، ئەوا
 د سەرى گەلەك نقيژكەران دا ھەي كو ئارمانج ژ نقيژى ھەر نقيژە، لەو دقيت
 ھزرا خو د ھندى دا نەكەين كانى بۆچى ئەم نقيژى دكەين، و ئەو ب خو
 كانى چاوا دقيت ئەم ل وئ ھزرا خەلەتە نقيژكەران ھشيار بين ئەوا نقيژى
 ژ (مەقاصدين وئ يېن شەرى) څالا دكەت، وەسا يان پتر ژى دقيت ئەم
 ل وئ ھزرا خەلەتە څان كەسپن خو ب پشتهفانين عەقلى ژى دنياسن ھشيار
 كەين ئەوين دخوازن لايى شەكلى يې عيبادەتى بکەنە چونە، و ھەما
 گړنگيى ب تنى بدەنە (رووحا شريعتى) و (مەقصەدين عيبادەتى) وەكى

ئەو دېيىش؛ چونكى زبانا خان ھەردو لايان ل سەر (نقىژا مە) ب تايىبەتى و
عيبادەتان ب گشتى گەلەك يا مەزن و دژوارە.

راۋەستانەكا كورت د گەل سەرھاتىيا ئەعرايىيەكى

خودانىن ھىممەتا بلند د قى ژيانى دا، بۆ خۆل نمونەيىن نمونە
دگەريىن دا كو بۆ خۆ بكنە جەي چاقلېكرنى؛ چونكى ئەو ۋەكى شەھبازىنە
بلند دفرن و ب نيچيرا مېش و مۆران رازى نابن، نە ۋەكى خودانىن
ھىممەتېن نزم، ئەوين ب نيچيرەكا بېخېر رازى دېن؛ چونكى ئەو د خۆ را
نابىن زېدە بلند بېن، و فرا وان يا نزمە!

ل سەر قى بناخەيى تو دېينى ئەو كەسېن نقيژى دكەن بېيى تامى ژى
بېين، يان بېيى نقيژ گۆھۆرينەكا بەرچاڭ ل وان بكتە، لى دگەريىن نزمترين
(كەمىيەتا نقيژى) د ژيانا خۆ دا بكنە، و ئاشكەرايە كو كرنا ھەر پېنج
نقيژىن فەرض ب تورسى كىمترين (كەمىيەتە)، و دا كو ئەف رەنگى مۆڭشان
ھىممەتا خۆ يا نزم ل بەر مە قەشېرن، ئەو راڊېن سەرھاتىيا (ئەعرايىيەكى
نەنياس) بۆ خۆ دكەنە ھىجەت، و خۆ پېڭەدگرن.

ئەو سەرھاتى چىيە؟ و يا چاۋايە؟

ئىمامى بوخارى ژ طەلحەيى كورئ عوبەيدوللاھى قەدگۆھىزت، دېيىت:
ئەعرايىيەك (يەنى: عەرەبەكى كۆچەر ژ خەلكى دەشتى) ھاتە نك
پېغەمبەرى -سلاڭ لى بن- پسارائىسلامى ژى كر، پېغەمبەرى گۆتى:
پېنج نقيژ د رۆژەك و شەقەكى دا، ۋى گۆت: ژ بلى وان تىشتەكى دى ھەيە،
پېغەمبەرى -سلاڭ لى بن- گۆتى: نەخېر، ۋەسا نەبت تو سوننەتان بكەي، و
رۆژيىيىن ھەيڤا رەمەزانى، ۋى گۆت: ژ بلى وان تىشتەكى دى ھەيە؟

پیښه مبهري -سلاف لى بن- گوټى: نه خيړ، وهسا نه بت تو روژيښتن سوننه ت
 بگري، پاشى پيښه مبهري -سلاف لى بن- به حسى زه کاتا فريض څى بو وى
 کر، وى گوټ: تشته کى دى ل سهر من هه يه؟ پيښه مبهري -سلاف لى بن-
 گوټى: نه خيړ، وهسا نه بت تو خيړين زيده بدهى، ئهو ئه عرابى چوو و گوټ:
 ب خودى نه ئه ز چويى ل فان زيده دکه م، نه چويى څى کيم دکه م..
 پيښه مبهري -سلاف لى بن- گوټ: ﴿أَفَلَحَ إِنْ صَدَقَ﴾ يه عنى: وى ئيفله ح
 ديت ئه گهر راست بيژت^(۱).

بهري ئيک ژ هه وه بيژت: قيجا ما چ د هندى پرايه مروث څى هه ديسى
 بو خو بکه ته ده ليل، ناخرى مه زنترين نارمانجا مروثى د څى ژيانى دا ئه وه
 مروث ئيفله حى بينت؟ دى بيژن: جارى له زى نه که ن!! ده مى ئه م ديژن:
 خودانين هيممه تين نرم خو ب څى هه ديسى څه دگرن، مه عنا وى ئه و نينه مه
 دځيت هنده کى ژ بهايى څى هه ديسا پيروز بينينه خوارى هندى کو مه دځيت
 وينه يه کى نه دلخواز ژ ناف که څالى نځيژکه رين خو يين ئه څرو بهرچاښ بکه ين،
 و شروځه يه کا واقعى بده ينى، د ناف هه ژيکه رين سهرکه فتن و (نه جاحى) دا
 هنده ک هه نه لى دگه پيښ هندى څى بيت دهره جه يه کا وان يا ب تنى څى کيم
 نه بت، و گاڅا وان ديت دهره جه يه کا وان کيم بوو ئه وه هه ست ب ته خسيري يه کا
 مه زن دکه م، و هنده کين دى هه نه هه مى هيڅييا وان ئه وه نرم ترين دهره جا
 سهرکه فتنى ب ده ست خو بيخن، ويژن: ئه م ب سهرکه فتن.. راسته ئه وى
 پيښجى وه رگرتى، و يى نوټ و نه ه څى وه رگرتى هه ردو ژ سهرکه فتيان دئينه
 هژمارتن، به لى ما مه رته به يه هه ردويان وه کى ئيکه؟ ئه وى هه ز بکه ت
 ل به حه شتى جهى وى يى بلند بت، وه کى وى نابت يى هه مى مرادا وى ئه وه
 بت هه ما ب پشت دهره گه ي بکه فتن، ئه څه تشته کى ئاشکه رايه!

(۱) بوخارى (۱۸۹۱) څه دگو هيزت.

پشتی هنگی، دهمی ئەم هزرا خو د قی حەدیسێ دا دکەین دقیت بەری
 هەر تشتەکی ئەم ل نک وی شەرتی ڕاوەستین یی پیغەمبەری -سلاڤ لی
 بن- بۆ ئیفلەحبیا قی مەرۆقی دانای دهمی گوتی: ﴿أَفَلَحَ إِنْ صَدَقَ﴾ وی
 ئیفلەح دیت ئەگەر ئەو یی ڕاستگۆ بت، و ل دۆر شەرحا قی شەرتی زانایین
 حەدیسێ پسارەکی دنازین: ئەری ئەو بۆ چ تشتی دزقرت، گوتنا وی: ئەز
 چوبی لی زیدە ناکەم، یان: ئەز چوبی ژێ کیم ناکەم، یان هەردویان؟ و هەر
 چەندە بۆچونا دورستتر ئەو ئەو بۆ هەردویان دزقرت، بەلی دقیت ژ بیر
 نەکەین کو ئەوی ب کرنا واجبی ب تنی ئیفلەحی ببینت، پا دهمی ئەو کارێ
 سوننەت ژێ ددەتە د گەل دووماهییا وی دێ چ بت؟

ژ لایەکی دی قە دهمی پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- گوتی: ئەگەر ئەو
 ڕاست بێژت. بەلکی مەخسەد پی ئەو بت ئەگەر ئەو ژ لایی هژماری قە یی
 ڕاستگۆ بت، یەعنی: چو فەرضان ژێ کیم نەکەت، و بەلکی ژێ -وەکی
 ھندەک زانا دبێژن- مەخسەد پی حەقیقەتا قان عیبادهتان بت، ئەو وان وەسا
 بکەت وەکی شریعەتی خواستی و چو گوھۆرینی ب سەر دا نەئینت، و
 ڕاستییا کرنا وان ئەو مەرۆڤ ب ڕەنگەکی وەسا وان بکەت ئەو مەرۆقی
 بگوھۆرن، و ژ خەلکی دی جودا بکەن، نە هەما بەس شکل و لایی سەرڤە
 سەرڤە بت.

ژ لایەکی دی قە ھندەک مەسەلین گرنک ھەنە دقیت ئەم وان ژ بیرا خو
 نەبەین، وەکی:

۱- دهمی راویبی حەدیسێ ل قییری (تەرکیزی) ل سەر سالدۆختی
 پسارەکەری دکەت و دبێژت: ئەعرابییەکی پسار کر، دبت ئەڤ گوتنا وی یا
 ژ قەستا نەبت؛ چونکی ئەم باش دزانین کو ئەعرابی، ئەوین خودی د قورئانی
 دا بەحسێ وان کری و گوتی: ئەو ژ خەلکی دی پتر دکافر و منافقن،

حاله‌تی وان حاله‌ته‌کی تاییه‌ت بوو، ژ بهر کو تبعه‌تی ژيانا وان ل ده‌شتی و کۆچه‌ریا وان ئه‌و ژ ژيانا (مه‌ده‌نییه‌تی) پاش دئی‌خستن، و چونکی ئیسلام دینه‌کی (مه‌ده‌نییه) ئه‌و ژ خه‌ل‌کی دی پتر ددویریوون ژ ئیسلامی، و هه‌بوونا کهسه‌کی د ناڤ (جه‌وه‌کی) ب فی ره‌نگی دا کو سه‌دی سه‌د پینگی‌ریی ب واجبێن شه‌ری بکه‌ت، ئه‌فه تشته‌کی کیم نینه.

۲- د ناڤ سه‌حابییێن (مه‌ده‌نی) و خۆجه‌پێن باژێران دا، یێن کو د گهل پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- ژباين، و ل سه‌ر ده‌ستی وی هاتینه په‌روه‌رده‌کرن، مه‌ گو ه لی نه‌بوویه ئیکی ئاخفتنه‌کا وه‌کی یا فی ئه‌عرا بی گو ت بت، یه‌عنی: گو ت بت ئه‌ز تشته‌کی زنده‌تر ژ واجباتیێن شه‌ری ناکه‌م، و پیغه‌مبه‌ری که‌یفا خۆ ب گو تنا وی ئینا بت، به‌لکی به‌روفاژی فی چه‌ندی هنده‌ک جاران پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- مه‌دحیێن هنده‌ک سه‌حابییێن خۆ یێن کرین، و یی گو تی: به‌لی ئه‌گه‌ر ئه‌و ب شه‌فی رابت عیباده‌تی بکه‌ت^(۱)، مه‌عنا: هه‌ر وه‌کی باشیا وی تمام نابت هه‌تا ئه‌و هنده‌ک کار ی سونه‌ت ژ ی بکه‌ت.

۳- ژ بهر کو هیمه‌مه‌تا مه‌ -مخابن- یا نزمه، و تیگه‌هشتنا مه‌ بو کرنا عیباده‌تی یا تمام نینه، یا وه‌ ل مه‌ هاتی مه‌ حاله‌تی فی ئه‌عرا بیی (مه‌جه‌وول) یی بو خۆ کرییه نمونه‌یی چاقلی‌کرنی، و که‌س ژ مه‌ نابیژت: کانی دا چاڤ ل ئیکی وه‌کی ئه‌بوو به‌کری یان عه‌بدللاه ی کور ی عومه‌ری یان پیغه‌مبه‌ری ب خۆ -سلاف لی بن- بکه‌م! و خوزی ئه‌م وه‌کی ئه‌عرا بی د گو تنا خۆ دا دراستگو یاینه ژ ی.

۴- د چو تشتیێن باش دا ئیسلامی ئه‌م فی‌ری هندی نه‌کرینه کو ب یا کیم رازی بیین، و ئه‌گه‌ر پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- سه‌حابییێن خۆ وه‌سا

(۱) وه‌کی وی د ده‌ر هه‌قا عه‌بدللاه ی کور ی عومه‌ری دا گو تی، وه‌کی بوخاری (۳۷۳۸) و موسلم (۲۴۳۷) ژ ی فه‌دگو هیزن.

پهروه‌ده کربان کو‌ئو ب نزمترین ئاستی رازی بین، هوین قهت باوهر نه‌که‌ن
 ئه‌و بپانه ئه‌و مروّث یتن دنیا ل بهر پونا هییا قی دینی قه‌کری، خو د کرنا
 دوعایی دا وی ئوممه‌تا خو فیری هندئ کریمه کو‌ئو تشتی کیم نه‌خوازن،
 ئه‌بوو هوره‌یره دبیرت: پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- دبیرت: ﴿إِذَا سَأَلْتُمُ اللَّهَ
 فَسَلُّوهُ الْفَرْدَوْسَ، فَإِنَّهُ أَوْسَطُ الْجَنَّةِ، وَأَعْلَى الْجَنَّةِ، وَفَوْقَهُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ، وَمِنْهُ تَفَجَّرُ
 أَنْهَارُ الْجَنَّةِ﴾ ئه‌گه‌ر هه‌وه دوعایه‌ک بو خو ژ خودئ کر هوین داخوازا فیرده‌وسی
 ژ وی بکه‌ن، ئه‌و ناقنجیترین و بلندترین جهی به‌حه‌شتییه، عهرشی خودئ
 د سه‌ر دایه و رویارین به‌حه‌شتی ژئ دزین^(۱). قیجا هزر بکه‌ن چه‌ند فه‌رقه،
 داخوازا مروّقه‌کی ئه‌ف جهه‌ت، و یا ئیکئ دی ئه‌و بت هه‌ما به‌س ب پشت
 ده‌رگه‌هی بکه‌فت!!

قیجا بلا هه‌ر ئیک ژ مه‌ به‌ری خو بده‌ته خو و یا وی دقیت.. د گه‌ل
 ئه‌عرا بیی مه‌جه‌وول هه‌ما (ئی‌فله‌حه‌کا ب ترسی!) بخوازت، یان ژ وی وه‌کی
 عه‌بدللاهی و بین وه‌کی وی ب کیمتر ژ فیرده‌وسی رازی نه‌ین.

دو ده‌سته‌کین ریه‌رزه و نزمیتنا نقیژئ

ده‌می به‌حسی عیباده‌تی ب گشتی و نقیژئ ب تاییه‌تی دئیه‌کرن، دو
 ده‌سته‌ک د نا‌ف موسلمانان دا دئینه‌ دیتن خودان به‌رب‌خودانه‌کا نزم بۆ
 مه‌سه‌لی، ئه‌و هه‌ردو ژئ ئه‌قه‌نه:

یا ئیکئ: ئه‌و ده‌سته‌کا خو ب ره‌وشه‌نبیر دزانن و دبیرن: مه‌ دیتن و
 تیگه‌ه‌شته‌کا تاییه‌ت بۆ ئیسلامی هه‌یه یا جودایه ژ دیتنا هه‌وه یا کلاسیکی

(۱) بوخاری (۷۴۲۳) قه‌دگوه‌یزت.

و کهفن.. ب دیتنا مه عبادت هه می و نقیژ ب تاییه تی نه ژ کارین گرن گن
 بو ژيانا مه ته خه یا ره شه نبیر، و دینی نهو یین داناین بو مروقتین عامی و
 ساده دا رهنگه کی پیکهستن و پیک و پیکیی بکهفته ژيانا وان، و یین
 وهکی مه پیک و پیک چو ههوجهیی ب نقیژ و پروژی و زهکات و هجی نینه
 و ره شه نبیری و تیگه هشتنا مه تیرا مه ههیه.

دهسته کا دی: نهوه یا خو ب فلهسه فی دینته دهر، و دبیزن: مه باوهری
 ب روو حا دینی ههیه، و ئەف شریعه تی سه رقه سه رقه یی خه لکی بو خو
 وهکی (طوقوسان) لی کری ب دیتنا مه یی بی مه عنایه؛ چونکی دین
 نهوی د بنیاتی خو دا تشته کی پاک و پیروژ، بو هندی یی هاتی دا دلی
 مروقی پاقر بکهت و ب خودی قه گریدهت، و بیی کرنا فان (طوقوسین)
 خه لک دکهن ئەم دشین قی ئارمانجی ل نک خو ب جه بینین.

مه ته لا فان ههردو دهسته کان وهکی مه ته لا ههدهک دهسته کین صوفیانه
 نهوین (غلوو کری) و زیده ب ناخدا چووین، هه تا گه هشتینه وی ئیکی نهو
 دبیزن: شریعت بو هندیه (یه قینی) ل نک مروقی پهیدا بکهت، و وی
 بگه هیته حه قیقه تی، و ئەم یین گه هشتینه یه قینی و یین ب سه ر حه قیقه تی
 هلبووین، قیجا مه چو ههوجهیی ب شریعه تی نینه، ئەف ههردو دهسته کین
 ریه رزه ژی هیجه تا وان بو نزمکرنا عبادته تی ب تاییه تی نقیژ نهوه نهو
 دبیزن: ئارمانج ژ عبادته تین ظاهری نهوه ئەف (طوقوسه) ئەخلاقی مروقان
 دورست بکهن، و وان فیری سه ره ده ریه کا تازه و خوشکوک بکهن د گهل ئیک
 و دو، و چونکی ئەم دبیین مروث دو پشکن:

پشکهک نهون یین ئەف ئەخلاقه ل نک هه ی، یه عنی: سه ره ده ریا وان
 د گهل خه لکی هه ما ب خو یا باشه، لهو وان چو ههوجهیی ب کرنا
 عبادته تین شه کلی نینه.

پشکا دی ئەون یێن کرنا عیبادهتێن شهکلی ئەخلاقێ وان باش نهکری،
و چو مفا نهگههاندیی، و ئەو ژ خههکێ دی جودا نهکری، چو مهعنا بۆ کرنا
فان ژ ی بۆ عیبادهتی نینه.

دهمێ ئەم هزرا خو د ههجهتا فان کهسان دا دکهین بۆ مه ئاشکهرا دبت
کو هزرا وان ژ لایهکی قه وهکی هزرا وان کهسانه ئەوین عیبادهتی و نقیژان
دکهن و لی دمجدن ژ ی، بهلی ئەو ل وی باوهڕنه کو عیبادهت بۆ عیبادهتی
دئیتهکرن، یهعنی: مهخسهد ب کرنا (شهعائرین دینی) ههما ب تنی کرنا
وانه، نه کو دا ئەو هندهک ئارمانجان دی ژ ی ب جه بینن، بهلکی هوبن
بیژن: چاوا ئەوین هه یێن عیبادهتی ناکهن وهکی فانه یێن مجد ل سهه کرنا
عیبادهتی؟

د بهرسقی دا دئ بیژن: راسته ئەف ههردو دهستهکه ژ لایهکی قه دژی
ئیکن، بهلی ژ لایهکی دی قه ئەو د ئەنجامی دا دگههه ئیک؛ چونکی دهمی
کهسهک نقیژێ بۆ نقیژێ بکهت، و ههمی هزرا وی ئەو بت نقیژێ چو
ئارمانجین جفاکی و رهوشهنبیری نینن، و ما چیهه بلا نقیژا مه ئەو نقیژ
نهت یا مه دگوهۆرت؟! ئەقه د وی ئەنجامی دا یێ دگههتی یێ جودا نینه
ژ وی یێ هزر دکهت ههما نقیژ ب تنی ئامیرهتهکه بۆ راستکرنا رهفتارا مه
یا جفاکی و سههراستکرنا ئەخلاقێ مه د سههدهری و تهعامولا د گهل
خههکی دا، ئەف ههردو لایه مفایێ دورستی عیبادهتی ب گشتی، و نقیژێ
ب تاییهتی، نزانن و نهشین بگههنی.

ئهم دبیین گهلهک جاران ئەو کهسین ب چاههکی کیم و نزم بهری خو
ددهنه نقیژێ، ههجهتا خو دکهنه ئەو دبژن: واقعی نقیژکههرا یێ ئەفرو ئیکا
هند ژ مه چی دکهت ئەم نقیژێ وهک کارهکی گرنه نهبینن!

هوبن دبینن چاوا نقیژتین مه ئهقرۆ یێن بووینه پالدەر بۆ هندهکان کو
ئهو ژ نقیژئی برهقن؟!

د ناقبهرا فان ههردو لایین ههقدژ دا بیاقهک ههیه ههقی جهی خو لى
دکهت، و دقیت ئهم پى دئاگههدار بین: نقیژ و عیبادهتین مه یین دی ژى
ههروهسا، هندهک مهعنایین کویر د ناڤ خو دا هل دگرن، ئهو مهعنایین
دهورهکی سهرهکی د پیشقهبرن و وهرازا جفاکا مروۆقینییی دا دبینن، ئهگهر
چ هندهک یان ههتا گهلهک ژ عیبادهتکهرا ب وان مهعنایان نهحهسن ژى، و
ئهگهر چ دوژمنین کرنا عیبادهتی پى خوش نهبت ژى، ئهڤ دوژمنین هه یین
کو دئینه د ژیانى دا فهدهر، و ژى دهردهقن خرس، خرس ژ ههر تشتهکی کو
ل پاش وان بمینت خهلهک وان ب باشی پى ل بېرا خو بیننهقه!

ئهڤ قنیتی ب چاقهکی نزم بهری خو ددهنه (شهعائین دینی) هه
چهنده وهسا د خو دگههن کو ئهو فیرس و پههلهوانین مهیدانا عهقلی و
عهقدارییینه ژى، و وه هزر دکهن کو (مهنطقهکی عهجیب) وان یی هه
ژى، بهلی یا بهرچاڤ و غهریب ئهوه ئهو دئینه قى دنیاى و ژى بار دکهن
ببی هزر و بوچوونین وان ژ کلۆخین سهړین وان و پهړین کتیبین وان دهرکهقن
و ل سهړ ئاخا ژیانى و د ناڤ خهلهکی عامی دا خو ل سهړ پیتیان بگرن،
ب تنی ئهو دبنه خهبهرهکی (ههستی گران) ل سهړ رهفکین کهقنن دیرۆکی،
بهروفاژى ههقدژتین وان ئهوین کو دبت هندهک ژ وان ههما ئیکجار باوهری
ب عهقلی نهبت و ههزا خو ل سهړ خورافى ئاڤاکر بت، بهلی د گهل هندى ژى
شیابن ئامادهبوونا خو د ناڤ خهلهکی دا بنهجه بکهن، و نه بهس هنده
بهلهکی خو چیشانۆکین خو کرینه د ناڤ شهعائین هندهک دینان ژى دا، و
کهلتۆرى خو بۆ زهمانین درێژ د ناڤ مروۆقان دا هیتا بت.

مرؤف.. و نارمانجا ئافراندى

كى بقت كى نهقت مرؤف چىكرىهكى وهسايه چو دهمان بى كرنا شهعائرين عيبادهتى نهثيايه و ناژيت، ئەقە راستىيهكه دىرؤكا مرؤقان يا كهفن و نوى بنهجه- كرىيه، ل دريژيا دىرؤكا مرؤقان.. ئەقە دىرؤك هاتىيه نقيسين هتا ئەقرو، نههاتىيه زانين كو جفاكه مرؤقان هبت ژيانا خو بى ب كارئينانا شهعائرين دينى يان عيبادهتى بؤراند بت، چ ئەو عيبادت يى دورست بت يان نه، و ئەو خودايى وان عيبادت بو كربت خودايى ب حەق بت، يان ژى هندەك خوداوهندين باطل بن، و ئەقە هندى ناگههينت كو ل وان دهمان هندەك كەسپين (شاذ) نهبووينه بيژنه وان: چو ههجهى عيبادهتى نينه، ههما شهرتى دلى پاقره!!

ئەو قەكۆلينين نوكه ل سەر شوينوارين مرؤقين كهفن دئينهكرن هندى دگههينن كو دبت هندەك جفاكين مرؤقان ل هندەك دهمان ههبن (زانين) و (رهوشهنبيري) و (شارستاني) د ناف دا نهبت، و چو پيشكهفتن د لايى ژيانى دا نهديت بت، دبت ل هندەك جه و هندەك دهمان وان خانى و باژير نهبن، د شكهفتان قە ژيا بن، يان د كۆخ و زنجان قە، بهلى قەت نههاتىيه زانين كو جفاكه مرؤقان ههبت چو شهعائريان طقووسين دينى د ناف دا نهبن، چ ئەو طقووس دورست بن يان نه، وهكى مه گوتى، تشتى هندى دگههينت كو نفشى مه مرؤقان هەر ژ دهسپيكي وهسا يى هاتىيه چيكرن يان (بهرمهجهكرن) -وهكى نوكه دبىژن- كو ئەو ب چ رهنگى ههبت ب هندەك شهعائرين دينى رابيت، و ئيك ژ كارين (موستهجيل) يين هندەك مرؤقين (شاذ) خواستى ئەو بوو ئەو داخوازا پەيداكرنا جفاكه مرؤقان يا دوهر ژ عيبادهتى بكهن، و يا غەريب ئەو بوو قان مرؤقين (شاذ) ل قى زهمانى

دووماهیښی دلی خو ب هندی خوښ ذکر کو علمی نوی یی پیشکتهفتی دی پشتهفانییا وان کت بهلی قهجنقینهکا مهزن ب وان کفت دهمی وان دیتی علمی نوی و ب تاییهتی (بایولوزیا) هات دا بیژته مه: د شیان دا نینه (شعائرین دینی) ژ ژيانا مروقی بیښه لادان؛ چونکی نهو تشتهکی د دهماغی مروقی دا یی چانديیه، ژ بلی دلی وی. هر وهسا زانایین جفاکناس و سوسیولوزی ژی گهشتنه وی باوهری کو نهو شاعره د ژيانا مروقان دا کار و وظیفهیهکی جفاکی یی وهسا دگپرن کس نهشیت د سهر را بازدهت، و ههما بهسه بیژین: نهو جفاکی ئیکگرتی دهپلت و ناسنامهیهکا سهریخو ددهتی.

مروث -وهکی ههمی چیکرییان- د ژيانا خو دا هندهک کاران دوباره دکت، دبیزنی: (شعائر) بهلی مروث چیکریی ئیکانهیه یی کو دشیت قان کاران بکته (رهمز) بو هندهک (معنایین) قهشارتی و نه (ماددی)، یهعنی: مروث ب تنییه ب (فیطرهت) و خوړستییا خو وهسا هاتییه ئافراندن کو بشیت هندهک معنایین ب چاښ نهینه دیتن بدهته لقینین خو یین فیزیائی، و نهفهیه مهسلا نیشادانا ناغان بو ئادهمی یا کو قورئان بهس ژی دکت، و نهوه یا ل سهر بناخهیی وی هزارا عبادهتی د فیطرهتا مروقی دا هاتییه چاندن. دهمی خودی گوئییه ملیاکهتان: نهز دی جیگرهکی ل عهردی دانم، وان نهو مهسله ب عهجیبی قه وهرگرت؛ چونکی وان راستییا نفسی مروقی و حکمهت ژ ههبوونا وی نهذانی، هنگی خودی قیا بهری وان بدهته ئیک ژ تاییهتیین نفسی مروقی نهو ژی زانینا وان معنایانه یین د واقعی فیزیائی دا چو جهان ناگرن، نهو مهسلا زانایین تهفسیری دبیزنی: (ئسم و موسهوما) یهعنی: ناښ و ناقلیکری، مهسلا کو

مرؤقی شیانا هندئ ههیه مهعنايي د قالبی په یقان دا بگرت، و قان په یقان بکهته ره مز بؤ هندهک هزر و مهعنايین کویر و دویر.

و نه گهر شیانا مرؤقی بؤ دانانا ناغان ل سهر ناقلیکرییان د پشت دانانا وی را بت ل سهر عهردی بؤ جیگرییی، رابوونا وی ب کرنا عیباده تی بؤ خودی د پشت ئافراندا وی را بوویه، وهکی د ئایه ته کی دا هاتی: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ (الذاریات: ۵۶) ههوه دیت چاوا و ل کیشه ئهف ههردو مهسهله دگه هنه ئیک؟

نقیژ و هاریکارییا جیگرییی

مه گوت: شیانا مرؤقی کو مهعنايي و (بوعده کا رووحی) بده ته وان (شه عائران) یین ئهو د ژيانا خو دا دکهت، هتا ئهو د هزر و واقعی وی دا بینه په نگه کی (عیباده تی)، ئهفه رویه که ژ رویین وی تابه تییی یا خودی دایی هتا ئهو پی ههژی جیگری و ئافاکرنا عهردی بت.. و ئهفه ئهو سالوخته تی فه شار تی یی نفشی مرؤقی بوو یی ملیاکهت پی نه دحه سیان، لهو وان ب حیبه تی فه پسارکر: چاوا جیگرییا عهردی دی بؤ وی مرؤقی ئیته دان یی خرابکارییی دکهت و خوینی درپژت؟

و چونکی ئیسلام د وی شریعه تی دا یی قورئان پی هاتی په نگی دووماهییی یی دینی خودی یی حقه، کو ئهو بؤ مرؤقان پی رازی بووی، بی گومان ئهو شه عائر و عیباده تین ئیسلام پی هاتی ژی کاملترین و تمامترین په نگی عیباده تینه؛ چونکی ژ بلی وی (بوعدا رووحی) یا تیدا هه کی مرؤف پی ژ چیکرییی دی دئیه جودا کرن، ئهو ده وره کی جفاکی یی گرنه ژی دگپرن، و ناسنامه یا جفاکی دورست دکن.. د سهر هندئ را عیباده تین ئیسلامی ب کار و (وهظیفه یه کی) دی رادبت عیباده تین چو دینین دی

نه‌شین ب وی کاری رابینن، ئەو ژى کارى ب جهئینانا وى حیکمه‌تیه یا د پشت ئارمانجا هه‌بوونا نفسى مروڤى را هه‌ی ب وی رهنگی بلند یى چو چیکریین دی نه‌گه‌هنی..

ژ ناڤه‌را هه‌می شه‌عائرتین ئیسلامی، ل فیرى، ئەم ب تایه‌تى دى به‌حسنى نفیژى کهین؛ چونکی نفیژ ئەو (شه‌عیره‌یا عیباده‌تى)یه یا ژ هه‌میان پتر ئەم د ژيانا خو دا دوباره‌ ده‌کین، و ئەوه یا پیغه‌مبه‌رى -سلاف لى بن- ژ ناڤه‌را هه‌می عیباده‌تان وه‌ک (ستوبن) بو دینی هژمارتی.

به‌رى خودى ئاده‌می بئافرینت، وی عه‌رد ب وی رهنگی یى نوکه ئەم دبیین چیکر، پاشی وی د ناڤ خه‌لکى عه‌سمانى دا راگه‌هاند: ﴿إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً﴾ (البقرة: ۳۰) ئەز نفشه‌کی ل سه‌ر عه‌ردى دى دانم، بو ئاڤاکرنا وی هنده‌ک ژ وان دى جیگرییا هنده‌کان کهن.

مروڤ ل عه‌سمانى هاته‌ چیکرن دا ل عه‌ردى بته‌ جیگر، و ئەو عیباده‌تى ئەم ده‌کین ب گشتى و نفیژ ب تایه‌تى دڤیت بو مه‌ بته‌ هاریکار بو ب جهئینانا وى ئارمانجى یا د بنیات دا ئەم ژ به‌ر هاتینه ئافراندن، ل سه‌ر ڤى بناخه‌یی دڤیت ئەم وه‌سا د نفیژى بگه‌هین کو ئەو نه‌ ب تنى بو هندیه‌ دا ئەم پى بزڤرینه وى به‌حه‌شتى یا ئەم بو ده‌مه‌کى به‌روه‌خت لى هاتینه دانان، پاشی ژى هاتینه ده‌رڤخستن، به‌لکى دا ئەو بو مه‌ بته‌ هاریکار دا ئەم وی (وه‌ظیفه‌یى) ژى ب رهنکه‌کى دورست پیک بینین یى ئەم ژ به‌ر وی ل سه‌ر عه‌ردى هاتینه دانان، کو (وه‌ظیفه‌یى جیگریی)یه، و ئەشه‌ ئەو لایى گرنگه‌ یى د نفیژى دا هه‌ی کو مخابن ئەم نفیژکه‌ر زوى ب زوى بیرا خو لى نائینه‌ ڤه‌.

و هه‌تا ئەڤ لایى ل به‌ر مه‌ ڤه‌شارتی د نفیژى بو مه‌ ئاشکه‌را بیت، ئەم دى پیچه‌کى د گه‌ل سووره‌ته‌کى قورئانى یى بچوبک راوه‌ستین، دا

هندهک ژ وان مهعنايان بهرچاڅ بکهين يپن ئهم چو جارن هزرا خو ټيدا ناکهين، هر چنده خو زاروکتين مه ژي ئهف سوورته ژبهره و گهلهک جارن ئهم وي دخوين و دوباره دکهين.

سوورته (الماعون): نښه ريکا گهشه پيدانا مروقي

سوورته (الماعون) ئهوا ژ حفت ئايهتان پيک دئيت، و گهلهک زانايين قورئاني ل وي باوهرينه کو ئهف سوورته ل چار پينج ساليين ئيکي ژ گازيبا ئيسلامي، دهمي پيغه مبهه -سلاف لي بن- هيشتا ل مهکههي هاتبو خواري، و نهگر هات و ئهف گوته يا بنهجه بت ئهو دي مهسهلهکا گرنک ل بيرا مه ئينته فه يا کو دي هاريکارييا مه کهت د تيگههشتا قي سوورته تي دا؛ چونکي يا ئاشکهرايه نښي پشتي سالا دههي ژ نوي ب قي پهنگي نوکه هاتبو فضرکرن.. مهعنا: قي سوورته تي پيشوخت قيايه موسلمانان ل هندهک تشتين گرنک هشيار بکهت يپن پهيوهندي ب نښي و راستيا وي فه ههين، ئاشکهرايه کو کاري مه ل قي ري ئهو نينه ئهم قي سوورته تي ب بهرفرههي تفهسير بکهين، بهلي مه دقيت بيژين: ئهف سوورته د بنيات دا بو هندي هاتييه دا نيشانين وان کهسان بو مه ئاشکهرا بکهت يپن درهوي ب (ديني) دکهن، يهعني: باوهريي پي نائين، ل سهري سوورته ب پسپارهکي دهست پي دکته: ﴿أَرْعَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالْإِيمَانِ ۝﴾ ئهري ته حالي وي کهسي ديتييه ئهوي درهوي ب روژا جزاداني دکته؟ و باوهري ئينانا ب روژا جزاداني پشکهکه ژ باوهرييا ب ديني ههميي، ئهوي باوهريي ب وي روژي نهئنت ئهو وي باوهري ب ديني نهئنايه، و نه باوهرييا ب ديني دو پهنگ بو ههنه: ئهوي ب دهقي خو و ئاشکهرا بيژت: من باوهري ب ديني نينه، و ئهف سوورته نه بو کرنا بهحسي وانه؛ چونکي

حالی وان یی ناشکهرایه و ههوجه ناکهت ئایهت پسیارا حالی وان ژ مه بکهت. و ږهنگی دی ئهوه یی نهباوهربیا خو ب دهقی ناشکهر ناکهت، بهلی کار و ږهفتاری وی هندئ دگههینت کو وی باوهری ب دینی نینه، و ئهقهیه یی سوورته بهری مه ددهتی.

باشه، ئهف ږهنگی ږهفتاری ژ چ دئیت، و بوچی ل نک خودانی پهیدا دبت؟

بهرسف ئهگهر مه بقیث ب کورتی بیژین ئهقهیه: (خهلهلهک) د هزرا قی مرؤقی دا پهیدا دبت کو ئهوه هزر بکهت: (باوهری) تشتهکی جودا و قهدهره ژ (کاری)، و (ږهفتاری) چو پهپوهندی ب (عهقیدی) قه نینه، جهی باوهرییی دله، گاڅا باوهرییی جهی خو د دلی ته دا کر، ئهوه تو بوویه مرؤقهکی خودان باوهر، وهکی دی کار و ږهفتاری ته چ بت چ نهبت، ئهوه نه چو کاری باش نه یی خراب ل باوهربیا ته ناکهت، و ئهقه عهینی وی هزرییه یا دهستهکا (مهرجئیان) بهری و نوکه ژی دقثیت بکهته د سهری خهلهکی دا.

قی سوورتهی دقثیت بیژته مه: ههر جارهکا هزر و بیرا ئیجایی کار و ږهفتاری سلیبی د گهل دا بوو، ئهوه سلبيیه تا د کار و ږهفتاری دا دی زیانهکا مهزن گههینته وی هزر و بیرا ئیجایی، حهتا مهسهله بگههته وی دهرهجي خهلهک وه هزر بکهت کو ئهف کهسه د هزر و بیرا خو یا ئیجایی دا مرؤقهکی دهرهینه، و ئهوه باوهربیا وی ههی چو راستی بو نینه، و هنگی چو فهرق نینه وی باوهری ب هزر و بیرین خو ههبت یان نه، مادهم کاری وی دژی وانه، لهو ئهگهر هنگی تو بیژي: قی مرؤقی باوهری ب وی هزری نینه یا ئهوه دبیزت ئهوا د دلی وی دا.. کهس نابیزته ته: تو بیبهختییان ل وی دکهی!

و دا سوورته هندهک نمونهپین عهملهی ل سهر قی گوتنی بو مه بینت، ئهوه بهری مه ددهته حالی څان ههر سی کهسان:

ژی ب خو څه بگرت، نهو ژى نهڅهيه: نهوین بى ټاگهه و غافل ژ راستيا
 نقيژا خو، يهعنى: نهوین نقيژ ل نک وان ههما بويه هندک گوتن و کربارین
 ترسى و څالا ژ مهعنايى، و تشتى څى بوچوونى ل بهر مه ب هيژ دنيخت
 سالوختهى دويى يى څان نقيژکهراڼه: ﴿الَّذِينَ هُمْ يُرْأَوْنَ﴾ ٦ چيه مهعنايا
 (يراون)؟ هندک تفسيرزان ديژن: يهعنى نهوین نيڅاڅى دکهن.. بهلى
 ديسا دى بيژن: دڅيت ل بيرا مه بت کو نهڅ سوورده ته هيشتا ل مهکهه
 ل دهسپيکا گازيا ئيسلامى هاتبوو خوارى، و هنگى هيشتا دياردا نيڅاڅى
 پهيدا نهبوو، د سوورده تا (النساء) دا نهوا ل مهدينى هاتويه خوارى، دهى
 بهحسنى نقيژا منافقان دنيتهکرن، ټايهت ديژت: ﴿يُرْأَوْنَ النَّاسَ﴾ (النساء:
 ١٤٢) يهعنى: نهو ژ بهر خهلى نقيژان دکهن؛ دا نهو وان بينن.. بهلى
 ل څيړى ههما ب تنى گوت: ﴿الَّذِينَ هُمْ يُرْأَوْنَ﴾ ٦ بى بهحسنى خهلى
 بکهت، همر وهکى ټايهت دڅيت بيژته مه: ههما څان دڅيت نقيژا خو بکهنه
 هندک رابوون و روښستنن ب چاڅ بينهدينن؛ دا بيته گوتن: نهڅان نقيژ
 کر، و چو دى نه!!

و تشتى څى بوچوونى ل بهر مه ب هيژ دنيخت سالوختهى سيى يى
 څان نه نقيژکهراڼه: ﴿وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ﴾ ٧ يهعنى: نهو دهستى هاريکاريى
 بو کهسين پيتڅى دريژ ناکهن. و نهگهر ټيک ژ مه ب سهږه سهږه بهري خو
 بدهته مهسهلى، ب حيته څه پسيار دکهت: څيچا نهکړنا دورست بو نقيژى
 چ پهيوه ندى ب دريژکړنا دهستى هاريکاريى څهيه بو پيتڅيان؟

نهم ديژن: نى ژ خو مه ژى دڅيت ټايهت څى پسيارى ل نک مه
 بټازينت: نقيژى چ پهيوه ندى ب هاريکارييا ههژاران څه ههيه؟

بوچی نهگهر نفیثرا ته ئهو نهبت يا بهرئ ته ددهته هاریکاریا کهسین
پیتقی، و پیتشفهبرنا جفاکئ بهر ب چاکییئ فه، کرنا ته بو نفیثرئ دئ بته
جهئ نفرینئ!

کا بهرئ خو بده نفیثرا خو ئهوی شیایه ته بگوهورت، و ته بکهته
مروقهکئ جودا و باشتتر ژ وان کهسین بیئ ئاگهه ژ نفیثرئ؟

نفیثرا ته شیایه بو ته بته هاریکار کو تو باشتتر ب (دهورئ خیلافهتی)
ل سهر قئ عهردی رابیئ؟ یان ژئ ئهو هندهک گوئن و کریارین قالانه ژ وان
مهعنايان یین پیتقییه نفیثر د دل و وژدانا ته دا ئاماده بکهت؟

نفیثر ب چافهکئ فهکری

نهگهر ئهم ب چافهکئ فهکری بهرئ خو بدهینه نفیثرئ، یان ژئ وهکی
نوکه دبیرن: نهگهر ئهم نفیثرئ بیخینه بن تلسکوئی؛ دا ب دورستی بینین و
باش تی بگههین، دقتت ئهم ژ دو لایان فه بهرئ خو بدهینه وئ: ژ لایئ
ناقی فه و کانئ ئهو ژ چ پهیف هاتییه وهگرتن، ژ بهر کو گومان تیدا نینه
ههر ناقلیکرییهکی پهیوهندییهکا موکم ب ناقی خو فه ههیه. و ژ لایئ وان
ئارمانجان ژئ فه یین ژ مهعنايین ناقی دئینه وهگرتن. و وهکی هوین
دبینین ئهف ههر دو لایه پیکفه دگریداينه.

د زمانئ قورنائئ دا دبیرنه نفیثرئ: (الصلاة)، و نهگهر ئهم ل کتیب و
فهروهنگین زمانئ عهرهبان بزفرینین، کو ئهو زمانه یئ قورئان پی هاتی، دئ
بینین ل دهمن هاتنهخوارا قورنائئ پهیفا (صلاة) بو چند مهعنايهکان دهاته
گوئن، یان بلا بیژین: ئهو مهعنايین ژ رهه و ریشالین قئ پهیقئ دهاته
وهگرتن د واقعی خهلکی دا د چند صورهتهکا دا دهاته بهرچا و

(تهجسید) کرن.. ژ وان مهعنايان، و ئەفه ئەوه يا ژ ههميان بهلافتەر: (صەلات) مهعنايا دوعايي ددهت، ل دەمى هاتنهخوارا قورئاني ئەگەر ته گۆتبا مروفهکى عهرهب: فلان کەس يى صەلاتى دکەت، ئەو دا وه تى گەهت کو ئەو يى دوعا و داخوازن بۆ خو دکەت، ب تاييه تى دوعايا خيىرى، يهعنى: ئەو يى خيىرى بۆ خو يان بۆ خو و خەلکى دخوازت. و ژ قى مهعناييه دەمى خودى ديبژته پيغه مبهري -سلاف لى بن-: ﴿وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ﴾ (التوبة: ۱۰۳) يهعنى: تو -ئەى پيغه مبهري- دوعايا خيىرى بۆ وان بکه، هندی دوعايين ته نه دلوفاني و دلرهه تيبه بۆ وان.

مهعنا: هەر ژ دەسپيکى دقيت ل بيرا مه بت کو نقيژ د ئەصل و بنياتي مهعنايا خو دا ب خيىرخوازيى قه يا گرېدايه، و دقيت ئەم باش تى بگههين کو (دوعا) نه ههما ب تنى تشتهکه مروف ژ خودى دخوازت، و ههز دکەت ئەو وى بۆ مروفى بکهت، ئيک ژ مهعنايىن دوعايى ئەوه ته ئارمانج و (قهضيهک) د ژيانا خو دا ههيه ههزا ته يا پيغه موژيل بووى، و دەمى ته زانى کو د شيانا ته دا نينه تو ب خو وى ئارمانجى ب جه بينى، تو رادى وى هلپسيىرى خودايى خو دکەى، و داخوازي ژ وى دکەى ئەو وى بۆ ته ب جه بينت.

و دەمى ئەم ديبژين: صەلات دوعايا خيىريه، مهعنا وى ئەوه ئەو ئارمانج يان قهضيا ههزا ته موژيل دکەت، ههتا تو داخوازا ب جهئيانا وى ژ خودى بکهى دقيت قهضيهکا خيىرى بت، مهعنا: هەر ژ دەسپيکى دقيت نقيژ وى ئيکى د سهري مه دا بچينت کو د مهسهلا وى ههقريکيى دا يا کو د ناقههرا خيىرى و شهري دا ههى دقيت تو -ئەى نقيژکهري- ل وى لايى راوهستى يى خيىر لى ههى، دقيت تو هلگر و داخوازهري خيىرى بى، و دەمى تو نقيژى دکەى دقيت نقيژا ته دهريبنى ژ قى چهندي بکهت؛ چونکى دەمى

عهره بان دگوت: فلان یی نځیژی دکهت، مهنا وی ئه وو: فلان یی داخوازا
خیری دکهت، و هه وه دیتییه مروځه کی ب عقل ب دهڅی خو داخوازا خیری
بکهت، و ب کاری خو پشته فانییا شهرې بکهت؟ ئه وو چ عقلداره څی چندی
بکهت؟!

څیجا -ئهی نځیژکه- بلا ئه څه راستییه ل بیرا ته بت: ده می تو ب کرنا
نځیژی راډی مهنا وی ئه وه تو یی داخوازی دکه کی خیر ل سهر عهردی بڼه جه-
ببت.. ئه څه ټیک.

یا دی: په یفا (صهلا) کو ئه وږهه یا (صهلات) ژی هاتییه وهرگرتن،
مهنا (لزوومی) ژی ددهت کو ئه م ب کوردی دبیتښی: خوځهی و مان و
بهرده وامییا ل سهر حاله کی، یه عنی: ل ده می هاتنه خوارا قورئانی ئه گهر ته
گوځتبا مروځه کی عهره ب: (صلا فلان) ئه وو دا وه تی گه هت کو ئه و ل جهه کی
یی ټاکنجی بووی، یان: یی مایه ل سهر حاله ته کی و خوځه بووی، و خو ژی
څه نه گوهاستییه جهه کی دی، یان حاله ته کی دی، و ژ څی مهنا یییه ده می
ټایه ته ک به حسی جهه نه مییا دکهت و دبیت: ﴿حُذُوهُ فَغُلُوهُ﴾ ۳۱ ثُمَّ الْجَحِيمَ
صَلُّوهُ ﴿۳۲﴾ (الحاقة: ۳۰-۳۱) یه عنی: هوین وی بگرن و ببهن، پاشی بهیلنه
د جهه نه می دا.

و ب څی مهنا یی ههر وه کی نځیژی دڅیت خودانی خو تی بگه هینت کو
پیتځییه ئه وو خو پستی ب دووماهی هاتنا نځیژی ژی دڅیت ئه و ل سهر
حاله ته کی ده سنی شانکری بمینت، ئه و حاله تی نځیژی ل نک وی په یدا کری نه
کو نځیژ ب حاله تی خو څه تشته کی بهروخت بت ل نک نځیژکه ری روژی
پینج جارن بو ده مه کی توخویدای قهست بکه تی، پاشی ژی دهرکه فته
حاله ته کی بهرانبهر یان هه څډژ!

مه‌عنایا دی یا قورئان دده‌ته په‌یقا (صلی) که‌لین و براژتنه، ده‌می دبیرت: ﴿ فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا ﴾ (النساء: ۳۰) یه‌عنی: پاشی ئەم دئ وی ب ئاگره‌کی که‌لینین. و ژ بلی کو که‌لاندنا ب ئاگری مه‌عنایا سۆتنی دده‌ت، ئەو مه‌عنایا گه‌شتن و لێنانی دده‌ت، و ئاشکه‌رایه کو هنده‌ک تشت هه‌نه ب که‌لاندنی دگه‌نه که‌مالا خو، یان وی دهره‌جی یا ئەو ژ به‌ر هاتینه‌دان، و نقیژ ژێ ژ لایه‌کی قه‌ ب قی په‌نگییه، ئەو -وه‌کی سۆتنی- کرباره‌کا ناخۆیییه، ژ ناڤدا ته‌ دگوهرۆرت گوهرۆینه‌کا زه‌حمه‌ت و وه‌ستیان د گه‌ل دا هه‌ی؛ بۆ هندی دا تو بگه‌هییه وی ئارمانجی یا تو ژ به‌ر هاتییه ئافراندن.

و عه‌ره‌ب دبیرته‌ ده‌ور و به‌ری هه‌ستیکی که‌لیژیی ژێ: (سه‌لات) و ئاشکه‌رایه کو ئەف هه‌ستییه بنیات و بناخه‌یی برپرا پشتییه، و ئەگه‌ر برپرا پشتی ئەو ستوبن بت یا له‌شی مه‌ خو پیقه‌ دگرت، نقیژ دقیت ئەو برپر بت یا رح و نه‌فسا مه‌ خو پیقه‌ دگرت، یان ئەو ستوبنا که‌سایه‌تییا مه‌ خو ل سه‌ر رادگرت.

و ل بیابانی شینکاتییه‌ک هه‌یه عه‌ره‌ب دبیرتی: (سه‌لیانه) دبت په‌ه و ریشالا وی ژێ یا زمانی ژ (سه‌لا) هاتبته‌ وه‌رگرتن، یا نقیژ ژێ هاتییه وه‌رگرتن، ئەف شینکاتییه وه‌سا په‌ه و ریشالین خو د ئاخی را به‌ردده‌ت هه‌لکیشانان وی ل به‌ر مرو‌قی یا ب زه‌حمه‌ته، و عه‌ره‌ب دبیرتی: نانێ حیشتی؛ چونکی حیشت خو پی دگرت، و به‌لکی نقیژ ئەف مه‌عنایه‌ ژێ تیدا هه‌بت؛ چونکی نقیژ -ئەگه‌ر ب دورستی نقیژ بت- دقیت په‌ه و ریشالین خو وه‌سا به‌رده‌ته د نه‌فسا مه‌ دا کو ئەو ب ساناهی نه‌ئیته هه‌لکیشان، و ژ لایه‌کی دی قه‌ دقیت ئەو بته‌ ئەو خوارن یا رحین مه‌ خو پی دگرن ل بیابانا قی ژبانێ. نقیژ دقیت هنده‌ک په‌ه و ریشالین وه‌سا موکم بۆ مه‌ چی بکه‌ت ئەو ب چو ده‌سته‌کی هه‌بت نه‌ئینه هه‌لکیشان.

ئەفە ئەو مەعنانه یېن د پەيشا (صەلا) يا عەرەبى دا ھەين، کو پەيوەندى ب نقيژا مە فە ھەنە، ئەگەر ئەم ب دورستى تى بگەھين.

﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾

ل ھەر جەھەكى قورئاننى فەرمان تېدا ب كرنا نقيژى ل مە كر بت، يان ب شىوھىي مەدھى بەھسى وان عەبدىن چاك كر بت يېن نقيژى دكەن، وى گۆتبيە: ﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾ يان: ﴿يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ﴾ يەعنى: قورئاننى پەيشا (إقامة) بۆ كرنا نقيژى ب كارئيناىە نە كو (أداء)، ھەر چەندە ئەف پەيشا دووماھىيى ژ لايى زمانى فە پتر مەعنايا كرنى ددەت.. بۆچى؟

حەتا ئەم بزانيں بۆچى، دقيت ل سەرى بزانيں مەعنايا دورست يا پەيشا (أقام) د زمانى عەرەبان دا چيىە؟

مەعنايا بەلاڤ ل نك زانايتى تەفسىرى و فقھى بۆ پەيشا (إقامة الصلاة) ئەو: مەروڤ شەرت و روكنين نقيژى ب تمامى و دورستى پىك بينت، و وى ب دلەكى ئامادە و خوشووع فە بكەت، و ژ دەمى وى يى دورست دەرەنەتخت.

و ئەفە تەشتەكى دورستە، بەلى دەمى ئەم ل دويڤ مەعنايىن زمانى يېن قى پەيشى دچين، ئەم دبىنين وى ھندەك مەعنايىن ويڤەتر ھەنە، و ئىك ژ مەعنايىن (ئىقامى) نژنين و ئاڤاكرنە، ئەگەر كەسەك خانىيەكى ل سەر عەردى ئاڤا كەت و بلند كەت، عەرەب دبىژن: (أقام بيتا)، و ﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾ ب مەعنايا خۆ يا حەرفى ھندى دگەھينت كو ھوين نقيژى ئاڤا كەن، قىجا مەعنا ئاڤاكرنا نقيژى چيىە؟

دا بهرئ خوږ بدهینئ کانئ قورئانئ ئەف په‌یقه ژ بلی بو کرنا نڅیژئ
ب چەند مەعنایێن دی ئینایه، به‌لکی ئەو هاریکارییا مه‌ بکه‌ت بو پتر
تیڤه‌هشتنا فئ په‌یڅئ.

د سووره‌تا (الک‌هف) دا خودئ دب‌یژت: ﴿فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ
يَنْقُضَ فَاقَامَهُ﴾ (الک‌هف: ٧٧) و ئاشکه‌رایه‌ کو ئەف گۆته‌ د سه‌ره‌اتییا
مووسا و خضرئ دا -سلاڤ لی بن- هاتییه، ده‌مئ ئەو د به‌ر دیواره‌کی را
چووین و دیتی یئ خواربووی و ن‌ی‌زیکه‌ به‌ه‌ر‌ف‌ت، خضرئ ئەو پاست کر و
نه‌ه‌یلا بکه‌فت.. مه‌عنا: (إقامة) بیرا مه‌ ل راستکرنا وی دیواری دب‌ی‌ن‌ته‌ فه
یئ خواربووی و ن‌ی‌زیکه‌ به‌ه‌ر‌ف‌ت، راستکرنا وی چ ب ر‌ی‌کا دوباره‌ ن‌ژ‌ینا وی،
یان دانانا هنده‌ک ستوب‌ن‌ی‌ن موکم ب ر‌ه‌خ فه‌ دا ئەو نه‌که‌فت، یا گ‌ر‌نگ ئەوه
دیواری راگ‌ر‌ین و نه‌ه‌یل‌ین به‌ه‌ر‌ف‌ت.

و ئەگ‌ه‌ر (إقامة) یان ئافاک‌رن و راستکرنا دیواری د فئ ئایه‌تا سووره‌تا
(الک‌هف) دا ب مه‌عنایه‌کا (ماددی) هات بت، ئەو د ئایه‌ته‌کا سووره‌تا
(المائدة) دا ب شیوه‌یه‌کئ (مه‌عنه‌وی) هاتییه، ده‌مئ خودئ دب‌ی‌ژت: ﴿وَلَوْ
أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَأَكْلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ
أَرْجُلِهِمْ﴾ (المائدة: ٦٦) یه‌ع‌نی: ئەگ‌ه‌ر ئسرائیلییان (ئیقاما) ته‌ورات و
ئنجیلئ کر‌با، خودئ به‌ره‌که‌تئ ژ عه‌رد و عه‌سمانی دا ده‌ته‌ وان، و مه‌عنا
ئیقاما ته‌ورات و ئنجیلئ چیه‌؟ مه‌عنا وی ئەوه: ئەگ‌ه‌ر وان ئەمر و فه‌رمان
و شیره‌ت‌ی‌ن خودئ د ته‌ورات و ئنجیلئ دا ل وان کر‌ین، وان د واق‌عئ ژبانا
خو دا کر‌بانه‌ کر‌باره‌کا به‌ر‌چاڤ، و ب جه‌ ئینابان.. مه‌عنا: (إقامة) ئەقه‌یه
مرو‌ڤ ئەخلاق و به‌ای‌ی‌ن پاک ژ جیه‌بانا (مه‌عنه‌وی) وه‌ر‌گ‌رت و ب‌ی‌خته
د واق‌عئ ژبانا خو دا، یان بلا ب‌ی‌ژ‌ین: ئەو ه‌ز‌ر و گۆت‌نان بکه‌ته‌ کر‌یار.

د سوورده تا (الرحمن) دا خودی دبیرت: ﴿وَأَقِيمُوا الزَّوْزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ﴾ (الرحمن: ۹) یه‌عنی: هوین ته‌رازییی ب دادییی ب جه‌ بین، و نه‌گه‌ر هوین تشته‌کی بکیشن هوین چو کیماسییی نه‌ئیخه‌ ته‌رازییی. ل فیریی (إقامة) ب جه‌ینانا دادی و عه‌داله‌تییه، و هزر نه‌که‌ن کو ته‌رازی ل فیریی هه‌ما به‌س نه‌و ئامیره‌ته‌ یی بازرگان د کرین و فروتنی دا تشتان پی دکیشن، نه‌.. نه‌و تیگه‌هه‌کا گشتییه‌ بو‌هه‌ر تشته‌کی (ماددی و مه‌عنه‌وی) یی بیته‌ کیشان.

ل سه‌ر قی بناخه‌یی ده‌می مه‌ گوهد ل قورئانی دبت ل هه‌می جهان نه‌و دبیرته‌ مه‌: ﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾ دقیت بیرا مه‌ ل سی مه‌عنایین سه‌ره‌کی بیته‌ فه، کو ب نقیژی ب جه‌ دئین، نه‌و ژی نه‌فه‌نه‌:

- ئافاکرنا وان بناخه‌یین دیواری جفاکی خو ل سه‌ر دگرت، یان پاراستنا دیواری جفاکی ژ هه‌رفینی.

- فه‌گوهاستنا بها و نه‌خلاقان ژ جیه‌انا (مه‌عنه‌وی یا موجه‌رره‌د) بو‌ عه‌ردی واقعی؛ یان به‌ره‌هه‌فکرنا واقعی جفاکی کو بشیت وان به‌ایان بو‌ ب جه‌ینانی وه‌رگرت.

- پیکینانا وی جفاکی یا دادییی ب تمامی ب جه‌ بینت، و ته‌رازییی ب دورستی ب کاربینت، بیی مه‌یلدارییی د کیشانی دا بکه‌ت.

مه‌عنایه‌کا دی ژی ژ لای زمانی فه‌ د (إقامة الصلاة) دا هه‌یه‌ گه‌له‌ک دئیه‌ سه‌ر هزرا مروقی هه‌ر جاره‌کا مروث بیرا خو ل په‌یقا (أقام) دئینه‌ فه، کو کاره‌کی بو‌رییه‌ ژ (قام) یا هاتییه‌ وه‌رگرتن نه‌وا به‌رانبه‌ر (جلس) دئیت، (قام) یه‌عنی: رابو ژ پییان فه، و کانی چاو رابوون د هزرا مه‌ دا دژی روینشتنی دئیت، وه‌سا نه‌و دژی نقستن، راوه‌ستان، نه‌لقین، و بیکارییی ژی دئیت.. و ب قی مه‌عناییی نقیژ نه‌وا روژی پینج جاران دئیه‌ دوباره‌کرن،

تهدريب و راهيتاننهكا بهردهوامه بۆ خودانى كو (پاترييا) وى ههردهم يا (شهحكرى) بت؛ دا بشيت بهر ب وئ ئارمانجى قه بچت يا ئهو ژ بهر هاتيهدان كو رابوون و راكرنا وئ ئوممهتبيه يا دقيت رتبهري و سهركيشيا كاروانى مروئينيى بكهت.

گوهورينا جيھانى د نقيژى دا

ئەري جارەكى هاتيه سهر هزرا ته كو تو د نقيژى دا جيھانى بگوهورى؟

بهلكى تو بيژى: قيجا ئەقە چ پسياره؟ ما نقيژ بۆ هنديه مروث فان هزرا تيدا بكهت؟ نقيژ بۆ هنديه مروث يى ب (خشوع) بت، رۆندكان بيارينت، خو بشكىنت، هزر بكهت يى د قهبرى دا مرن يا ل بهر سنگى وى..

ئەز ديژم: ئەو مەعنايىن قەشارتى د پشت نقيژى را، يىن فرمانا خودايى: ﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾ ئيشارهتى ددەنى، بهلى مخابن ئەم ژى دىي ئاگه، هندى دگهينن دقيت نقيژ ته راكهتهقه، ته بكهته ئاميرهتى گوهورينا واقعى.. د وئ جقاكى دا يا ئەو ئهعرايىي مە بهرى نوكه بهحس ژى كرى، ئەوئ گۆتى: چو نقيژين زېدهتر ژ يىن فەرض ئەز ناكەم، و چو يا ئەز ژى كيەم ژى ناكەم، زەلامەكى دى هەبوو ئهعرايىيەكى (مەجهول) نەبوو، بهلى پا د ناڤ وئ جقاكى دا يا ئەو تيدا دژيا ژى ئەو مروثەكى وەسا يى ب ناڤ و دەنگ نەبوو ژى خەلك ب تىلان ئيشارهتى بدەنى، ژ بابكهكى قورەيشيان يى وەسا بوو چو جاران مەزنييا قورەيشيان نەكهتبوو د دەستان دا، دەمى وى برپار دای چەپەري خو بگوهورت، و خو بدەته د گەل وان يىن كار بۆ

گوهورينا جيھانئ دکر، ئەو ل عەسمانی دیرۆکئ وەکی ھەیفە چارەدەشەفی لی ھات، ھەر چەندە بەری ھنگی ژ ھەیفە ئیکشەفی ژى زراقتەر بوو، یان ھەما ھەر ب چاڤ نەدھاتە دیتن!

ئەڤ زەلامە د چەند سالەکین کیم دا، دەھ دوازده سالەکان، یین کو سەرکیشییا ئوممەتئ وەرگرتی، شیا نە ب تنئ خو یا دەرو و بەرین خو بگوھۆرت، نە.. ئەو شیا جیھانا سەردەمئ خو ھەمیئ بگوھۆرت، یەعنی: ئەگەر ئەو د دیرۆکئ دا نەھاتبا جیھانا ھوین ئەڤرۆ دبیین یا ب قی رەنگی نەبوو، و ئەڤەیه پیڤھەری مروڤتین مەزن، ئەوین دشین دیرۆکا پشتی خو جودا بکەن ژ یا بەری خو، نە ھەر جوداییەکا ھەبت، بەلکی جوداییەکا بەر ب باشتیریئ ڤە. ژ بەر قئ چەندئ نفیسەرەکئ ئەمریکی یئ ھەڤچاخ دەمئ کتیبەک ل دۆر سەد مەزنین مروڤینیئ چیکری یین شیان دیرۆکئ بگوھۆرن، ئەڤ زەلامە ژ یین پیشیی ھژمارت.

ئەڤ زەلامە د گۆتەکا خو دا بەحسئ خو دکەت، و دبیتژت: (ھندەک جارەن دەمئ ئەزئ د نفیژئ دا، ئەز لەشکەرئ خو بەرھەڤ دکەم!) و ئەز دبیتژم نوکە ھەوہ زانی ئەو مروڤ کییە، عومەرئ کوڤئ خەططابی، و مەعنا قئ گۆتەکا وی ئەوہ: دەمئ ئەزئ د نفیژئ دا، ئەز جیھانئ دگوھۆرم.

عومەرئ دلرەق و زڤر، بەری ئیسلام دلئ وی بگوھۆرت، پشتی کراسئ جاھلییەتئ ژ بەر خو کری، و خو دایە د گەل رۆناھییا ئیسلامئ، عەدالەت بوو خەما وی یا سەرەکی، و ژ بەر کو جیھان ھنگی یا تژیوو ژ زولم و زۆرداریی، و ب تنئ لەشکەرئ چراھلگرت ئیسلامئ بوو دشی زولمئ ژ یتکا خەلکی لادەت، وی د نفیژئ دا ھزرا بەرھەڤکرنا قی رەنگئ لەشکەری دکر؛ چونکی وی دزانی نفیژ بو ھندییە دا ھزرتن پاک و بژوین

ئەوین د سەرمان دا ھەین، بېنە واقعەکی بەرچاڤ خەلک د ژيانا خو دا
ل سەر ب پێشە بچن.

نقیژا وی فەرمان ل وی دکر کو ئەو واقعی بگوھۆرت، و ئەز ب غەریب
وەرناگرم ھندەک ژ قی گۆتتا مە عەجیبگرتی ببن، و بیژن: ئەری ما نقیژی
چ عەلاقەت ب قی مەسەلی قە ھەیه.. من گۆت: ئەز قی گۆتتا وان غەریب
نابینم؛ چونکی بەری وان ھندەکی دێ ژێ ھەبوون دگۆتنە شووعەیب
پێغەمبەری -سلاڤ لی بن- قە: ئەری نقیژا تەبە فەرمانی ل تە دکەت کو ئەم
پەنگی بازرگانیا خو بگوھۆرین، و ل سەر وی رێبازی نەچین یا باب و
باپیرین مە ل سەر چوون؟ ﴿أَصْلَوْكَ تَأْمُرُكَ أَنْ تَتْرَكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ
تَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَسْتَوْأ﴾ (ھود: ۸۷).

* * *

بهري ئەم دەست ب نقيژي بکهين

ب عبادەتتەن خۆ يەن تايبەت، و نقيژ ل بەراھييا وان دئيت، ئيسلامى دقيت موسلمانى ل مەسەلەيەکا گرنگ ئاگەھدار بکەت، ئەو ژى ئەقەيە: دقيت موسلمانى کەسينييا خۆ يا تايبەت ھەبت، لەو ئەگەر ئەم بەري خۆ بەدينە وان (ئەحکامان) يەن ئيسلامى بۆ عبادەتان دانايين، دئ بينين ھەر ھوکمەک بلا چەند يى بچويک ژى بت دەورەکی د قى مەسەلى دا دگيرت، ھەر چەندە -ب مخابنى قە دئ بيزين- پتر جارار ئەم خۆ ژ قى چەندى بى ئاگەھ دکەين.

ل قيرى ئەم دئ بەري خۆ دەينە ھندەک ژ وان ئەحکامان يەن پەيوەندى ب نقيژي قە ھەين، بەري کو ئەم دەست ب کرنا نقيژي بکەين؛ دا بەري خۆ بەدينى کانى وان چ دەور د دورستکرنا کەسينييا موسلمانى يا تايبەت دا ھەيە، و چو مەعنايەن قەشارتى د پشت وان را ھەنە کو پيتقييە ئەم نقيژکەر خۆ لى ئاگەھدار بکەين؟

ئیک: بانگ، ئەو دەنگى بەري مە دەتە ئيفلەحى

بۆچى بانگ؟

پشتى مشەختبونا موسلمانان بەر ب مەدينى قە، و ئاقابونا جقاکا وان يا نوى ئەوا ب ئافاکرنا مزگەفتى دەست پى کرى، دەمى وان ثيای قەستا مزگەفتى بکەن بۆ کرنا نقيژي، وان د ناقبەرا خۆ دا دان و ستاندن کر کانى ئەو ب چ رەنگ ئاگەھدارييا ئیک و دو بکەن کو دەمى نقيژيە، و

تشته کئی سورشتی بوو ناخفتنا وان بېته سهر مهسه لا جوهی و فهلان کانی
 نهو چاوا ناگه هداریا ئیک و دو دکهن بو چونا دیر و کنشتی دا کو نقیژا خو
 بکهن، هندهکان گوت: ما چاوايه نهگهر هم وهکی جوهییان ل بوری بدهین؛
 دا خه لک بزنان کو ده می نقیژیته؟ و هنده کین دی گوت: ما چاوايه نهگهر
 هم وهکی فهلان ناقوسی لی بدهین؟

به لی تشتی ئیسلامی ههر ژ رژا ئیک دی که فیتیپین خو ل سهر
 پهروه رده کرین نهو بوویه: دقیت موسلمانی د دین و دنیا یا خو دا که سینییه کا
 تاییه ت هبت، یا دیر ژ کارلیکنا بیر و بوچون و رهفتاری خه لکی دینین
 دی، ل سهر فی بناخه یی، د نا ف صه حبیبیان دا گه لهک هه بوون، و پیغه مبه
 -سلا ف لی بن- ب خو ژ ئیک ژ وان بوو، ب فی بوچوونی ددلخوش
 نه بوون، به لی پا چ بکهن و چو (وهی) د فی دهر باره یی دا نه هاتییه؟!

ل وی ده می نیرک بوو که فا ته رازیی ب لای و بوچوونی دا بچت یا
 گوتی: دی وهکی فهلان ناقوسی لی ددهین.. صه حاییه کئی خودان (ئیلهم)
 هاته پیش، یی کو خودی حقی ل سهر نه زمانی وی گیرای هه تا کو بوویه
 (فاروقی ئومه تی)، عومهری کور خه ططابی، وی گوت: ما بوچی هم
 ب دهنگی بو نقیژی گازی ناکهین؟

دهنگ.. دژوارترین هیزا مروقی، و نه زمان.. بهرچا فترین تاییه تمه ندیا
 نفشی مه ژ چیکریپین دی جودا دکه ت! بوچی په نایی ببهینه بهر شاخی بزنی
 نهوی مه ب جیهانا حه یوانان قه گریدده ت، یان زهنگلی نهوا بهری مه دده ته
 جیهانا بی رحا هسکاتی؟

گوتنا عومهری ل دلی پیغه مبه ری -سلا ف لی بن- هات، عومهر راست
 دبیرت، دقیت نقیژا مه ب هه می تشتان قه ژ یا رپه رزه و سهر داجوویان
 بیه جودا کرن؛ چونکی هم ئومه ته کین ب دویقه لانکیی رازی نابین، دقیت

مه كهسينيا خو يا تاييهت ههبت.. بهلى دهملئ ئهم بو نقيژئ گازى دكهين
ئهم چ بيژين؟ چ پهيان ب كاربينين؟

د وان رۆژان دا، پتر ژ سهحابيهكى (بانگ) د خهونا خو دا ديت،
كهسهك دهاته نك و دگوتئ: ئهگهر ههوه بقت بۆ بانگى گازى بكهن، فان
گوتهان بيژن.. و پهيئين بانگى نيشا ددان، ئهو پهيئين ئهم نوكه دييژن. و
چونكى پتر ژ سهحابيهكى ئهف خهونه ديت، پيغهمبهري -سلاف لئ بن-
گوت: ئهف خهونه حهقييه. پاشى ژ بهر دهنگى بباللى يئ خوش و ب هيز
وى فرمان لئ كر كو ئهو ب سهر جههكى بلند بكهفت، و بانگى بدهت.. و
هؤسا موسلمان بوونه خودان بانگهكى تاييهت بو نقيژئ، ئهو بانگى لازمه
رۆژئ پينج جاران بيرا وان ل هندئ بينتهفه كو (ئهى گهلى ئوممهتا قورئانئ،
وههبت هوين خو بكهنه دويقه لاندك بو چو ئوممهتئين دى، بلا ههوه كهسينيا
خو يا تاييهت و جودا ههبت).

هيزا پهيئى:

پهيف ئهوا ههستئين دلەكى بو دلەكى دى قه دگوهيتز، و مهعنايئ
سهرەكى دگههينته سهرەكى دى، ئيكه مين تشت بوو خودئ ژ ئاده مى نيشا
ملياكهتئين خو داى دا بو وان ئيسبات بكهت كو بهلى مروث ب كيتر
جيگرىيا د عهردى دا دئيت..

پهيف ئهوا هيزا ئافراندا مهعنايئ د ناف خو دا هل دگرت، و دشيئ
ب هندەك حەرفين كورت ناڤليكرىيهكى مهزن بينته بهر چاڤين مروقى و
مهعنايئ وى يئ قهشارتى د سهرى دا پهيدا كهت..

پهيقى دهورهكى مهزن د گوهورپينى دا ههيه، بهلكى هندەك كهس قئ
چهندئ ل بيرا خو نهيينه قه، يان باوهر ژئ نهكهن، بهلى ههر ئيكي ل دور و
رهخين خو بزڤرت و بهرپهريئ ژيانئ تيكفهدهت، دئ بو وى مسوگهر بت كو

ئەف پەيڧا ھندەك كەس وەك تىشتەكئى مرى بەرىن خۆ ددەنى گەلەك جارار
دبته ئەو چرىسك يا ئاگرى ھل دكەت، چ ئەو ئاگر بت يىن رۆناھىيى ددەت و
رېكئى روهن دكەت، چ ئەو بت يىن سۆتنى پەيدا دكەت.

پەيڧتىن بانگى:

بانگ، ئەوئ دئ بۆ ستوينا سەرەكى يا ئىسلامى بته شىعار و
دورىشمە، دڧىت نە ئەو دەنگ بت يىن ژ شاخى حەيوانەكى يان زەنگلەكا بى
رح دەرکەشت، دڧىت ئەو ھندەك پەيڧ بن ژ دەڧى مروڧى چىكرىيى خودئ
يىن ژ ھەمىيان ب قەدرتر دەرکەڧن؛ دا ئەو ئەھلى نڧىڧىرئ بەر ب مەلەكووتا
حەقىقەتئ ڧە بلند بکەن، و بەرىن وان بدەتە گوھۆرىنا بەردەواما بەر ب باشى
و خىرخوازيى ڧە.

۱- (الله أكبر):

(الله أكبر) خودئ مەزنتره ژ ھەر تىشتەكئى ھەبت، ئەڧە ئەو گۆتنە يا
بانگى نڧىڧىرئ ژئ دەست پئ دكەت، ئەو بانگى ئەڧە ب سەدان سالە ل پەخ و
رويىن جىھانئ بلند دب، جار ب دەنگى ب ھىز يىن كو ژ دلەكئ نازك
دەردكەشت، و جار ژى ژ گەروپەكا كىڧكوپى يا باوەريىن جەلى نەكرى!

خودئ ژ ھەر تىشتەكى مەزنتره.. گۆتنەكە جار خۆ ل دلى ددەت، جار
ل عەڧلى، و جار ژى ژ گوھى دەرباس نابت!

(الله أكبر) ئەو پەيڧە يا ھەبونا خودئ ب جەلال و جەمالا وى ڧە
دئىنتە بىرا مە، و مە ل دەمئ نڧىڧىرئ ژئ ئاگەھدار دكەت، ئەرى جارەكئ
ھەوہ پسىارا خۆ كرىيە: ئەڧ پەيڧە ژ كىڧە ھاتىيە؟ و بۆچى ئەو ھندە ب
نڧىڧىرئ ڧە يا گرېدايە؟

(خودئ ژ هەر تشتهکئ دی مهزنتره) بهرچاقتيرين پهيامه بانگي دقئيت ب پهيښتن خو بگههينته مه؛ چونکي ئو شەش جاران د بانگي دا دئيتە دوبارهکرن، و ئهگەر ئهم ل بيرا خو بينين کو رۆژئ پيښج جاران بانگ دئيتەدان، دئ زانين کو رۆژئ سيه جاران بانگ ب دهنگي خو يئ بلند قئ راستيئ ل بيرا خه لکي هميئ - نه بهس نقيژکه ران- دئيتەفه: بهلکي د قئ دنيايئ دا گهلهک تشتين مهزن د چاقتين هموه دا ههبن، بهلئ ژ بير نهکهن خودئ ژ وان همميان مهزنتره، ئهگەر څيانا دنيايئ يان هندهک تشتين د دنيايئ دا ههبن پکا خو بۆ دلئ هموه ديت، بلا ژ بيرا هموه نهچت کو خودئ مهزنتره.. ئهگەر خوشييهکا دنيايئ يا ل بهر هموه شرين ژ دهست هموه چوو و هوين ل سهر ب خهم کهفتن، ژ بير نهکهن کو خودئ مهزنتره.. ئهگەر نهفسين هموه کهفتنه بن بارئ شههوهتهکا گران، ژ بير نهکهن کو خودئ مهزنتره.. ئهگەر هموه ديت زالمهک ل سهر گيفکئ دنيايئ بلنديوو، و دارئ وي دريژ بوو، هوين همي د گهل بانگهلديري بيژن: (الله اکبر) خودئ مهزنتره!

بهلئ هشير بن ب دهقي نهبيژن: (الله اکبر)، و ب کريار مللهتئ هموه، يان عهشيرهتا هموه، يان حزبا هموه، يان شههوهتئين هموه ل بهر هموه دمهزنتر بن.. خودئ ب گوتنا دهقي نايئته خاپاندن!

د گهل بانگي و د نقيژئ دا نهبيژن: خودئ ژ هەر تشتهکي مهزنتره، پاشي دهمي هوين دچنه بهر دکاني دهرههمهک ل نک هموه ژ خودئ مهزنتر بت! ب دهقي نهبيژن: خودئ مهزنتره ژ هەر تشتهکي، پاشي گاڤا هموه ديت شريعتئ خودئ بوو ئاستهنگ د ناقبهرا هموه و ب جهئنانا مهصلحهتهکي يان شههوهتهکا بيخير، هوين پئ ل شريعتئ خودئ بدانن، (الله اکبر) دقئيت د څيانا هموه دا بته کريار نه ب تنئ گوتنا دهقي.

گاڦا ته ب عقل و دلۍ خو، ب گوټن و کربارا خو زانی کو خودی
مهزنتره ژ هره تشتهکی، ئەف زاینه دی ږیکا (تەوحیدئ) ل بهرا ته
څه کهت.

۲- (أشهد أن لا إله إلا الله):

ئەز شاهدهیی ددهم کو خودی، ئەوئ مهزنتره ژ هره تشتهکی، ب تنی
هېژایی هندیه (ئېلاه) بت، و (ئېلاه) ئەوه یی په‌رستن بو دئیته‌کرن،
په‌رستن ب مه‌عنا یا خو یا به‌رهره‌ه څه، بو خودی ب تنی نه‌که‌سی دی دئیته
پیشکیشکرن، و کانی چاوا (لا إله إلا الله) ئیسباتا تەوحیدئ دکهت، و
ږادگه‌هینت کو په‌رستن دڅیت بو خودی بت، وه‌سا ئەو نه‌فیا شرکی ژي
دکهت، و مه ژ هندئ ددهته پاش کو ئەم باوه‌ریی ب (طاغوته‌کی) بینین،
ئەگه‌ر چه‌ند ئەو د چاځین هنده‌ک که‌سان دا یی مه‌زن ژي بت، ما مه به‌ری
نوکه نه‌گوټیه: خودی ژ هره تشتهکی مه‌زنتره؟

۳- (أشهد أن محمدا رسول الله):

ئەڤه نیڤا دوپییه ژ په‌یڤا شه‌هاده‌تی: ئەز باوه‌رم دکهم کو موحه‌مه‌د
پیغه‌مبه‌ری خودیه، و ئەگه‌ر نیڤا ئیکئ تەوحیدا خودئ ئیسبات بکهت نیڤا
دویی پیغه‌مبه‌رینیا موحه‌مه‌دی ئیسبات دکهت، و ئەف هه‌ردو بناخه ستوینا
ئیکئ یا ئیسلامئ دچکلینن، و ب گوټن و باوه‌رییا ب وان مروّف دئیته
د دینی ئیسلامئ دا.

و یا ژ قه‌ستا نه‌بوویه ئەف شاهده‌یه دو جاران د بانگی دا بیته
دوباره‌کرن، هه‌ر وه‌کی بانگی ب څی چه‌ندئ دڅیت د سه‌رین مه‌ دا بنه‌جه-
بکهت کو بیی (محمد رسول الله) قه‌ت و قه‌ت (لا إله إلا الله) ب جه-
نائیت، و مومکن نینه تەوحید بیی وئ په‌یاما موحه‌مه‌د پی هاتییه هنارتن
پیک بیت.

په یفا شهاده تی: (لا إله إلا الله، محمد رسول الله) ږیکه که دیتن و
 په فتاری خودانی د ژبانی دا ده سنی شان دکه، و گوهر ږینی د هزارا وی دا
 په یدا دکه ب ږهنگه کی وده سا نهو ژبده و نارمانجا خو د فی دنیایی دا
 بزانت، بزانت کو نهو ژ نک خودییه و بو نک وییه.

د گهل گرنگییا شان ههر سی گوتنان د بانگی دا، به لی نهو وهک
 پیښه کی دین بو نارمانجا سهره کی یا بانگی، کو د گوتنا چاری، پاشی یا
 پینجی دا بهرچا ف دبت..

۴- (حي على الصلاة):

نهی خودان باوهر، نه گهر تو نهو بی یی دنیایی ب موژیلاهییتن خو څه
 تو ژ بیرفه بر بی.. نه گهر شهوه ته کی تو ئیخستییه ژیر گفاشتنا خو.. یان
 غه فله ته کی شیا بت ته بیخته دا فین خو.. نه څه ده می هندیه تو خو ږرگار
 بکه ی، و قهستا دیوانا خودی بکه ی، و ل حوضو ورا وی ناماده بی؛ دا
 پاتریا دلی خو (شهحن) بکه یه څه، وهره دنیایی ژ سهر ملین خو بدانه و
 قهستا مزگه فتنی بکه؛ دا بکه فییه سهر ږهنگی ملیاکه تان، نهوین ههردهم
 طاعه تی خودایی خو دکهن.

به لی هاتنا ته بهر ب نقیژی څه نیشانا گوهداری و طاعه تی ته یه بو
 خودی و پیغه مبه ری وی -سلا ف لی بن-، لهو د ږیزا په یقین بانگی دا
 څه خواندنا بو نقیژی پشتی ههر دو پارچه یین شاهده دانی دیت، و ما نه گهر تو
 نهو نه بی یی باوهری بی ب پیغه مبه رینییا موحه ممه دی و سونه تا وی بیی،
 چاوا تو دی ژ وان بی یین طاعه تی خودی دکهن؟

(حي على الصلاة) وهرن قهستا نقیژی بکهن، به لی ژ بلی مهعنا یا
 داخواری نهوا د فی رسته یا عه ره بی دا هه ی، نه ری په یفا (حي) بیرا هه وه
 ل تشته کی دی ناینته څه؟ نه ری ما (حي) مهعنا یا زیندیوونی د هزارا هه وه

دا ئاماده ناکهت؟ (حي على الصلاة) گازيبهکه بۆ نقيژئ، بۆ ژيانئ، ژيانا ب راستی و دورستی، څیجا بۆچی تو دئ څئ دهلیقهیئ ژ دهست خو کهی؟

۵- (حي على الفلاح):

د گهل داخوازکړنا ته بۆ نقيژئ، بانگ ته بۆ تشتهکئ دی داخواز دکهت، دهمئ دبیژته ته: (حي على الفلاح)، و د گهل کو (فلاح) د زمانئ عههربان دا معنایا ب دهستقه ئینانا مرادئ کو سهرکهفتن و مانا بهردهوامه ددهت، بهلئ ئهو ب پهها خو (فلهحه) بیرا مه ل (فلهاحتئ) دئینته څه، فلهاحت کو کارئ کتلان و شهقکړنا عهردیبه، بۆ وئ ئارمانجئ کو بهرهمهک پیڅه بیت، ههر وهکی ب څئ معنایئ بانگ دبیژته مه: گهلئ خودان باوهران، وهرن قهستا مزگهفتئ بکهن، و وی کارئ بکهن یئ وهکی فلهاحتئ بهرهمهکئ ب بهرکهکته بۆ ههوه پیڅه دئیت، بهرهمهکئ نه ب تنئ هوین ل ئاخړهتئ مفایئ ژئ وهردگرن، بهلکی ل دنیایئ ژئ هوین خیرئ ژئ دبینن، (الصلاة) و (الفلاح) ههڅجوتهکه جههوهړئ څئ ژیانئ نیشا ته ددهن، و بیرا ته ل هندئ دئیننه څه کو ئهجامئ تول ئاخړهتئ وهردگری، ل سهر کارئ ته یئ دنیایئ رادوستت.

۶- (الصلاة خير من النوم):

ئهڅه ئهو رستهیه یا د بانگئ سپیدئ ب تنئ دا دئیتته گوتن: نقيژ چيتره ژ خهوئ، و ئیکهمین تشت ئهڅ پهیقه دئینته سهر هزرا خهلکی ئهوه څئ پهیقئ دځیت نفستیان ژ خهوا وان یا بایژلوژئ هشیار بکهت، بهلئ ژ بیر نهکهن کو مومکنه د گهل څئ معنایا ئاشکهرا معنایهکا دی یا څهشارتئ ژئ ههبت.. خهو د راستیا خو دا ئهوه: خودان ههمی کریارین (ئیرادی) یهعنی: ئهوین ب کهیفا وی چئ دبن، د لهشئ خو دا راوهستینت، و ب تنئ کریارین (نهئیرادی) ئهوین نه ب وی چئ دبن بهردهوام بمینن.

بهلی ما هوین نابینن د قی ژیانن دا گلهک کس هه نه شهلهلی دئرخنه ئیرادا خو، یهعنی: ئهو ب مهفهومئ بایؤلۆژی دهشیارن و چاقین وان دقه کرینه ژی، بهلی ئیرادا وان یا دخهوه؛ چونکی ئهو ب کهیفا خو، یان ژی ژ مهجووری ئیرادا خو رادوهستین، و ب تنی وی کاری دکهن یی وان چو ئیراده بو نههه؟

و ئەف مهسهله ل نک مرۆقین کت کته راناوهستت، چهند مللهت هه نه دخهون و ئیرادا وان نه د دهست وان دایه؟

ههر رۆژ بهری سپیدی، و د گهل ههلاتنا ئەلندا نوی، بانگ دبێژته وان: رابنه سهر خو چو خیر د خهوی نینه!!
ئهقه ئهو په یامه یا بانگ رۆژی پینج جارن د گههینته مه، کهنگی ئەم دئ خو تیگههینن؟

دو: ههر پینج وهختین نقیژ

مه گۆت: بانگ رۆژی پینج جارن په یاما خو دگههینته مه، مهعنا قی ئهوه ئهو نقیژا ل سهر مه هاتییه فهرکرن د شهقهک و رۆژهکی دا پینج جارن دئیتته دوباره کرن، و دقیت حیکمهتهک د پشت قی دوباره کرنی را ژی ههبت، و ئەگهر مه بقیت قی حیکمهتی د ریزکهکا کورت دا کۆم بکهین دئ بیژن: حیکمهت ئهوه ((ئهم ببینه پشکهک ژ قی جیهانی یا ئەم تیدا دژین...)) و بهلکی هوین بیژن چاوا؟

جاری مهسهلا کو نقیژ فهرزهکا دهمداره، یهعنی: ب دهمهکی قه یا گریدایه، و ئهو دهم رۆژی پینج جارن دئیتته دوباره کرن، ئەفه تشتهکه قورئان و سوننهت ههردو ل سهر پیکهاتینه، د ئایهتهکی دا خودایی مهزن دبێژت:

﴿إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا﴾ (النساء: ۱۰۳) د قی
 ئایه تی دا دو پهیڅ هه نه بالا مروقی ب نک خو څه دکیشن، یا ئیکي:
 (کتاډا) یا دویي: (موقوتا)، جاري ل دهسپیکي دقیت ئه م بیرا خو
 ل مهسهله کي بینینه څه ئه و ژي ئه څه یه: چونکي قورئان گوټنا خودییه دقیت
 ب کارئینانا په یقان تیدا وه کی گوټنن مه نه بت، ئیک ژ مه ده می دناخت
 و په یڅه کي ب کار دئینت پتر جاران ئارمانجا وی ئه و مهعنايه یا ئیکسه ر
 ژ وئ په یڅي دئینه وهرگرتن، به لی په یڅ د قورئاني دا پتر ژ ئارمانجه کي
 دگه هینت، بیي ئه ف ئارمانجین دی یین نه ئیکسه ر ئارمانجا په یڅي یا
 ئیکسه ر لاده ت.

ل سهر قی بناخه یی دی بیژن: په یقا (کتاب) ئه و د قی ئایه تی دا
 هاتی ژ بلی مهعنايا (فهرضي) ئه و تیدا هه و وه کی زانایین زما نی و
 تهفسیری دبیزن، ئه و بیرا مه ل مهعنايه کا دی ژي دئینه څه، کیتاب وه کی
 ئه م هه می دزانین ئه و بهر په رن یین دئینه خواندن، و ما چو مانع هه یه ئه م
 بیژن: نقیژ ژ بلی کو ئه و فرهضه که ده مداره ل سهر مه، ئه م بیژن: ئه و
 کتیه که ژي دقیت روژي پینج جاران ئه م جیهانی د ریکا وئ را بخوینین، دا
 کو ب دورستی تی بگه هینین؟

ل هنده ک جهین دی ده می قورئان به حسی چنند حوکه کین دی دکه ت
 دبیزت: ﴿كُتِبَ عَلَيْكُم﴾ به لی ده می ئه و به حسی نقیژن دکه ت مه دیت ئه و
 دبیزت: ﴿كِتَابًا مَوْقُوتًا﴾ و فرهقه تو بیژي: ئه ف تشته ل سهر هه وه یی
 هاتییه نقیسین، و بیژي: ئه څه نقیسینه که بو هه وه، ئه و هه تو دی ب جه-
 ئینی، و ئه څي د گهل ب جهئینانی تو دی خوینی.. به لی خواندنه کا یا
 (موقوت) یه عنی: یا گریډای ب ده مه کي ده سنیشانکری څه، نقیژ ئه و کتیه
 یا ده می خواندنا وئ، یان ده می کرنا وئ ل دویڅ مهعنايا ئیکسه ر، ل سهر

ههوه گهلهک خودان باوه‌ران هاتییه دانان، نه کو هوبن ب کهیفا خۆنه چی ده‌می ههوه قیا هوبن وئ بخوینن، مه‌عنا: ده‌م (ئه‌وی نه ب کهیفا ههوه هاتییه دانان) پشکه‌که ژ قئ کتیبی ژئ نائیته جودا‌کرن، و ههر گاقه‌کا ههوه پیگیری ب وی ده‌می کر ئه‌و ههوه ب دورستی گوهداری کر و نقیژ پیک ئینا.

مه‌عنا یا ده‌مداریا نقیژئ:

د مه‌سه‌لا کرنا نقیژئ دا، قورئان ده‌می ژ جهی گرن‌گتر دبینت، ههر جهه‌کی ده‌می نقیژئ لی گه‌هسته ته، تو دشیی نقیژا خۆ لی بکه‌ی، پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- د قئ مه‌سه‌لی دا دبیت: ﴿وَجُعِلَتْ لِي الْأَرْضُ مَسْجِدًا﴾ یه‌عنی: عهد ده‌می بو من یی هاتییه دورست‌کرن کو ئه‌ز نقیژئ لی بکه‌م^(۱)، ئه‌قه ب نسبه‌ت جهی، به‌لی ب نسبه‌ت ده‌می نه.. نقیژا مه یا گریدایه ب (سه‌عه‌تا گه‌ردوونی یا مه‌زن) قه، ب پۆناهی و تاری و سیبه‌ری قه، و ده‌می تو پیگیریی ب قئ ده‌می قه دکه‌ی، مه‌عنا وئ ئه‌وه تو دبیه پشکه‌ک ژ قئ گه‌ردوونا مه‌زن؛ چونکی تو د کوله‌کا ده‌می را هه‌بوونا خۆ ل قئ گه‌ردوونی به‌جه‌م دکه‌ی، و پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- د گوته‌کا خۆ دا ئیشاره‌تی ده‌ته مه‌سه‌لا گریدانا نقیژئ ب ده‌می وئ قه، ده‌می پسپار ژئ هاتییه‌کرن: چ کار ل نک خودی خوشتقیت‌ره؟ و وی گوته‌ی: ﴿الصَّلَاةُ عَلَى وَفْتِهَا﴾ یه‌عنی: نقیژا ل سه‌ر ده‌می وئ بت^(۲).

ئه‌گه‌ر مروّف باش هه‌زا خۆ د قئ گه‌ردوونی دا بکه‌ت، دی بینت ههر تشته‌کی تیدا هه‌ی یی ژ هه‌مییان مه‌زنتر بگه‌ر و هه‌تا تو دگه‌هییه یی

(۱) بوخاری (۴۳۸) ژ جابری قه‌دگوته‌زت.

(۲) بوخاری (۵۲۷) ژ عه‌بدلله‌ی کوړی مه‌سه‌وودی قه‌دگوته‌زت.

ژ ههميان بچوبکتر، دى بينى ئهول دويښ وئ سعهتا گهردوونى يا مهزن ب پښه دچت ئهوا هاتييه دان دا لقينى رپک بيخت، د مه ب خو ژى دا سعهتهکا ههى زانا دبېژنى: سعهتا بايولوزى ههمى کريارين لهشى مه رپک دئبخت و ب سعهتا گهردوونى يا مهزن فه گري ددهت، څيچا چاوا نقيژا مه ب څي سعهتا ژيگوتى فه يا گريداى نهبت؟

«فهلسهفه» يا ههر پينج دهمين نقيژى:

کارى مهزنى ههر پينج دهمين نقيژى ژى ب کورتى ئهوه مه ب ميلين وئ سعهتى فه گريدهت يا گهردوون ههمى ل دويښ ب پښه دچت، لهو مه گوت: مهعنایا ههر پينج دهمين نقيژى ئهوه تو بيهه پشکهکا گونجای ژ څي گهردوونى، نه کو تشتهکى (شاذ) و نهريککهفتى د گهل دهور و بهرېن خو.

ههر پينج دهمين نقيژى (تفاعول) و کاريگرييهکا بهردهوامه د گهل حالهتى روناھى و تارى و سيبهرى، و بهرى ئهم څي مهسلې بهرفرهه بکهين، جارى دا بهرى خو بدهينه قورئانې ب چ پهيف و عيبارهتان ههر پينج دهمين نقيژى بو مه دهسنيشان دکهت.

د نايهتهکى دا قورئان دبېژت: ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِّنَ اللَّيْلِ﴾ (هود: ۱۱۴) يهعنى: ل ههر دو رهخين روژى و دهمهکى ژ شهقى تو ب کرنا نقيژى رابه.. رهخى ئيکى يى روژى سپيدهه دهمى تارى کارى خو دکهت دا بچت و رپکى بو روناھيى فهکهت، و رهخى دى ئيقاره دهمى روناھى کارى خو دکهت دا رپکى بو تاريى فهکهت، و دهمين شهقى مهغرب و عهيشايه، پشتى روژ ئافا دبت.. و ئفه ئيشارته بو چار دهمين نقيژى. و دهمى پينجى کو نقيرويه د نايهتهکا دى دا ب ئاشکهرايى هاتييه: ﴿مِّن قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِّنَ الظَّهِيرَةِ وَمِن بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ﴾ (النور: ۵۸) و وهکى ئاشکهرا ئفه دهسنيشانکرنه بو سى دهمين نقيژان: سپيده و نيقرؤ و

عیشا. و ئایه‌تەکا دی دبێژت: ﴿أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا﴾ (الإسراء: ۷۸) یه‌عنی: دەمێ پوژ ژ نیفا عەسمانی خوار دبت و دئیتە وەرگێران و زەوال چی دبت، تو نقیژێ بکه، و ئەفە نقیژا نیقرۆ و یا ئیقارییه، ئەو هەردو پشستی زەوالی دئینەکر، هەتا شەف دئیت و تارییی د گەل خو دئینت، و ئەفە نقیژا مەغەرب و یا عەیشایە، و نقیژا سپیدی ژی ژ خو ب ناف هاتییه.

ژ فان ئایەتان، ژ بلی حەدیسێن دورست، دئیتە وەرگرتن کو پینج دەم بو کرنا نقیژێ هەنە، دقیت ئەم پینگییری پی بکهین، و تشتی بەرچاف د فان ئایەتان دا ئەو ئەف هەر پینج دەمە ب تاری و پوناھییی و سیبەری قە دگرتداینە، و مروۆفی د پشت هەر دەمەکی ژ فان پینج دەمان را چیرۆکەک یان داستانەک هەیه دەمێ وی ژیانا خو چی دکر.

وهرن پینکفە بەری خو بدەینی..

سپیدی.. دەمێ ئەم نقیژێ دکەین، ژ لای فیزیایی قە، ئەو دەمە یی قەگواستن تیدا دئیتەکر ژ دەقەرا تاریا تمام (کو شەقە) بو دەقەرا نیف تارییی (کو ئەو دەمە یی دنیا تیدا زەلال دبت)، هنگی داخەکا رەش ئیکا سپی پینکفە ل عەسمانی دئینە دیتن، و هیدی هیدی ئەو ژیک جودا دبن، هەتا پوژ ب گەشاتییا خو قە دەهلیت.

د ژیانا خو دا ئەم چەند جارن راستی قی چەندی دئینە قە؟ چەند جارن ئەم دبیین مەسەلە ل بەر چاقین مە تیکەل دبن و وەکی ئیک لی دئین، هەتا وە لی دئیت ئەم نەشیین ب ساناهی سپی و پەشی ژیک جودا بکهین؟

چەند جارا وەسا چی دبت تارییین دژوار ب سەر مە دا دئین و ل وی دەمێ ئەم تیدا هزر دکەین کو هەندە ئیدی تاری ناچت، ئەم دبیین داچین

رؤناهييى ل ئاسۆيى ژيانا مه دهردهقن، پاشى هيدي هيدي بهر فرده دبن، و دههكهى دريژ پيڤه ناچت جهى تارييى دگرن؟

نقيژا سپيڊى، بهرى كو روناھى بهليت، د ناڤهرا تارى و زهلالاييى دا وئ باوهرييى ل نك مه پيدا دكهت كو تارى ئهگهر چند يا دژوار ژى بت لازم روناھييهك د دويڤ دا بهليت و جهى وئ بگرت.. رابونا ل سپيڊى بو نقيژى، ئامادهكهكرنهكه بو ته تو بمينييه ل هيقييا گهشبوونا دنيايى ب ههلاتنا رۆژى پشتي تاريبوونا وئ ب دژواربوونا شهقى.

نيشرو.. ژ لايى فيزيائى قه، دهقهره روناھييا تمامه، ئهو دههه يى سيبهر تيڊا نه مينت؛ چونكى رۆژ دئيتته نيڤا عهسمانى، و دگههته كلۆقانكا بلنديا خو، و ئهف گوھورپنه دقيت بيره ته ل ئارمانجا ته يا بلند د قى ژيانى دا بينته قه، كو تول خالا بلندتر بى، و د گهل سيبهرا خو بيه ئيك، و ب نرميى رازى نه بى.

و نه ژ (صودفى)يه ئهف چهنده ل وى دههه چى بيت يى تو ژ لايى بايولۆژى قه تيڊا دگههيهه كلۆقانكا بزاف و چالاكييا خو.. هنگى ژى، قهستا نقيژى بكه.

ئيشار.. لايى به انبهري سپيڊيه، ل دههه سپيڊى كانى چاوا قه گوهاستن ژ تارييا تمام بو زهلالاييى پاشى بو روناھيىيى دئيتته كرن، وهسا ل دههه ئيشارى قه گوهاستن ژ روناھيىيى بو سيبهري پاشى بو تارييى دئيتته كرن، مهعنا: ل قى دههه داقين رهشين شهقى هيدي هيدي د ناف داقين سپى يين رۆژى دا پيدا دبن، لهو زهلالايا وينه يى رۆژى د چاڤين مروقى دا پيچ پيچه شىلى دبت، و گه شاتى كييم دبت، و چاڤى رۆژى سار دبت و ژ بلندييى دئيتته خوارى و بهر ب نرميى قه دجت.. بهلكى هندهك جاران مه ههوجهيى ب قى سارييى ههبت پشتي كو نهخوشى ژ گهرمييا

چاځي پوژني دگهته مه، بهلكي هندك جاران يا باش نهو بت هم خو
 قهكشینه بهر سيبهركا هوين؛ دا رحهت بين. بهلكي ژي هندك جاران نهغه
 چوونا بهر ب نزمي و ثاقابووني قه بت، نه مانا پوناهيي بت، كهفتنا
 مروقي بت -وهكي پوژني- ژ كوچي بلند بو نهالا نزم، مروقي خوسارهت نهوي
 نهزاني چاوا دي بلنديا خو پاريزت. و بهلكي ژي نهو بت تني قووناغهك بت
 بو قهگواستنا نهوين باوهری نيناي دا كو د دهراقهكي تننگ را دهرياس بينه
 جيهانهكا فرهه.. ههر چاوا بت، دهمي نيفار ب زهراتيا خو قه دئيت، لازم
 تو قهستا نقيژي بكهي؛ دا تو خو بهرههف بكهي بو قووناغا بيت، قووناغا
 ثاقابوون و تاريبي، دا كو تو بشيي ل سهر ريكا خو يي بهردهوام بي د سهر
 ههمي نهخوشي و ناستهنگان را.

پاشي دهمي ثاقابووني دئيت.. دهمي قهگواستنا ب پرهنگهكي دي،
 قهگواستنا ژ پاشمايا زهلاليا پوژني بو پيشهكيا تارييا شهقي، دهمي
 پوژنثا يي يان ژي مهغره ب.

پوژ نهوا بهري دهمهكي ههوه ل بلندترين جهي ژ عهسماني دديت نوکه
 گههسته نرمترین جه، و نهغه نهو قانونه يا خودي د عهردی دا دانی و
 ههردهم ب کار دئيت مه بقيت نهقيت!!

ههرچي وهكوو نهو ژ عهردی پاكهت
 نهلبهته وي دي د عهردی پا كهت
 عولوی ژ خوه پا عهيان دخوازت
 سوفلی ژ مه پا نهان دخوازت
 نابيني ههړو كو ثاقتابي
 داقيته مهغارهيا تورابي

وهكي سهيدا يي خاني ديپيژت..

به‌لې.. ئەڤه ئەو قانونه يا دځيت ههردهم دهسپه‌لات بت، قوونا (ههر
تشته‌کې پوږه‌کې بلندبووي دځيت پوږه‌کې نرم بيت) ئەو تنې نه‌بت يې ئەڤ
قانونه دانايې!

ههر تشته‌کې د ځي دنيايې دا هه‌ي، مروځه‌ک بت، هزره‌ک بت، ده‌وله‌ت
و شارستانيه‌ک بت، يان هه‌تا ئەو پوږ بت يا هوين ل عه‌سماني دبېنن،
چه‌ند بلند بيت دځيت ده‌مه‌ک ب سهر دا بيت ئەو د ئاخې وهر بيت و ئاڤا
بيت، و ئەڤ ئاڤابوونه دځيت بېرا ته ل وي شيعاري بينته ڤه يې (ئيمامي
موه‌ددان) ئيبراهيمي خه‌ليل د ناف ملله‌تي خو دا بلندکړي: ﴿لَا أُحِبُّ
الْأَفْلِينَ﴾ دځيت ئەم ژي د گهل وي بېژن: مه ئەو خوداوهند نه‌ځين يېن ئاڤا
بېن.. ل ځي ده‌مي ژي ژ پوږي بلا به‌ري ته ل وي خودايې بت يې قه‌ت ئاڤا
نابت، و ب کرنا نځيژي بلا به‌ري ته ل وي بت. ل ځي ده‌مي پوږناهييا پوږي
ئالايې سپي به‌رانبه‌ر تارييا شه‌ځي يا ره‌ش رادکه‌ت، و هيدي هيدي پيکي بو
هاتنا وي ڤه‌دکه‌ت.

و شه‌ځ دځيت.. تارييا تمام، يا ده‌زيه‌کې ب تني ژي ژ پوږناهييې
د ناف دا سپي نه‌که‌ت، و د گهل وي ره‌شاتييا جي‌هانا ته هه‌مييې د ناف خو
دا دپيچت، دبت ديتنا ته به‌لې نه يا چاځي بو تشتان ئاشکه‌راتر لي بيت،
ب شه‌ځي تو خو ڤه‌دکيشيه‌ جه‌کې بيده‌نگ و دوير ژ قه‌ره‌بالغا پوږي تو
هزرا خو د ديمه‌ني دا دکه‌ي، ده‌مي تو ميقداره‌کې ژ تشتان يې دوير تو
دشيې وان تمامتر بييني، و چيتر هزرا خو تي‌دا بکه‌ي، و ب نځيژا خو يا تو
ل ده‌مي عه‌يشا دکه‌ي چرايه‌کي د ناف تارييې دا هل بکه‌ي، و باوه‌رييا خو
ب هاتنا سپيده‌يا نوي ب هيتتر لي بکه‌ي.

ئەڤه سهره‌اتييا مه‌يه، سهره‌اتييا پوږناهي و تارييې ئەوا ئەم ل ده‌مين
گوهورينا وي قه‌ستا نځيژي دکه‌ين.

تو سه حكه نقشى مه مروڤان، هندهك وهكى چه كچه كيله يى گه لهك ههز
ژ تاريى دكه، و هزر دكه رونا هى مهزنترين دورمنى وانه، بوچى؟ چونكى
ئهو وه تهخمين دكه ئهو نه شين ل رونا هى بڙين.

هندهك مروڤ هه نه گه لهك ههز ژ سيبه رى دكه، و ئه گهر ئهو ل بهر
سيبه را تشته كى دى نه بن ئهو هزر دكه وان چو هه بوون نابت، يا ژ وان شه
ئهو ل بهر رونا هى دى هه لييتن!

هندهك هه نه ههز دكه هه ما بهس بينه ديتن، لهو دى بينى هه
گه شاتيه كا هه بت ئهو ل دويڤ دچن، و هزر دكه ئهو رونا هى كا ب مفايه،
ئه گهر خو ئهو گه شاتى به ريقه كا خاپينوك ژى بت.

و هنده كين غه ريتر هه نه، نه ياره تيا وان بو رونا هى ئىكا هند ژى
چى دكهت، ده مى چريسكه كا رونا هى بى وان ب چاڤين وان بكه قت، ئهو
چاڤين خو دگرن و دييژن: ئه م دكوره بين بو مه چيتره!

و ئهو كه سين خودى خيرا وان ڤياى ژيانا وان هه مى گه شته كا زه لاله،
دزانن چاوا دى سه ره ده ريى دگهل گوهورينين رونا هى و تاريى كهن، لهو تو
دبينى ئهو وهكى چرايه كى گه شن بو دور و به رين خو، ئهو وهكى نڤيژى
(كي تابه كا شه كرينه) ل ده مى دنيا يا پوهن و ل ده مى يا تارى و ل ده مى
رونا هى و تارى تيكهل ژى دبت..

ب ڤى كتيبا شه كرى، يان ب ڤى كتيبا ده مدار كو نڤيژه ئه م دشيبن خو
بكهينه پشهك ژ گهردوونا مهزن، ئه م دشيبن لڤينا خو ب كهيفا خو -نه كو
ب كوته كى وهكى پوژ و هه يڤ و ستيران- ريك بيخين، و پوژى پينج جاران
ئاماده بوونا خو ل مه ره جانا يه كبوونا د گهل كهونى و چيكرىيان تو مار
بكهين.. نوكه هه وه زانى بوچى كرنا نڤيژى ل ده مى وى خوشتڤيترين كاره
ل نك خودى؟!

سی: دهسنقیژ.. ژیان ژ ئاقی دزیت

هر ئیک ژ مه بهری دهست ب نقیژئ بکته، دقیت پهپوهندیی د گهل ئاقی گړدهت، نهو پهپوهندییا نهو دیژئنی: (دهسنقیژ شوشتن)، و تشتهکی ژ قهستا نهپویه نهو نقیژا د راستیا خو دا دبه گازییهک بو ژیان، یان قهژاندن، هیشتا بهری دهسپیکا خو پهپوهندی ب ئاقی قه هبت.. نهو ئاقا ژ پتر ژ دو پشکین هایدروچینی د گهل پشکهکا ئوکسجینی پیک دئیت و دبه سهرهکانیا ژیان.

راسته ئاف ریکه بو پاقرکرنا ئیکسهر، بهلی دقیت ژ بیر نهکین کو نهو نیشانا ژیانیه ژی، ئاف نهو نهو ژ چیبوین، و شارستانیین ئیکی بین مرؤقاتیی ل سهر هاتینه دانان، نهو ئاقا عهردی مری زیندی دکهتهقه، دشیت پشکدارییی د زیندیوونا مه یا نوی ژی دا بکته، دهمی نهو رادینه نقیژئ، و نهو وهسا د نقیژئ دگههین کو دقیت نهو یا وهسا بت کو دوباره مه راکهتهقه، هنگی ب کارئینانا ئاقی بو دهسنقیژئ دی مهعنایهکا ژ هندئ زیدهتر دت کو نهو بو پاقرکرنا هندهک نهندامین لهشی مهیه، یان چالاککرنا زقرینا خوینی د لهشی دا.. بهلکی وی هندهک مهعنایین کویرتر و پتر قهشارتی دی ههبن، هنگی نهو دی نهو ئاف بت یا ل سهر جههکی تینی بو ئینانا بهری دبارت، نهو جهی دییه تو ب خو، نهو جهی ژ بهیاربوونی تیربووی و یی ب شوق کو ئاستهنگا مرنی بشکینت!

بهری بینهکی گازییا (حي على الصلاة، حي على الفلاح) د ئاف بانگی دا هاتوو بلندکر، و نهقه ئاف د گازییی هات؛ دا وهکی ههر جار پشکدارییی د کرایا چیکرنا ژیان دا بکته، نهقه ئاف هات دا پشکدارییی

د ئینانا ئیفلەحی دا بکەت، دا تۆڤی سەرفەرازیی بەهاڤیتە وی جەمی یی کو تویی، ب وی ئیئەتی کو بەلکی نیزیکی ئەو پۆژ بیټ یا بەرەهەمەکی باش ب فی عەردی ڤە بیټ.

ئەڤە هات دا ژەنگی ژ تە بیټ، و تە بو وی کاری بەرەهەف بکەت یی تو دئ دەست پی کە، نە.. ئەو کار نە ب تنی ئامادەبوونا ل دیدارا خودی، بەلکی ئەو کارە ژ یی خودی تو ژ بەر وی دانایە سەر فی عەردی، کارئ گوهرینا جیہانی.

تایبەتییەکا دەسنڤیژئ:

هەر راپهینانەکا لەشی یا مرۆڤ پی رادبت، دەمی مرۆڤ ژ راپهینانی خلاص دبت خو دشۆت، بەلئ ئەڤ ((خۆلا راپهینانی)) یا تایبەت یا تو دئ نوکە دەست پی کە یا جودایە، بەرئ تو دەست پی بکە ی تە پیتقی ب ئاڤی هەیه؛ چونکی ئەو نە بو شویشتنا هەدەک ئەندامین لەشی ب تنییە، نە.. راستە کونکین چەرمی لەشی تە پیتقی ب هەندئ هەیه ئەو ب ئاڤی ڤەبین دا پشکداریی د فی کاری دا بکەن، بەلئ ئاڤ -ئەوا بو ژیانئ دبتە بناخە- دڤیت چریسکا ژیانئ د هنافین تە دا هەلکەت، وی رجا ب ڤفکرنەکا خودایی کەفتییە د ڤالبی تە دا بەژبنت..

روی.. دەست.. سەر.. پی، ئەڤە ئەو ئەندامن یین ئاڤا دەسنڤیژئ دگەهتئ، و هەر ئەندامەکی سەرھاتی و رەمز و مەعنا یا خو هەیه.

روی: نە هەما دیمە، ئەو بەرئخۆدانە، ئەو کنارە یی تو ڤەست دکەیی دەمی تول راستییی دگەرییی. سەر: نە هەما سندووڤەکە تول سەر ستویی خو هەلدگری، بەلکی ئەو ئەو جەه یی تو هزر و بیر و خەون و خیالین خو لی عونبار دکە. دەست: ئەو ئەندامی گرنگە یی تو دئ هەوجە بییی دەمی تو ب کارئ گوهرین و دوبارە ئاڤاکرنا جیہانی رادبی، تو دئ هچکین خو حەتا

ئەنیشكان ھلدەي؛ دا پشكداریيی د وی کاری دا بکەي یی تو بۆ وی ھاتییه
قئی دنیا یی. و پئی: ئەو ئەندامە یی تو دئی پئی ب نک کاری قە چی، کاری
دانانا بناخەیین ئافاھییی نۆی..

بناخەیی شارستانییا ئیکتی ب رەخ ئافئی قە بوو:

بابەک و کورەکی زەندکێن خۆ ھلدابوون، دەست و پییین وان مابوونە
د ئاف تەقنئی را، چافئی رۆژئی یی شارباي بوو، و ئەو ب تنئی ل وی جھي
بوون، کەسەک نەبوو ھاریکارییا وان بکەت، خوھ ب ئەنییا وان دا ھاتبوو
خواری، و تیکەلی وی تەقنئی بووبوو یا وان خانى پئی ئافادکر..

ئەو چ خانى بوو وان ئافا دکر؟

وان چو خانى بۆ خۆ ب خۆ ئافانەدکر، نە.. بەلکی وان خانییەکی
خودان تایبەتییهکا زیدە مەزن ئافادکر، وان خانییەک بۆ مرۆفان ھەمییا
ددانا، وان بناخەیی (مالا خودی) ل مەکەھي ب رەخ کانیا زەمزەمی قە
ئافادکر.

باب ئیبراھیم بوو، و کورئ وی ئیسماعیل بوو، ئەو بوون یین دەست و
پیین وان د ئاف تەقنئی و خوھا ئافاکرنئی را بناخەیی شاستانییهکا دی
ل سەر قی عەردی ددانا..

مسوگەر پشتی دەمی وان ئەو ئافاھی نژنی، نوکە ئەو ل وی کانیا
زقپینە یا ب رەخ ئافاھی قە ھەي، کانیا زەمزەمی؛ دا کو دەست و پیین
خۆ ژ تەقن و خوھا ئافاکرنئی بشۆن، و خۆ بۆ وی کارئ مەزن ئامادە بکەن
یی وان ئەف ئافاھییه ژ بەر ئافاکری: ﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي
رَبَّنَا وَقَبَّلْ دُعَاءِ﴾ (إبراهيم: ٤٠) و ھۆسا ل دەمی دانانا ئیکەمین
بناخەیی شارستانییا (لا إله إلا الله) ئاف یا ئامادەبوو، نە بەس یا ئامادەبوو
بەلکی یا پشكداریوو د ئافاکرنئی دا.

چار: بهرځودانا قیبلې، یان زځپړین ل ټیکه مین مالی

ټیک ژ وان شهرتین شریعتی مه بو دورستییا نفیژنی داناین نهوه نه م
د ده می نفیژنی دا بهری رویی خو بدهینه جهه کی ده سنی شانگری، نهو جهی
دبیژنی: (قیبله) یان (رووگهه)، و گه لهک ژ مه وه سا د رووگههی دگهن کو
هه ما ب تنی نهو خالهک یان جهه کی ده سنی شانگریه ل سهر نه خشه یا فی
عهردی نه م ل سهر دژین، بیی خو د وی (کوراتی) یان (بلندی) بی بگه هینت
یا شریعتی دقیت ب ده سنی شانگری فی جهی د هزارا مه دا پهیدا بکهت،
نه ری هون بیژن نارمانج ژ (قیبلې) هه ما بهس جههک بت نه م بهری رویی
خو بدهینی؟

نهف جهی هه... یی نه م د نفیژنا خو دا بهری رویی خو ددهینی،
سهرهاتییا گه ریانا مروقی ل (ریکه کا دی) کورت دکهت، نهو ریکا بهری وی
ددهته شارستانییه کا سهر فراهاز و جودا ژ وان هه می شارستانیین شهرمزار
یین وی د دیروکا خو یا دریژ دا ئافاکرین.

ل فی جهی بو مه بوویه رووگهه کوراتییهک ههیه وان هه می
سهرهاتییا د ناف خو دا دحهوینت یین ل وان هه می جهین دی ههین نهوین
بو شارستانی ویشکهفتنی بووینه سهنتر و بنگهه، نهو شارستانی و
پیشکهفتنن نهشیان (رحا مروقی) تیړکن و (تشته کی) د نهفسا وی دا
پهیدا نهکن!

قیبله - د ناف خو دا- ئیشاره تی ددهته وان خالان یین زه مانه کی
ئیراهیمی خلیل لی گه ریای و بلندییا ئافاهی و پهریشانییا مروقی لی
دیتی، نهو لیگه ریانا دووماهیی بهری وی دایه هندی کو نهو ل فی جهی

بارئ خو بدانت، ئەو جەڤ هەمی داخواییین مەرۆقی لی دگەههه ئیک، د گەل وی بناخهیی یی جفاکهکا دی دی ل سەر ئیتەدانان، جفاکا پانی و فرەهی و کویراتی و بلندییی..

ئەف جەڤ ئەم د نقیژئی دا بەری خو ددەینی نە هەما ب تنی جەهە ئەم بەری خو ب نک قە ددەین، نە.. ئەو جەهە هەمی جەهان د ناف خو دا دحهوینت، هەر ژ وی دەمی بگره یی ئیبراهیمی تیدا گەشتا خو بۆ گەریانا ل وی جەبی دەست پی کری یی کو بناخهیی شارستانییا (لا إله إلا الله) دی لی ئیتەدانان، و هەتا وی دەمی یی دیواری قی شارستانییی تیدا هاتییه بلندکرن ب دەستی باشتین مەرۆف و سەرورە پیغه مبهران -سلاف لی بن-.

ئەف جەه نە وەکی هەر جەهەکییه.. ئەو جەهەکی یی گرانه ب گەلەک رەمز و مەعنايان، ئەف جەه -ژ لایئ سورشتی خو قە- نە ئەو جەه یی مەرۆف د خەونرۆژکین خو دا دبیت و خوزیيان رادهیلت کو بچتی، چو گۆلین شین و چیا یین کەسک و دیمەنین سورشتی یی دلکیش لی نین، ل ویری.. چیا درەپ و رویتن، نەالهکا بی شینکاتییه، جۆ و جۆبار پیدا ناچن، و چو دارستانی کەسک و هوین ژ لی نین، و مەسەله یا وەسا نینه کو تو بیژی: ئەف تشتە نە دگرنگن.. نەخیر! ئەو د قی مەسەلی دا یا ئەم نوکە بەحس ژئ دکهین گەلەکا گرنگە، ئەو جەڤ بۆ مە بوویه پرووگه ژ لایئ دیتن و کریاری قە جەهەکە تشتەک ژ وان تشتان لی نینه یی مەرۆف ب زەوقی خو یان بۆ خویشیا دلی خو قەست بکەتی، ئەگەر ب رەنگەکی ترسی پسپار ژ تە بیتەکرن: ئەری خوزییا تە چوونا کیژ جەیییه.. تو بیژی تو نەالهکا هەشک و زوها و یا گەرم و بی دار و بار، هلبژی؟ بەری تو بەرسقی بدیه من، بەری خو بدە وان جەهان یین د دیروکی دا بۆ شارستانییی مەرۆقان بووینە سەنتەر و بنگهه، ئەری تە دیتییه ئیک ژ وان ل دەقەرەکا رەپ و رویت و هەشک و

زوها و بی ژێدهرهکی ئابوری یی ب هیز هاتبته دانان؟ نهخیر.. ب تنی
شارستانی (لا إله إلا الله) نهت، سهنته ری وئ ل جههکی هوسا یی
هاتییه دانان، قیجا ئەفه چ مهعنا یی دگههینت؟

بی گومان ئەفه تشتهکی ژ قهستا نهبوویه، نه.. ئەفه شارستانییه که
(بهری بنیاتی) وئ ل سهر ژێدهرهکی ئابوری یی وهسا نههاتییه دانان کو
خهلکی ل دور خو کۆم بکهت، و ئەو ل سهر جههکی گهشتیاری یی خوش ژ
نههاتییه ئاڤا کرن دلی خهلکی ب نک خو فه بکیشیت، بهری بنیاتی وئ
ب رهنگی خو فه یی رهشه بهلی هه می مهعنا یین عهسمانی یین سپی د ناڤ
خو دا هل دگرت، ئەو نه وهکی وان بهرانه یین بو دیواری شارستانی یین دی
یین ماددی بوینه بنیات، ئەو بهره که بو هه می مهعنا یین رحی یین خوری
دبته نیشان، لهو ههر تشتهکی بهری مروقی ژ بهایین عهسمانی وهگپرت و
ب نک جوانی و خهمل و خیزا عهردی فه لی بدته هوین ل قی جهی نابین
بیی هزره کا وهسا بو هه وه چی ببت کو ئەف سارستانییه دژاتییا عهردی و
ئاڤا کرنا وی دکهت، ئاخری ئەو شارستانییا دژاتییا دنیایی بکهت نهشیت
جهی خو د دنیایی دا بکهت، بهلی ئەو شارستانییا خو د سهر (مادییه تا
دنیایی) را ببینت، ئەوه یا دشیت دنیایی بندهستی خو بکهت!

ئیهراهم -وهکی دئیه هزر کرن- ل عیراقتی بوو، پاشی چوو شامی، و
دهمهکی ئەو چووو مصری ژ، و ئەف ههر سی وهلاته د کهڤن دا جهین
ئاڤا کرنا گهلهک شارستانی یین دیروکی یین ناڤدار بوون، ل سهر ئاڤا فان ههر
سی وهلاتان رویارین مهزن دچن، و ل بهر ئاڤا وان باغ و بیستان و
دارستانی تازه شین دبن.. بهلی ئیهراهمی ل چو ژ وان دهشهران بهری
بنیاتی بو شارستانی (لا إله إلا الله) نه دانان، وی ب نیشادان و فه مانا
خودی قهستا جههکی ههشک و زوها کر، ل بهریه کا گهرم و شاریای، دا

ل ویرئ بهرئ بنیاتی بدانت: ﴿وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ٢٦﴾ (الحج: ٢٦) مهنا دهمن ئیبراهیم ب وهحیا خودئ گههشتیه وی جهی یئ (بهیتا ئیکئ) بؤ مرؤقان لی هاتییه دانان، چو (بهیت) لی نه بوون، پاشی وی ب فهرمانا خودئ بهیت دوباره ئافاکر؛ دا بؤ شارستانییا تهو حیدئ بیته بنگهه.

(بهرئ رهش) بهرئ بنیاتی شارستانییا نوی:

ژ بهرئ وهره و هتا ئه قرؤ ژئ، دههمنی شارستانییان دا بهرئ بنیاتی ل سهر هندهک بناخه ییئن ماددی دئیته دانان، و بناخه ییئن ماددی وهکی ئهم دبیین و دزاین سهری دکیشه زۆردارییی، چ زۆردارییا نافخوی بی بت ئهوا ژ تهخهیه کا جفاکی دگههته تهخهیه کا دی، چ زۆردارییه کا دهرقهیی بت ئهوا ژ ملله تهکی دگههته ملله تهکی دی، یان ژئ ههر دو زۆردارییان تیکه لی ئیک بکهت.. ب تنئ ئهو شارستانی تی نهبت یا بهرئ بنیاتی وی ژ مهنا و بهاییئن عهسمانی هاتی، ئهف شارستانییه دشیت بیته پیگوهور بؤ وان ههمنی شارستانییان ییئن ل سهر زۆردارییی هاتینه ئافاکرن؛ چونکی ئهو کاری بؤ هندی دکهن مهعنا ییئن عهسمانی ل سهر عهردی ب جه- بینت.

ل جیهانی ههمیی ب تنئ ل قئ جهی، یئ (بهرئ رهش) لی بوویه بهرئ بنیاتی شارستانییا پیگوهور پیتنا خوینی ب ئیکجاری حهرامه؛ چونکی ئهو (بهیتا حهرام) یا ل قئ جهی هاتییه دانان، ل سهر بناخه یی هسکرنا سهرهکانییا زۆردارییی یا هاتییه ئافاکرن، و ب تنئ ل قئ جهی «تهناهی»، ئهو قانونا سهرهکییه یا ب فهرمانا خودئ نه کو ب گهف و جزادانا زیرهفانان کار پی دئیته کرن: ﴿وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَحَابَّةً لِّلنَّاسِ وَآمَنَّا﴾ (البقرة: ١٢٥) ئهف بهیته ب وان رهمز و مهعنا یان قه ییئن ئهو د ناف خو دا هل دگرت جهئ قه گهر و لیژقرینا مرؤفانه، ههر جاره کا مرؤف ب دویف

رېبازه كې كهفتن، يان رېكهك جهرباند، پاشى (مفلسى) و دهستغالاييا وئ
رېك و رېبازى بۆ وان دياربوو، بځيت نهځيت ئهو دووماهييى ل ځي بهيتى
دزځرن، و خو ددهنه بهر سيېهرا وئ يا تهنا:

چ يى قورچهك ځهخواري ژمهشرهبي مه
دبت مهست و ل بهر رۆژه شهبي مه
ئهوئ چووى و ژ رپيا مه رهځى ژى
ب گوهكيشى دزځرت مهزهبي مه!

تمامكرن د ناښهرا بابى پيغهمبهران و سهرودى وان دا:

دهمى ئه د نځيځي دا بهري خو ددهينه قبيلى، دځيت ئهف چنده بيرا
مه ل وئ تمامكرنا نمونهيى د مهنهجي دا بينته ځه يا ژ ئهجمي كاري
دو ژ چيترين پيغهمبهران پيكهاتي: بابى پيغهمبهران ئيبراهيمى و سهرودى
پيغهمبهران موحه ممدى -سلاف لى بن-، ئيبراهيم -سلاف لى بن- ئهوئ
گهلهك وهلات تيځكهداين و دهمهكي دريژ گهرياي هتا بهري وى بۆ ځي جهى
هاتييه دان، و موحه ممد -سلاف لى بن- ئهوئ گهلهك بهري پوييى خو
ب نك عهسمانى ځه ليذا، و د دل دا هيځى خواستين هتا بهري وى بۆ ځي
قبيلى هاتييه دان.

ئيبراهيم هات مال بۆ ئاكنجيبوونى دانا، و موحه ممد هات ئهو مال
كره پرووگهه، شهرت نينه تو لى ئاكنجى بى؛ دا دلئ ته پيځه بيته گريدان،
هما تييرا ته هيه تو د نځيځا خو دا بهري خو ب لايى وئ ځه بدهى دا ځي
ئارمانجى ب دهست خو ځه بينى.

ئيبراهيم هات خالا سهنترى دانا، و موحه ممد هات دا وان خهلهكان
بدانت يين ل دور ځي خالى دئينه كيځان هتا عهردى مه هميبيى ځه دگرن..

قیبله، خالا سهنته‌ری د نیڤا بازنه‌ی دا، و توخوبیتن بازنه‌ی ل کیښه
 رادوستن؟ ئەڤه تشته‌کێ به‌رچاڤ نینه، هەر جاره‌کا (زه‌لامین زه‌لام) بو
 شارستانییا (لا إله إلا الله) په‌یدا دبن، خه‌له‌کێن قی بازنه‌ی زنده‌ دبن و
 توخوبیتن وی به‌رفره‌ه دبت، و هەر جاره‌کا ئەڤ شارستانییه‌ دمیخته
 ب هیقییا جیله‌کێ نه‌هه‌ژی هلگرتنا بارێ شارستانییا (سوجودا بو خودی)
 خه‌له‌ک به‌رتنه‌نگ دبت، و خوساره‌تی دگه‌هته‌ جیهانا مرۆڤان هه‌مییه‌!

پرووگه‌ها دوی و ئالۆزییه‌ک:

پشتی بیرئینانا ل ڤان مه‌عنایان یێن د پشت قیبلێ را هه‌بن، به‌لکی
 که‌سه‌ک هه‌بت پسپار بکه‌ت: پا بۆچی هەر ژ پۆڤا ئیکێ یا نڤیڤا ئیسلامی
 تیدا هاتییه‌ و اجبکرن ئەڤ مالا ژ یگوتی نه‌دبوو پرووگه‌ه؟ بۆچی چه‌ند سالان
 پیغه‌مه‌ری -سلاف لی بن- و سه‌حابییێن وی به‌ری خۆ ددا قودسی؟ بۆچی
 که‌عبه‌ پرووگه‌ها موسلمانان یا دوی بوو و نه‌ یا ئیکێ بوو؟

بو به‌رسف دی بیژین: عه‌ره‌ب، ئەوین ئیسلام جارا ئیکێ د ناڤ وان دا
 هاتی، د جاهلییه‌تا خۆ دا، وه‌ک میراته‌کێ ژ باب و باپیران هاتییه‌ وه‌رگرتن،
 بیی کو چو مه‌عنایێن ئیمانی د پشت را هه‌بن، ب وی مالی ڤه‌ دگریدای
 بوون یا ل مه‌که‌هێ هه‌ی، وان ئەو وه‌ک کولتۆره‌کێ پیروزی باب و باپیران
 ددیت، ده‌می هنده‌ک ژ وان کراسی جاهلییه‌تی ژ سه‌ر ملین خۆ دانای، وان
 پیتقی ب هندی هه‌بوو سه‌ر و دلین وان ژ هه‌می تیگه‌هێن جاهلی ڤالا ببن
 یێن ئەو ب بۆریی وان ڤه‌ گریددا، و ل به‌ر ئیک ژ وان کاره‌کێ ب ساناهی
 نه‌بوو پرووگه‌ها باب و باپیران ب ئیکا بیانی بگوهوڤرت، گاڤا ئیسلام هاتی و
 دا ئەو قی ئارمانجا مه‌زن ب جه‌ بینت، ئارمانجا پاڤژکرنا موسلمانان ژ هەر
 مه‌عنایه‌کا جاهلی یا هه‌بت، وی ل سه‌ری گوته‌ وان: به‌ری خۆ نه‌ده‌نه‌ که‌عبا
 (باب و باپیرین) خۆ؛ دا به‌ری خۆ بده‌تی کانی فه‌رمانا خودی یان کولتۆری

باب و باپیران ل نک وان گرنګتړه.. و پشټی ټهو د ځی ټمتیحانی دا
 سه‌رکه‌فتین، فه‌رمان هات: دی ځیجا بزځړنه که‌عبی، نه که‌عبا باب و
 باپیران، به‌لکی که‌عبا ټیبراهیمی بو ته‌وحیدا خودی ټافاکری، و ټیسماعیلی
 ټهو پاڅر ژ شرکی راگرتی. و ځی جاری ژی ټهو د ټمتیحانی دا سه‌رکه‌فتن،
 ده‌می وان بیی ځونه‌رازیکنر فه‌رمان ب جه‌ئینای.

ل دووماهیی دو هشیارکرن:

یا ټیکتی: ده‌می خودی دبیرت: ﴿لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ
 الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ﴾ (البقرة: ۱۷۷) قه‌نجی و باشی ټهو نینه هوین به‌ری ځو
 ب لایی رۆژه‌هلات یان رۆژټافایی څه بده‌ن.. به‌لکی قه‌نجی و باشی ټهو
 هوین فه‌رمانا خودی ب جه‌ بینن، ټهو فه‌رمان چ بت چ نه‌بت.. ټه‌ث ټایه‌ته
 ژ لایه‌کی دی څه مه‌ ل هندئ هشیار دکه‌ت کو یا دورست نینه ټهم مه‌سه‌لا
 قیبلی د لایی جوغرافیایی وی دا کوم بکه‌ین، کانی ب کیژ لایی څه به‌ری ځو
 بده‌ین؟ مه‌سه‌لا قیبلی دقیت د سه‌ری مه‌ دا ب وان مه‌عنایان څه یا گری‌دای
 بت بیین ژی دټینه وه‌رگرتن، و مه‌عنایا به‌ری ههمییان ټهو به‌ری‌ځودانا قیبلی
 ب جه‌ئینانه بو فه‌رمانا خودی.

یا دویی: ده‌می خودی دبیرت: ﴿جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْيُبَيَّتَ الْحَرَامَ قِبَلًا
 لِلنَّاسِ﴾ (المائد: ۹۷) خودی که‌عبه بو مروّځان کره (رابوون) یه‌عنی: چ؟
 یه‌عنی: که‌عبه ژ هندئ مه‌زنتره کو ټهو جه‌ه‌کی جوغرافی بت هوین د نقی‌ژی
 دا به‌ری ځو بده‌نی، نه.. ټهو ری و (وه‌سیله‌که) بو هه‌وه کو هوین پی رابین،
 رابینه‌چ؟ رابینه‌ه‌ کاری دا دینی ځو پیک بینن، ټهو دینی هه‌وه ژ خه‌وی،
 ژ که‌فتی، ژ غه‌فله‌تی رادکه‌ت!

چه‌ند تشته‌کی کیم و ساده‌یه مروّځ هزر بکه‌ت هه‌ما قیبله جه‌ه‌کی
 پیروژه دقیت ټهم به‌ری رویی بده‌ینی، و چو ددی نه!!

دهمى نهم دهست ب نقيژى بکهين

ل نک دهسپيکرنا مه بو نقيژى دو ستوبين وى هه نه، بى وان نقيژ يا دورست نابت، ئيک ژ وان ئيه ته، و يا دى نهو (تهکبيرهيه) يا دبه دهسپيک بو نقيژى و ب عهره بى دبىژنى: (تکبيره الاحرام).

تشتى روکنى ئيه تى ژ هه مى شهرت و روکن و سونه تين دى يين نقيژى جودا دکهت نهو نهو نه ب چاف دئيه ديتن، نه ژى دکهفته د چو قابين ماددى دا، و مروث دشتى ئيه تى بو نقيژى، و بو هه کاره کى دى يى هه بت، ب رحى فه بو لهشى تهشيه بکهت، رح ژى ب چاف نائيه ديتن، و مروث نهشتى وى د قابله کى ماددى دا بده ته نياسين، بهلى نهف نه شيانا مه چوبى ژ گرنگيا رحى کيم ناکهت، ژ لايه کى دى فه نه گه نه بوونا رحى نه گه را مرنا لهشى بت، نه بوونا ئيه تى ژى نه گه را مرنا کاريه، ل سه ر قى بناخه يى هه ديس دبىژت: ﴿إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ﴾ هه ما کار ب ئيه تانه^(۱).

ئيهت تهرازييا دورستىيى

زانايين فقهى هه مى ل وى باوه رينه کو جهى ئيه تى دله، و ناشکه رايه کو نهو ل قى جهى ب کراسه کى ماددى و پهنگه کى بهرچاف ديار ناکهت، و خيلافا زانايان ل سه ر هندى کانى دورسته مروث ئيه تى بکه ته هندهک گوئن، يان ژى نهف چهنده (بيدعه) يه، نهفه ب خو وى چهندى دگه هينت کو ده سنيشانکرنا راستيا ئيه تى کاره کى ب سانا هى نينه، نهو راستيا قهت

(۱) بوخارى (۱) ژ عومه رى کو رى خه ططابى فه دگو هيزت.

د شيان دا نينه مروږ ب هندهک گوتنن ترسی بگهتني کاني چاوا د شيان
دا نينه مروږ ب وي فروکهيا ژ کاغهزي دئته چيکر بگهته ههشي!

پسيار ل قير دئته سهر هزرا مروقي ئەځهيه: ئەري بوجي نيهت
ستونا ئيکي يا نقيژيه؟ مروځهکي ل سهر شهملکي رابويه ځه، و بهري خو
دايه قيبلي، بوجي ئەم دبيري: ئەگر تو نيهتا کرنا نقيژي نهينييه سهر
دلي خو، نقيژا ته لي نينه؟ ئەري ما ژ بلي کرنا نقيژي بو خودي دي وي
چ نيهت ههبت؟

د بهرسقا ځي پسياري دا دي بيژين: ل بني گوهييه کو کرنا مه بو
نقيژي روژي پينج جاران ئيکا هند بکته ئەف کرنا بته عهدهتهکي هسک و
بي رح، بي مروږ بي هسطين خو پي رابيت، وهکي وي کاري بي روډوت
دکته، بي ئەو پي بحهسييت کاني ئەو چ کاره ئەو دکته.

مهعنا: نيهت ئەو شوهرهيه يا دور ل عيادهتي دگرت دا نههيت ئەو
د ژيانا مه دا بته عهدهتهکي بي رح، نيهت ئەو تشتي نه بهرچاځه بي ژيني
ددهته عيادهتي مه و وي ژ مرنې دپاريزت، و مهخسه د مرنې ل قيري
ئوه ئەو ل بهر مه بته عهدهتهکي بي مهعنا، و ئەځه بهري مه ددهته
مهسهلهکا دي يا گرنګ ئەو ژي ئەځهيه: نيهت (ئيخلاصي) د کاري دا پهيدا
دکته، و پي نهځي بيژين: نيځهکا شهرتي قهويلکرنا کاري ئيخلاصه..
ځيجا پهيوهنديا نيهتي د گهل ئيخلاصي چييه؟ دا بهري خو بدهيني..

ژ مهعنايېن ځهشارتي د نيهتي دا:

(نيهت) وهکي ب ئەزمانې عهريهان دئته گوتن، د بنياتي خو دا بو
وي جهي دئته گوتن بي مروږ د سهرهري دا قهست دکته، يهعني: مروځي

دښت ب وهغمرکرنی خو بگههینتی، و چونکی پتر جاران ئەف جهه یی دویره ژ مروقی عهره ب دبیژنه دویراتییی (النوی)، مهعنا: نییهت ئەو مهخسه دا دویره یا ته دښت خو بگههینییی، پشتی کو تو ب وهغری ژ حاله کی خو قه دگوهیزییه حاله کی دی، و ده می ئەم دبیژین: همر عیباده ته کی تو دکه ی دښت ته نییهت بو ههبت، همر وه کی ئەم دبیژین: دښت د همر عیباده ته کی دا ته ئارمانجهکا دویر ههبت تو ب قهستکرن خو قه دگوهیزییی، و بهردهوام ب نک قه بچی ههتا خو بگههینییی.

و نیژیک ژ په یفا (نوی) ئەوا مهعنا یا بو ری ژئی دئیه وهگرتن، په یقهکا دی یا نیژیک بو وی ههیه بهلکی رههین وان د ناف ئاخا ئەزمانی یا کویر را بگهههه ئیک، ئەو ژی په یفا (نوا)ه ئەوا مهعنا یا تو فی و کاکلی ددهت.

کاکل ئەو تو قه یی (جیله کی نوی) ژئی شین دبت، پشتی کو ئەو هه می سالو خه تین جیلئ بهری خو بو یی پشتی خو قه دگوهیزت، و ژ بهر قی کارئ کاکلی یی گرنگ هوین دبینن ئەو ب قه لپه کی ستوبر دئیه پاراستن.. ب سهر قه ده می تو بهری خو ددهیه کاکلی دی بینئ ئەو تشته کی رهق و ههکه، بهلئ ئەو راستیی دښت ژ بیر نه کهین ئەوه نه یینیا ژینئ د کویراتییا قی کاکلی دا یا قه شارتییه!

نییهت بو کاری، وهکی کاکلییه بو بهر هه می، نه یینیا ژینئ د ناف خو دا هل دگرت، و خو د ناف قه لپی له شی دا قه دشیرت؛ چونکی جهی وی -وهکی زانایی مه گو تین- ده! و کاکل ئەگهر یا خرش بت بلا چهند ب سهر قه یا ساخلم و تازه ژی بت چو بهری ژ خو نادەت، و ئەگهر ئەو یا خرش نهبت ژی ههتا ئەو بستیکی ژ خو بدەت و بته شتلهکا دورست یا پشتی هنگی دبه دارهکا ب بهر، هندهک شهرت و مه رج پی دښت، مه ته لا نییه تی

ژى يا وهسايه، هندهك ئنيهت هه نه د گهل (باشييا وان) يا سه ر قه ئهو دخرشن، چو كار پيښه نائيټ، و هندهك ئنيهت هه نه شهرت و مه رجين بهر هه مدارييه كا ساخه لم د گهل دا نينن، لهوا ئهو كارى پيښه دئيټ ژ خودانى نائيته قه بويلكرن.. گاڤا ته ئه قه زانى دى بۆ ته ديار بت كو ئنيهت گه لهك ژ هندى مه زنتره هه ما تو ب ده قى بيژى: (من ئنيه ته نقىژا نيڤرو بكم چار ركاعهت)! ئه ف گوتنا ده قى ئه گهر بهرى هنگى (برويسيهك) نه بت زهنا ته گهش بكهت، يان (چرايهك) دلى ته روهن بكهت، بىي هندهكى ژ ده مى ته بخوت، چو مفا تيډا نابت.

ئهو سيڭوشه يا دشيټ جيھانى بگوهرت:

په يڤا (ئيخلاص) د ئايه تين قورئانى دا و ل پتر ژ دهه جهان يا گرډايه ب (عيباده تي) قه، و ئهو ل يازده جهان يا گرډايه ب (دينى) قه، و ئه ف چهندا هه مه ل بهرانبهر سيڭوشه يه كى ددانت: (عيبادهت، ئيخلاص، دين) و په يوه نديا قى سيڭوشه يى ب نقىژى قه گه لهكا ئاشكه رايه، و ئهو ب تيگه هين خو ليكدانه كا عه جيب پهيدا دكهت، ليكدانه كا وهسا يا وهكى چاڤكا كاميرى لى دئيټ، ئهو چاڤكا ئهم (مه له كووتى واقعى) يان ملكى عهرد و عهسمانان پى دبينين.

(عيبادهت) ريڅوشكهرا نارمانجى:

په يڤا (عيبادهت) ئهوا ردها وى بۆ (عهبه ده) دزقيرت، د بنيات دا مه عنايا ملكه چى و خوښكاندن و گوهداريى ددهت، و ئه ف مه عنايه ئاشكهرا د عيباده تي دا دئيټه ديتن؛ چونكى عيبادهت ئه وه تو ملكه چى وى بى يى تو عيباده تي بۆ دكهى و خو بۆ وى بشكىنى و گوهداريا وى بكهى، و ههر تشته كى ئهو هه ز ژى بكهت تو ب جه بينى.

ل دهسپيکي (مهنا) د هندک تشتين (ماددي) دا خو نيشا مه ددهن؛ دا هم وان وهکي واقع بينين و تي بگههين، پاشي نهو ل جيها نا هزا ترسي بلند دبن، بهلي نهو تشتين ماددي يين مهعنايي ئيکه مين جار خو تيپرا نيشا مه داي دميين نهو داف يا مه ب مهعنايا بلندتر څه گريدهت.. ل سهر څي بناخه يي، په يفا (عهبه ده) ئيکه مين جار خو د (پيکا خوشکري) را نيشا مه دا، نهوا پي لي هاتينه دانان هتا کو بندهست بووي، يهعني: نهو پيکا هند مروث لي هاتين و چووين هتا کو ريقه چوون لي ب ساناهي کهفتي و بوويه پيکه کا خوش، عهده ب ديپرتني: (الطريق المعبد)، و نهغه يه مهعنا خوشکاندن نهوا د (عبياده تي) دا هه ي، کو تو وهکي پيکا خوش بندهست بي، بهلي ژ بير نه کهن هتا پي بوويه پي نهو يا هاتييه چيکرن و دورستکرن؛ دا مفا ب دورستي ژي بيته وهرگرتن، و هتا تو ژي بييه (عهبه کي باش) بو وي يي تو عبياده تي بو دکه ي دقيت نه فسا ته دوباره بيته چيکرن و دورستکرن، نه گهر نه هت چهنده پهيدا بوو ههردهم نهو دي ته ل وي جهي بينت يي وي دقيت تو لي بي، و بي گومان نهو جهي وي دقيت ته لي بينت نه بهس شهملکا نقيرژي و مزگه فته!

جهي وي دقيت ته لي بينت نهو جهه يي هيشتا بهري بابي ته يي ئيکي نادهم بيته دورستکرن بو ته هاتييه دهسنيشانکرن: **عهر د**، نهو جهي تو هاتييه ئافراندين دا لي بييه (خهليفه)، کو تول سهر عهردي ههميبي ب وي پهنګي بي يي تو وي بو داي، و نهو پهنګ نهوه تو (عهبد) بي بو وي، عهبد ب وي مهعنايي يا مه بهس ژي کري.

(ئيخلاص) بنه جهکرن و لادان:

په يفا (خهله صه) نهوا ئيخلاص د بنياتي خو دا بو دزقيرت مهعنايا پرگار بووني ددهت، دي بيژي: فلان کهس ژ فلان تشتي خهلاص بوو، يهعني:

ئەو ژى رزگار بوو. و پسيار ل قيرى ئەفەيه: ئەرى قى چەندى چ پەيوەندى
ب (عیبادەت) و (دینی) قە ھەيە ھەتا د گەل وان بېتە سىگۆشە؟

خلاصبون -د مەعنایا خو یا کویر دا- بزاڤەکا بەردەوامە د گەل وی
چارچووڤەیی یى مروف تیدا دژیت؛ دا خو ژ وی پېښەست و گفاشتنى رزگار
بکەت یا چارچووڤە لى دکەت ھەتا صافی و سەرساخ دەرکەشت. و ئەف
پەيڤە ب قى مەعنایى پتر ژ جارەكى د قورئانى دا ھاتیيە، وەكى بو نمونە:
- ﴿وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ الْأَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِّذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلَىٰ أَزْوَاجِنَا﴾
(الأنعام: ۱۳۹).

- ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُتُونِي بِهِ أَسْتَخْلِصُ لِنَفْسِي﴾ (يوسف: ۵۴).

- ﴿خَالِصَةٌ لَّكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ (الأحزاب: ۵۰).

و ئەفە ھەمی ھەندى دگەھینن کو (ئىخلاص) ئەو مروف تشتەكى یان
کارەكى بو لایەكى ټنەجە و (ئیسبات) بکەت، و ژ ھەر لایەكى دى یى
ھەبەت لادەت و (نەفى) بکەت، و ل سەر قى ټنەجەیی ئەم دېښنە پەيڤا
شەھادەتتى: (لا إله إلا الله)، پەيڤا ئىخلاصى؛ چونكى ئەو خودایینیى
ب ھەمی مەعنایى وى قە بو (ئەللاھى) ئیسبات دکەت، و ژ ھەر ئىكى
دى (نەفى) دکەت. ب قى چەندى مەعنایا ئىخلاصى ب تمامى بو مە
ئاشکەرا نابت ئەگەر ئەم وى وەک تشتەكى کت و ب تنى و دویر
ژ چارچووڤەیی شروڤە بکەین، چو مەعنا بو ھەندى نینە تو کەسەكى
(موخلص) بى ئەگەر ئەم قى کارى تە بو وی چارچووڤەیی پال نەدەین یى تو
تیدا دژى، یەئنى: ئەگەر ئەم نەبېښن: تو ب ږەنگەكى خوړى بو فلان تشى
یى، و تو بو فلان تشى دى نینى. و بلندترین ږەنگین ئىخلاصى د قورئانى
دا ئىخلاصا بو دینیيە ئەوا یازدە جارن د قورئانى دا ھاتى.

(دین) وهک دیتنهک بۆ جیهانی:

تیگه‌ها دینی د زاراقی ئەقرۆ دا پتر ب (طوقوس و شه‌عائران) شه‌ دئیتته‌ گریډان، چ ئەو ژ لایینی خودی شه‌ هاتبنه‌ دانان، یان ژ لایینی مروّغان شه‌، و هه‌رده‌م ئەو مه‌عنا و (بوعده‌کا) غه‌یبی د ناڤ خۆ دا دگرت. به‌لێ قورئان دینی ب مه‌عنایه‌کا به‌رفره‌تر و هه‌ردگرت و ب کار دئینت، قورئان دینی ب تشتی غه‌یبی و نه‌به‌رچاڤ ب تنی شه‌ گری ناده‌ت، به‌لکی ئەو تیگه‌ها وی هند به‌رفره‌ ده‌کت هه‌تا کو هه‌ر باوه‌رییه‌ک بکه‌فته‌ د بن دا، ئەگه‌ر خۆ ئەو باوه‌ری ب تشته‌کی ماددی شه‌ بیته‌ گریډان، یان بیباوه‌ری ب خۆ بت! و قورئان ده‌می قی مه‌عنایا به‌رفره‌ ده‌ته‌ په‌یقا دینی ئەو بنیاتنی زمانی یی قی په‌یقنی ل به‌رچاڤ و هه‌ردگرت.

په‌یقا (دین) د بنیات دا مه‌عنایا هوکمه‌کن و جزادانی ده‌ته‌، و ژ به‌ر قی چه‌ندی عه‌ره‌ب دبێژنه‌ حاکم و قازی: (ده‌بیان)، و ل سه‌ر قی بناخه‌یی قورئان ناڤی (یوم الدین) ل سه‌ر رۆژا قیامه‌تی ددانته‌؛ چونکی ل وی رۆژی هوکم د ناڤه‌را خه‌لکی دا دئیتته‌کن، و جزا دئیتته‌دان.

مه‌عنا ژ لایینی زمانی شه‌ په‌یقا (دین) یا گریډایه‌ ب دانا هوکمی شه‌ ل سه‌ر تشتی، یان ب گوته‌نه‌کا زه‌لالتر: په‌نگی دانا هوکمی ل سه‌ر تشتان، و دین ب قی چه‌ندی دبته‌ ئەو (چاڤک) یا ئەم تشتان پی دبینین، یان ئەو (ته‌رازی) یا سه‌نگی دوورستی هه‌ر تشته‌کی ئەم پی دزانین.. د قی جیهانی دا تشته‌ هه‌می ب ئیک په‌نگینه‌، ئەون یین هه‌ین، به‌لێ جودابوونا (چاڤکان) په‌نگین وان ل به‌ر مروّقی دگوهۆرت، و نه‌وه‌که‌ه‌قییا (ته‌رازیان) سه‌نگی وان ژیکجودا ده‌کت، و دین -ب دیتنا قورئانی- ئەو چاڤکه‌ یا تو ددانیه‌ به‌ر چاقین خۆ؛ دا جیهانی ب په‌نگه‌کی ده‌سنیشانگری پی ببینی، و پاشی هوکمی ل سه‌ر به‌دی.

شهرت نینه مه‌عنایا دینی هه‌می ئه‌و بت تو باوه‌ریبی ب پینگه‌مبه‌ره‌کی و په‌یاما وی بینی، یان ته‌قه‌ناعه‌ت ب تشته‌کی غه‌یی و نه‌به‌رچا‌ف هه‌بت، دین ئه‌وه ته‌دیتنا خو‌بو جیهانی هه‌بت، ب چ ره‌نگی تو دنیا‌یی دینی، دینی ته‌ئو ره‌نگه‌.

کافرین مه‌که‌ه‌ی جیهان د ریکا وان سه‌نه‌مان را ددیت یین وان بو‌خو‌ چیکرین، و حوکم ب وی دره‌وی دکر یا وان د سه‌ری خو‌دا ئا‌قاری، خودی نا‌ئی (دین) ل سه‌ر قی دیتنا وان دانا: ﴿لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ۝﴾ (الکافرون: ۶)، و ئاشکه‌رایه کو هندی دیتن یا توخو‌بیدای و به‌رته‌نگ بت ئه‌و دکه‌فته سه‌ر لایه‌کی ب تنی ژ دیمه‌نی، و هندی ئه‌و یا فره‌تر بت ئه‌و دی یا راست و دورست‌تر بت، و ژ به‌ر کو دیتنا خودی بو‌تشتان یا بی توخو‌بیه، و یا بلندتره ژ سنو‌رین دهم و جهی، ئه‌و دیتنه‌که تشتی ددانه د چارچو‌قه‌یی وی یی دورست دا، بی (ئیفراط) و بی (ته‌فریط)، و ل به‌ر ر‌ونا‌هییا قی تی‌گه‌هشتنی ئه‌م دشیین قی ئایه‌تی بخو‌نین: ﴿إِنَّ إِلَٰهَيْنَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ ۝﴾ (آل عمران: ۱۹) ل نک خودی هه‌ما ئیسلام ب تنی دینه، و ژ بلی ئیسلامی ئه‌و ب چو دینین دی رازی نابت.

فی‌ککه‌تنا هه‌ر سی تی‌گه‌هان:

پشتی مه‌بنیاتی مه‌عنایا ئان هه‌ر سی په‌یقان زانی: (عیباده‌ت، ئیخلاص، دین) دی چ چی بت ئه‌گه‌ر ئه‌و هه‌ر سی د هه‌را مه‌دا فی‌ککه‌تن و گه‌هشتنه ئیک؟

به‌رسف: ده‌می ئه‌و دگه‌هنه ئیک، یه‌عنی: ده‌می (ئیخلاصا د دین و عیباده‌تی) دا ل نک مه‌په‌یدا دبت، ئه‌و چریسک هل دبتی یا ریکی ل به‌ر مه‌گه‌ش دکه‌ت، گو‌هی خو‌بده ئان ئایه‌تان: ﴿قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ۝﴾ (الزمر: ۱۱)، ﴿قُلْ اللَّهُ أَعْبُدْ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ۝﴾

(الزمر: ۱۴)، ﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ (البينة: ۵)،

ههوه دیت چاوا همر سئ تیگهه پیکشه هاتنه کو مکرن؟

کو دیتنا ته بو تشتان د قئ دنیا یی دا یا خوړی صافی و زهلال بت،
پاشی ل سهر بناخه یی قئ دیتنا زهلال تو وی کاری بکه ی یی فه رمان پی
ل ته هاتییه کرن ژ لای یی وی (خودایی) قه یی تو عیباده تی بو دکه ی، هنگی
تو دئ ب وی په هنگی ئییه چی کرن و دورست کرن یی تو بو هاتییه چی کرن.. و
ئهف گوته مهسه له کا زیده گرن گ ل بیرا مه دئینته قه:

ئهو که سین باوه ری یی دئین کو ئیسلام ((دیتنه کا تمام و پاکه)) به لی
قئ دیتنی ناکه نه کریار، یه عنی: باوه ری یی ب تیگه ها (دین) دئین و وئ
ژ تیگه ها (عیبادت) ی قه دکهن، وه کی وانه یین کاری ب تیگه ها عیباده تی
دکهن بی یی وان باوه ری هه بت کو ئیسلام ((دیتنه کا تمام و پاکه))، ب دیتنا
ئیسلامی ئهف هه ردویه وهک موسلمان نائینه هژمارتن؛ چونکی وان فه رمانا
خودئ یا بوړی: ﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ ب جه نه ئینایه!
زقړین ل خالا ده سپیکئ دئ بیژین: ئهو روکنئ نقیژئ یی ب چاښ
نائیته دیتن، ئهوه دیتنی دکه ته کریار، کریاره کا (خالص) بو خودئ، لهو
مهسه له نه گوته که تو ب ده قی بیژئ، دقیت د سهرئ ته دا ئاماده بیت کو
نوکه تو دئ باوه ری یا دلی که یه کریارا له شی.

ئهو گلویا تو ب دیواری قه دبینی، ئه گهر ته بقیت رو ناهی یی بده ته ته،
دقیت تو تبلا خو ل سهر پلاکی بشدینی، ئهو پلاکی کاره بی دده ت، رحه کا
گهرم دئخته گلویه کا سار، شداندا ته بو پلاکی نه ئاخفتنا ده قی بوئ دقیت
نه دمه که درېژ.. ئها ئهو مه ته لا ئیه تییه، دمه که درېژ تو پیته نابوړینی،
به لی ئهوه تارییا تبلچاښ دکه ته رو ناهی یا زهلال و تمام.

نیشانا دهسپیکي (الله اکبر)

(الله اکبر) هەر ئهو گوتنه يا ل دهسپیکا بانگی ژي دئیت، نوکه دهم هات ئهو گوتن بېته کربار، تشت هندی گوتنا دهقی ب تنی بت دی تشتهکی گهلهکی ب ساناهی بت، و گاڤا دهم هات ئهو د واقعی دا بېته کربار، هنگی راستی ژ درهوی دئیته جودا کرن، هنگی هزر و دوریشمه یان پاشدا دچن یان پیشدا.. (الله اکبر) -وهکی زمانزان دبیزن- پرستهیهکه ب ناڤی دهست پی دکهت، و ئهو پرستهیین ب څی رهنگی ب عهرهبی دبیزن: (جملة اسمية) و ئهو ژ دو پارچه یان پیک دئین، پارچه یا ئیکي دبیزن: (مبتدا) و یا دویي دبیزن: (خبر)، یا ئیکي دهسپیکه، و یا دویي تمامکه ری مهعنا ییه، و زانایین زمانی دبیزن: (الله اکبر) پیکه دبه (مبتدا) و (خبر) نههاتییه گوتن، لهو دڤیت ئهو وی تهقدیر بکهین.

خودی مهزنتره.. ژ چ تشتی؟ ئهو تشت نههاتییه گوتن، دڤیت تو وی (تهقدیر) بکهی، یهعنی: تو تشتهکی لی زیده بکهی دا بو مهعنا یی بېته تمامکه ر، څیجا هزا خو بکه کانی تو دی چ لی زیده کهی؟ تو د ژيانا خو دا ل وی تشتی بگه ری، بهلکی ئهو تشت ژيان ههمی بت، و هشیار بی ئهو ژيانا تو دبوری دی ئیسبات کهت کانی دهمی تو دبیزی: خودی مهزنتره، ئهو گوتن راستیهکه د واقعی ته دا، یان ژي ههما ب تنی گوتنهکا بوشه ژ دهقی ته دهردهقت!

ل دهسپیکا نقیژی تو ههردو دهستین خو بلند دکهی، وهکی وی مروقی بی خو تهسلیمی کهسی بهرانبه ر خو دکهت، و تو دبیزی: خودی مهزنتره.. بهلی کانی بهری خو بده ژيانا خو ژ دهرقهی نقیژی ئه ری ئهو یا ریککهفتیه د گهل څی گوتنی یان نه؟ ئه ری خودی و ئهو تهرازی و حوکم و ئه حکامین

وی داناین نه ب گۆتن ب تنی بهلکی ب کریار ژ ی ل بهر ته مهزنتره یان
هندهک تشتین دی مهزنترن؟!

ل دهسپیکا نفیژئی، و ل دهمی ههر فهگوهاستنهکی ژ ته دئیتته خواستن
کو تو فی گۆتنی دوباره بکهی: (الله اکبر) دا ئهو بیرا ته ل هندی بینته فه
کو د ههر فهگوهاستنهکا خو دا د ژیانئی دا، دقیت تهرازییا ته بو کاران ئهو
بت: خودی ژ ههر تشتهکی مهزنتره، تو ههر دو دهستین خو بلند دکهی،
تهسلیمی فی هزری دبی، و هزر نهکه گۆتنهک یان کریارهک د نفیژئی دا یا
ژ قهستایه یان یا بی مهعنایه، نه ﴿وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ﴾ (الرعد: ۸)
ژ لایهکی دی فه: ئهگهر (الله اکبر) هزرهک بت د سهری مروفی دا دقیت ئهو
د ژيانا وی دا ژ ی بته کار و کریار، و دهست بهرچاقتین ئامیرهتی کارییه،
ب ریکا دهستی هزر ژ سهری بو واقعی دئینه فهگوهاستن، بیی تو دهستین
خوب کار بینی (الله اکبر) د ژيانا ته دا دی گۆتنهکا ترسی بت، بهلکی ئهو
ل نک ته گۆتنهکا ب بها بت، بهلی گۆتن چهند یا ب بها بت ئهگهر د واقعی
دا نهبته کریار ئهو بهوستهکی خودانی پیشقه نابهت.

و دهمی تو د گهل گۆتنا (الله اکبر) دهستین خو بلند دکهی، ههر وهکی
تو ب فی ههرهکا خو ئیشارهتی ددهیه هندی کو تو هزری ب نک واقعی فه
نزم ناکهی، بهلکی دی واقعی ب نک هزری فه بلند کهی، دقیت تو واقعی
خو هند بلند بکهی حهتا بگههته مستوایی هزرا (الله اکبر) ئهوا د سهری ته
دا ههی.. پشتی فی گۆتن و فی کریاری دوعایا فهکرن یان دهسپیکرنا نفیژئی
دئیت، دوعایا (ئستیفتاحی)، و راسته ئهف دوعایه نه ژ روکن و واجیباتین
نفیژییه بهلی ئهو (سوننهتهکه) پیغهمبهری -سلاف لی بن- کار پی دکر، و
مادهم پیغهمبهری -سلاف لی بن- کار پی کرییه مسوگهر ئهو یا فالانابت
ژ حیکمهتی.

ٲستيفتاح .. ٲان ٲهكرنا گريكان:

ٲستيفتاح ٲهعنى: داخوازا ٲهكرنى، كيٲم جارٲن ٲم هزرا خو د ٲامانا ٲهٲشان دا دكهين، لهو هوٲن دٲينن كو ٲهٲٲين مه ژى ٲٲن ژهنگى بووٲن، ٲان گٲرهٲى دهزرا مه ٲا گرتى لهو ٲم بهرى خو نادهٲنه ٲهگهرا دانانا ناٲان ل سهر ناٲليٲكريٲان!

ٲستيفتاح، ٲمو دوعاٲه ٲا ٲم دهركهٲى نٲٲىژى ٲٲ ل بهرا خو ٲهدكهين، و بلا ٲم ل ٲيرا خو ٲٲٲٲنه ٲه كو نابٲژنه ٲى دوعاٲى: (دعاء الٲتداء) ٲهعنى: دوعاٲا دهسٲٲكرن، بهلكى دٲٲژنى: دوعاٲا ٲهكرنى ٲان داخوازا ٲهكرنى، مهعنا: ٲم ژ خودى دخوازين ٲمو بهرا مه ٲهكهت، ٲهكرن ژ ٲٲىر دهمٲ ٲى دكهت، ژ نٲٲىژى، ٲمو نٲٲىژا ٲهگهر ٲم ب دورسٲى ٲيگههٲٲباٲن دا همى گريٲكين عالهٲى و نهٲٲٲٲى وٲ ل بهرا مه ٲهبن، و ٲو دهركهٲين گرتى ل بهر سنگى مه نهدمان..

كانى وهرن ٲيٲكهه بهرى خو بدهٲنه ٲى دوعاٲى كانا ٲاوا ٲمو گريكان ل بهرا ٲهدكهت:

((وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ حَنِيفًا، وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ، إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لَا شَرِيكَ لَهُ، وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ)).

ٲهٲه ٲمو دوعاٲه ٲا ٲٲغهٲبهرى - سلاٲ لى بن- ٲٲٲى تهكٲيرا ٲيٲكى ٲا نٲٲىژى دگوت، ٲمو دٲٲژنى: دوعاٲا ٲستيفتاحى، و وهكى ٲم دزانين ٲهٲ دوعاٲه همى د ٲورٲانى دا ٲا هاتى، د سوورهٲا (الأنعام) دا، بهلى ٲٲٲى ٲمو ل سهر دو ٲارٲهٲان هاتٲيه ليٲكههكرن، و ٲٲٲى بهرٲاٲ ٲمو وان ههردو ٲارٲهٲان ٲهيوهنديٲه كا موكم ب بابى ٲٲغهٲبهران ٲٲبراهيمى ٲه ههٲه، ژ خو

پارچه‌یا ئیکێ وهکی سوورده تا (الأنعام) ئاشکهرای دیبێت، دوایا ئیبراهیمی ب خۆ بوو، ده‌می وی ب سهر‌بۆر نیشا ملله‌تی خۆ دای کو خودی ژ وان هه‌می (مه‌عبودان) مه‌زنتره‌ یێن ئه‌و په‌رستنی بۆ دکه‌ن، وی گۆت: ﴿إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ (الأنعام: ٧٩) پاشی پشتی چهند ئایه‌ته‌کان خودایی مه‌زن فه‌رمانی ل پیغه‌مبه‌ری خۆ موحه‌مه‌دی -سلاف لی بن- دکه‌ت کو ئه‌و بیژته‌ خه‌لکی: ئەف رێکا راستا ئەز لی دچم ئەو دینه یی ئیبراهیم پی هاتی: ﴿قُلْ إِنِّي هَدَانِي رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قِيَمًا مِّلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ (الأنعام: ١٦١) پشتی هنگی ئیکسه‌ر ئایه‌تی ئەف دوایه‌ نیشا پیغه‌مبه‌ری دا و گۆتی: ﴿قُلْ إِن صَلَائِي وَنُفْسِي وَحَيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ (الأنعام: ١٦٢-١٦٣) و مه‌ دیت پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- ئەف هه‌ردو پارچه‌ گه‌هاندنه‌ ئیک و دوایا ئستیفتاحا نفیژی ژێ چی کر؛ دا ئه‌و بۆ مه‌ بیه‌ ئیشاره‌ته‌کا به‌رچاڤ بۆ وی په‌یوه‌ندییا موکم یا د هه‌ردو په‌یامان دا هه‌ی: په‌یاما بابی پیغه‌مبه‌ران، و په‌یاما سه‌روه‌ری پیغه‌مبه‌ران -سلاف ل هه‌ردویان بن-.

ئیکه‌مین جار ده‌سنیشانکرنا (تتیجا‌هی):

ژیانا ته‌ د قی دنیا‌یی دا وه‌غه‌ره‌کا به‌رده‌وامه‌، و هه‌ر وه‌غه‌ره‌ک هه‌تا یا بی مه‌عنا نه‌بت دقیت ئارمانجه‌ک بۆ هه‌بت، تو یی دچی ته‌ بقیت ته‌ نه‌قیت، به‌لی به‌ری ته‌ ل کیه‌یه؟ و تو بۆ کیه‌ دچی؟

ئه‌گه‌ر تو د گه‌ل نه‌زانان بیژی: نزا.. ئه‌و تو یی به‌ر ب تیچوونی قه‌ دچی، به‌لی ئه‌گه‌ر تو د گه‌ل ئیبراهیم و موحه‌مه‌دی بیژی: ((وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ)) ئه‌و ته‌ ئارمانجا خۆ یا دورست زانی، و روی

ل ڦيڙي ئيشاره ته كا كورته بو ته هه ميبئي؛ چونكي روى شهريفتري نهدامه
د لهشي ته دا، دهمني تو بهري رويي خو ددهيه جههكي مهعنا نهو تو
ب هه مهي ڦه ب نك وي جهي ڦه دچي..

د ڦي ڙياني دا ته كاري خو يي كرى، و بارى خو يي ليكداي و تو يي
دچي.. ب كيڙ لايي ڦه؟

((لِّلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ)).

ب نك وي خودايي ڦه يي عهسمان و عهرد ئافراندين، خودايي
ئافراندهر، يي مهزنتر ژ هه ر تشتهكي، و د ڦي چوونا مهعنهوي دا تو نه
بهس ب نك وي خودايي ڦه دچي بهلكي دهمني تو دچي تو مهيلي بو چو
لايهكي ناكهي؛ دا تو پاڅر بميني ژ هه ر شرکه كا ههبت: ((حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ
الْمُشْرِكِينَ)).

حه تا ڦيڙي پارچا ئيكي بوو، و نه ڦه نهو دوعا بوو يا ئيبراهيمي كرى،
پشتي هنگي پارچا دويي دئي، دوعايا موحه ممه دي..

چار تشتين كۆمكه ر بو هه مهي تشتان:

((إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لَا شَرِيكَ لَهُ، وَبِذَلِكَ
أُمِرْتُ)).

نځيڙ بهري هه ر تشتهكي، پاشي قوربان، پاشي ڙيان، پاشي مرن..
تشتهكي دي ما؟ نه خيڙ! نهو چار تشتن هه مهي تشتان د ناف خو دا دگرن.

- نځيڙ، ژ خو نهو مژارا سه رهكي يا گوتنا مهيه..

- قوربان، هندهك جاران نهو خوښه كه تو دريڙي، و هندهك جاران
عه مري تهيه تو قورباني خودي دكه ي، عه مر ب هه مهي مهعنا يي خو ڦه..

- ژيان، بهلۍ ژ بير نه كهن دوعا نابيژت: (حياتي) بهلكۍ دبيژت:
 (محيایي)، حیات ټه ژيانا بايولوزييه يا تو د قۍ دنيايۍ دا دبوريۍ،
 بهلۍ مه حيا ټه ټارمانجه يا تو ژيانا خو ژ بهر دبوريۍ.. سپيډۍ ده مۍ تو
 چاڅين خو څه دكۍ و ژ خوۍ راديۍ، بوچۍ تو وه دكۍ؟ دلۍ ته ده مۍ خو
 دهلاقيت و خوينۍ بهرده ته ناڅ گه ټين له شۍ ته، بوچۍ ټه وه دكۍ؟ ټه
 ټارمانجا ته دقيت تو ژ بهر بمينييه د قۍ دنيايۍ دا.. ټه څه ه مۍ
 (مه حيايه) ټهوا تو دبيري: ټه بو خودييه، و مه سه له ل څيري ب تنۍ
 رانا وه ست، نه.. مرن ژۍ، مرن من ژۍ بو خودييه!

هندهك هزر دكهن مرن دووماهيا وانه، و گاڅا ټه مرن هنده خلاص
 ټيډۍ ټه نه شين تشته كي پيشكيش بكهن، بهلۍ ده مۍ مرن ته بو خودۍ بت
 مه عنا و ټه ټه تو يۍ خو دكۍ ټه كيميا يا عهدي بو وه رزه كي دي يۍ
 پشتي ته دټيت قه له وه دكۍ!

چهند شهر مزاريه كا مه زنه ل ده سپيكا هر نقيره كي ټه ب ده قۍ بيژن:
 نقير، قوربان، ژين و مرن من بو خودييه، و پشتي سلاڅا ملان ټي كسه
 كاري مه گوتنا مه دره وين دهر بخت!!

((وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ)):

ژ لايۍ ديروكي څه گلهك كهس ژ موسلمانان بهري ته يين هاتين، و
 تو نه ټي كه مين كه سي ل سهر قۍ ريكي دچۍ، د گهل هندۍ فه رمانا ل ته
 هاتييه كرن، ل ته و ل مه هه ميان ژۍ، كو هه ر ټيك ژ مه بيژت: ټه ز
 ټي كه مين موسلمانم، ﴿وَأَمَرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ﴾ (الزمر: ۱۲)
 قيجا ټه څه چاوا چۍ دبت؟ ټه ب خو ټه څ (چاوا چۍ دبت) هيه ب هيزترين
 تشت د مه سه له دا!

و بهلكۍ هوين بيژن: چاوا؟

دهمى كهمهك دېيژت: بۆ كرنا فلان تشتى ئەز ئىكهمين كهمم. ھزرا گەلەك ژ مە بۆ ھندى دچت كو ئەو -ژ لايى دەمى قە- ئىكهمين كهمە ئەف كارە كرى، و كەس بەرى وى نېنە، و ئەو ب خۆ شەرت نېنە مەخسەدا وى ب گۆتنى ئەو بت. ((ئىكهمينى)) يى ل قىرى پەيوەندى ب (تەرتىبا زەمەنى) قە نېنە؛ چونكى ھەر ئىك ژ مە دەمى دېيژت: ئەز ئىكهمين موسلمانم. دزانت كو بەرى وى گەلەك موسلمان ھاتىنە، پا مەعنا وى چىيە ئەو قى گۆتنى دېيژت؟

مەعنا وى ئەو، دەورى د قى ژيانى دا ھەژى من بت ئەو ئەز يى ئىكى بىم، ئەز ل پىشىيى بىم، ما گەلەك جاران تو نابىژى: ئەز ئىكهمين كهمم فلان كارى دكەم، دا يى بەرانبەر خۆ تى بگەھىنى كو تو ھەژى كرنا كارى يى، و ئەگەر كهمەك نەبت وى كارى بكتە ژى تو دى وى كەى؟

ھەر موسلمانەك دقئىت بەرى وى ل ھندى بت ئەو ل دەمى خۆ، ل كارى خۆ، يى ئىكى بت، و ئەو ب رىزا دويى يان يا دووماھىيى رازى نەبت، ئەى موسلمان! فەرمان يا ل تە ھاتىيەكرن كو تو يى ئىكى بى: ﴿وَأْمُرْهُ لَأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ﴾ مەعنا: تو نە يى ب كەيفا خۆيى، تە بقئىت ل بەراھىيى بى يان ل دووماھىيى، نە.. دقئىت تو ئەو بى يى بەرى ھەر ئىكى خۆ ھافىيە كارى، ل دەسپىكا ھەر نقيژەكى تو د دوعايا ئستيفتاحى دا قى برىارى ددەى، قىجا چاوا دى لىقەبى؟

ل دەسپىكا نقيژى بلا تە باوہرى ب خۆ ھەبت:

مەسەلا كو دقئىت تو (ئىكهمين موسلمان) بى، ئەقە ئىكا ھند دى ژ تە چى كەت كو تە باوہرى ب خۆ ھەبت، گەلەك كەسان شىان يىن ھەين كو ئەو يىن ئىكى بن، بەلى گرفتارىيا وان يا مەزن ئەو وان باوہرى ب خۆ و ب شىانين خۆ نېنە، دوعايا ئستيفتاحى ب تاييەتى دووماھىيا وى، دەمى

(باوه‌رییا ب خۆ) ل نک ته په‌یدا دکه‌ت، و به‌ری ته ده‌ته هندێ کو تو کاری بکه‌ی دا ببیه ئیکه‌مین موسلمان، ئه‌و بو ته وه‌کی چاره‌سه‌رییه‌کا نه‌فسی لی دئیت، دبه‌ته خۆله‌کا به‌رده‌وام بو دوباره ئاماده‌کرنی، ئه‌و نه‌فسا ته (ته‌رمیم) دکه‌ت دا بشیی ب وی ده‌وری رابی یی تو ژ به‌ر هاتییه‌دان، کو ته باوه‌ری ب خۆ هه‌بت کو تو (ئیکه‌مین موسلمان) وه‌کی وییه‌ تول به‌ر قۆدیکێ راوه‌ستی و هزار جارێان بیژییه‌ خۆ: ئه‌ز ژ هه‌مییان چێتم، هه‌تا قه‌ناعه‌ت بو ته ب شیانین ته چێ دبت، ما ئه‌م نابێژینه‌ وی شاگرده‌یی یی قه‌ستا ئمتیحانی دکه‌ت، یان وی یاریکه‌ری یی دچت دا یارییی بکه‌ت: به‌ری هه‌ر تشته‌کی یا گرنگ بو ته ئه‌وه ته باوه‌ری ب خۆ هه‌بت؟

د گه‌ل هه‌بوونا جوداییه‌کا به‌رچاڤ، ل وێرا هه‌ ده‌می تول به‌ر قۆدیکێ راوه‌ستی و گۆتنا خۆ دوباره دکه‌ی، به‌لکی خاپاندنه‌ک بت تول خۆ دکه‌ی، به‌لی ل قییری ده‌می تو دوعایا ئستیفتاحی دخوینی تو وی ل سه‌ر ره‌نگی دوعایی دبێژی، و ئه‌فه هاریکارییا ته دکه‌ت کو تو مسته‌وايي شیانین خۆ بلند بکه‌ی.

(فاتحه)

ئەو ستوينا بېيى وى نقيژ نابت

ئەگەر نقيژ ستوينا دينى بت، بى گومان خواندنا سوورەتا (فاتحى) ستوينا نقيژىيە؛ چونكى ((وى نقيژ نەكريبە يى فاتحى تيدا نەخوينت)) وەكى د حەديسەكا دورست دا ھاتى، مەئنا: فاتحە بۆ نقيژى وەكى دلييە بۆ لەشى، ھەوہ ديتيپە لەشەك بى دل بژيت؟

ئەو فاتحا نە ل جھى وى ھاتىيەدانان

فاتحە ب زمانى عەرەبان رامانا دەسپىكى ددەت، و ئاشكەرايە كو سوورەتا (الفاتحة) ب قى ناڧى يا ھاتىيە ب ناڧكرن چونكى ئەو دبتە دەسپىك بۆ قورئانى، و ئەو تىشتى دبتە دەسپىك بۆ ھەر تىشتەكى بى گومان دڧىت ھندەك تايپەتمەنديپىن خۆ ھەبن، و ژ بلى كو فاتحە دەسپىكە بۆ قورئانى ئەو تىشتەكى لازمە بۆ نقيژى ژى، لەو دڧىت د ھەر ركاعەتەكى دا جارەكى بېتە خواندن، پۆژى تو چەند ركاعەتپن نقيژى دكەى دڧىت ھند جارن فاتحى بخوينى، و ئەقە ھندى دگەھىنت كو سوورەتەك ژ قورئانى ھندى قى سوورەتى نائيتە خواندن و دوبارەكرن، و بەلكى گۆتنەكى ھندى گۆتنيپ قى سوورەتى نقيژكەر د ژيانا خۆ دا دوبارە نەكەت، و چونكى نقيژ -وەكى بەرى نوکە مە گۆتى- بۆ ھنديپە دا مەعنایەكى بدەتە ژيانا تە، و ئىپكا ھند ژ تە چى بکەت تو خۆ بگوھۆرى دا بشىپى پىشتى ھنگى جىھانى بگوھۆرى، بى گومان دڧىت فاتحى دەورەكى مەزن د قى چەندى دا ھەبت،

د گوهږېنا ته دا، د هندې دا کو تو دوباره نه فسا خو ئاڅاکه ی، و خو بوی
 دهوړی بهر هڅه بکه ی یی تو ژ بهر هاتیبه دان.. بهلئ پسیار ئه څه یه: ئه رئ
 مه خو د څی دهوړی گه هاندیبه یی سوورده تا فاتحی هه ی؟ مه زانیبه
 (وه ظیفی) دورستئ څی سوورده تی چیبه؟ و بوچی څی سوورده تی ئه څ گرنگیبه
 هه یه؟ ئه رئ مه چ ل څی فاتحی کریبه؟

بیی دریژکړنه کا زیده دئ بیژم: مخابن ئه څ فاتحه یا کو هاتی دا بته
 دهسپیک بو کیتابا ژیانئ، و نیشان بو څه ژانده کا نوی، ژ هه می تستان پتر
 ئه څرؤ بیرا مه ل مرنئ دئینته څه! هوین دزانن بوچی؟

چونکی مه ئه و یا کریبه نیشان بو مرنئ.. بهلئ! گاڅا ئم دچینه
 تازیان، یان سه را قهبران ددهین، ئم فاتحی دخوبین! ئه څ فاتحا هاتی مه
 زیندی بکه ت ژ نه زانینا خو مه یا ب مرنئ څه گړیدای! نه بهس هنده،
 گه له ک کارین ژ څی غه ربتر ژی مه یین د گه ل قورئانئ کرین، له و هوین
 دبیین ئم خودانین قورئانئ یین ئه څرؤ ژ کاروانئ چی کړنا ژیانئ یین
 پاشکه فتن، فهرقه کا مه زن د ناڅه را وئ فاتحی دا هه یه ئه و هاتی دا بته
 دهسپیک بو کیتابا ژیانئ، و ئه و فاتحا مه کریبه نیشان بو هاتنا مرنئ،
 فهرقه کا هند هندی وی حالئ نوکه ئم تیدا و ئه و حالئ ئیسلام ژ مه
 دخوازت کو ئم تیدا بین! کا وهرن دا ب ناڅی خودئ دهست پی بکه یین، دا
 گو هئ خو بدهینه مه عنا یین وئ فاتحی یا مه ژ بیرکری..

نایه تا ئیکئ کو تو ب ناڅی خودئ دهست پی بکه ی

(بسم الله الرحمن الرحيم) ل دهسپیکا سوورده تا فاتحی ب تنئ وهک
 نایه ته ک دئیته هژمارتن، بهلئ کانئ چهنده ئه څ نایه ته ل سه ر ئه زمانئ مه
 دگه ریبت نیژیکه ئم هند ددویر بین ژ هزرکړنا د راستیا وئ دا، و کانئ وئ

چ په یوه ندى ب تشتی د دویښ خو دا هه یه ژ گوتن و کربارین مه، یا نم تنی دگه هین د دهر حه قا قتی نایه تنی دا ب تنی نه وه نهف نایه ته ده سپیکه که پیروزیی دده ته کار و کوتنن مه، یان بلا بیژن: نهو (طلسمه که) بو بهر کهت و پاراستنی نم ب کار دینن.

(بسم الله) نه ب تنی ده سپیکه کا پیروزه بو کار و گوتنان، دیسا نهو نه ب تنی بو بهر کهت و پاراستن و شفای دئته خواندن، و نه گهر تیگه هشتنا مه بو قتی نایه تنی د قی چارچو و قه یی ب تنی دا یا توخو بیدای بت ب راستنی نهو دئ بته شیلاندنک ژ لای مه قه بو راستیا قتی نایه تنی.. قتی نایه تنی په یوه ندیه کا ئیکسهر ب ئیک ژ گرنکترین راستیین ژانا مه قه هه یه، راستیا کو نفشی مه مرۆقان بو جیگریی (خیلافه تنی) ل سهر قی عهردی یی هاتییه دانان، لهو دقیت نم ب تمامی بارى (خیلافه تا خودی) هلگرن.

دهمى تو کهسه کی ب جیگری ل جهه کی ددانى، دقیت نهو تنی بگه هت کو نه گهر چند نهو یی ب که یفا خو بت، و وی چند مافى کارى هه بت ژى، نهو ههر دئ یی گریدای بت ب ته قه، و چى کارى نهو بکهت دقیت ژ وی چارچو و قه یی دهر نه کهفت یی ته بو دانایى، جیگر و خهلیفه یی ته دقیت بزانت کو وی حهق نینه توخو بی جیگریا خو دهر باس بکهت، و وهسا کارى بکهت کو ههر وه کی نهو کهسه کی سهر بخو، ههر چاوا بت دقیت نهو ژ بیرا خو نه بهت کو کار و وه ظیفه یا وی نهو نهو جیگر و خهلیفه یی ته بت و چو ددی نه! گوتنا مه بو (بسم الله) ل ده سپیکا ههر کاره کی دقیت بیرا مه ل قتی راستی بیته قه، دهمى تو دبىژى: (بسم الله) ب ناقى خودی نهز دئ قی کارى ده ست پى کهم.. مهنا وى نهو تو ب ههر ئیکى دده یه زانین و رادگه هینی کو تو جیگر و خهلیفه یی، تو ب ناقى خودی وی کارى دکه ی و

تو نه یی ب که یفا خو بی ته چ بقیّت و چاوا بقیّت بکه ی، نه! تو جیگری،
یان ب ئەزمانی قانونی بلا بیژین: تو (جیهه ته کئی ته نفیذی) یی، کارئ ته
ئوه تو فه رمانین (جیهه تی ته شریعی) ب جهه بینى.

(بسم الله) دقیت بیرا ته ل هندئ بینته فه کو لایه کئی بلندتر ژ ته
هیه، کارئ وی ئوه قانونی بو ته بدانت، و کارئ ته ئوه تو ب ناڤی وی
لایئ بلند وی قانونی ب جهه بینى.. گه له ک ب کورتی ئەفهیه ئه و راستیا
مه زن یا دقیت (بسم الله) ل بیرا ته بینته فه.

ل ده سپیکا فاتحی، کو دبه ده سپیکا خواندنی د نڅیژئ دا، تو
ئعتیرافی ب وه ظیفه و کارئ خو یی ئەصلی د قی ژیانئ دا دکه ی، و تو
بیرا خو ل وی ئیکئی دئینییه فه کو تو ب رهنگه کئی ئاشکه را و بی فه شارتن و
وه ربادان ب ناڤی خودئ کار دکه ی، و ب ناڤی وی دئاخفی.. قیجا هشیاری
خو بی، وه نه بت تشته کی بکه ی یان بیژئ و ئه و نه ئه و بت یی وی
ده ستویری پی دای، ئەگه ر نه.. هنگی ته چو جهین رهڤی نابن!!

ل ده سپیکا دیروکئی.. قهیرانه کا مه زن ب سه ر مروڤینییی دا هات،
ده می خه لکی بریار دای نه ب (ناڤی خودئ) کاری بکه ن، یه عنی: ده می
وان قیای ژیا نا خو ل سه ر عه ردی ب که یفا خو ببه نه سه ری نه کو ل دو یف
وی نه خشه یی یی خودئ بو وان دانایی، فه رمان ژ بانین بلند هات کو ئه و
عه ردئ مروڤان قریژئ کری ب ئاڤا تووفانی بیته پاڤژکرن، نووح - سلاف لی
بن- ئه وئ نیزیکی هزار سالان مایه ب خه لکی قه کو ل وه ظیفه یا خو یا
دورست بزڤر نه قه و ژ بیر نه که ن کو ئه و جیگرین خودینه ل سه ر عه ردی له و
دقیت ب ناڤی وی کاری بکه ن، پشتی بی هیقی بووی کو خه لک د گازیا
وی ناییت، ئه و رابو ب فه رمانا خودئ (گه مییا رزگار بوونئ) چیکر، و
داخواز ژ هه قال و دو یکه فتییین خو کر کو ئه و قه ستا گه مییی بکه ن: ﴿وَقَالَ

أَرْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ حَرْبَهَا وَمُرْسَتْهَا ﴿٤١﴾ (هود: ٤١) وهرن قهستا گهمییا
 پژگار یوونی بکهن، بهلی ژ بیرا خو نه بهن کو نه دهپ و بزمارین گهمییی دی
 ههوه پژگار کهن، نه.. ریښه چوونا گهمییا پژگار یوونا ههوه، و راوهستیانا وی،
 ب ناڅی خودییه.

پروژهیی پژگار یوونا ژ ههر تووفانهکا ههبت لاییی ماددی یی وی
 گهمییی نینه یا تولی سوبار دبی، یا گرنګ ئهوه ئهوه گهمی ب ناڅی خودی
 دهست پی بکته و ب ناڅی وی راوهستت، (بسم الله) ئهوا ئهه ل سهری
 ههر رکاعه تهکا نقیژی دبیژن، دڅیت بیرا مه ل څی راستییی بیته څه؛ دا ئهه
 ب وان پروژه هییتن ماددی نه ئیینه خاپاندن ئهویتن ئهقرؤ - بو دهمه کی بهروهخت
 و بهخترهش! - دهست هاڅی تییه سکانی گهمییا مروڅینییی و بیی ناڅی خودی
 وی بهر ب پاشه پروژه کا تاری څه دبهت.

و دا کو چو مروڅ نه ئین و (ناڅی خودی) بو خو (ئستغلال) بکهن، و
 بهر ب زوردارییی څه بچن، ژ ناقبه را ههمی باشناڅین خودی ئایه تا ئیکی
 د قورئانی دا دو ناف هلیژارتن و خودی پی دا نیاسین؛ دا بهری ههمی ناڅین
 وی و پتر ژ ههمی ناڅین وی ئهوه ههر دو ل سهه ئهزمانی مه بن: (الرحمن
 الرحیم) ب ناڅی وی خودایی کار و گوټنا خو دهست پی بکه یی ناڅه کی وی
 (الرحمن) و ناڅه کی وی (الرحیم)، هشیار بی! ناڅی خودی د چاڅین خه لکی
 دا ب زولما خو کریت نه کهی، جیگرییا ته بو خودی ل سهه عهردی دڅیت یا
 گریډایی بت ب رحم و دلوثانییی څه، رهمی ب مروڅان بیه، ب حیوانی
 بی ئهزمان و هشکاتییی بی رح بیه، رهمی ب ژینگه هی بیه، ئه گهر نه.. تو
 ههژی هندئ نابی جیگرییا خودایی رحمان و رحیم بکهی.

ژ لایه کی دی څه دهمی نقیژ ل بیرا ته دینته څه کو تو ب ناڅی خودی
 کار دکهی، ب ناڅی وی دناڅی، و جیگرییا وی دکهی، ئه څه دی ئیکا هند

ژ ته چي کت کو ته باوهری ب خو ههبت، تو ب هیز بکهفی، و چو هزری
 بو وان کهسان نهکهی ئهویډن دخوازن بکهفنه د ناڅهرا ته و گهشتنا
 نارمانجی دا.. ئهوی ب ناڅی مهزنهکی باخفت، چو هزری بو بچویکان
 ناکهت!!

ئستراتیجیا (الحمد لله)

ئهگهر دهسپیڅا ئایه تا ئیکي ژ سوورده تا فاتحی ئیکا هند ژ ته چي
 بکهت کو ته باوهری ب خو ههبت -وهکی مه گوتی-، دهسپیڅا ئایه تا دویي
 ژ څي سوورده تی -وهکی دی بیژین- ئهړینی و ئیجاییه تهکا وهسا ل نک ته
 پهیدا دکهت کو ته خه ب تشتهکی نهبت مادهم ته باوهری ب وی خودایی
 ههیه یی شیا نا گوهرپینی دایه ته..

بهری ئهم بیرا خو ل راستیا (الحمد لله) بینینه څه، ژ بیر نهکه ئهو
 کارهبا د سهرداڅین زالمان دا هه، یا مروځین ههژار و بی گونده پی دئینه
 عهزابدان، وهکی وئ کاره بی نینه یا ل تاقیگهه و ژورین زانکوبان علم ل بهر
 رڼاهیا وئ دئینه وهرگرتن، بلا ههر ئهو ههردو ب ناڅ و ناڅهړوکا خو ژي
 څه وهکی ئیک بن!

ئهو (حه بکین تهناکه ر) بو ئیشی، یین جهی برینا ته بهنج دکهن دا بو
 ده مهکی ده سنی شانکری تو ب ئیشانا وی جهی نهحه سیی، وهکی وان
 (حه بکین چاره سهر) نینن ئهویډن ئیشا ته ب ئیکجاری دهن، و شیفایی
 ددهنه ته، بلا رهنگی وان یی سهرڅه وهکی ئیک بت ژي!

(حمد) ژي دو رهنګین وئ ههنه، رهنګه کی سلبی و ئه څه ئهو حه مده
 یا ئهم دنیا سین، و ئهو ئهوه یا خودانی بهنج دکهت؛ دا ب ئیشانا دهردی خو

نەحەسییت، یان حەتا ھزر بکەت ھەما وی چو دەرد نین، و بێ گومان ئەقە
 نە ئەو ڕەنگی ئیجابی یی ھەمدیە یی سوورەتا فاتح دقیت نیشا مە
 یدەت، نە.. ھەمدا دورست نە ئەو بەنجە یا تە ژ ئیشا دەردی بێ ئاگەھ
 دکەت، و بیژتە تە: ئەگەر تو بیشی ژی بیژە ئەز نائیشم! نەخیر.. ھەمدا
 دورست ئەو یا ئیشا تە ب ئەگەرا پەیدا بونا وی قە گری دەت، و دیژتە
 تە: کاری بۆ نەھیلانا وی ئەگەری بکە.. ھەمدا دورست وەکی وی
 بەرچاکییە یا خودان ددان تە بەر چاقتن خۆ؛ دا د ڕیکا وی را جیھانی
 ب ڕەنگەکی زەلال ببینت.

دەمی تو دیژی: (الحمد لله) قەت تینەگەھە کو مەعنا یا وی ئەو تە
 کراسەکی گەش بکەبە بەر واقعەکی ڕەش، ڕەنگی وی خوینا ژ برینی دزیت تو
 سۆرشەری ببینی! نە.. (الحمد لله) مەعنا یا وی ئەو نینە تو باوەریی
 ب ھیقییەکا ژ درەو بینی، و ل بن دەنگی گورمیتا تۆپ و طەیاران
 دوریشمی (ال سەر عەردی ئاشتی، و د ناڤ مەژدان دا کەیفخۆشی) بلند
 کە؛ چونکی ئەف ھیقییا ژ قەستا ئیکا ھند ژ تە چێ ناکەت کو تو کاری
 بۆ گوھۆرینی بکە!

(الحمد لله) نە (تەکتیکە) ئەم ب کاردئینین دا بشیین خۆ د گەل
 واقعەکی نەخۆش بگونجینین، بەلکی ئەو ئستراتیجییەکا تەڤگر و بەردەوامە
 مە ب نک گوھۆرینی قە دەت، (الحمد لله) نە مەدحەیکە ئەم بۆ واقعەکی
 نەخۆش دکەین، نە.. ئەو مەدحەیکە ئەم بۆ وی خودایی دکەین یی عەقلەکی
 وەسا دایە مە ئەم تێ بگەھین کانی چاوا جیھانا خۆ ب ڕەنگەکی باشتەر
 ب ڕیتقە ببەین.

(الحمد لله) مەعنا یا وی ئەو نینە چو جارێ ب گرانییا خۆ قە
 نەشیت ڕۆندکان ژ چاقتن تە بیارینت، یان زۆرییا زۆرداران نەشیت تە

دهربدر بکته و ل وهلاته کئی بیانی بهیلتنه بی خودان، یان زقرۆکا شهف و پوژان نهشیت ته گیتز بکته، نه.. (الحمد لله) مهعنا یا وی ئه وه ته باوهری ههبت کو ته خودایه کئی وهسا ههیه چو تشت ل بهر وی نه یی (موستهحیله) و وی چو تشت نه داینه وهکی خو بمینن و گوهورپین ژئی نه گرت، (الحمد لله) نابیتته ته: چو ژیانین نهخوش نینن، یان: ئه گهر خو ژیان یا نهخوش ژی بت قییت دهنگ ژ ته نهئیت! نه.. دبت هندهک جاران نهخوشیا ژیان یی مهزن بت، بهلی مادهم ته باوهری ب خودی ههیه، چی نابت ئه وه نهخوشی ژ هیزا گوهورپینی ل نک ته مهزنتر لی بیت.

د نایه ته کئی دا خودایی مهزن بهحسی وی ئوممه تی دکته یا وی بو هلگرتنا باری گران فی دینی هلیژارتی، و دبیت: ﴿ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ يُاذِنُ اللَّهُ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٣٢﴾ جَنَّتٌ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٣٣﴾ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٤﴾﴾ (فاطر: ۳۲-۳۴) خودی دبیت: پستی تیبرنا ملله تین بۆرین یین کوفر کری، مه قورئان دا وان یین مه هلیژارتین ژ بهنییین خو، کو ئوممه تا ئیسلامییه، قیجا ژ وان ههیه یی ب کرنا گونه هان زۆرداریی ل خو دکته، و ژ وان ههیه یی واجبی خو ب جه دئینت و خو ژ حهرامی دده ته پاش، و ژ وان ههیه یی ب ئانهییا خودی لهزی د خیران دا دکته، و ئهوا ههیه قهنجییا مهزن.. بهحشتین لی ئاکنجیبیونا بهردهوام، ل ویری بازنین زیری و لولئوی دکهنه بهر وان، و جلکی وان یی عهده تی ئارمیشی تنکه.. و وان گوټ: حممد و سوپاسی بو وی خودایی بت یی چو (زهحمهت و نهخوشی) ل نک مه نههیلاین، هندی خودایی مه یه باش گونه ژبیر و شوکردار بوویه.

و په‌یفا (الحن) د قی نایه‌تی دا وهک ئستیعاره بو خهم و نه‌خو‌شی و
ته‌نگا‌قیی هاتییه ب کارئینان، د بنیاتی خو یی زمانی دا مه‌عنایا عه‌ردی
هشک و ره‌ق و به‌یار دده‌ت، نه‌و عه‌ردی چو تشتی خی‌ری لی شین نه‌بت، و
چو مفا ژئ نه‌ئیته دیتن، و نه‌گه‌ر نه‌م قی په‌یقی ل دویف بنیاتی وی یی
زمانی مه‌عنا بکه‌ین دی بی‌ژین: همد بو وی خودایی بت یی نه‌م ژ وی
عه‌ردی رزگارکین یی ژیان یا لی ب زه‌حمه‌ت، نه‌و ژیان مرؤف نه‌شیت
ده‌وری خو تیدا ب دورستی بگپرت، و وی تشتی لی بچیت و شین بکه‌ت و
به‌ره‌می ژئ وه‌ریگرت یی مرؤف ژ به‌ر هاتییه‌دان.

و نه‌قه‌یه جه‌وه‌ری دورستی (حه‌مدی) و کارئ وی یی سه‌ره‌کی:
نه‌هیلانا هشکاتییی و شینکرنا عه‌ردی به‌یار د ژیانئ دا، همد بو هن‌دییه
ته ژ وی قادئ رزگار بکه‌ت یا خهم و نه‌خو‌شی و ئاسته‌نگ ته‌ ده‌نی؛ دا
بزق‌ری ببیه که‌سه‌کی کاریگه‌ر و نه‌رینی.

خودی خو ب مه دده‌ته ناسین

پشتی سووره‌تا فاتحی ب ناقی خودی کاروانی خو ده‌ست پی دکه‌ت، و
هه‌می په‌نگین هه‌مدی (مه‌دح و شوکری) بو وی ده‌س‌نیشان دکه‌ت، نه‌و
ده‌ست ب دانه‌ناسینا خودی بو مه دکه‌ت، ب رپکا دیارکرنا فان هه‌ر سی ناف
و سالو‌خه‌تین وی:

۱- (رب العالمین):

نه‌ی مرؤقی بو عاله‌ما چپ‌کرییان بوویه سه‌نته‌ر! به‌ری هه‌ر تشته‌کی، دا
تو بزانی کو تول نک خودایی خو تشته‌کی بی بها نینی، ئیکه‌مین
سالو‌خه‌تی وی خو پی ب مه دایه ناسین نه‌قه بوو وی ب خوداینیا خو بو
مه خو ب مه دا ناسین، و ل شوینا بی‌ژت: (الحمد لله الرب) وی گو‌ت:

(الحمد لله رب العالمين) همه مد بۆ وی خودایی بن یی بۆ (عالمه می)
 هممیی بوویه خودان، قیجا هوین -گه لی عالمه می- هزر نه کهن هوین چو نینن
 یان تشته کی بی بهانه، نه.. نه گهر هوین دی بی بها بان خودی خو ب خودایینیا
 هموه نه ددا ناسین!

مهنا: ئیکه مین ناف یان سالوخته تی وی خو پی دایه ناسین نه شهیه:
 نهو ره بی عالمه مییه، و (ره ب) نهوا نه م په یقا (خودی) یان (خودان)
 بهرانه ر وی ب کوردی دیترین، ناسنامه یه که سی چه ق ژئی دچن: ره ب
 مهعنا یا (خالق) ئافراندهر، و (مالک) خودان، و (رازق) رزقده هی ددهت،
 ره بی عالمه می یه عنی: نهوه عالمه ئافراندی، خودییه عالمه ژ چونه یی داین،
 نه کو ژ مادده یه کی بهری هنگی هه ی، و نهوه خودانی وان یی وان ب ریشه
 دبهت و رزقی ددهته وان، و ژ بلی قان هه ر سی مهعنا یین بهرچا ف په یقا
 (ره ب) د بنیاتی خو یی زمانی دا مهعنا یا پهروه رده کرن و (تهرییه تی) ژئی
 ددهت، و پهروه رده و تهرییه ت ژ لای خۆ شه مهعنا یا کۆمکرن و زیده کرنی
 ددهت، نه م دیترین: فلان کهس حیوانه تی تهرییه ت دکهت، یه عنی: وان کۆم
 دکهت و چاقدانا وان دکهت دا نهو زیده بکهن.

خودی خودانی عالمه مییه.. و (عالمه م) کینه؟

گوتنا به لاف ل نک زانایین تهفسیری نهوه عالمه هه ر تشته که ژ بلی
 خودی، به لی هنده ک زانا دیترین: عالمه ل قیری بۆ مهخلووقی خودان عهقل و
 تیگه هشتن ب تنییه، کو مروث و نهجنه نه، و وهک دهلیل ل سه ر قی
 بۆچوونی ئیمامی قورطوبی قی ئایه تی دینت: ﴿لَيَكُونَنَّ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ۝﴾
 (الفرقان: ۱) و ئاشکه رایه کو پیغه مبه ر -سلاف لی بن- یی هاتییه هنارتن
 دا مروث و نهجنه یان بترسینت.. و بهلکی مه نهف بۆچوونه تهرجیح کربت،
 لهو ل شوینا په یقا (مروث) هنده ک جاران نه م ب کوردی په یقا (عالمه م)

ب کار دئینین. ل سهر قی بناخهیی دهمی ئەم دبیرین: رهیی عالمی، یهعنی: خودانی مروغان، و ئەفه هندی دگهینت کو سەنتەری قی گەردوونا ئەم تیدا دژین نه پۆژه وهکی مروف ئەفرۆکه ب خەلەتی هزر دکەت، یان عەرده وهکی مروقی بهری هزر دکر، بهلکی سەنتەر مروف ب خوڤه، و مروف گرنگترین چیکرییه، لهو بهری هەر تشتهکی خودی ب خودایینییا خو بو وی خو دا ناسین، و گوټ: (الله رب العالمین) خودی خودایی وان چیکریانه یین عهقل و تیگههشتن ههیی، ئەو چیکریی د بیر و بوچوون و سهر و بهری ژيانا خو دا ژیکجودا دبن، ئەو خودایی وان ههمیانه، ئەو وان ههمیان پەروەرده دکەت، چاقدیرییی لی دکەت و رزقی ددهتی، خو وان ژی یین وی نانیاسن و قهستا ریکا وی ناکهن!

۲- (الرحمن الرحيم):

بهری نوکه د ئایهتا ئیککی ژی دا سوورەتا فاتحی دهمی ب ناخی خودی دەست پی کری، وی ئەو دەسپیکرن ب فان هەردو باشناقیین خودی قه گریدا، ئەف هەردو ناقیین د کوکا خو دا بو ئیک تشتی دزقین کو رهحمەته ئەوا ئەم دبیرینی: دلۆقانی.

(الرحمن، الرحيم) دو ناخن د بنیاتی خو دا بو رهحمی دزقین، بهلی بوچی ل قیری ئەو هەردو پیکقه هاتن؟ و چ جوداهی د ناڤهەری دا ههیه؟ پتریا زانایین تهفسیری ل وی باوەرپنه کو هەر چهنده ئەف هەردو ناڤه مهعنايا رهحمی بو خودی پالدهن ژی، بهلی (الرحمن) د مهعنايا خو دا پتر يا گشتییه، و ئەو گرنگتره ژی لهو ل بهری یا هاتی، دبیرن: رحمان ئەوه یی رهحما وی مروغان ههمیان قه‌دگرت، بیی بهری خو بدهینه وی مروقی کانئ کییه و یی چاوايه؟ و ئەفه ل دنیا یی دبت، تو بهری خو بدی ل دنیا یی رهحما خودی خەلکی ههمیایی قه‌دگرت، و ئەگەر وهسا نه‌با دقیا وی فره‌کا

ناټی نهدا با کافر هکی، بهلی ل پوژا قیامه تی مهسه له یا وهسا نابت، هنگی دؤرا (الرحیم) دئیت؛ چونکی ئهو ل وی ده می رهحمی ب خودان باوهران ب تنی دبهت، وان ژ ناگری پژگار دکهت و دبهته بهحهشتی، و بی خودان باوهر نهبت چو رهحم ژئی ناگرت.

ل سه رقی بناخهیی ناټی (الرحمن) پتر ژ (الرحیم) مهعنا یا رهحمی ب خو څه دگرت، و ههر چهنده ناټی (الرحمن) ئهوی (۵۷) جاران د قورئانی دا هاتی، نه ئهو ناڅه یی ژ ههمی باشناټین خودی پتر هاتی، بهلی تشتی بهرچاڅ ئهوه هاتنا څی باشناټی د قورئانی دا ب پهنگه کی جودا و تاییهته، و بهلکی هوبن پسارکهن: چاوا؟

د بهرسقی دا دی بیژم: ههر ناڅهک ژ باشناټین خودی د قورئانی دا ههڅجوت د گهل ناڅه کی دی، یان د گهل پتر ژ ناڅه کی دی دئیت، وهکی بو نمونه: (غفور رحیم، عزیز حکیم، الله الخالق الباری المصور...) ب تنی ناټی (الرحمن) تی نهبت، ئهو ب تنی دئیت، و ل دو سی جههکان (الرحیم) د دویڅ دا دئیت، و ئهو ژی -وهکی مه گوتی- ههر مهعنا یا وی ددهت، ئهڅه چ دگههینت؟

بهلکی ئهڅه ئیشارهتهک بت هندی بگههینت کو تیرا خودی ههیه ئهو (رهحمان) بت بیی سالوڅهته کی دی بو وی بیته دهسنيشانکرن، یان بهلکی مهعنا یا هندی بدهت کو ئهڅ ناڅه ههمی ناټین دی د ناف خو دا دحهوینت، یان بهلکی بو هندی بت دا ئهم بزاین کو رهحم و دلوفانی مهزترین و بهرچاڅترین و گرنگترین سالوڅه تی وی خوداییه یی ئهم دپهړتسین!!

پشتی مه زانی کو رهحمان و رهحیم ههردو د مهعنا یا خو دا بو رهحمی دزقړن، پیتقییه ئهم پسار بکهین: ئهړی رهحم ب مهفهوومی قورئانی چیه؟ قورئان دبیرت: ﴿كَتَبَ عَلَىٰ نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ﴾ (الأنعام: ۱۲) ئهړی ئهو کیژ

رهحمه وئ ل سهر خو نقيسي؟ و پتر ژ ناڅهكي بو خو ژئ دورستكري و خو پي دايه ناسين؟

بهلكي هندهك بيژن: ئهڅه چ پسيارا سادهيه؟ ئهم ههمي دزانين رهحم چييه، و ئهم ههمي وئ ژ خودئ دخوازين، ما ههوجه دكهت ئهم بيژن: رهحم چييه؟

د گهل څي (ئعتراضا) هندهك ل سهر پسيارا مه دكهن، دئ بيژن: ئهو مهعنايا د سهرئ مه دا ههي بو رهحمئ، ئهو مهعنايه يا دلئ مه رحهت دكهت، و كهيفا مه دئينت، و خوزيبيئ مه ب جه دئينت، و شهرت نينه ئهو ب تمامي ئهو مهعنا بت يا قورئان ددهته څي پهيڅي، و دهمي ئهم دبيژن: شهرت نينه.. مهعنا ئهو نينه ئهو دژي مهعنايا قورئانييه بو رهحمئ، بهلي مهخسهد ئهوه دبت ئهو بهرتهنگكرن بت بو مهعنايا قورئاني.

ئهم هزر دكهين رهحم و دلؤفاني مهعنايا دلپيڅهبوون و نهرميبي ددهت، كانئ چاوا دهيكهكا دلؤفان، يا خودان دلهكي فرهه رهحمئ ب زارؤكيئ خو دبهت، و وان نازدار دكهت، و چاڅي خو ژ خهلهتبييئ وان دگرت، و ئهڅي نمونهيي چو گرفتاري تيډا نينن، بهلي تشتهكي ههي دڅيت ئهم ژ بيرا خو نهبهين:

راسته ئهو دهيكهكا ب څي رهنكي بوري نهبت، دئ دهيكهكا خراب بت، و ئهو زارؤكيئ ل بهر دهستئ وئ پهروهده دبن ددورست و تمام نابن؛ چونكي ئهو دئ تينيبيئ رهحم و دلؤفانيي بن، بهلي گومان تيډا نينه ئهو دهيكهكا دلپيڅهبوون و نهرمييا وئ ژ توخوبييئ عهدهتي دهركهفت و زيده (موبالهغي) د رهحمئ دا بكهت ئهو زارؤكيئ ل بهر دهستئ وئ ژي مهزن دبن ديسا ددورست و تمام نابن؛ چونكي ئهو دئ زيده دنازداركري بن، و نهشين تشتهكي بكهن.

ل سهر بناخه یی قی نمونه یی ده می ئەم د قورئانی دا ل مهعنا یا رهحمی دگه ریپین ئەم دبیین تشتی ژ هه مییی پتر قورئان گرنگییی دده تی ئەوه هه قسه نگ ی و تهوازن نه ئیته ژ دهستدان، جیهانا مه هه می وهکی قورئان ئاشکه را دکه ت ل سهر قانونا تهوازن و هه قسه نگییی دئیه راگرتن، چی نابت لایهک زیده کا قییی ل سهر لایی دی بکه ت، وهکی ته رازیی ئەوا دقیت ئەم باش (ضهبط) بکه ین دا ته عدا یی پهیدا نه بت: ﴿وَأَقِمْوْا لِّلْوَزْنِ الْإِلَاسِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ﴾ (الرحمن: ۹) و ئەف ته رازییه نه ب تنی بۆ تشتی ماددییه، نه.. ئەو بۆ ههر تشته کییه یی بیته کیشان وهلهو د جیهانا مهعنا یان ژ ی دا بت.

د جیهانا هه قسه نگییی دا رهحم ئەو نینه موپاله عهکا وهسا د نه رمییی دا بیته کرن هه تا لایی به رانه ر پی فاسد بیت، کانی چاوا رهحم ئەو نینه کو هند رهقی ژ ی بیته ب کارئینان هه تا مه جالی لیبۆرینی نه مینت.. و رهحما دورست یا ته رازییا هه قسه نگییی قه بویل دکه ت ئەفه یه.

۳- (مالک یوم الدین):

خودانی رۆژا جزادانی، ئەفه ئەو مهعنا یه یا ئیکسه ر ژ ئایه تا سییی ژ سوورده تا فاتحی دئیه وه رگرتن، ئەو ئایه تا سالۆخه تی خودی یی سییی بۆ مه قه دگپرت، و خودانی تشتی یان مالکی وی ئەوه یی ملکینیا وی تشتی بۆ دزقرت، و ئەو دبه ته خودانی ده سه لاتی ل سهر.. به لی تشتی به رچا ف ل قیری ئەوه سوورده ت ملکینیا تشته کی وهسا بۆ خودی پال دده ت د دیروکی هه مییی دا که سی بسته نه کرییه وی تشتی بۆ خو پالده ت؛ چونکی ئەو تشته کی وهسا نینه بکه فته د بن ملکینیا که سی دا ژ بلی خودی، ملکینیا ده می، و ژ ده می ژ ی ئەو ده می چو دووماهی بۆ نابن، کو رۆژا قیامه تییه، ههر فیرعه ونه کی د دیروکی دا هاتبت به لکی ژ دفنلندییا خو گۆت بت: ئەف

وهلاته یی منه، و ئەف رویبارە د بن من و دەسپهلاتا من را دەرپاس دبن، و مللەت عەبدین منن.. بەلێ کو ئیکی گۆتبت: دەم یی منه. ئەفە مە گوھ لێ نەبوویە! بەلکی خەيالا وان ملکینیا گەلەک تشتان ل بەر وان شرین کربت، بەلێ کو ئیک ژ وان خیال کربت (دەمی) فەگوھێزنە سەر (رەسیدین) خو یین نەینی، یا ژ من فە ئەفە نەبوویە!

مەعنا: دەم تشتەکە ژ خودی پێشتر، خودانی پوژا جزدانی، کەسەک نەشین وی بێختە بن ملکینیا خو.. بەلێ د عەینی وەختی دا ئەگەر ئەم ژ لایەکی دی فە بەری خو بدەینە مەسەلێ دئ بینین کو تشتەک نینە وەکی دەمی ئەم ملکینیا وی بکەین، ملکینیا ژ ڕەنگەکی جودا، راستە تو نەشیتی دەمی بکەیه د شوشەیهکی دا، یان بێخییه د (قاصەکی) دا، بەلێ تشتی مروّف هەمی وەکی ئیک پشکدارییی د ملکینیا وی دا دکەن دەمە، بەلکی ئەو ملکینی ملکینییهکا بەروەختە، ئەو یە ئەم دبیژینی: وەکالەت، یان خیلافەت و جیگرییا د عەردی دا!!

مالکی ئەصلی یی دەمی هەمی، خودییه.. ئەو (مالک یوم الدین) خودانی وی پوژتی یا جزایی هەر ئیکی ل دویف کاری وی دئیتەدان، ئەو پوژا راستی بو هەر ئیکی تیدا ئاشکەرا دبت.

و ل وی دەمی سوورەتا فاتحی بیرا مە ل (یوم الدین) دئینتە فە، ئەو هەندەک راستییان ددانته بەر چاقتن مە:

راستییا ئیکی: گرنگیا دەمی، و کو ئەو ب بەاترین تشتە دکەفته د بن ملکینیا خودانی فە؛ چونکی د وی دا مروّف دشیّت پشکدارییی د ئافاکرنا جیهانەکا باشتەر دا بکەت، و دەمی تول بیرا خو دئینییه فە کو خودانی دەمی یی ئەصلی خودییه، و ملکینیا تە بو دەمی تشتەکی بەروەختە، تو کاری بو هندی ناکە ی وی دەمی بو تە هاتییهدان زەعی بکە ی.

پراستییا دوی: دهمی دورست نهوه یی ل رۆژا جزادانی هه، نهو رۆژا نهجامین وی ئمتیحانی تیدا دئینه بهلاڤکرن یا ژ وی رۆژی دهست پی کری یا ئبلیس تیدا ل بهر نههاتی بو ئادهمی بچته سوجدی، ههر ئیک ژ مه دڤیت ئیکا هند بکهت ئیسبات بیت کو ب کیرو وی خیلافهتی دڤیت یا د ڤی عهردی دا بو هاتییهدان، و ههژی وی شهههفیه یا بو نفشی وی هاتییهدان دهمی خودی فرمان ل ملیاکهتان کری بو بابی وی ئادهمی بچنه سوجدی.

پراستییا سیی: دانانا پهیقا (الدین) ل سهر وی رۆژی یا ملکینیا وی بو خودی دزڤرت، مه ل هندی ئاگههدار دکهت کو مهفهومی پهیقا (دینی) گهلهک ژ وی بهرفرههتره یا د سهری مه دا ههی کو ههما نهو هندهک (شهعائیر و طقووسین) جودا و ڤهدهرن ژ ژیان، نه.. دین تیگههکا بهرفرهه بو ژیان، ریکهکه بو پیشان و هلسهنگاندنا دورست بو تشتان.

و هوسا.. پشتی سوورهتا فاتحی خودای مه ب مه دایه ناسین، نهو مه ڤهدهههتره (میحوهرکی سهرهکی) د ژيانا مه دا، میحوهری پهیههندییا مه ب وی خودایی ڤه یی مه نیاسی.

گرنگترین پهیههندی د ژيانا مه دا

ئایهتا پینجی ژ سوورهتا فاتحی ل دۆر وی (میحوهری سهرهکی) دزڤرت یی گرنگترین پهیههندیی د ژيانا مه دا گری ددهت، دهمی دڤیژت: (ایاک نعبد و ایاک نستعین)، و ئاشکهرایه کو ئهف ئایهته ژ دو پارچهیان پیک دڤیت، پارچهیا ئیکی ل دۆر هندییه کانی ئهم عهبدینییا کی بکهین؟ و پارچهیا دوی کانی ئهم هاریکاریی ژ کی بخوازین؟

زانایین زمانی دڤیژن: پیشخستنا جهناق ل سهر کاری د ههر دو رستهیین ڤی ئایهتی دا (ایاک نعبد) و (ایاک نستعین) رهنگهه ژ رهنگین

مسوگه رکړنا ټاڅنتنې، ټهوا ب عه ره بې د بېژتنې: ته نکید، ژ لایه کي دی څه
 ټهو هندې دگه هینت کو ټهف ههردو کاره (عیبادت و ئستیعانه) ههردې
 ژ مروځي پهیدا بن، بو کي بن بو کي نه بن، بهلې پیشخستنا وی جهناځي یی
 ئیشارهت پی بو خودې دئیتهدان ته نکیدې ل سهر هندې دکهت کو ده مې ټهم
 څان ههردو کاران دکهین ټهم وان بو خودې ب تنې پیشکیش دکهین.

بهلې دبت کهسهک بېژت: چاوا؟ ټاخري هندهک مروځين بیدین هه نه،
 ئعتیرافي ب چو دینان ناکه ن، و چو رهنگین په رستنې نانیاسن، و ژ بلی وان
 هندهک که سین دی ژي هه نه به لکی دبیدین نه بن بهلې خیرهت ناکه ن چو
 رهنگین عیباده تی بکه ن، څیجا چاوا هوین دبېژن: ټهف کاره ژ لایي مروځي
 څه ههرد دئیته کړن؟

بهري نوکه مه گوټیوو: ملکه چي و خوشکاندن ئیک ژ وان مه عنایانه
 یین د عه بدینیي دا ههین، ههرو هسا بندهستی و (خوضوع) ژي، و ل سهر
 بناخه یي څي چهندي عه رب دبېژنه وي ریکي یا بندهستی مروځي بووی و بو
 وی هاتییه خوشکړن دا ټهو ب ساناهی لی بچت: (طریق معبد)، مه عنایه کا
 دی یا کویر یا کو د عه بدینیي دا هه ی ټهوه ههیکه لی عه بدی دوباره ب وی
 رهنگی بیته دارپتن یی مه عبودې وی دځیت، یه عنی: مروځي په رستخان یی
 وهسا بت وهکی وی دځیت یی ټهوه په رستنې بو دکهت، و ب څي مه عنایي
 په رستن ژ هندې به رفره هتره کو د چارچو وڅه یی هندهک (شه عائرین)
 ده سنی شانکری ب تنې دا بیته کو مکرن، یان ټهوه ده مه کی ده سنی شانکری
 ب تنې ژ ژيانا مروځي څه گرت، نه.. ټهوه کریاره کا به رده وامه دځیت مروځ پی
 رابیت هندی ټهوه د ژيانې دا بت.

مروځ د بنیاتی خو دا ژ ته قنې یی هاتییه دورستکړن، و ته قن
 ماده یه کی وه سایه تو بیخیه د کیژ قالبی دا، رهنگی وی قالبی دگرت،

یەئەنی: تە چاوا دقئیت تو دشیتی وەسا وی بگووژری، و کەسینییا مروقی ژى
یا ب وی پەنگییه، راستە چەند مروث ب عەمر دکەفت تەقنا وی کزتر لى
دئیت، بەلى د گەل ھندى ژى ئەو دمینت تشتەكى قابلى گووژرینى، و
مەسەلە دمینتە ل سەر وی قابلى یى ئەف (تەقنە) تیدا دئیتە ریتن، کانى
ئەو چ پەنگى قابلییه، و ئەفە ب خو پەنگەكى عەبدینییه ئەگەر ئەم بەرى
خو بدەینە عەبدینیى ب مەعنایا وى یا بەرفرەھ قە کو (تەذولول) و
ملکەچییه. مەعنا دورستبونا کەسینیى بو مروقی، و گەھەشتن و گەشەکرنا
وى د راستیا خو دا روییه کە ژ رویین (عەبدینیى)، و کەسینی تشتەکە
ھەر دى دورست بت و قابلى خو گرت خودان پى بحەسییت یان نە، و ئەف
قالبگرتنە تشتەکە خو ب خو چى دبت، بى دەنگ و دۆر، وەکی ھلکیشان و
بەردانا بپهنى، و گەلەک جارن ئەو بى ناگەھداریا خودانى ژى چى دبت،
بەلى ئەفە ھندى ناگەھینت کو خودان نەشیت پشتى ھنگى وی قابلى
بشکینت و ژى دەرکەفت، نە.. مروث چیکرییهكى خودان ھەز و ئیرادەیه، و
ئەو ب قى ئیرادەیا خو دشیت وی قابلى بو خو ھلېژتیرت یى وی دقئیت
کەسینییا خو دارپژتنتى، بەلى ئەو دى قابلى بو خو ژ کیکە پەیدا کەت؟

قالب ژ لایى ژینگەھ و جفاک و پەوشەنبیری و پراگەھاندنى قە دئینە
دورستکرن، و دبت ھندەک جارن ئەو قالب جیھانى بن، یان یین دەفەرەکا
دەسنیشانکری بن، بەلکی دگریدای بن ب ئایدولۆژى یان مەزھەب و بوچوون
و فەلسەفەیهکا دەسنیشانکری قە. جارەکا دى دى دوبارە کەین: ئەگەر ئەم
ل پەھ و پشالین زمانى یین پەیفە (عیبادەتى) بچین، دى بینین ئەف
قالبدانە د راستیا خو دا عەینى عیبادەتییه، ئەگەر خو چو شەعائیر و
طقووس د گەل دا نەبن ژى.. قیجا مادەم ب قى پەنگییه، و من بقت
نەقئیت کەسینییا من دى د قالبەکی دا ئیتە دارپتن، کورتیا مەسەلى دى

ب ڦي رهنگي بت: نهگهر نهز رهنگي قالبی خو نههلبژږم، نهو دی بو من
 ئیته هلبژارتن، چ نهو قالب ب کیر من بیت یان نه، و ژ بهر کو نهوئ نهز
 دایم ژ همر ئیکی پتر دزانت کانی کیژ قالب ب کیر من دئیت، بهری
 برپارهک پیش من څه بیتهدان، و بی من قابلهک بو من بیته هلبژارتن، نهز
 ل سهری برپارا خو دی دهم، و دی بیژم: (ایاک نهبد) نهز کهسینییا خو دی
 داپژمه وی قالبی یی تو -نهی خودایی من- بو من هل دېژیری.

مرؤف ب تبعهتی خو عهده!

نهغه راستیهکه بهلکی ل دلی هندهکان نهئیت! بهلکی هندهک کهس
 ههبن بیژن: نههم عاشقین نازادییینه و قهت ب عهبدینییی رازی نابین، بهلی
 دا بهری خو بدهینی کانی نهو راست دبیژن؟

مرؤف ب تبعهتی خو بوونهوهدهکه بو عهبدینییی یی هاتییهدان، لهو
 همر چ (نامیرهتهکی) د تبعهتی وی دا هاتییه چاندن بو هندئ بویه نهو
 بیته (عهبد) بو تشتهکی، وی بقیت یان نهئیت، و نهو پی بههسیییت یان
 ژی پی نههسیییت، تو -نهی مرؤف- همر دی عهبد و کوله بی بو تشتهکی
 ژ تشتان؛ چونکی عهبدینی نهو تبعهته یی تول سهر هاتییه چنکرن!

و بهری تو څی گوتنا مه خهلهت مهعناکهی، دی بیژن: شهرت نینه تو
 عهبدی صهنهمهکی بی ل مهیدانهکا بهرفرهه بیته دانان، یان عهبدی دار و
 بهرهکی بی ل جههکی بلند بیته چکلاندن، دبت تو عهبدی تشتهکی دی یی
 جودا بی، بهس دی همر عهبد بی؛ چونکی عهبدینی ههوجهیهکه د ناف
 نهفسا ته دا ههیه، نهغه رؤژا مرؤف ههی، ههوجهییا وی ب هندئ ههیه نهو
 بو تشتهکی یی چهمیای بت و ملکهچی وی بت، چاڅی وی ل دهسهلاتهکی
 بت د سهر وی دا بت، و مهسهله نه بهس ههوجهییا وییه بو (قانونهکا) وی
 ب ږڅه بیهت، وهکی هندهک هزر دکهن، نهخیر! مهسهله نهو ههوجهیه ییا

د کوبراتیا قی مەخلووقی دا هەمی کو وی پیتقی ب هندی هیه ئەو
 بندهستی هزرهکا بلندتر بت، دبت ئەو هزر د قالبهکی دینی دا بت، یان
 د بۆچوونهکا فەلسەفی دا بت، یان د ئایدۆلۆژییهکا دەسنیشانکری دا.. و
 ئەف هزره -ئەوا مرۆف خو بندهستی وی دکەت- بەلکی د هندەک شەعائری
 دینی دا بەرچاڤ ببت، بەلکی د هندەک عەدەتین جفاکی دا، بەلکی ژى
 د دویقەلانکییا سەرۆکەکی دا بت یی کو شیای مەژی ژ سەری خەلکی
 بشۆت!

و هندەک جارەن ئەو د وی بندهستی دا دیار دبت یان هندەک کەس
 بۆ رەنگەکی دەسنیشانکری یی ژیانێ پیتکیش دکەن، بۆ مۆدیلەکا ژیانێ،
 ئەگەر خو ناڤی وی (ئازادی) ژى بت!

و ب هەلکەفتنا کرنا بەحسێ ئازادیی، هوی چ دیژن: بۆ وی کەسی
 یی پێ ل هەر قانونەکا هەبت ددانت، و پویتهی نادەتە چو عورف و عەدەتین
 جفاکی؛ چونکی وی دڤیت هەما بەس یی وەسا بت وەکی دلێ وی دخوازت،
 و شەهوەتا وی پێ تیر دبت؟ ما ئەڤه ژى نه عەبدی خوێه؟ ما وی ژى
 ب رەنگەکی زیق (خووع و عبودییهت) بۆ شەهوەتین نەفسا خو نەکرێه؟
 بەلێ شوینا ئەو بیژت: ئەز عەبدی خو مە، ئەو دیژت: ئەز کەسەکی ئازاد و
 سەربەستم!

ما (ئازادییا کەسایەتی) ئەوا ئەڤرۆ بوویه (صەنەمی پیرۆزی) گەلەک
 رەوشەنبیرین مە نه رەنگەکه ژ رەنگین عەبدینییی؟

ئازادییا مە یا ئێکانە:

پشتی قی راستییا گەلەک جارەن ئەم ژ بیرا خو دبهین، دى بیژن:
 ئازادییهکا ب تنی د ژیاننا مە دا هەیه، د ژیی خو هەمییی دا ئەم وی
 ل سەر پشتا خو هل دگرین، ئەو ژى ئەڤهیه: ئەم د هلیژارتنا عەبدینییا خو دا

دئازادین، ئەم دئازادین بۆ خۆ هلبژێرین کانی دئی بۆ کئی بینە عەبدا؟ بۆ
نەفسا خۆ، شەهوەتا خۆ، وی پەنگی ژیانئ یی بۆ مە هاتییه قەرکرن، وی
ئایدۆلۆژیی یال فێرئ یان ل وێرا هە هاتییه چێکرن.. یان ژ ی بۆ وی
خودایی یی ئەم و هەر تەشتەک داین؟

ژ فئی ئازادیی پێقهتر چو پەنگین ئازادیی نین، ژ بەر فئی چەندی:
(ایاک نەبەد) ئە ی خدا، ئەز عەبدینییا خۆ بۆ تە هەل دێژێرم؛ چونکی ل بەر
سیبەرا وی ب تئی ئەز دشیتم خۆ ژ هەمی پەنگین دی یین عەبدینیی پزگار
بکەم، و بژیم.. ئازاد.

هاریکاری ژ خودانی هاریکاریی:

پشتی ئەم وی خودایی دەسنیشان دکهین یی کو ئەم دئی پەرستنا وی
کەین، ئەم وی ئێکی ژ دەسنیشان دکهین کانی دئی هاریکاریی ژ کئی
خوازین: (و ایاک نستەین).

خواستنا هاریکاریی ئەو تە ژ ئێکی بخوازی ئەو پشتهفانییا تە د وی
کاری دا بکەت یی کو تە ل بەرە پی رابی؛ دا تو بشیی وی بیهیه سەری، و
مەعنا فئی ئەو (کارکەرەکی) ژ راستی هیهیه دخوازت کارەکی بکەت، بەلئ
حەتا ئەو بشیت ب تمامی ب فئی کاری رابیت، وی هەوجەیی ب هاریکار و
پشتهفانەکی هیهیه، و دەمی ئەم داخوازا هاریکاریی دکهین مەعنا وی ئەو
ئەم ب خۆ یی ب کارەکی رادبین، و نابیت ئەم هزر بکەین کو ئەم چو نینین،
کاری مە ل سەر فئی عەردی ئەو ئەم کاری بکەین، بەلئ فئی کاری مە
هەوجەیی ب هاریکارەکی هیهیه.. و ئەقە ئەم یی داخوازا وی هاریکاری
دکهین.

بەلئ ئەو کار چیه یی ئەم دکهین؟ ئەو کاری ئەم داخوازی ژ خودایی
خۆ دکهین کو ئەو هاریکارییا مە بکەت دا ئەم بشیین وی تمام بکەین؟

دهمى كسمهك كارهكى دهيلته ب هيقييا ته فه، و تو دچى دا وى
 كارى بكهى، يا غهريب نينه تو داخوازى ژئ بكهى كول همر جههكنى ته
 ههوجهيى ب هاريكاريى ههبت ئهو هاريكارييا ته بكهت، بهلى نه ژ توره و
 نهدهبييه تو داخوازا هاريكاريى ژ وى بكهى ل سهر كارهكنى وى ئهو نههتلايه
 ب هيقييا تهفه، ئهو بيژته ته: ههپه فلان كارى بكه. تو داخوازى ژئ بكهى
 ئهو هاريكارييا ته د كارهكنى دى دا بكهت، پا كانى ئهو كار يى وى هتلايه
 ب هيقييا تهفه؟ بوچى تو چووى ته خو ب كارهكنى دى فه موژيل كر؟!

ئهو كارى خودى ئهم بو دايىن، و وى ئهو د عهردى دا هتلايه ب هيقييا
 مهفه؛ دا ئهم وى بكهين، مه ب دورستى كرييه يان نه؟ ما نه شهرمه بو
 مه، پشتى قى ئهم رابين داخوازا هاريكاريى ژ وى بكهين د هندهك كارين
 دى دا يين وى داخواز ژ مه نهكرى ئهم بكهين؟

بوچ وى ئهم دايينه و دانايينه سهرى عهردى؟

بو خيلافهتى، وهكى وى ب خو گوتى: ﴿إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً﴾
 (البقرة: ۳۰) ئهري قيجا مه چهند ژ قى بارا خو يا د خيلافهتا عهردى دا
 ب جه ئينايه؟

كو تو (خهليفه) بى، مهعنا وى ئهو نينه تو مهزنى دهولهتى بى،
 خهليفاتى ئهوه د همر كارهكى دا يى تو دكهى تو كارهكنى چاك بكهى و ته
 باوهري پى ههبت، يهعنى: د گهل چاكييا د كارى دا، دقيت ته ئاگهه ژ وى
 دهورى ههبت يى تو پى رادبى، مهسهله ئهو نينه تو چاكيى بكهى و بهس!
 نه، دقيت كرنا چاكيى د وى چارچووقهيهى دا بت يى كار و وهظيفهيهى ته
 يى سهرهكى د ناڤ خو دا دگرت، ئهو كارى چاكى تو دكهى تو بكهى و ته
 باوهري ههبت كو تو يى ب وى دهورى رادبى يى تو پى هاتيهه تهكليفرن،
 ژ بهر قى چهندي ههردهم قورئان كرنا چاكيان ب باوهريى فه گرى ددهت.

تشتی دی یی هزرا مه ب نک خو څه دکیشت ئهوه د نایه ته کا نه گه له کا دوبر دا ژ سووره تا فاتحی قورئان دبیرته مه: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ (البقرة: ۱۵۳) پستی کو مه د سووره تا فاتحی دا هاریکاری و پشته قانی ژ خودی خواستی، ل قیری ئهوه فرمانی ل مه دکهت کو ئه م ب ریکا نقیژی و صهبری پشته قانی و هاریکاری ژ وی بخوازین، قیجا مهعنا یا قی چیه؟

ب راستی خواستنا هاریکاری ب نقیژ و صهبری، په یوه ندیه کا ئیکسهر ب وی گوتنی څه هیه یا بهری نوکه مه گوتی کو نقیژ د راستیا خو دا ئهوه (خولا راهینانی) یه یا ئه م بهرده وام تیدا پشکدار دبین؛ دا جیهانی دوباره ئاڅا بکهین، ل سهر بناخه یه کی پتر هه څسه نگ و دادپه روه ر، و ژ بهر کو نقیژ (خوله کا راهینانی) یه چهند تو هه وچه بی ئهوه هند هاریکاری دده ته ته، و ئینا په یڅا (صهبری) ل قیری مهعنا یا خو یا گرنه هیه، ما (صهبر) نه ئهوه شتله یا خو ل بهر کاودانین هسکاتی و تیناتی و مرنی دگرت دا ب خوراگریا خو ژبانی ب دهست خو بیخت؟

گرتدانا صهبری ب نقیژی څه ل قیری گرنه گیا خو هیه؛ چونکی ل سهر ئاستی که سایه تی و جفاکی ژی هندهک ئه نجامین عه جیب ب نقیژی څه دبین، و نقیژ ب خو کریاره کا دریژه صهبر پی دقت: ﴿وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا﴾ (طه: ۱۳۲) دوباره ئاڅا کرنا مروقی و جفاکی کاره که دبت تووشی هندهک شکه ستنا بیت، لهوه مهسه لی هه وچه یی ب صهبری هیه، هه تا خودان بشیت دهریاسی کناری ته ناهیی بیت، و ئه څه کاره که هه می که سان پنه نائی: ﴿وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ﴾ (طه: ۱۳۲) مهعنا: بهرده وامییا ل سهر قی کاری ئهوه هاریکاری و پشته قانی ب دهست خودانی څه دبیت.

ئەم داخوۋا ھارىكاريىي ژ خودى دكەين، بەلى ھارىكاريىا وى ھەما
 ھۆسا بۆ ھەر ئىكى نائىت، نە ھەچىيى داخوۋى بكت داخوۋا بۆ وى ب جە-
 دئىت: ﴿إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ (البقرة: ۱۵۳) ئەو كەسى صەبرى و
 نقيزى بۆ خۆ بكتە پىرەھ ئەو يى دگەھتە ھارىكاريىي، يان بلا پىزىن: ئەو
 يى ھارىكاريى دگەھتى.

د قى مەسەلى دا، مەسەلا خواستنا ھارىكاريىي، ئەقرو دو حالت
 د جفاكا مە دا ھەنە:

ھەندەك ھەنە ھارىكاريىي دخوازن بەلى كاري ل بەر خۆ ب زەحمەت
 دئىخن، ئەو حسيب دكەن ھەر تىشتەكى ھەي ژ وان ب ھىزترە، و وان چو
 پىقە نائىت، ئەقان كاري وان ئەو ئەو داخوۋا ھارىكاريىي دكەن پىي شەرتى
 ب جە-بين، و بەھايى ھارىكاريىي بىدەن.. ئەقى رەنگى ھارىكاريى زوى
 ب زوى ناگەھتى؛ چونكى وى خۆ ھىزايى ھارىكاريىي نەكرىيە.

رەنگى دى ھەقدژى قانە، ئەون يىن ھزر دكەن كو رىياز و قانونىن
 ژيانى تىرا ھەندى ھەنە بۆ وان بىنە پىشتەقان و ھارىكار، لەوا ئەو داخوۋا
 ھارىكاريىي ژ خودى ناكەن.. و ئەو ب خۆ راستە ب كاريىنانا رىياز و
 قانونىن ژيانى گرنگىيا خۆ ھەيە، بەلى قانونەكا بلندتر ھەيە قان ھەمى
 قانون و رىيازان د ناڤ خۆ دا قەدگرت ئەو ژى قانونا ھارىكاريىا خودايىيە
 ئەوا ب تنى بۆ وان دئىتەدان يىن خۆ ھىزايى قى ھارىكاريىي كرى، پىشتى
 ئەو داخوۋا قى ھارىكاريىي دكەن.. يەنى: پىشتى ئەو ئعتىرافى دكەن كو
 وان ھەوجەيى ب قى ھارىكاريىي ھەيە.

پىشتى ھەلثارتنا وى خودايى يى ئەم پەرىستى بۆ دكەين، و داخوۋاكرنا
 ھارىكاريىي ژ وى، داخوۋا ھىدايەتتى دئىت، ھىدايەت يان نىشادانا رىكا
 راست.

نیشادانا پیکا راست

گهلهک جاران پرنیشادان وهسا دئیتته تهصوبرکرن کو ئهو وهکی
 پوناھیییهکا گهشه ل بهرچاقین مرؤقی ئاشکهر دبت، و بهری وی ددهته پیکا
 دورست یا کو پیتقییه ئهو ل سهر بچت، تشتی دبتته ئهگهرا گوهورپنا سهر و
 بهری ژيانا خو. و بی گومان ئهقه تشتهکه هندهک جاران چی دبت، بهلی
 مهعنایا وی ئهو نینه پرنیشادان (یان هیدایهت) ههما پوناھیییهکا گهشه
 جارهکی ئاشکهر دبت و ههتا هتایی بهراهییا وی پوهن دکهت، یان
 زلکهکی شخاطیییه جارهکا ب تنی هل دبتی و دتهمرت، نه. هندهک جاران
 ئهو پوناھیییهکه گهش دکهت، و گهلهک جاران ئهو کومهکا پوناھییانه ئیک
 ل دویف ئیکی گهش دکهت، هندهک جاران ئهو چرایهکه تود گهل خو هل
 دگری دا پیکی نیشا ته بدهت، و هندهک جاران ئهو ژیدرهکی قهشارتی یی
 پوناھیییه دقتیت تو وی ئاشکهر بکهی، ئهو نه بریارهکا ئیکجارییه تو
 د ژيانا خو دا ددهی پاشی پیکا خو ب بیدهنگی دگری و دچی، بهلکی ئهو
 پوناھیییهکه ل دویف ئیکی، ههر ئیک وی جهی ل بهر ته پوهن دکهت یی
 نوکه تود پیگاڤا خو یا بیت دانییی، ژ بهر قی چهندی پوژی ههر چو
 نهبت ههڤده جاران ئهم وی ژ خودی دخوازين، دهمی ئهم د فاتحی دا
 دبیرینی: (إهدنا الصراط المستقیم).

شهرت نینه هیدایهت پوناھیییهک بت پیکی ل بهر ته ئاشکهر بکهت،
 هندهک جاران ئهو هندهک نیشانن ل سهر پیکی دئینه دانان؛ دا بهری ته
 بدهنه پیکا دورست، بهلی پا ههتا تو وان نیشانان دیینی ته ههوجهیی
 ب هندی ههیه تو بهری خو بدهیی و کاری پی بکهی، ئاخری گهلهک کس
 ههنه نیشانین پیکی دبینن بهلی کاری پی ناکهن؛ چونکی ئهو وان ب چو ڤه

وهرناگرن! مه‌عنا: هیدایه‌ت هه‌می، یان هه‌می گاڤان، نه تشته‌که ژ بلندیی ب سهر ته دا دئیتته خواری، بئی ته ده‌سته‌ک تیدا هه‌بت، نه‌خیر! هنده‌ک جارن‌ئو تشته‌کئی تیکه‌له ژ وئ رۆناهییا ب سهر ته دا دئیت، د گهل وئ ئیراده‌یی یا ژ ناخۆیییا ته دزیت، خودئ نیشانا ل سهر ریتکا ته ددانت، و داخواری ژ ته دکه‌ت تو چاڤین خۆ لئ فیه‌که‌ی و کاری پئ بکه‌ی، و ئه‌و که‌سئ پيشوه‌خت برپارا خۆ دای کو به‌رئ خۆ نه‌ده‌ته نیشانی ریتکئ و کاری پئ نه‌که‌ت، هه‌بوونا نیشانا ل سهر ریتکا وی چو فایده‌یی ناگه‌هیتنئ، و به‌لکی ئه‌فه هنده‌ک بت ژ مه‌عنایا فئ ئایه‌تئ: ﴿وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾ (البقرة: ۲۶۴).

پشتی فئ، ئه‌م هیدایه‌تئ بۆ چ دخوازین؟

بۆ (الصراط المستقیم) و ئه‌و مه‌عنایا جه‌ئ خۆ د سهرئ مه‌ دا کری بۆ فئ په‌یفئ ئه‌فه‌یه: ئه‌و ریتکا راست یا ل سهر مه‌ پیتقی بت ئه‌م لئ بچین، و ئه‌و ب خۆ وه‌سایه، به‌لئ -ژ لایئ زمانی فه- هنده‌ک مه‌عنایین فه‌شارتی د په‌یقا (صراط) دا هه‌نه دڤیت ئه‌م بیرا خۆ لئ بینینه فه.

په‌یقا (صراط) جودا ژ په‌یقا (سبیل) کو هه‌ردو ئیک مه‌عنایئ دده‌ن، د قورئانی دا هه‌میئی دا چو جارن ب شپوه‌یی کۆمئ نه‌هاتییه، و هندی ئه‌و هاتی ئه‌و ب شپوه‌یی کتئ هاتییه، به‌لئ (سه‌بیل) هنده‌ک جارن یا بوویه (سوول)، هه‌ر وه‌کی ئه‌فه هندی دگه‌هینت کو ئه‌و ریتکا راست یا ئه‌م ژ خودئ دخوازین کو ئه‌و به‌رئ مه‌ بده‌تئ ریتکه‌کا ب تنییه و نابته گه‌له‌ک ریتک!

په‌یقا (صراط) ئه‌وا زمانزان دبیژن د بنیات دا ب (سینی)یه نه‌ کو (صادئ) بیرا مه‌ ل کارئ بۆری (سه‌ره‌طه) دئینته فه، ئه‌وئ مه‌عنایا (داعویرانی) دده‌ت، مه‌عنا: صراط ئه‌و ریتکه‌ یا مه‌ هه‌مییان دادعویرت، و دڤیت ژ بیر نه‌که‌ین کو (داعویران) هنده‌ک جارن مه‌عنایا موژیلبوونی دده‌ت،

نهم دبیرین: دنیایی نهم داعوبران، یه‌عنی: نهم یین پیښه موژیلبوون، و وی ژ ههمی پره‌خان څه دؤرا ل مه‌گرتی. ل سهر څی بناخه‌یی ژ شهرتین (صراطی) نهمه ژ ههمی پره‌خان څه دؤری ل مروڅی بگرت، یه‌عنی: (صراط) د معنایا خو یا ده‌قیق دا پتر وه‌کی وی (نه‌فه‌قییه) نهمه د چیا‌یی دئیته کولان، و دهمی مروڅ لی دچت نهمه ژ ههمی پره‌خان څه دؤری ل مروڅی دگرت و نهمه نه‌شیت ژی ده‌رکه‌فت، څیجا معنایا څی چیه؟

معنایا وی نهمه نهمه صراطا تو دخوازی به‌ری ته بو بیت‌دان، نه ههما عه‌رده‌که تول سهر بچی، به‌لکی نهمه بانه‌که تول بن دچی، و دو دیوارن ژی لایي ته یی راستی و چه‌پی دگرن.. معنا: نهمه پرنه‌گه‌کی تاییه‌تی ژیانیه‌ی تو ژيانا خو ههمیپی ل دویث دبه‌یه سهری، تو هند پیښه موژیل دبی حه‌تا کو نهمه ته پیکښه د ناف خو دا دادعوبرت.

و نهمه سالوڅه‌ته یین ههر ریکه‌کینه مروڅ ژيانا خو ل سهر ب پښه دبته، چو نهمه ریکا راست بت یا به‌ری مروڅی دده‌ته به‌حه‌شتی، یان نهمه ریکین خوار و څیچ بن یین سهری دکیشنه جه‌هنه‌می، له‌و د ئایه‌تا سوورته فاتحی دا دهمی به‌حسی ریکي (یان: صراطی) هاتیه‌کرن، نهمه ب ئیک سالوڅه‌تی هاته سالوڅدان: (المستقیم)^(۱) و نهمه په‌یشه ژ هندی به‌رفره‌هتره کو معنایا (راست) ب تنی بده‌ت، بنیاتی څی په‌یقی ژ فعلا (قوم) هاتیه‌ی نهمه ژ لایه‌کی دی څه معنایا (رابوونی) دده‌ت، و نهمه ههر نهمه فعله یا ده‌وره‌کی مه‌رکه‌زی یی گرنه د نفیژی دا دبیت، ههر چه‌نده نهمه وی ده‌وری ژ بیرا خو دبه‌ین ژی: (إقامة الصلاة) نهمه معنایا سهربلند یا نفیژی دکه‌ته ریکه‌که بو ئافاکرنی، ئافاکرن شارستانیه‌کا دی، یا کو نهمه بو هاتیه‌دان، و رابوونا ژ خه‌وا گران.

(۱) ل (۳۲) جه‌ین دی ژی ژ قورئانی نهمه سالوڅه‌ته بو هاتیه‌یه.

پشتی سالوځدانا ړټکي ب څي سالوځه تي گرنک و سهره کي، سوورده تا فاتح د نايه تا دووماهيي دا، ب مه دا زانين کو ړټکا راست نهوه يا دکه فته د ناقبه را دو ړټکين خوار دا..

هلبزار تنا دورست: ړټکا سيي

ړټکا وان يين ته قهنجي د گهل کړي نهی خودا، نه کو ړټکا وان يين تولي ب غه زه ب هاتي، و نه يا وان ژي يين ژ ړي بهرزه بوين: (صراط الذين أنعمت عليهم، غير المغضوب عليهم ولا الضالين).

و ناخفتن ل دور وان يين خودي نعمت د گهل کړين گه له کا دوير و دريژه؛ چونکي نهو ژ لايه کي قه مروځان همميان قه دگرت، و ما مروځه ک ههيه خودي قهنجي لي نه کړين؟! نيک ههيه ژ چارچووه يي قهنجيا خودي ده رکعت؟ به لي چونکي ناخفتن ل قيري ل دور دهسته که کا بزارهيه ژ مروځان دقيت نهو قهنجيا نايهت ل قيري نيشاره تي دده تي قهنجيه کا وه سا بت خودي د گهل شان که سان ب تني کريت يين ړټکا راست بو وان هاتييه پالدا، قيجا نهو نعمت چييه؟

وه کي ژ هندهک نايه تين دي ژي دنيته وهرگرتن يين به حسي نعمه تين خودي دکهن، مهزنترين قهنجي خودي -بهري مه- د گهل ملله تي نسرانييليان کړي کو بوويه نه گهر نهو پي ب سهر خه لکي دي يي زه مانې خو بکه قن، نهو کيتاب بو يا وي دا يه وان: ﴿الَّذِينَ ءَاتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَن يَكْفُرْ بِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٢١﴾ يَبْنِي إِسْرَءِيلَ أَذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٢٢﴾﴾ (البقرة: ١٢١-١٢٢) ب چ تشتي نسرانيلي ب سهر خه لکي زه مانې خو که فتبون؟

ئەوئ ب دیرۆکا وان شارهزا بت دزانت کو ئسرائیلی ل پتربیا دیرۆکا خۆ
 ل بن دەستی خەلکی بوون، و شارستانییهکا وهسا وان نه‌بوویه کو وان بینته
 پیش، ئەو -وهکی وان عەربین پیغه‌مبەر سلاڤ لئ بن د ناف دا هاتییه
 هنارتن- د ململانییا شارستانی دا ل ریزا دووماهییی دهاتن، څیجا ئەو
 چ قەنجییه د گەل وان هاتییه‌کرن؟

ژ سیاقی ڤان هەردو ئایه‌تین بۆرین ژ سوورەتا (البقرة) دئیتە وەرگرتن
 کو نعمەتا چیتربنی بۆ وان پیغه هاتی ئەو کیتاب بوو یا خودی دایه وان؛ دا
 بۆ وان بێته شریعت ئەو ژیاننا خۆ ل سەر ب ریشه بیهن، و پی ب هیدایەت
 بکەڤن، و بەلکی کەسەک پسیار بکەت: ئەری بۆچی ژ ناڤه‌را هەمی
 مللەتان تەورات (و پستی وئ قورئان ژ) بۆ وی مللەتی هات یی ل ریزا
 دووماهییی د ململانییا شارستانی دا دئیت؟

د بەرسڤی دا دئ بێژین: حنیر د ڤیری دایه! مەزنتربن ئاستەنگ دکەفته
 د ریکا (کیتابی) دا کو شیاننا خۆ د گوهورینی دا ئاشکەرا بکەت ئەو ئەف
 کیتابه بۆ نزمترین دەستەکا مروڤان بیت؛ دا بۆ خەلکی هەمییی دیار بکەت
 کو ئەو دشت مللەتەکی ژ نزمترین پیکي بەر ب بلندترین مەرتەبەیی ڤه
 ببەت، و ئەڤه ئەو بوو یا (کیتاب) شیای بکەت، ب تایه‌تی کیتابا
 دووماهییی ئەوا بۆ وان هاتی یین خودی نعمەت د گەل کری.

و حەتا ئەم ب دورستی وان بنیاسین یین خودی نعمەت د گەل کری، و
 بووینه خودانی ریکا راست، دڤیت بزاین کانی ئەوین بەری وان نعمەتا دانا
 کیتابی د گەل هاتییه‌کرن چ کربو حەتا ئەف نعمەتە ژئ بیتە ستاندن، و بۆ
 هنده‌کین دی بیتەدان؟

ل سەری دئ بێژین: د سوننه‌تا پیغه‌مبەری دا -سلاڤ لئ بن- هاتییه
 کو ئەوین غەزەب لئ هاتییه‌کرن جوهینه، و ئەوین ژ ریکي بەرزەبووین

فهلنه^(۱)، و ئەف هەدیسە چاڤین مە ل وان هەردو سەرپۆران فەكەت یێن قورئان گەلەك جارەن بەحس ژێ دكەت؛ دا ئەم وان خەلەتییان بیین یێن وان د سەرەدەرییا خۆ دا د گەل كیتابا خۆ كړین، و خۆ ژێ بدەینه پاش.

ئەوین غەزەب لی هاتییه كرن چ كړوو؟

ژ دیرۆكا جوهییان ئەوا قورئان بۆ مە فەدگێرت دئیتە زانیان كو ئەو كەفتیوونە بەرانبەر دو رەنگین گرفتارییان:

رەنگی ئێكی: گرفتارییێن عەقیدە و بیر و باوەران، وەکی شرکی و پەرستنا گۆلكی، و دەروین دەریخستن و كوشتنا هەندەك پیغەمبەران.. و هتد.

رەنگی دوێ: گرفتارییێن سلوك و رەفتاری وەکی شكاندنا پەیمانان، و چرپکی، و خوارنا حەرامی، و چوونا بەر ب گۆنەهان فە.. و هتد.

و ئەو ب خۆ ئەف هەردو رەنگین گرفتارییان پێكفە دگێرداينه؛ چونکی ئەو مللەتی د عەقیدا خۆ دا مۆنحەرف ببت، بی گومان دی د سلووكی خۆ ژێ دا مۆنحەرف بت.

تشتی مەزنی ئنحیرافا ئسرائیلییان بەری وان دایێ ئەو بوو وان (تەحریف) ئێخستە د كیتابا خۆ دا، و حەرفی وئ گۆهاریتن، تشتی بوویه ئەگەر كو (تەحریف) بكەفته مەعنايێ ژێ، یەعنی: ئەو ب ئێك ژ دو لایان دا بچت: لایێ توند و دژواریی، یان لایێ سست و خافیی، و د هەردو حالەتان دا ئەو ب وی رەنگی لی هات یی خودی حەز ژێ نەكری، و بەری وان نەدایێ.

(۱) السلسلة الصحيحة (۳۲۶۳).

ژ لایه‌کی دی څه سهره‌دیرییا وان د گهل وئ کیتابی یا بو وان هاتی یا
 گرتدای بوو ب هنده‌ک شهرتین پیشوخت څه، بهری ئهو گوهدارییا نایه‌تین
 کیتابی بکه‌ن، وان گوټ: ﴿وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ﴾ (البقرة: ۸۸) گوټن: دلین
 مه دپتچاینه، ناخفتن تی ناچت!!

ئه‌ف کیتابه یا هاتی دا ب گوټنا خو دلان بگوهوټ، قیجا ئهو دلی
 پیشوخت بریارا خو بده‌ت کو ړیکي بو چو گوټنان څه‌نه‌که‌ت، چاوا دی ئیته
 گوهارتن؟

و نه‌وین ژ ړیکي به‌رزه‌بووین:

په‌یقا (الضالین) د قورئانی دا پتر ژ (المغضوب علیهم) یا هاتییه
 ب کارئینان؛ چونکی قورئانی پتر ژ ده‌سته‌که‌کی ب ړیبه‌رزه‌ییی سالو‌خداینه
 بگره ژ ملله‌تین که‌فن وه‌کی ملله‌تی ئیبراهیمی، و حه‌تا قوره‌یشییان یان
 عه‌ره‌یین جاهلییه‌تی ب گشتی.

قیجا ړیبه‌رزه‌کییه؟

ړیبه‌رزه -وه‌کی ژ ناڅی دیار- ئهو که‌سه یی ړیک ل به‌ر خو به‌رزه‌کری و
 ب خه‌له‌تی دایه‌ ری.. و بوچی وی ئه‌ف چه‌نده‌ کرییه؟

بارا پتر ئه‌وه‌ ده‌می وی دایه‌ ری وی چا ل هنده‌کین به‌ری خو کرییه و
 ل دویش وان چوویه؛ چونکی وی یا هزرکری ئه‌ف ړیکه ب ساناهیترو
 خوشتره، له‌و خه‌لک یی قه‌ست دکه‌نی. به‌لکی ل سهری ئارمانجا وان یا
 باش بت، و ئییه‌تا وان ئهو بت بگه‌هنه‌ دووماهییا باش، به‌لی وان باش هزرا
 خو د هندی دا نه‌کر کانی ئه‌ف ړیکه دی به‌ری وان ده‌ته‌ کیقه؟ وان هند هزرا
 خو د دووماهییی دا نه‌کر هندی کو هزرا خو د به‌راهییی دا کری.. به‌لی پا
 قی ئییه‌تا وان یا باش، یان قی ساده‌ییا وان، چو مفا نه‌گه‌ه‌انده‌ وان، و ئهو
 نه‌گه‌ه‌انده‌ ئارمانجا دورست.

سهرداچوون و رېبه‌رزده‌یی ئه‌وه تو -بئ زانين- ل دويف هنده‌کين به‌ری
 خو بچي، و يا ژ وي ژي خرابتر ئه‌وه تو بزاني کو ئه‌و رېک يا خه‌له‌ته ژي
 به‌لي د گهل هندي تو بيژي: ئه‌ز دي چم.. وه‌کي مه‌ته‌لا ملله‌تي ئيبراهيمي:
 ﴿إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٧٠﴾ قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا فَنَظَّلُهَا عَنْكِفِينَ ﴿٧١﴾ قَالَ
 هَلْ يَسْمَعُونَكُم إِذْ تَدْعُونَ ﴿٧٢﴾ أَوْ يَنْفَعُونَكُم أَوْ يَضُرُّونَ ﴿٧٣﴾ قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا
 كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٧٤﴾ قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ الْأَقْدُمُونَ ﴿٧٦﴾
 فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّي إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٧﴾﴾ (الشعراء: ٧٠-٧٧).

ده‌مي ئيبراهيمي گوته‌يه بابي خو و ملله‌تي خو: ئه‌ري هوين په‌رستنا
 چ دکهن؟ وان گوټ: ئهم په‌رستنا هنده‌ک صه‌نه‌مان دکهن، و ئهم ل سهر
 په‌رستنا وان دمينين. ئيبراهيمي گوته‌ي: ئه‌ري ما وان گوهل دوعايتن هه‌وه
 دبن ده‌مي هوين گازی وان دکهن، يان ئه‌و مفايه‌کي دگه‌هيننه هه‌وه ده‌مي
 هوين وان دپه‌ريسن، يان ژي ئه‌و زبانه‌کي دگه‌هيننه هه‌وه ئه‌گهر هه‌وه په‌رستنا
 وان هيتلا؟ وان گوټ: تشته‌کي وه‌سا چي نابت، به‌لي پا مه‌ بابين خو
 ديتبوون وان ئه‌و دپه‌ريسين، و ههما ئهم چاڤ ل وان دکهن. هنگي
 ئيبراهيمي گوټ: ئه‌ري هه‌وه ديتيه تشتي هه‌وه و بابين هه‌وه يين که‌شن
 به‌ري هه‌وه دپه‌ريسين ژ صه‌نه‌مي بئ گوهل يين نه‌ مفاي دگه‌هين و نه
 زباني؟ هندي ئه‌و تشتن يين هوين ژ بلي خودي دپه‌ريسن ئه‌و دوژمني من،
 و ئه‌ز په‌رستنا خودايي هه‌مي چيکرييان ب تني دکهم.

و ئه‌ڤ رېبه‌رزده‌ييتن سووره‌تا فاتحي به‌حسي وان دکه‌ت، کو فه‌له‌نه
 وه‌کي پيغه‌مبه‌ري -سلاڤ لي بن- ته‌فسيرکري، به‌روڤاژي وان يين غه‌زه‌ب
 لي هاتيه‌کرن، کو جوهينه، سهرده‌رييه‌کا دي د گهل کيتابا خودي کر،
 جوهييان گوټ: دليين مه‌ دپيچاينه و ئهم تشته‌کي ب تني دزانيين، کيتاب
 چ بيژت چ نه‌ بيژت نه‌ خه‌ما مه‌يه! ئينا ئه‌و ب سهری هات يا ب سهری

هاتی، فەلان بێ توخووب دلێن خۆ د گەل خەلکی دی قەکر، و ل سەر پێکا
وان چوون و کیتابا خۆ ل دویش دلێ وان برن، حەتا وان ھند دیت دینی وان
بێ دورست د دەست دا نەما، وەکی وی بەخیلی ئەوێ دبیژن ھەر جارەکا
جەھک ژ کراسی وی دپابا ب پاتەبەکی دی پنی دکر، حەتا پۆژەک هاتی
قوماشی ئەصلی بێ کراسی وی نەمای!

ل شوبنا ئەو خەلکی بکیشنە بن حوکمی کیتابا خۆ و دینی خۆ، ئەو
رەبوان کیتابا خۆ و دینی خۆ ل دویش دلێ خەلکی برن، ھندەک جۆھیبان
گۆت: عوزەیر کورێ خودی، وان گۆت: عیسا ژێ! یۆنانیان گۆت:
خودایەکی ب تنێ نینە، وان گۆت: بەلێ ئەو سێنە! خودی د ھەر حەقا وان دا
دبیژت: ﴿وَقَالَتِ الْتَصْرَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهِئُونَ قَوْلَ
الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ قَتَلْنَاهُمْ اللَّهُ أَلَمْ يَكُنْ أَلَمْ يَكُنْ ﴿٣٠﴾ اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا
مِّنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾﴾ (التوبة: ٣٠-٣١) ئەف ئایەتە دپۆکا دورستبونا
دینی وان بێ وان بۆ خۆ چیکری کورت دکەت: وان چاف ل کافرین بەری خۆ
کر، و ل سەر پێکا وان چوون.. د چ تشتی دا؟

د عەقیدە و بیر و باوەران دا، و د چوونا خۆ دا بەر ب خودی قە..
تشتی بوویە ئەگەر کو پێ ل بەر وان بەرزە بیت، ل شوبنا ئەو ل پێکا خودی
یا راست بچن، وان قەستا پێکەکا سێ سەر کر، قێجا حێبەتی بوون کانی
دی بەری خۆ کێشە دەن؟ و.. پێ ل بەر وان بەرزە بوو!!

و یا غەریب ئەو ئەو ب ھەمی ھیتا دئینی کو ئوممەتا قورئانی ژێ
وەکی خۆ پێ بەرزە بکەت، کاری بۆ ھندێ دکەن کو ئەم ژێ -وەکی وان-
شوبنا دلێ خەلکی ل دویش دینی خۆ ببەین، ئەم دینی خۆ ل دویش دلێ
خەلکی ببەین!

حه ره كيڼ نفیژي نهو قالبی مه عنایي دپاریژت

نفیژا مه -وه کی دئیته پیناسه کرن- هندهک گوټن و کریارن ب ته کبیری دهست پی دکهن و ب ته سلیمي ب دووماهی دئین.. مهنا: نفیژا مه نه هه ما هزره که مروټ د دل و سه ری خو دا ناماده دکته، یان هندهک گوټن مروټ ب نه زمانې خو دبیرت، یان هندهک هه ره که و کریارین وهرزشینه مروټ ب نه دامتین له شی دکته.. نه، نفیژا مه نه هه مییه پیکه نه، و تشتی بهرچا د نفیژا مه دا نهو (هه ره که) و لشین یین نه پی رادبین، کو دبه قالب بو وان مه عنایان یین مخابن نه گه لهک جاران بیرا خو لی نائینینه هه لهو نفیژا مه مه ناگو هوټ. د قی ناقبری دا ناخفتنا مه دی ل دور وان هه ره کان بت یین نه د نفیژا خو دا پی رادبین؛ دا به ری خو بدهینی کانی چ مهنا بو وان هه نه.

گرنگیا قالبی بو پاراستنا مه عنایي

ل زه مانې مه یی نوکه، گه لهک کهس هه نه دبیرن: نارمانجا مه نهو نه قالبان بشکیتین؛ چونکی قالب نازادییا مه تیک ددهن و ناهیلن نه پیشفه بچین و داهیتانې بکهین، و نهو ب خو نه گهر تول دویث بچی و باش هزرا خو د کاری وان دا بکهی دی بینی نهو کاری بو هندي دکهن کو نهو وی قالبی ل سهر خه لکی بسه پینن یی وان دقیت!

به لی.. بیی قالب چو شارستانی د دیروکی دا پهیدا نه دبوون.

ټهگهر قالب نه‌بانه ټافاهيپهک ل سهر عهردي بلند نه‌دبوو، ټاخ ل سهر عهردي ههر دا مينت به‌لاش، و بهر دا ميننه ل چيایی.. ټهگهر قالب نه‌بانه خرخال دورست نه‌دبوو و خه‌لک ههر دا مينن ب پييان ب پټقه چن.. ټهگهر قالب نه‌بانه مه‌عه‌دن دا ميننه د ناټ زکټ عهردي دا و که‌سټ مفا ژټ وه‌رنه‌دگرت..

قالب ريکا ټيکانه‌يه يا مه‌عنا د ناټ دا دټټه ټه‌عه‌واندن، و ههر جاره‌کا قالب نه‌ما مه‌عنا ژټ نامينت، لهو ههر که‌سه‌کټ ته ديت نه‌ياره‌تياا قالبان کر، و گوټ: دټټ ټم قالبان نه‌هيلين، تو بزانه ټهو ټيک ژ دويانه: يان ټهو چو نزانت، يان ژټ وي دټټ موټيلا قالبټ خو د ناټ خه‌لکي دا به‌لاش که‌ت!!

به‌لټ که‌س وه ټټ نه‌گه‌هت کو ټم ب ټټ چهندي (بيروزييا چي قالبټ هه‌ي) داخواز دکه‌ين، نه‌خير.. هندهک قالب يټن هاتينه‌دان دا يټنه شکنندن، و هندهک قالب هه‌نه پشته ده‌مه‌کي (ټکسپاير) دبن و ب کټر کاري نائين، و هندهک قالب هه‌نه هه‌ټرکياا ده‌مي و جه‌ي دکهن، و د سهر هه‌مي گوهورينټن ده‌مي و جه‌ي پا ټهو خو پادگرن و نائينه گوهارټن، ماده‌م ټهو مه‌عنايټن تي‌دا هه‌ين دزټندي و نه‌مرن.

قالبټ نفټيژټ

هندهک مه‌عنا هه‌نه بيټي قالب ناژين، و ههر جاره‌کا ټهو ژ قالبټ ده‌رکه‌فتن دفرن و د ناټ بايي دا به‌رزه دبن و پويچ بن، لهوا جار هه‌يه پيچه‌کا وي تشټ دټټژنټ ټازادي دبت بټه ټه‌گهر کو مه‌عنا بټه کوشتن، وه‌کي وي ماده‌دي يټ زانا د شيشه‌يټن ده‌رگرتي دا دپارټزن، يټن چي گاټا ته دندکه‌کټ ده‌ري وان ټه‌کر يان سست کر ټهو ماده‌ده دفرت و چو ژټ نامينت.

و بهلکي هوین بیژن: څیجا ب چ (موناسه به) تو به حسې قالب و
مه عنايې دکه ی؟

ب راستی مه دځیت به حسې وی سهرویه ری یان ژی وان هرکان بکهین
بیڼ د نڅیژي دا ههین؛ دا بهرې خو بده بیڼی کانی چاوا نهو بوینه قالب بو
څه هواندنا هندک مه عنايېن هم ژ بیرا خو دبهین، دا بزاین کو چو گوتن و
چو کریار د نڅیژا مه دا ژ قهستا و بی مه عنا نین.

هندک جاران ده مې به حسې وان قالبان دځیته کرن بیڼ نیسلامې هندک
عبادهت دارپتینه تیدا، مه گوهر ل هندک که سان دبت دیژن: قالب
تشته کی گرنګ نینه، یا گرنګ کاکله، نهو تشته بی د دلی دا هه ی...!!

و هر چنده نهو گرنګیا کاکلی (ئینکار) ناکهین، و نهو نابیژین: نهو
تشتی د دلی دا بی گرنګ نینه، بهلی ما کاکلی هه بونهک دا ههبت نه گهر
قهلهپک نه با نهو پاراست با؟ و ما نه گهر دل بو وی تشتی د ناڅ دا هه ی
نه با قالب ما نهو تشت دا ههبت؟

نهو سهرویه ری عباده تیڼ مه -ب تاییه تی نڅیژ- تیدا هاتینه دارپتن نهو
قالبه بی مه عنايې دعوینت، نهو قهلهپه بی کاکلی د ناڅ خو دپاریژت، یان
نهو دله بی تشتی گرنګ د ناڅ دا دځیته هلگرتن، څیجا وه نهبت بیته
هزرکرن نهڅ هرکه تشته کی بی مه عنانه و نهو دشیڼ وان ب هندک
(ریاضه و ته نه ممولین روهی) بگوهرپین، څان هرکه و لقینان نه اندازه یه کا
تایهت هه یه دهرپینی ژ هندک مه عنایان ددهت، و زانایین نه اندازه و
میعماری باش تی دگه هن کو شکلی سهرڅه بی هر ناڅا هییه کی (هنده سی)
بی ههبت ته عبیری ژ هندک مه عنايې څه شارتی د پشت را ددهت، و بی
گومان شاره زاییا د رهمز و ئیشاره تیڼ څان شکلان دا دبه پالده ره کی مه زن
بو ب هیژبونا وان مه عنایان بیڼ د پشت را ههین.

مه‌عنا: ده‌مى ئهم خو د وان مه‌عنايان دا شاره‌زا دكه‌ين يپن د پشت
حه‌ره‌كه و لځينين نقيژى را هه‌ين، ئهم باشر دى وى نقيژى كه‌ين يا
ب دورستى ب ده‌ورى خو را دبت كو گوه‌ورينا جيه‌انيه.

ر‌ابوون.. ئي‌كه‌مين هه‌ره‌كه د نقيژى دا

ئيكه‌مين هه‌ره‌كه د نقيژى دا ر‌ابوونه، و زانايين فقهى ل وى باوه‌رپنه
كو ئهو د نقيژا (فه‌رض) دا بو هه‌ر كه‌سه‌كى بشيت واجه، و يا وه ل مه
هاتى ئه‌فرو گه‌له‌ك ژ مه‌ه‌ز دكه‌ن هه‌ما ئهو راوه‌ستانه‌كا (ترسى) به ژ هه‌ر
مه‌عنايه‌كا هه‌بت، و هه‌ما به‌س ئهو بو هندييه‌ مروث هنده‌ك قورئانى تيدا
بخوينت، پاشى خو قه‌گوه‌يزته هه‌ره‌كه‌كا دى.. و ئهو ب خو مه‌سه‌له ب قى
ساده‌يى نينه.

به‌رى نوكه مه‌گوت: چو (ئا‌فاهيپين هه‌نده‌سى) دبى مه‌عنا نينن، و
ئه‌فرو شاره‌زايپين شوينواران ژ ر‌ه‌نگى سه‌رقه‌ يى كا‌فله‌ گوند و باژيرپن
شارستانپين به‌رى گه‌له‌كى ژ سه‌ر و به‌رى ژيانا خه‌لكى وان شاره‌ستانپيان
بو مه‌ قه‌دگيرن، يه‌عنى: ژ وان نيشانپن ل سه‌ر دهر و ديوارپن وان هه‌ين بېر
و باوه‌ر و سه‌ر و به‌رى ژيانا وان بو مه‌ قه‌دگيرن، و نوكه‌ سو‌جه‌تا مه‌ ل سه‌ر
هندي نينه ئهم به‌حسى قان نيشانان و مه‌عناپين وان بكه‌ين، ب تنى مه
دقيت بېرا هه‌وه ل هندي بينينه قه‌ كو هه‌ر شارستانپيه‌كى كار بو هندي كريبه
به‌ايپن خو يپن نا‌خ‌خوبى د هنده‌ك شكليپن هه‌نده‌سى دا بپاريزت و بو
خه‌لكى پشتى خو قه‌گوه‌يزت، و ئه‌فه‌ تشته‌كى ئاشكه‌رايه ل به‌ر زانايپن
بسپور، مه‌عنا: (شكلى خارجى) دهرپرينى ژ (راستيا داخلى) دكه‌ت، و وه
نه‌بت بيته‌ه‌زركن كو بو تي‌گه‌ه‌شتنا راستيا نا‌خ‌خوبى شكلى دهرقه‌يى چو
به‌ايى خو نينه.

ل سهر ڦي بناخه يي دى ډيڙين: ئهري چ مه عنايېن ڦه شارتى د پشت
ئيكه مين هره كا نځيڙي را هيه كو رابوونه؟

جاري دځيت بينينه بيرا خو كو ب عه ربه يي ډيڙنه ڦي هره كي (القيام)
و نه ڦ ناهه قورئاني يي دانايه سهر دهمي گوتي: ﴿حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ
وَالصَّلَاةِ الْاَوْسَطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَنَتَيْنِ﴾ (البقرة: ۲۳۸) په يښه كا دى يا نيزيكي
ڦي - ژ لايي مه عنايې ڦه - د عه ربه يي دا هيه نهو ژي (وقوف) ه به لي
قورئاني و سونه تي نهو بو ڦي هره كا نځيڙي ب كار نه ينيان، ډوچي؟

چونكي - و خودي چيتر دزانت - هندی (قيامه) هنده ك مه عنايېن
كو برتر ژ (وقوفي) تيډا هه نه، هه ر رابوونه كا هه بت ډيڙني: (وقوف)،
به لي ب تني نهو رابوونا كومه كا وان مه عنايان تيډا هه يي بو ژيانې دبه
پيښه ډيڙني: (قيام).

دهمي تو خو ژ هلنگفنه كي ڦه دگري، يان ژ كه فته كي رادبييه ڦه،
دهمي تو ژ حاله تي نرميې بهر ب حاله تي بلنديي ڦه دچي، ډيڙني:
(قيام)، (قيام) د سهرې مروځي عه رب دا په يښه كا گرډايه ب مه عنايا
بلندبووني ڦه، و دهمي نه ډيڙين: ئيكه مين هره كه نځيڙ ل سهر ته واجب
دكه ت نهو تو (قيامې) بكه ي، مه عنا نه ډيڙين: نځيڙ بهري هه
تشته كي دځيت ته بلند بكه ت، بلند بكه ت ژ وان تشتي نزم يي نه نځيڙكه ر
خو پيښه گري ددهن.

به لي دځيت ژ بير نه كه ين كو شهرت نينه هه ر رابوونه كا هه ي يا ئيجابي
بت، د ڦي ژيانې دا هنده ك رابوون هه نه روينستن ژي چيتره، وه كي رابوونا
رباخوران نهو قورئان د دهر ه ڦي دا ډيڙت: ﴿الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا
يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ﴾ (البقرة: ۲۷۵)
يه عني: نهو ين ربايي دخون رانابه ڦه وه كي وي نه بت نهو شهي تاني

دهستکرییی و دین بووی.. څیجا مادهم هوښایه، ئهري رابوونا مه د نڅیڅی دا
دڅیت بهر ب کیر سهمتۍ څه بت؟

تایه تا قورئانی سهمتۍ بو مه ئاشکهره دکهت دهمی دبیرت: ﴿وَقُومُوا
لِلَّهِ قَنَاتٍ﴾ (البقرة: ۲۳۸) ئهو رابوون نه ههما هه رابوونهکه، نه..
دڅیت ئهو بو خودی بت.

دهمی نڅیڅ دبیرته ته: دڅیت تو یی رابووی بی، مهعنا وی ئهوه دڅیت
تو یی کارا بی، تو ب وی دهوری رابی یی بو ته هاتییه دان، و وی واجبی
پیڅ بینی یی د ستوی ته دا هه.. ئهف رابوونه (ره مزه کا میعماری)یه
دبته نیشان بو رابوونا ته ب وی دهوری یی خودی ته کلیفا ته پی کری، کو
خیلافه تا د عهردی دایه، رابوون نیشانا هندیه کو تو یی زیندی و خودان
شیانی، تو ب کیر وی دهوری دئی یی بو ته هاتییه دان، و تو ب روینشتنی
رازی نابی، ته رزه کی میعماری د څی جیهانی دا نینه بشیت څان هه می
مهعنا یان بدهت وهکی ته رزی رابوونا ته یا سهفراز د نڅیڅی دا، ئهو رابوونه
یا بو خودی بت، یا بهری وی ل مالا خودی بت.

دانا دهستی راستی ل سهر یی چه پی:

زانینا شروڅه کرنا مهژیی مروڅی پستی پیشکهفتی راستیهک دانا بهر
چاڅین مه ئهو ژي ئهغه یه: مهژیی مروڅی ژ دو پرتان پیڅ دڅیت، پرتک
دکهفته لای راستی و ئیک دکهفته لای چه پی، و هه پرتک یا بهر پر سه
ژ دانا هندهک فه رمانان، هه چهنده چو ژ ههردو پرتان سه ریخویه کا تمام
ژ پرتا دی نینه، و زانا دبیرن: دهسه لاتا لای راستی ژ مهژی د مهسه له یین
هزرکرن و خه یال و داهینانی دا پتر دهوری خو هه یه، و دهسه لاتا لای چه پی
پتر د مهسه له یین شروڅه کرن و ئاخفتن و مهنطقی دا دهوری خو دبینت،
مهعنا: لای راستی بو خه یال و داهینانیه، و لای چه پی بو مهنطق و

شروڤه کرنییه، و دڤیت بزاینن ژی کو لایئ چهپی یئ مهژی -وهکی زانایین
بسپور دبیزن- (تهحه ککومئ) د لایئ راستئ یئ مروڤی دا دکهت، و لایئ
راستئ یئ مهژی (تهحه ککومئ) د لایئ چهپی یئ مروڤی دا دکهت.

مهعنا: لایئ چهپی یئ دهماغی ئهوی بهرپرس ژ قاعیده و مهنطقى
دهستئ راستئ یئ مروڤی دئینت و دبهت، و لایئ راستئ یئ دهماغی ئهوی
بهرپرس ژ خه یال و داهینانئ دهستئ چهپی یئ مروڤی دئینت و دبهت.. ئهغه
راستییه کا بایولوزییه نه شروڤه کرنه کا ئهدهبییه.

خه یالا مروڤی ئهوا دبهت ئه گهرا داهینانئ، ئهوا داهینانا ژبانئ خوشتر و
ب ساناهیترا لئ دکهت، ئه گهرا ب قاعیده بیین مهنطقى نه ئیتته گرتن، نابته
هیزه کا ئیجایی بو پیشه چوونئ د هه بوونئ دا، و دهمنئ ئه دهستئ راستئ کو
رهمزئ قاعیده بیین مهنطقیه دداینه سهر دهستئ چهپی کو رهمزئ خه یال و
داهینانییه، ههر وهکی ئه ئیشاره تی ددینه وئ ئیکئ کو راست د سهر چهپی
دایه؛ دا هه فسارئ ژیانئ ژ دهستئ عه قلی دهرنه کهفت!

حه لاندنا کتی د ناف کومئ دا:

حه ره کا مه یا ئیکئ د نفیژئ دا، کو رابوونه، وهکی ئه دزانین، یا
گریدایه ب خواندنا سووره تا فاتحئ قه، و ئهغه ژی نه کاره کئ صودفه و
ژ قهستایه، فاتحه ئیک ژ گرنگترین کار و وهظیفه بیین نفیژئ بو مه بهرچاڤ
دکهت ئهو ژی کارئ (ئیکگرتنا جفاکی)یه، یان ژی بلا بیژین: کارئ
حه لاندنا کتی د ناف کومئ دا.

هه وه دیت چاوا ئیک ژ مه، ئه گهرا خو یئ ب تنئ ژی بت، دهمنئ
فاتحئ دخوبنت ب نافئ کومئ دئاخفت، دهمنئ دبیزت: (ایاک نعبد و ایاک
نستعین، اهدنا الصراط المستقیم..) هوسا: (مه)، نه کو (من) ب دیتنا
قورئانئ هنگی (من) دهوړئ خو دبینت دهمنئ د قالبئ (مه) دا دحه لییت،

دهمى د هزارا ته دا ناماده دبت كو تو پشكه كى ژ نوممه ته كى و نهو كارى تو
 دكهى نه گهر خو هندی چپكه كى ژى بت، دثيت برژته سهر وى پرويبارى بوش
 و زه لال يى ژ بزافا ههمى كه سپن جفاكى دورست بووى.. دهمى تو د گهل
 خواندنا فاتحنى قى گوتن و قى هزرى ل بيرا خو دئينييه قه، تو يى
 راوه ستايى؛ چونكى راوهستان نهو هه يئه ته يا پتر ژ ههر هه يئه ته كا دى
 مه عنايا رابوونا ته ب دهورى ته يى دورست رادگه هينت.

ل قيرى تيگه ها (نقيژا ب جماعت) مه عنايه كا دى يا پتر ژ زنده بوونا
 خيرى ددهت، نقيژا ب جماعت دبتنه دهربرنهك ژ هه قگرتنا جفاكى، نه
 ژ لايى ب هيزكرنا په يوهنديين جفاكى ب تنى قه، بهلكى ژ لايى هندی ژى
 قه كو بهرى نقيژكه ران هه ميان ب ئيك لايى قه دئيتنه دان، كه سى ژ وان
 دهست ژ (نهزا) خو بهرنه دايه، بهلكى ههر ئيك ژ وان كار بو هندی كريبه
 (نهزا) خو بدارپژته قالبى جفاكى..

ههمى شه عايرين عبياده تى د ئيسلامى دا ب قى دهورى رادبن، ههر
 ئيك ب رهنه گه كى، بهلى نقيژ ب تاييه تى (ستركا جفاكى) پتر كاريگهر و
 ب هيز دئخت؛ چونكى نهو ئيكا هند ژ تاكه كه سى چى دكهت نهو
 ب رهنه گه كى فعلى ههست ب قى چهندي بكهت دهمى نهو د نقيژى دا ملئ
 خو ب ملئ وان كه سپن دى قهدنت نهوين ب رڅ وى قه د ئيك ريزى دا، و
 بهرى وان ل عيىنى جهى يى بهرى وى لى، دهمى نهو ههمى پيڅقه و وهكى
 ئيك رادوهستن بى جودا هيبهك د ناڅه را يى مهزن و يى بچويك دا ههبت،
 ههمى ل ريزه كيڼه وهك رهمز بو وى حاله تى دثيت ژ دهرقه يى ههر پيڼج
 وهختين نقيژى ژى پهيدا ببت، ب رڼكا ب جهينانا (رابوونا جفاكى)
 ب وان ههمى رامانين داديبى قه يين د ناف دا ههين.

رکوع.. دلیٰ نفیثی

دویمین هرکه د نفیثی دا ټوټه یا ب عهره بی دبیثی: (رکوع)، رکوع نه رابوونه کا تمامه و نه خو چه ماندنه کا تمامه، وه کی رابوونی ټول پیشیئی نائیث، و د گرنگیا خو دا ناگهسته مه رته بیا سجوودی، به لی د گهل هندئ ژئ ټول نیثی دئیث، و هوین دزانن گرنگیا نیثی چنده.. ژ بلی قی چندئ هر (یه که یهک د ئافاهیئی نفیثی دا) ناثی خو ژ قی هرکه کی وهر دگرت، ده می ټم دبیثی: رکاعت، و د حه دیسه کا دورست دا هاتیبه کو هه چیی بگهسته رکوعی ټو گهسته رکاعتی هه میی، نه وه کی سوجدی ټو بگه هیی ژئ ټو رکاعت بو ته حسیب نابث، و ټهه جهک و گرنگیه کا تایبهت دده ته رکوعی.

فیجا رکوع چیه؟

(رکوع) د زمانی عهره بان دا مهعنا یا چه ماندنا سهری ددهت، سهری ب تایبهتی، ده می مروث سهری خو بچه مینت هندی بشیث بیی کو خو بهرده ته عهردی دبیثنه کارئ وی: رکوع، و ټهه جهی پسیار تیه: ټهری بوچی سهری ب تایبهتی؟ و چ مهعنا بو قی چه ماندنی هیه؟

جاری سجوود ژئ -وه کی دئ بو مه ئاشکه را ب- خو چه ماندنه، وه کی رکوعی، به لی جودایی د ناقبه ری دا چیه؟

د قورئانی دا خودایی مه زن ئاشکه را دکهت کو د قی گهر دوونی دا هر تشته کی هه بت بو خودی دچته سوجدی، بقیث یان نه قیث: ﴿وَلِلّٰهِ یَسْجُدُ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا﴾ (الرعد: ۱۵) هر تشته کی ل عسمانان و عهردی هه: ملیاکهت، روژ و هه یث و ستیر، دار و بهر، مروث.. هه می بو

خودئ دچنه سوجدئ، يه‌عنئ: خوځ بۆ ئه‌مرئ وئ دچه‌مينن، و ژ بن فه‌رمانا وئ ده‌رناکه‌شن، به‌لئ ب نسه‌ت رکوعئ ئه‌وا به‌حسئ وئ (سپژده) جاران د قورئانئ دا هاتئ، ل هه‌مئ جهان ئه‌و ب مرؤقان شه يا گرئدايه، يه‌عنئ: قورئان ئه‌وا دبئژت: هه‌ر تشته‌کئ ل عهد و عه‌سمانان هه‌ي بۆ خودئ دچته سوجدئ، ل چو جهان نابئژت: ژ بلي مرؤقان تشته‌ک بۆ خودئ دچته رکوعئ. مه‌عنا: رکوع به‌س بۆ مرؤقانه، و ئه‌فه وئ دگه‌هينت يا به‌ري نوکه مه‌گوئئ کو رکوعئ په‌يوه‌ندئ ب چه‌ماندنا سه‌ري شه هه‌يه، به‌لئ به‌لکئ ئيک بيژت: مانئ هه‌يوانين بي ئه‌زمان ژئ سه‌ر هه‌يه، و ملکه‌چييا وان ژئ بۆ وان قانونان هه‌يه يين خودئ بۆ دانين، ئيچا بۆچئ رکوع بۆ وان نه‌هاتيه پالدان؟

مه‌عنايا ئئ ئه‌وه مه‌سه‌له د رکوعئ دا نه سه‌ر ب خوځه، به‌لکئ تشته‌کئ ديه د پشت سه‌ري را هه‌ي، ئه‌و تشته‌ئ ئه‌م دبئژينئ: عه‌قل، و مسؤگه‌ر مه‌خسه‌د ب عه‌قلي ل ئيرئ مه‌ژئ ب مه‌عنايا ئيکسه‌ر نينه، عه‌قل ئه‌و (ئه‌ندامئ) مرؤقي ژ مه‌خلووقين دي جودا دکه‌ت، د حاله‌تئ رکوعئ دا، رادگه‌هينت کو ئه‌و يئ ملکه‌چ و بنده‌ستئ فه‌رمانا خودئيه.

عه‌قلي مرؤقي ژ بلي خودئ خوځ بۆ تشته‌کئ دي ناچه‌مينت؛ هوين دزانن بۆچئ؟ چونکئ د شيانين وئ دايه هه‌ر تشته‌کئ هه‌ي ئه‌و د ناف دا بچت، و دورئ لي بگرت؛ ژ به‌ر کو رۆژا خودئ ئه‌و و هه‌ر تشته‌کئ د گه‌ردوونئ دا داي، خودئ بريار دابوو هه‌ر تشته‌کئ بۆ مرؤقي (ته‌سخير) بکه‌ت: ﴿وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ﴾ (الباقية: ۱۳)، هه‌ر کتبه‌کا گرتئ يا د ئئ گه‌ردوونئ دا هه‌ي، د شيانا عه‌قلي مرؤقي دايه وئ شه‌که‌ت، ئيچا شه‌که‌ت يان نه.. ئه‌فه مه‌سه‌له‌کا ديه! ب تنئ تشته‌کئ گرتئ ل به‌ر عه‌قلي مرؤقي هه‌يه و ئه‌و د خوځ را نابينت ب نک شه بچت، ئه‌و ژئ (غه‌يبا

ئىلاھى) يە، و دەمى ھندەك مرۇقان ب نائى (فەلسەفە) يان (علمى كەلامى) قىيى خۇ بەھائىنە قى مەيدانى، وان يارى بۇ خۇ ب عەقلى خۇ كرن؛ چونكى پىشتى وەستىانەكا دوير و درىژر ئەو زقپىن دەست ژ پىتيان درىژتر!

دەلىفە بۇ عەقلى مرۇقى نەھاتىيەدان ئەو د راستىيا خودايى خۇ بگەھت، و ب شىيانىن خۇ بگەھتە وى تىشتى يى خودى ل بەر وى قەشارتى، وەسا نەبت كو خودى ب خۇ -ب رىكا وەحيى- ھندەكى ژ وى غەبىي ل بەر وى ئاشكەرا بگەت.. ژ بەر قى چەندى ركوع بۇ قى عەقلى ب تنى ھاتە پالدان، ئەف عەقلە كارىگەرى و جودايىا خۇ بنەجە و بەرچاڭ دكەت دەمى ئەو ب كارى قەكرنا گرېكىن گرتى يىن جىھانى رادىت، بەلى دەمى مەسەلە دىتە خودانى جىھانى ئەوى ئەف عەقلە ب خۇ دى، عەقل خۇ نەچار دىنت كو خۇ بۇ وى بچەمىنت، وەكى نىشانەكا ئاشكەر بۇ تەسلىمبونى و خۇ ب دەستقەبەردانى، تەسلىمبونى وى يى نەقىت ھىزا خۇ د وى تىشتى دا خەرج بگەت يى ئەو دزانت كو ئەفە كارى وى نىنە.

بەلى دقېت ئەم قى تەسلىمبونى وەك كارەكى سلبى بۇ قى عەقلى نەھزىمىرىن، ب قى تەسلىمبونى خۇ عەقل رادگەھىنت كو ئەو دى د خزمەتە خالقى خۇ دا بت، دى يى ئامادە بت بۇ ب جەئىنانا وى كارى يى خودى ھىلايە ب ھىقىيا وى قە، كارى خىلافەتا د عەردى دا.

ركوع رىخۇشكرنە بۇ سجوودى:

سجوود خۇ ب دەستقەبەردانا (ب ھەمى قەيە) بۇ خودى، يەئنى: مرۇث لەشى خۇ ھەمىيى د گەل رى ژى بىختە د خزمەتە خودايى خۇ دا، و ملكەچى وى بگەت، و ئەف كارە -وەكى ئىسلام رادگەھىنت- ب جە نائىت، ھەتا خودان بەرى ھنگى عەقلى خۇ بۇ خودى نەچەمىنت، و بن ئەمرى وى

نهكټ، و دهمی نهم دبیژن: عقلی خو بو خودی بچه مینت مهنا وی نهوه
 ههر بیر و باوهر و ئایدو لژیایه کا ههبت یا نهگونجای بت د گهل فهرمانا
 خودی، نهو وی ژ ژیا نا خو لادهت.. نهگهر ل سهری وی نهف چهنده کر، نهو
 دی شیت پستی هنگی ب تمامی ملکهچی نهمری خودی بت.

ژ بهر قی چهندي نهم دینین د نقيژا مه دا رکوع بهری سجوودی
 دييت، وهک ئيشاره تهک بو هندي کو دقيت تول سهری عقلی خو بو خودی
 بچه میني؛ دا بشی پستی هنگی لهشی خو هه میني بو وی بچه میني، و
 بهلکی ههر ژ بهر قی چهندي بت قورئانی ل ههر جهه کی بهحسی رکوع و
 سجوودی کربت رکوع یا ب پیش سجوودی ئیخستی^(۱).

(سبحان ربي العظيم):

نهف رکوعا مه بهحس ژي کري، د نقيژا مه دا، وهکی نهم دزانين، یا
 گریدایه ب گوتنا زکری (سبحان ربي العظيم) یه عنی: پاکي و بلندی بو
 خودای من یی ((مهزن)) بت، و یا سوننهت نهوه مروث قی گوتنی سی جارن
 دوباره بکهت.

و جهی پسپارییه: نهری بوچی نهف زکره ل قی جهی؟

هوبن بیژن نهفه (صودفه) بت، یان کاره کی بی حکمهت بت؟

نه.. د دینی خودی یی ((مهزن)) دا تشتهک ژ قهستا نههاتییه دانان، و
 نه دبوو نهف (تهسبیحه) نهوا ب ناقی خودی (العظیم) قه هاتییه گریدان،
 ب ناقه کی وی یی دی قه هاتبا گریدان؛ چونکی د حاله تی رکوعی دا تشتی
 هیژا یی مروث بیرا خو لی بینته قه ب تنی (مهزنییا خودی) یه.

(۱) ل جهه کی ب تنی نهبت (د سووره تا ئال عمران دا ئایه تا ۴۳) نهو ژي قاعیده یی
 گشتی راناکهت.

د تهرزى ئافاھيىيى نقيژى دا، دهمى مروث سهرى خو، يان بلا بيشين:
 عهقلى خو، بو خودى دچهمينت، ب تنى تشتى موناسب نهوه ناعلى
 (العظيم) بيته گوتن، و تهسبيحا وى بيتهكرن؛ چونكى نهو ناف وى
 مهعنايى دگههينت يا نهو سهرى خو بو وى ژ بهر دچهمينين.

(العظيم) د مهعنایا خو یا ساده دا نهوه یی مهزن بت مهزنييهكا
 وهسا كو د سهر توخوبى عهقلى را بت، كو مروث نهشيت دورى لى بگرت،
 يان ب دورستى حقيقهت و راستيا وى بزانت. مهعنا: (العظيم) نهوه یی
 د سهر (تهسهوورا مروقى) را بت، و ژ بهر بلندی و مهزنييا وى عهقل
 نهگههت، و نهشيت بينته سهر خيالا خو.. عهقلى مروقى نهو چو تشت
 ل بهر وى ناسى نهبت، و دشيت شكل و صورتهتى ههر تشتهكى د خيالالا
 خو دا داهينت، بهرانبهرقى خودايى (عظيم) بيزار دمينت، و نهشيت
 راستيا وى (تهسهوور) يان هتا (تهخهبيول) بكهت، بوچى؟ چونكى نهو
 عهقله د بنيات دا بو هندى نههاتيهه چيكرن قى چهندي بكهت.

ب تنى ناعلى (العظيم) ژ باشناقين خودى ب كيهر هندى دئيت تو وى
 ل بيرا خو بينيه قه دهمى تو عهقلى خو بو وى دچهمينى! تو خودى نابينى،
 و توقهت نشيى د راستيا وى بگههى، ئاخري عهقلى ته نهو تو دشىي
 پى د تشتان بگههى ژ هندى كيتمره د راستيا وى بگههت يى نهو چيكرى،
 گرفتارى و ئاستهنگا مهزن نهو ژ بهرى وهره كهفتيه بهرانبهر وان كهسين خو
 ب فهيلهسووف و زاناين كهلامى نياسى نهو بوو وان قيا ب علمى خو يى
 قاصر بگههنه وى راستيى نهو خودى پهردهي غهبيى ب سهر دا بهرداي،
 وهكى كانى چاوا نهقرؤ نهو كهسين خو ب (عهقلانى) دزان دثين ب عهقلى
 خو يى (مهحدود) دورى ل وى بگرن يى عهقلى وان داي، نهرى ههوه
 (بيعهقلييهكا) ژ قى مهزنتر ديتيهه؟

نقیژ دبیژته ته: ئەوی مروۆقی خودان عهقلهکی توخوبیدای، سه‌ری خۆ بچه‌مینه خوارێ، و عهقلی خۆ بندهستی خالقی وی بکه، و ده‌می توقی کاری دکهی وی خودایی (عه‌ظیم) پاک و پیروژ بکه یی ئەف عهقله دایه ته، ئەف عهقلی دقیت تو باش بزانی کو ئەو قهت نه‌شیت دۆری ل وی بگرت؛ چونکی ئەوه خوایی ته یی مه‌زن.

سجود.. خۆچه‌ماندنا ب تمامی شه

مه‌ گۆت: رکوع ریخۆشکره‌ بۆ سجودێ، رکوع ئەوه مروۆف سه‌ری خۆ بچه‌مینت هندی ژێ بیت، بیی کو له‌شی خۆ به‌رده‌ته‌ عه‌ردی، و سجود ژێ چه‌ماندنا سه‌رییه‌ به‌لی ب وی شه‌رتی هه‌تا ئەنییا وی بکه‌فته‌ عه‌ردی، و مه‌عنایا وی ئەوه‌ سجود خۆچه‌ماندنا ب تمامییه‌ ب په‌نگه‌کی وه‌سا کو خودان بکه‌فته‌ سه‌ر ده‌ست و پیاان؛ دا بشیت ئەنییا خۆ بدانتته‌ عه‌ردی.

ژ ئی چهن‌دی بۆ مه‌ ئاشکه‌را دبت کو سجود و رکوع دو هه‌ره‌که‌نه‌ نائینه‌ ژیکه‌کرن، و هه‌ر ئیک یا دی تمام دکه‌ت، و نقیژ ب خۆ ب هه‌می هه‌ره‌که‌ و گۆتینن خۆ شه‌ وه‌کی په‌ته‌کا ئیکگرتیه‌ هه‌می پیکه‌ ئارمانجه‌کی دکه‌هینت، قیجا یا غه‌ریب نینه‌ رکوع و سجود ئیکدو بگرن.

به‌ری نوکه‌ مه‌ ئەو ئایه‌ت شه‌گیرا ئەوا تیدا هاتی: ﴿وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا﴾ (الرعد: ١٥) هه‌ر تشته‌کی ل عه‌سمانان و عه‌ردی هه‌ی ب که‌یفا خۆ و ب کوته‌کی بۆ خودی دچنه‌ سوجدی، مه‌عنا: گه‌ردوون تیکدا ملکه‌چی وان قانون و ریبارانه‌ یین خودی داناین، و که‌س ژ وان نه‌شیت ژ بن ئی قاعیده‌یی ده‌رکفت، وان بقیته‌ نه‌قیته‌ ئەو بۆ خودی دچنه‌ سوجدی، به‌لی پسیار شه‌یه: پا مه‌سه‌لا وان مروۆقان (و ئەجنه‌یان) چییه‌ ئەوین ژ خۆ ناگرن بۆ خودایی خۆ بچنه‌ سوجدی؟

مرؤښ.. و سوجود:

ګەردوون هەمی بۆ خودی دچته سوجدی، بەلای سەرھاتییا مرؤښی د گەل سوجدی یا جودایه، جودا ژ مەخلووقاتین دی و وەک قەدرگرتن بۆ مرؤښی خودی تایبەتییهکا دایه وی ئەو ژی (ئیرادەیه)، و ئیرادەیا مرؤښییه دبتە کلیلا بەرپرسییا وی ژ کار و کربارین وی، ئەوا جزادان د دویښ دا دئیت. ل سەر څی بناخەیی خودی د دنیا یی دا ھند شیان یا دایه مرؤښی کو ئەو (ھندەک) تشتین وی نەڅین بشیت نەکەت، و ئیک ژ وان تشتان برنا سوجدییه بۆ خودی، چ د نڅیژنی دا بت یان ژ دەرڅی نڅیژنی بت.

سجدەبرنا مرؤښی بۆ خودی یا گرێدایه ب ئیرادەیا وی څه، یهعنی: ئەو ە بریاری ددەت کانێ دئ بۆ خودایی خۆ چته سوجدی یان نه، لەو دەمی ئەو بریارا خۆ ددەت ئەو یی بەرپرسە ژ ئەنجامی وی بریاری، و رۆژەک دئ ئیت حسیب سەرا څی چەندئ دئ د گەل وی ئیتەکرن: ﴿يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾ خَشَعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَهْقُمْ ذَلَّةً وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَلِيمُونَ ﴿٤٣﴾﴾ (القلم: ٤٢-٤٣) رۆژا قیامەتی ئەو بۆ سوجدی دئینه داخوازکرن، بەلای ئەو نەشین بچنه سوجدی، چاڅین وان دشکەستینه و ئەو نەشین سەری خۆ راکەن، رەزبیلییهکا دژوار ب سەر وان دا دئیت، و ب راستی د دنیا یی دا دەمی ئەو دساخلەم و خودان شیان ئەو بۆ سوجدی دھاتنه داخوازکرن، بەلای وان خۆ مەزن دکر و ئەو نەدچونە سوجودی.

سوجودا ل عەسمانی، و سوجودا ل عەردی:

ئیکەمین سوجودا قورئانی ئەم پێ ئاگەھدار کربن و بۆ مە بەحس ژی کری، ئەو سوجودا قەدرگرتنی بوو یا ملیاکەتان ل عەسمانی بۆ ئادەمی بری، و قورئانی قەت بەحس نەکرێه کو پشستی ھنگی ئادەمی ھندی ل عەسمانی

سوجدیهک بر بت، هەر وهکی ئمتیحانه کرنا ئادهمی ب سوجوودی ل وێری
 نه بوویه، به لکی ل قێری بوویه ل عهردی، ئاخری ئادهم هاتبوو ئافراندن دا
 ل سهر عهردی بته خه لیفه..

ل سهر عهردی ته کلیف ل ئادهمی هاته کرن کو ئه نییا خو بدانته سهر
 عهردی، ههر وهکی ئەف سوجده برنا وی دهر پرینه کا فیزیاییه ژ گێدانا مروقی
 ب وی کاری قه یی ئەو پی هاتییه ته کلیف کرن، ههر وهکی ئەو دهر پرینه کا
 لهشییه ژ وی ته فاعولا دقیت د ناچه را مروقی و عهردی دا ههبت، ئەو
 ته فاعولا دقیت مروقی بگوهوړت دا بته مروقه کی باشت، و عهردی
 بگوهوړت دا بته جهه کی چیت و پتر دادی.

د ناچه را سجوودا ملیاکه تان دا بو ئادهمی ل عهسمانی، و سجوودا
 مروقان بو خودی ل عهردی په یوهندییه کا بهردهوام هیه، ل وێری ملیاکه تان
 ب ئه مری خودی خو بو ئادهمی چه ماند، و ئەفه وهکی ئاههنگه کا قه درگرتنی
 بوو بو ئادهمی تیدا هاته راگه هاندن کو مروقی جهه کی ب قه در ل نک خودی
 هیه، لهوا ئەو یی ههژییه ل عهردی بته خه لیفه، عهردی ئاڤاکهت، و بکه ته
 جهه کی باش بو ژیا نی.. به لی مخابن نفشی مروقی د گه لهک ده میتن دیروکا
 خو دا پیگیری ب وی مه رته به یا بلند نه کریا بو وی هاتییه دان، و گه لهک
 جاران وی مه یل بو ئبلیسی کر ئەوی ههر ژ پوژا ئیکتی قیای ئیسات بکهت
 کو مروق نه یی ههژی وی مه رته بییه ئەوا بو وی هاتییه دان، به لی وه نهبت
 بیته هزر کرن کو ئەفه تشته که ل سهر مروقی هاتییه فه رض کرن، و وی قیابا
 نه قیابا لازم وی ئەف چهنده کریا، نه خیر.. ئەو تشتهک بوو مروقی ب که یفا
 خو بو خو هلبژارتی، ما خودی بهری هنگی نه گوته بو ئبلیسی: ﴿إِنَّ عِبَادِي
 لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿٤٣﴾ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ
 ﴿٤٤﴾﴾ (الحجر: ٤٢-٤٣) هندی به نییین منن (ژ مروقان) ته چو ده سه لاته

ل سهر وان نینه، کو تو وان ژ پیکا راست دهریخی، ئەو تێ نهبن یێن
دویکهفتنا ته کری ژ سهرداچووین وان و ب گوهدارییا ته راژی بووین. و
هندی ئاگرێ دژواره ژفانێ وان ههمیانه.. وان ب کهیفا خو ههفالیینیا
ئبلیدی هلبژارت، لهو دقیت ئەو بارێ فی کاری خو هلگرن.

(سبحان ربي الأعلى):

ل وی دهمی مه د رکوعی دا سهری خو، ئەوی عهقلی مه د ناف خو
دا دحهوینت، بو خودی چهماندی مه تهسبیحا خودی ب نافی وی یی
(العظیم) کر، نوکه دهمی ئەم خو ب ههمی فه بو وی نزم دکهین ئەم
تهسبیحا وی ب نافی وی یی (الأعلى) دکهین، فیتجا بۆچی؟

دهمی ژ ههمی گافان پتر تو نیزیکی عهردی دبی، دهمی تو ب بهاترین
ئهندامی لهشی خو کو ئەنی و دیمه تول سهر ئاخی ددانی، تو رادگههینی کو
خودایی ته ئەوه یی ژ ههر تشتهکی دی بلندتر.. بهلکی گهلهک کهس و
گهلهک تشت و هزر و بیر ل سهر فی عهردی بلند ببن، یان خو بلند بکهن،
بهلی یی بلندتر ههر دی خودی بت، رۆژهکی فیرعهونی خو ل سهر فی عهردی
بلند کربوو، ههتا گههشتبوو وئ دهرهجی وی گوتهوو خهلکی: (أنا ربکم
الأعلى)! پاشی چ لی هات؟ ئەف عهردی وی ژ خو نهگرتی بو خودی ل سهر
بچته سوجدی، ئەو د ناف خو دا بهرزهکر.

(سبحان ربي الأعلى) نه ب تنی بو هندیه دا دهمی تو فیرعهونهکی
یان شارستانییهکا فیرعهونی دبینی دفنا خو ل سهر عهردی یا بلندکری، خه
ته سقک بیت و تو بزانی خودی بلندتره.. بهلکی (سبحان ربي الأعلى) بو
هندیه دا بیرا ته بیته فه کو ئەو ئاهاهییی تو ژ ل سهر فی عهردی ددانی
ئهگهر چهند بلند بیت دقیت ب عهردی فه یی گریدای بت، ئەف عهردی تو
سهری خو بو خودی ددانیه سهر.

ناڅاهيښي ته ټهگر چهند يي بلند ژي بت، چي نابت ټهو چاڅليکرن بت
 بو (ټهگرامين وان يين فيرعهوني)؛ چونکي خودايي ته يي بلندتر پريار دايه
 کو ههر ټيکي خو بلند بيبنت لازم نرم بيت.. ل وي دهمي تو ټهنييا خو
 ب عهدي ټه دني، تو تهسييحا خودايي خو يي بلندتر دکهي، ټهوي ب ذاتي
 خو ټه، ب سالوختهين خو ټه، ب شريعت و مهنيجي خو ټه، ژ ههر ټيکي
 دي بلندتر.

سجود نيشانهکه ل سهر ديمي:

دهمي خودان د سجودي نهگهت کو ب تني ټهو ټيک ژ هرکين
 نقيرتيه، بهلکي وه تي بگهت کو ټهو دهربرينهکا ب لهشيه ژ کومهکا وان
 مهنا و بهايان يين جهوهري ههبوونا مروقي درست دکهن، ټهو مهنا
 هيدي هيدي دي د ناڅ عهقلي خوداني دا چنه خوار و پهفتار و کهساتيا
 وي گوهورن، دي تهفاعولي د گهل ناڅوينا وي کهن، و وهکي ستهوبهري
 چريسکا تهفاعولهکا دهرڅه يي هلکهن.

ټهگر مه ټهو مهنا وهرگرتن يين د څان هرهکان دا هين، و مه
 تهفاعولهکا درست د گهل دا کر، ټهو دي مه گوهورن، و ټهڅ گوهورينه
 ب خافه تي ټه نائي، نه.. وي نيشانين خو دي ههبن، و بهري ههر تشتهکي
 ټهو نيشان دي ل سهر ديمي خوداني ټاشکرا بن: ﴿تَرٰهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُوْنَ
 فَضْلًا مِّنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانًا سَيِّمَاهُمْ فِي وُجُوْهِهِمْ مِّنْ اَثَرِ السُّجُوْدِ﴾ (الفتح: ۲۹)
 ديمي خوداني دي گهش بت، روڼاهيهکا کوپر دي ژي ټهپهشت، ژيان..
 ټهيني.. روڼاهي.. دي ل سهر ديار بت، و ټه ټه يا غهريب نينه.. ټاخري ټهو
 جيلي سوجووډينه ټهو جيلي بهري دبروکی ب لايهکي دي ټه ددهت، لايهکي
 جودا ژ وي يي ههڅالين ټبليسي دڅيت بهري مه بدنه!

﴿كَلَّا لَا تُطِيعُوهُ وَاَسْجُدْ وَاقْتَرِبْ﴾ (العلق: ۱۹).

روینشتن بۆ خواندنا (ته‌حییاتی)

پشتی هەر سێ حەرەکی سەرەکی یێن نڤیژێ: رابوون، و رکوع و سوجوودی، ئەم ب پرەنگەکی دەس‌نیشان‌کری دروینینە خوارێ؛ دا (ته‌حییاتی) بخوینین، و ئەف روینشتنە وەکی وێ روینشتنێه یا بۆ شەرکەری دئیتە دان؛ دا چەندەکی بێهنا خۆ بدەت، و هێزا خۆ قەگەرینت بەری بەردەوامییی بدەتە کاری خۆ.

ئەف روینشتنا شەرکەری، یان یا دورستتر ئەوە بێژین: یا موحاهدی، وەکی هەر کارەکی جیهادی پشتی وەستیانی دئیت، ئەو وەستیانا مەرۆف د رێکا خودی دا دبینت، و ئەو نە روینشتنە که ب تنی بۆ بێنڤەدانی بۆ خودانی دئیتە دان، بەلکی ئەو روینشتنە کا واجە ل سەر وی دا ئەو کار و جیهادا خۆ یا بۆری تیدا هەلسەنگینت، جارەکی ل نیڤا رێ ئەو بۆ وی دئیتە دان د کاعەتا دوی دا، و جارەکی دەمی ئەو نێزیککی دووماهییا نڤیژێ دبت، و ئەف روینشتنا وی وەکی خالا دووماهییی دئیت، هەر وەکی ئەنجامی دورست نائیتە زانین بێی خودان ل سەر بێدەرێ حسیبا خۆ بکەت.

د قی روینشتنی دا دووماهی و بەراهی، شۆف و بێدەر، کار و بەرهەم دگەهه ئێک، د قی روینشتنی دا ئەم بەری خۆ ددەینی کانی مەعنایه‌ک بۆ رابوونا مە هەبوو، یان رکوع و سوجوودا مە کاری خۆ ل مە کر یان نە؟ ئەف روینشتنە وەکی وێه دەمی رێڤنگ ل سەر گرەکی بلند دروینت و بەری خۆ ددەتی کانی وی چەند رێک پرییه و چەند بۆ وی مایه ئەو بگەهتە نارمانجی، بەری خۆ ددەتی کانی وی چ کرییه و چ مایه بکەت؟ و د ناڤه‌را

ڦي چهندي و وي چهندي را ب دزي ڦه بهري خو ددهته هندهكي ژ وي سؤزا
بو وي هاتييه دان.

ئه ڦه ئه دووماهييه يا بهراهي تيدا دئته نوبكرن ڦه، و كار بو
دهسپيکه کا دی دئته کرن، پستی کو خودانی ژ نوی هیزه کا دی وهرگرتی بو
هندي کو بهرده واميی بدهته رتي.. ئه ڦه هیزه يا کو دوباره ژ وان په یقان
دئته ستاندن یين نقيژکهر د ڦي روینشتني دا دبیرت، ئه په یقین ب سهر
ڦه وهکی حهر ف و دهنگان، بهلي ئه د راستیا خو دا تشته کی جودا. ئه ڦه
په یقین ئه دبیرتني: (تهحيات).

تهحيات.. ژيانه کا نوی

گهلهک جاران مه هزرکریه کو (تهحيات) وهکی ههر سلاڦه کييه يا
ئهم ددهينه کهسه کی بيته نک مه يان ئهم بچينه نک وي.. و من گرتی
تهحيات سلاڦه که ب معنایا وي يا کلاسیکی، پسپار ئه ڦه يه: ئهري بوچی
ل ڦي جهی و ڦي گاڦي؟ بوچی سلاڦ چوويه دووماهيی و ئه ل دهسپيکی
نه دهات؟ ئهري ما ئه گهر ئه وهکی سلاڦه کا عهده تي با ما نه دڦيا ئه
بهراهی هاتباکرن؟ مهنا: تهحيات ژ هندي کویرتره کو ئه هه ما سلاڦه ک
بت بيته گوئن، دڦيت وي هندهک رهه و ريشالين دويرتر هه بن..

(تهحيه) د بنياتي خو دا بو په يڦا (حيي) دزڦرت و بهلکی ئه ب ڦي
شيويهی خو (دوعایا ژيانی) بت، و ئه گهر ئهم وهسا سهرده ربيی د گهل
تهحياتي بکهن کو ئه دوعایا ژيانی بت، ئه دي وهکی وي بت ده می تو
ڦي دوعایي بو جیرانه کی يان هه ڦاله کی يان ريتنگه کی بکه ی، بهلي دوعایا
ب ژيانی بو خودايی ههردهم زيندي یی ب کاری چيکرييان رادبت.. دوعایا
ژيانی بو وي یی ژيان دای.. ئه ڦه دي چاوا بت؟

چاره‌کا دی دښ بېژن: مه‌عنا ته‌حييات ژ هندی کوپرتره کو‌ئو مه‌عنايا
پوی ب پوی ژنی بیتنه وەرگرتن..

دوعا يان داخوازا ژياننې ل څي جهې، ل نيزيکي دووماهييې، بيرا مه
ل تشته‌کي دی دښته څه کو بهري دهسپيکي هاتبوو، ئو ژي د راستيا خو
دا گازی و داخوازه‌ک بوو بو ژياننې، ده‌مي مه بو نقيژن گازی کړي و بانگ
دای و گوټي: (حي على الصلاة، حي على الفلاح) ئو گازيا بو ژياننې يا
گرېدای ب نقيژ و ئيفله‌حي څه، يه‌عني: ژيانه‌کا تير بهرهم و سهرکه‌فتن.
مه‌عنا: ئو ژيانا بانگي بو گازی کړي، نه ههما هر ژيانه‌کا بايولوزيه يا
هه‌بت، بهلکي ئو ژيانه‌کا گرېدايه ب کاريگر و بهرهم و ئيرينيې څه.

ل څيرې ژي، ده‌مي ئم نيزيکي دووماهييې بووين، و مه دست دايه
خواندنا ته‌حيياتي ديسا ئم ژيانه‌کا ب څي رهنگي دخوازين، دا دوباره بيرا
مه ل خالا دهسپيکي بیتنه څه، ل وي ئارمانجا سهره‌کي يا مه ل پيشيې
دانايه بهرا خو، دا ئم پشت نه‌دهيني، دا ئم مه‌عنايې ژ بيرا خو نه‌بهين
ده‌مي ئم گوټنان څه‌دگيرين.

گازيا ئيکي بو ژياننې ل نک (حي على الصلاة) سه‌متا څي ژياننې
پوی ب پوی و ئيکسهر ئاشکه‌را نه‌کربوو، ل څيرې د ته‌حيياتي دا ئو پتر
دښته ئاشکه‌راکرن، دا ئم بزانيں ئو ژيانه‌کا گرېدايه ب خودي څه..

(التحيات لله):

(ته‌حييه) وه‌کي مه گوټي ژ کاري (حه‌يه) يا هاتييه وەرگرتن، ئو
کاري مجديا ل سهر ژياننې رادگه‌هينت، يه‌عني: پرژدی و پرياردانا پيشوه‌خت
کو بژيت، مه‌عنا: ئو نه ههما ژيانه و بهس، هر ژيانه‌کا هه‌بت، نه‌خير..
ئو ئو ژيانه يا بو خودي بت، ما بهري نوکه د دوعايا دهسپيکي دا مه
نه‌گوټبوو: (إن صلاتي و نسكي ومحياي و مماتي لله) ئو گوټنا بو مه

بوویه دهسپیک بو نفیژئ؟ ئهو گوتنا رېککهفتی د گهل گازیا قورئانی:
﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلّٰهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾ (البقرة: ۲۳۸)
 د ژيانا خو يا بایولوزی دا يا فالاکری ژ نارمانجا بلند، ئهم دمرینه،
 نارمانجا مه ئهوه ئهم مالی ل خو زیده بکهین، بهلی ئهو ژيانا دی يا خودی
 و پیغه مبهری وی مه بو گازی دکهن، ژيانه کا جودایه، و د ناقهرا وان ههردو
 ژيانان دا پرک هیه مروث دشیب ب ریکا وی پری خو ژ وی ژيانا خاف و
 بی تام -د گهل وی رونا هییا بو دئیتهدان- قه گوهرته ژيانا دی يا ئهم ژ بهر
 هاتینه ئافرانندن..

ئهو پر چییه؟

ئهو پر نفیژه.. نه بهس ئهو ههړکه و لقینین بهرچاڅ، و نه بهس ئهو
 گوتننن تیدا دئینه قه گیران، نه.. بهلکی ئهو کوما تیگه ه و مهعنايان ژى
 یین ژ ههر کار و لقینه کی، ههر حهرف و په یقه کی دئینه وه رگرتن.

ئهو پر نفیژه، ئهو ههر پینج نفیژین ئهم ل شهقه ک و رۆژه کی دکهن، نه
 بو هندى ههما دا فهرض ژ سهړ مه رابت، و ئهم گونه هکار نه بین، بهلکی بو
 هندى دا ئهو مه بهر ههڅ بکهت بو چوونا د ناف ژيانا راست و دورست دا،
 ژيانا بو خودی.

و ئهوا مه گوتی د مهعنايا ته حیاتى دا، لادان نینه بو گوتنا هندهک
 زانایین تهفسیرى کو ته حیات مهعنايا سهلام و ساخیى ددهت، بهلکی
 ههما ئهو پاشی خسته.

(والصلوات الطیبات):

ئهم وه فیروینه کو ئهڅ ههردو په یقین لیکدای: (نفیژین خوش)
 مه دحه که بو وی نفیژا دقیت ئهم بو خودی پینشکیش بکهین، و ئهو ب خو
 دبت مهعنايه کا کویر ژ قى چهندي د قان ههردو په یقان دا ههبت.

د قورئانی هممیی دا نفیث (الصلوات) ب پهیفا باش (الطیبات)
نه هاتییه سالوځدان، و بهلکی ل دهسپیکتی ئهغه جهی مهنده هووشییی بت،
بهلی نه.. بهلکی ئهه تشته کی مه قصود بت، بهلکی ژ بهر هندئ بت دا ئهم
ب خو بگه هینه وی په یوه ندییی یا کو د ناقبه را څان هه ردو په یقان دا هه ی،
ئهو په یوه ندییا دئ مه ئاگه هدار که ت کو مه سه له ژ هندئ کویر تره ئهم
(طیبات) وهک (بیتخوڅشی) یی^(۱) بو نفیثی بکهینه سالوځهت، په یفا
(طیب) د قورئانی دا بو پتر ژ مه عنایه کی هاتییه ب کارئینان:

بو مروځی باش: ﴿ مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ
الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ ﴾ (آل عمران: ۱۷۹).

بو په یفا پاک: ﴿ إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ ﴾
(فاطر: ۱۰).

بو خوارنن هه لال: ﴿ وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَلًا طَيِّبًا ﴾ (المائدة:
۸۸).

مهنا: قورئان په یفا (الطیب) بو مروځی، په یف و تیگه هی، و خوارن
و بهر هه می، ب کار دئینت، و ئهو مه عنایا څان هه ر سئ تشتان دگه هینه ته
ئیک (بهره مدار) یه، کو مروځ یی بهر هه مدار بت، ب وان شیانین بو
هاتینه دان، و وی بهر هه می پیڅه دئیت، ئهو جیهانی بگو هو پت.

(الصلوات الطیبات) ل قتری چ جهی دگرت؟

بی گومان جهی سنه تری؛ چونکی کار و ئارمانجا نفیثی یا سه ره کی
هه ر ژ سه ری و هه تا دووماهییی ئه وه مه بکه ته هنده ک که سین بهر هه مدار،
نفیث بو هنديیه ئهم جاره کا دی خو چیکه هینه څه دا پتر دکاریگه ر بین، دا

(۱) په یفا (طیب) د بنیاتی خو یی زمانی دا بو بینا خوڅ دزفرت.

زېده تر نيزېکې نه فسپن خو بين، پتر نيزېکې وئ بلندیی بين يا خودی ئهم
لی دانان، و ئبلیسی و هندک هه فالین وی ژ مروشان دقیت مه ژئ بیننه
خواری و نرم بکهن.

(الصلوات الطیبات) نفیژین باش، ریکا مهنه بو وئ بهرهمداریی
ئهن ئیکا هند ژ مه چئ دکهن کوئم وئ زه قییا د ناخوئیا مه دا هه
بکهینه شو، کیمیاا وان تیکه لی کیمیاا خو بکهین، و بیننه پرتهکا
پشکدار د کریارا ئافاکرنا شارستانییی دا.. ئه قیه جهوه ری نفیژئ، ئه وئ
د ههر گوئن و لقینه کئ دا ئاشکه را دبت، ژ دهسپیکئ بگره حه تا دووماهیئ
ههر تشته کئ تیدا بهرئ مه دده ته ئارمانجا سه ره کی کو ئهم دبه ره مدار بین.

ئهو رونا هییا پشی قئ ئیشکی دئیت

پشی (الصلوات الطیبات) ئیشکه ک دکه فته ریکئ، ئیشکه کا گزنگ
و دژوار، یا کو دبه پشکه کا سه ره کی ژ ریکئ، و ئه گهر تو چاقین خو باش
قه که ی رونا هییه کا وه سا دئ ل قئ ئیشکی بینئ، چاقین ته دئ ب نک خو
قه کیشته و ته حیه تی که ت، ژ خو ئه گهر تو ئهو بی یئ دیتنا ته بو تشته
ژهنگرتی لی هاتی ئه ف رونا هییه وه کی نیونه کا هه ماما سپیاتی تیدا مای
دئ ئیته بهرچاقین ته!

پشی وئ ئیشکا د دویف (الصلوات الطیبات) دا دئیت، تو دئ وی
به رانه ر خو بینئ، رونا هی.. گه شاتی.. تین.. گهرمی.. ژ حوزوورا وی دئ
ب سه ر ته دا ئیت. ژ دهسپیکه نفیژئ وهره ئه قه بو جارا ئیکیه به حسی وی
دئیته کرن، و نا قئ وی دئیته ئینان؛ دا تو سلا قئ بده یئ.. به لی نوکه دورا
وییه، یا پیغه مبه ری خودی سلاف لی بن.

دهمى تو يى روينشتى ژ نوى تو ب ئينانا ناڅى وى، و سلاڅدانا ل وى
دئ دهڅى خو ب قه در ئيڅى.. بهلى بؤچى څى گاڅى؟ بؤچى ل نيزيكي
دووماهيى ژ نوى؟

چونكى ئه و روكنين بؤرين ههمى بؤ خودئ بوون، رابوون د ئه مرئ وى
دا بوو، چه ماندنا عه قلى بؤ مه زيبيا وى بوو، و خو ب ده سته به ردانا تمام
ب رپكا دانانا ئه نيى ل سهر عه ردئ و چوونا سوجدئ بؤ وى ب تنى بوو؛
چونكى ئه و ب تنيه هه ژى وئ چه ندئ.

ئه و تشتئ بؤ خودئ ب تنى بت چئ نابت به حسئ كه سئ دى د ناڅ دا
بيته كرن، ئه گهر خو ئه و ئيك پيغه مبه رى ژى بت -سلاڅ لى بن-، و ئه قه
كاره كه ئيسلامى شو بره هيه كا موكم ل ده ور و به ران دانايه دا موسلمان ل وى
جهى نه ته حسن يى دويكه فتيبيتن دينين دى لى ته حسين، چونكى ئيسلام ئه و
دينه يى هاتى دا بؤ ههمى په يامين عه سمانى بيته خالا دووماهيى، وئ رپ
نه دا موسلمانى ئه گهر خو ب ناڅى قه درگرتنى ژى بت ئه و پيغه مبه رى -سلاڅ
لى بن- ژ هه ددئ وى يى دورست بلندتر لى بكه ت، و قه سته فراكه يا
(غلوو) بى بكه ت ئه و لايى كاريگهر و (فه ععال) د كه سينيى دا دكوژت، و
ل شوينا ئه و بيته جهى چاڅليكرنئ بؤ خه لكى ئه و بيته (ئاىكونه كا پيروژ) و
چارچوو قه كرى ب په راويزه كئ نه هيلت ته فاعوله كا دورست د ناڅه را وى و
خه لكى دا چئ بيت.

نه.. (غلوو) و بلندكرنا پيغه مبه رى -سلاڅ لى بن- ژ هه ددئ وى يى
دورست چئ نابت جهى خو د نڅيژئ دا بكه ت، له و ل وى جهى دڅيت
به حسئ خودئ ب تنى لى بيته كرن، د وان ئه ركانان دا يين دڅيت بؤ خودئ
ب تنى بن، به حسئ پيغه مبه رى -سلاڅ لى بن- ب ئيكجارى نه هاته كرن، و
ل وى دهمى دورست بت به حسئ وى بيته كرن، به حسئ وى هات..

ل دهمی روښتنی، ټو روښتننا شاگرده پی ل بهرانبر سیدایی خو
 دروینت؛ دا زانین و حیکمه تی ژئ وەرگرت، ټو روښتننا چو خوچه ماندن
 تپدا نههین، ټم وی دئینینه بهرچاڅین خو -سلاڅ لی بن- هر وەکی ټو
 پی روښتنی د گهل مه، هر وەکی ل بهرانبر مه و ټم ل دور وی درپز دا
 علم و حیکمه تی ژئ وەرگرین، و ټم و ټو پیکفه ل سر عردی دروښتنی،
 هنگی ټم وی ل بیرا خو دئینینه فه و بهحسی وی دکهین..

بوچی هنگی؟

چونکی بهحسی (التحیات والصلوات الطیبات) هاته کرن، یهعنی:
 بهحسی ژيانا ژ راستی و نقیثا بهرهمدار بوری نوکه دم هات ټم وی
 چندی ب شەخصی مروقه کی فه گریدهین (تهجسیدا) وی چندی ب تمامی
 کر بت، دا نهئیته هزرکرن کو ټف گوتنا ټم دبیرین هه ما گوتنه کا دهقیه و
 کس نهشیایه د واقعی جیهانا مه دا بکته کریار، دا کس نهبیژت: ټری
 ټو ژيانا ژ راستی یا بو خودی بت ټوا هوین بهحس ژئ دکهن، و ټو نقیثا
 بهرهمدار یا خودانی خو فه دگوهیزته لایی دی یی ژيانی کی شیا به جـ
 بینت؟

ټهگر ههوه نمونهیه کی عهملی دقیت ټفه ټو یی ټم (سلاقی)
 ددهینی، ټفه ټو مروقه یی شیا (ژيانا خوش و باش) ژ گوتنه کا دهقی
 بکته کریاره کا واقعی، و چونکی ټوه د ناقبهرا هه می مروقان دا، هتا
 پیغه مبهران ژئ، شیا بلندترین دهره جا سرکهفتنی د قی دهلیقه یی دا
 ب دهست خو فه بینت، ټم ناڅی وی ل قیری دئینین و بهحسی وی دکهین و
 دبیرینی: (السلام علیک ایها النبی) هر وەکی ټم ل نک مه یی ئاماده و
 ټم ټیکسر د گهل وی دناخین!

بۆچی ئەو ب تنى؟

مه گۆت: چونكى ئەو ب تنى شيابوو د قى دەليقهيى دا بلندترين دهرجا سهركهفتنى ب دەست خو څه بينت.. بهلكى ئيك بئرت: بۆچى؟ پا پيغهمبرتن دى همميان چ كروو؟

هممى پيغهمبران مروڤ دشت كار و دەسكهفتييين وان د قى ژيانى دا ب ئيك ژ دويان دەسنيشان بكهت:

- يان وان د گهل مللهتېن خو ژ خالا صفرى دەست پى كروو، ژ كوفرا وان، سهرهقى و دوژمنكارييا وان، هتا شيانين هندك ژ وان ب لايى خو څه بكيشن، و ژ جقاكا كوفرى رزگار بكهن، بهلى ئەو نه شيان يان نه گهشتن جقاكهكا دى يا پيگوهوپر بدانن كو ئارمانجا مهزن يا ئاڅاكرنى پيك بينن.

- يان ژى ئەو شيان بگههنه قى ئارمانجى، بهلى كاريى وان ل سهر بناخه يى هندك پيگاڅين دى يين بهرى وان هاتينه هاڅيتن هاتبوو ئاڅاكرن، يهعنى: وان د گهل مللهتېن خو ژ خالا صفرى دەست پى نه كروو، بهلكى ئەو هاتن دا ب كاريى (تهرميمى) رابن.

و ههوجه ناكهت ئەم نمونهيان ل سهر څان ههر دو رهنگين پيغهمبران بينن؛ چونكى ئەو دئاشكه رانه.. مه دڅيت بئرين: پيغهمبرى ئيكانه يى چو ژ څان ههر دو قاعيدهيان ل سهر ب جه نه ئيت سهييد و سهروهري پيغهمبرانه موحه ممه د - سلاف لى بن -، ئەوى ژييهكى هندی ههر مروڅهكى دى يى عهدهتى برى، وى د گهل مللهتېن خو ژ صفرى دەست پى كر، مللهتهكى ل نرمترين دهرهجي دژيا، يان تو دشىي بئري: ههما ههر حسيب نه دبوون مللهت! و وى ژ قى دنيايى بار نه كر هتا ئەو روژ ديتى يا جقاكهكا نوى يا پيگوهوپر هاتييه ئاڅاكرن و گهشتى و بهرهكى پيروژ ژ خو داي، و ل دهمهكى نيزيك شارستانيهكا ب دورستى چيكرى.

کټی ژ بلی وی شیا په ځی چندی بکته؟

ما نهو نهیی ههژییه مرؤځی ئیکټی بت د دیرؤکټی دا؟

ځیجا بزچی ل ځی جهی ژ نفیژئ (سلاف) ل وی نهئینه کرن؟

سهلام و رحمت و بهرکات:

پشتی وئ ئیشکټی دهمی بهحسی وی یی پیروژ ب سهر مه دا دگرت،
نهو ههځدهم د گهل سټ تشتان دئیت، مخابن نهو ب دورستی خو تی
ناگهینین و ههما نهو معنایا وان یا سهرځه سهرځه ب تنی دئینینه بیرا خو،
نهف ههر سټ تشته نهځه: (السلام، و رحمة الله، و برکاته) نهوین بووینه
نهو سیگؤشه یا رهنګی (صلوات و سهلامی) ژئ دئیته دورستکرن.

سهلام د ځی سیگؤشه یی دا گؤشه یا سهری و یا بلندتره، و رحمت و
بهرکات نهو ههر دو گؤشه نه یټن بو ځی شه کلی دبه قاعیده و پټپک.. جاری
دځیت نهو ل بیرا خو بینینه ځه کو دهمی پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوهر
ل کهسه کی بووی گوتی: (السلام علی الله)، وی نهف مرؤځه ژ وئ گوتنی
دپاش و گوتی: (الله هو السلام)^(۱)، معنا: سهلام ناځه که ژ ناځین خودی
لهوا نهو د تهحیاتی دا بو خودی نههاتییه پالدان، وهکی کو د گهل رحمت
و بهرکه تنی هاتییه کرن.

سهلام د زمانی عهربان دا معنا وئ نهو یی ځالا بت ژ کیماسیان،
و دهمی نهو وئ وهک دوعا ب کار دئینین و دبټرین: سهلام ل فلان کهسی
بت، یهعی: نهو دخوازین نهو یی ځالا بت ژ کیم و کاسان، و نهځه کاره کی
بی معنایه د گهل خودی؛ چونکی نهو ب خو یی ځالایه ژ ههر کیم و
کاسه کا ههبت، و نهځه دوعایه که بو مرؤځان دئیته کرن؛ دا نهو ژ ځان

(۱) صهیحا بوخاری (۸۳۵).

کیماسییان خلاص بین، و دهمی ئهم وئ ناراسته‌ی پیغه‌مبه‌ری دکه‌ین -سلاف
لی بن- ئهو دېته دوعا و خه‌به‌ردان ژی د ئیک دهمی دا..

یا گرنګ ل قیڑی ئه‌وه مه‌عنایا په‌یفا (السلام) ل دۆر هندئ دزقېرت کو
مروّث (ته‌فاعولی) د گهل ذاتی خو بکه‌ت، دا خو ژ کیم و کاسان پزگار
بکه‌ت، دبت هنده‌ک ژ وان کیم و کاسان ئهو بن یین د طه‌بیعه‌تی مروّقی دا
هه‌ین، و خو ب ده‌ستقه‌به‌ردانا مروّقی بو وان کیماسییان گرفتاریه‌کا مه‌زنه،
له‌و دقیت قانونه‌ک بو قی چهندئ بېته دانان.. دیسا یا گرنګ ل قیڑی ئه‌وه
ئهم مه‌عنایا قی په‌یقی د قی چهندئ ب تنی دا کوّم نه‌که‌ین یا د سه‌رین مه
دا هه‌ی کو سه‌لام به‌س ئاشتی و خو‌دویرکرنا ژ توند و دژواریییه.

سه‌لام خو‌پزگارکرنا ژ کیماسییان، و ئه‌ف خو‌پزگارکرنا شه‌رت نینه
هه‌ما کاره‌کی زه‌نی و ناخخوی ب تنی بت، د گهل گرنگیا قی چهندئ،
به‌لکی دقیت ئهو ل سه‌ر ئاستی ده‌رقه‌یی ژی بت، ئاستی جقاکی، ئاستی
په‌یوه‌ندیین کت و کوّمان د گهل ئیک و دو، و دبت هنده‌ک جاران ئه‌فه
هه‌فرکیی بخوازت ئهو هه‌فرکییا دویر نینه سه‌ری بکېشته هنده‌ک خوین
پیتنی ژی.. دهمی تو زه‌قییا خو بو وه‌رزی بیت به‌ره‌ف دکه‌ی، ما هنده‌ک
جاران ته‌ هه‌وجه‌یی ب هندئ نابت کو وی گیایی ژ ره‌ه و ریشالان هلکیشی
ئهوئ دئ بته ئاسته‌نگ د ریکا وی به‌ره‌مه‌ی دا یی تو زه‌قییا خو بو به‌ره‌ف
دکه‌ی؟

ئها ئه‌فه‌یه (سه‌لام)، کو تو ته‌فاعولی د گهل نه‌فسا خو بکه‌ی دا
ژ کیم و کاسین وئ پزگار بی، و د گهل جقاکا خو دا ژ گرفتاریین وی
خلاص بی.

(رحمة الله) دویه‌مین عونصره د سیگوشه‌یا ژیگوتی دا، و ئهو دویرتره
ژ هندئ کو هه‌ما دلوقانییه‌کا ترسی بت، ره‌حه‌تا خودئ ئه‌وا وی ل سه‌ر خو

نقیسی، و تشتهکئی دی وی ل سهر خو نهنقیسییه، وهکی وی دایینگهها بهرفرهه یا مروقان ههمییان ههمبیز دکهت، و وی سهقایى بو وان بهرههف دکهت یی ئهو تیدا شین دبن و دگههن.. ئاشکهراهه کو هندهک مروث ههنه قئی دایینگههی قهبول ناکهن و ههما ئعتیرافی ب ههبونا وی ناکهن، بهلی ئهف کارئ وان هندئ ناکههینت کو ئهف دایینگهه نینه، و ئهف رهحما خودئ ئهوا مه چهندهکئی بهحس ژئ کری دهمی مه بهحسی (الرحمن الرحیم) کری، ههشهنگی و تهنسیقی ددهته گهردوونا مه ههمیی، و بوچی هندهک د ناف مه دا ههنه قئی رهحهتی نابین، و قهبول ناکهن بو وان بته ئهو دایینگهه یا ئهو تیدا پهروهده بین؟

چونکی (سهلام) بهری وی دئیت، و ئهوی نهچته د ناف (سهلامی) دا، و نهفسا خو ژ کیم و کاسان پرگار نهکته نهشیت بهر ب رهحهتی قه بچت، و خو بگههینتی، ژ بهر قئی چهندهی سهلام -ل سهری- وهکی کریارا پاقرکنا توفی ژ دهغلی دئیت بهری هاقیتنا وی توفی د (رهحمی) دا؛ دا ل ویری بیته پاراستن و شینکرن.

پشتی توف ب پکا (سهلامی) دئیته پاقرکرن و قهوژارتن ژ دهغلی، پاشی ژ رهحما خودئ دئیته هاقیتن د وی جهی دا یی لی دئیته شینکرن، پینگا سیی دئیت یا کارئ بهری خو تمام دکهت پینگا (بهرهکتهی) کو زیدهبوونه.

(بهرهکات) گوشهیا سیی، ئهوا دهرپرینی ژ زیدهیی و گهشهکرن و وهراری دکهت، و ژ خوچهی و (تهباتی) ژی، چونکی پهیقا (بهرهکه) وهکی فعل بو مان و خوچهی و تهباتی ژی دئیته ب کارئینان، و دهمی ئهقه بو خودئ دئیته پالدان (وبرکاته) ئهو ب شیانای قه دئیته گریدان، یا قئی کرباری دکهته کربارهکا بهرههمدار و بهردهوام.

ئەقە ئەو سىڭگوشەيە يا (سلافا مە) پېك دئىنت، و دەكى ھوین دىبىن
 مە ھەمى ھىزا خۆ ب كارئىنايە دا وان مەعنايان بكوژىن يىن تىدا ھەين، و
 ھەما وئ دەكى ھەر سلافاكا دى لى بکەين يا د ھەر ئەزمانەكى دى دا
 ھەي: (سەلام، رەحمەت، بەرەكات) ئەو دەورەيە يا شىنبوون و وەرارى نىشا
 مە ددەت، سىپىدە و ئىقاران ئەم وئ دوبارە دكەين بىي ئەم ب دورستى خۆ
 تى بگەھىننن مخابن!

پشتى مە مەعنايا قى سىڭگوشەيى زانى، دا بەرى خۆ بدەينى كانى ئەو
 بو كى دئىتە ئاراستەكرن؟

(السلام عليك أيها النبي):

د تەحيياتى دا ئەم سەلام و رەحمەت و بەرەكاتان ئىكەمىن جار بو
 پېغەمبەرى -سلافا لى بن- پىشكىش دكەين، دەمى ئەم دىيژىن: (السلام
 عليك أيها النبي و رحمة الله و بركاته)، و ئەف گوتنا مە ئەگەر چ ل سەر
 رەنگى دوعايى ژى بت، بەلى ئەو د راستىيا خۆ دا (خەبەرەكە) ئەم
 قەدگىپىن؛ چونكى وى -سلافا لى بن- ئەف تەفاعولە د شەخسى خۆ دا
 پىك ئىنابوو، و ب تاممى (تەجسید) كرىوو، ئەو د ژيانا خۆ دا شىابوو خۆ
 ژ وان كىماسىيان رزگار بکەت يىن ل نك مروشان ھەين، ژ بەر ھندى ئەو
 گەھشتبوو وئ پىكى يا گەھشتىيى، و د قى پروىشتنا خۆ دا د نقىژى دا،
 ئەم وى ل بىرا خۆ دئىننە قە؛ دا ژ وى -سلافا لى بن- فىرى ھندى بىن كو
 ئەم ژى پىشكەكى -ئەگەر چەند يا كىم ژى بت- ژ وى وەرگىن، و ھندەكى خۆ
 ژ كىماسىيىن خۆ رزگار بکەين؛ دا ئەم ژى گەشە و وەرارى بکەين، و
 بەرھەمەكى باش ژ خۆ بدەين.

پشتى قى ئەم چ دىيژىن؟

(السلام علینا):

بهلکی تو یی ب تنی بی دهمی تو نقيژئی دکهی، ل جههکئی تاري
ل نيشا شهقی، يان ل سهری چيايهکی، ل بنی نهالهکئی، د گهل هندئ ژي
دهمی تو دروینی بو خواندنا تهحيياتی، کانئ چهوا دهمی تو یی ژ پييان شه
بو خواندنا فاتحي، تو ب ناقی خو ب تنی نااخقی، ل ويرا هه ته دگوت:
(ایاک نعبد و ایاک نستعین)، ل قيرئ تو دبئژی: (السلام علینا و علی
عباد الله الصالحین) هوسا نقيژ بیرا ته ل راستیهکا مهزن دئینته شه کو تو
ئیکی ژ کومهکئی، و مهسلا کو تو ئیکی چی نابت ژ بیرا ته ببهت کو تو
پشکهکی ژ جفاکهکئی، ژ ئوممهتهکئی.. و دهمی تو دبئژی: سلام ل مه بت،
نه کول من ب تنی بت، ئەفه دقيت ته وه تی بگههینت کو مهسلا تو
بخوازی تو ب تنی ژ کیماسیيان رزگار بیی ل وی دهمی جفاکا ته یا تژی
کیماسی، ئەفه کارهکئی موستهحيله!

چهند تو خو ژ کیماسیيان رزگار بکهی، جفاک -ئهگهر یا تژی کیماسی
بت- تیرا هندئ ههیه دوباره وان کیماسیيان ل ته بزقینته شه، قیجا چاره
چییه؟ تو بئژی چاره ئەو بت تو خو ژ وان شهدر کهی و بچی برهقییه جههکئی
ب تنی؟

نه.. صیغهتی جهمعی (السلام علینا) هندئ دگههینت کو (عوزلهت)
ب خو گرفتارییهکه دقيت خو ژئ رزگار بکهین، پا چاره چییه؟ چاره ئەوه ئەم
کریارا خوژگارکرنا ژ کیماسیيان بکهینه ئارمانجهکا جفاکی، ئەم ههمی
پیکشه و ههر ئیک ل دویث شيانا خو کاری بو گههشتنا قی ئارمانجی
بکهین، و مهسلا خوژگارنا ب تنی و فهدی ژ کیماسیيان وهکی (یوگایهکا
نهفسی) لی دئیت، ب تنی گفاشتنا نهفسی ل سهر خودانی شک دکهت، و
چو ددی نه! و ئەفه یا دویره ژ ئارمانجا نقيژئی.

(وعلی عباد الله الصالحین):

و دڦیت ژ بیر نه‌که‌ین کو ئهم سه‌لام و خۆږزگارنا ژ کیماسییان بو خۆ (و کوما خۆ) ب تنی ناخوازين، به‌لکی ئهم وی بو ههمی عه‌بدین خودی ییتن چاک ژى (عباد الله الصالحین) دخوازين، و ئەف عیبارته هندی ناگه‌هینت کو ئهم ب خۆ نه ژ عه‌بدین خودی ییتن چاکین، کانئ چاوا ئهو هندی ژى ناگه‌هینت کو ئهم ژ وانین!

یه‌عنئ: دبت ئهم ژ وان بین، به‌لئ دڦیت ئهم مه‌دحین خۆ نه‌که‌ین، و دبت ئهم ژ وان نه‌بین، فیتجا بلا کاری بکه‌ین کو بیینه ژ وان.. به‌لئ ئهو عه‌بدین هه‌ ییتن چاک کینه؟

ل فیتري ژى مخابن مه‌ په‌یف ژ مه‌عنایا دورست قالا کریهه، ئەگهر تو قئ پسیاری ژ ههر که‌سه‌کی بکه‌ی، ئهو دئ بیژته ته: عه‌بدین خودی ییتن چاک، ئهو ده‌رویشن ییتن ده‌ست ژ دنیا یی کیشاین، و خۆ بو ږوژی و نقیژان به‌طال کرین، و دله‌کئ پاقر و ساده هه‌ی.. و خلاص!!

به‌لئ قورئان (عه‌بدئ صالح) ب قئ ره‌نگی نیشا مه‌ ناده‌ت: ﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزُّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾ (الأنبياء: ۱۰۵) عه‌بدئ چاک ب مه‌فه‌وومئ قورئانئ نه‌ ئهو که‌سه یی ده‌ستان ژ حه‌قئ خۆ د میراتگریا د عه‌ردی دا به‌رده‌ت چونکی ئهو مرۆقه‌کئ زاهده، و دنیا نه‌قیت و هه‌ما به‌س ب عیباده‌تی قه‌ یی موژيله، نه.. عه‌بدین خودی ییتن چاک ئه‌ون ییتن هیز و ئیراده و شیان هه‌ی، ئه‌ون ییتن کاریگهر و ئیجابی و ده‌ستان ژ حه‌قئ خۆ به‌رنه‌ده‌ن، ئه‌ون ییتن د قئ دنیا یی دا هند کاری چاک دکه‌ن کو موسته‌حه‌قئ هندی دبن دنیا بکه‌فته ده‌ستئ وان، ژ به‌ر کاری وان یی ئیجابی، و ل ئاخه‌رتئ ژى هیتزایی به‌حه‌شتئ ببن، ژ به‌ر باوه‌ری و کاری وان یی چاک.

و ل څيړئ مه سوله ک هه يه دځيت هم خو لي ټاگه دار بکهن: دهمي خودي به حسني عهدي دکهت و ديترت: ﴿أَنَّ الْأَرْضَ يَرْثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾ مهنا وي ټهو نينه هر کهسه کي ل سهر عهدي بلنبوو ټهو وي ميراتگرييا عهدي کر، و دځيت ټهو ژ عهدي خودي يتي چاک بت، نهخير.. ل هر زه مانه کي فيرعه ونهک يان کومه کا فيرعه ونان بو دهمه کي ب دارئ زوريي خو ل سهر عهدي بلند دکهن، و وي دځيخنه بن دهستي خو، هتا وه لي دځيت هندک نهزان وه هر دکهن کو دياره ټهو (فيرعه ونه) يي باشه لهو عهدي کهفتييه دهستي!

قورئان نيشا مه ددهت کو دو پهنگين مهزنيي د عهدي دا هنه، ټيک ټهوه يا نافي (علو) بو هاتييه دانان، دهمي ديترت: ﴿تِلْكَ الْأَرْضُ الْآخِرَةُ تَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ﴾ (القصص: ۸۳) و يا دي ټهوه يا نافي (ارث) بو هاتييه دانان: ﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزُّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرْثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾ (الانبيا: ۱۰۵)، و وه کي هم دينين بلنديا د عهدي دا ټهوا بو فيرعه ونان ژي ديتته دان، ټهگر چاکي د گهل دا نهبت دي بته ټيک بو فساد، و ټهه تشته کي بهروخته و نه يي ټهصلييه د عهدي دا، بهلي ميراتگرييا عهدي ټهوا بو چاکان ديتته دان ټهوه يا بو عهدي و بو خه لکي عهدي ژي دته چاکرن.

نه بي يان (هسوول)

دهمي هم د تهحيياتي دا (سهلامي) ددهينه سهر پيغه مبهري -سلاش لي بن- تشتي بهرچا ټهوه هم ديترين: (السلام عليك ايها النبي) و دهمي پشتي هنگي هم (شاهدهيي) بو وي ددهين هم ديترين: (وأشهد أن

محمددا عبده و رسولہ) معنا: سہلام ب پھیقا (نہبی) قہ یا گریدایہ، و شاہدہبی ب پھیقا (رہسولی) قہ، و پسپار تہقیہ: تہری جودایی د ناقبہرا نہبی و رہسولی دا ہہیہ؟

دہمی تہم وان تہیتین قورئانی دخونین یین بہحسی پیغہمبہران دکہن تہم دبیین تہو وان ل سہر سی دہستہکان کوم دکہن:

دہستہکا ئیکی: تہون یین ناقی (رہسول) ب تنی بو ہاتیہ گوتن.

دہستہکا دویی: تہون یین ناقی (نہبی) ب تنی بو ہاتیہ گوتن.

دہستہکا سییی: تہون یین قورئان دبیتتی: نہبی و رہسول پیکقہ.

ل دور جوداکرنا د ناقبہرا قان ہہردو پھیقان دا گوتنہکا بہلاف ہہیہ کو ہہر (رہسولہکی) ہہبت (نہبیہ) بہلی شہرت نینہ ہہر (نہبیہکی) ہہبت (رہسول) بت؛ چونکی ہہر ئیکی وہی بو ہات بت و فہرمان لی ہاتبتہکرن کو تہو وی وہحیی بگہہینتہ خہلکی تہو دی نہبی و رہسول بت، ژ خو تہگہر فہرمان لی نہہاتبتہکرن کو تہو وی وہحیی بگہہینتہ خہلکی تہو دی نہبی ب تنی بت، ل سہر قی بناخہیی رہسول ژ لایی معنایی قہ پتر یا گشتییہ، بہلی ژ لایی تہفرادین خو قہ پتر یا تاییہتہ.

د گہل کو تہف جوداکرنہ یا بہلافہ د ناٹ زانایان دا، بہلی دہمی تہم بہری خو ددہینہ کیتاب و سونہتی تہم دبیین تہو یا دویرہ ژ راستیی، بو نمونہ خودایی مہزن د تہیتہکی دا دبیت: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ﴾ (الحج: ۵۳) و تہف تہیتہ یا ئاشکہرایہ کو خودی نہبی ژ ب پھیامہکی ہنارتینہ.

د حہدیسا بہررائی کوری عازبی ژ دا تہو پیغہمبہری -سلاف لی بن- دوعایا نفستنی نیشادای ہاتیہ کو پیغہمبہری -سلاف لی بن- گوتی: بیژہ:

((اللَّهُمَّ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ)) و دهمی بهررائی
 دوعا ل نک وی دوباره کری گوت: (وبرسولک الذی أرسلت) پیغهمبهری
 -سلاف لی بن- گوتی: نه، بیژه: ((وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ))^(۱)، و ئەفه ژێ
 هندێ دگههینت کو (نهبی) یی هه ی ب (ریساله به کی) هاتییه هنارتن.
 قیجا پا چ توخویب ههیه ئەم بیخینه د ناڤهرا (نهبی) و (رهسولێ)
 دا؟

ئەگەر ئەم ل وان پیغهمبهران بزقیرین یێن قورئانی بهحسی وان وهک
 (رهسول) بۆ مه کری، و ل چو جهان نه گوتی ئەو (نهبینه) بهرسفا قی
 پسیرای دێ بۆ مه ئاشکهره بت..

سێ پیغهمبهر ب تنی د قورئانی دا هه نه ناڤی (رهسول) یی ل سهر
 هاتییه دانان، و ل چو جهان نه هاتییه کو ئەو نهبی بوون، ئەو ژێ ئەفه نه:
 هوود و صالح و شوعهیب.. و سه رهاتییا وان د گهل ملله تین وان گه لهک
 وهکی سه رهاتییا نووحی و لوطییه، بهلی تشتی بهرچاڤ ئەوه نووح و
 لوط ژ بلی کو قورئان ناڤی (رهسول) ل سهر دانایه، ناڤی نهبی ژێ بۆ وان
 دهسینشانکرییه.

ئەف ههر پینج پیغهمبهره د ناڤ ملله تین خو دا هاتبوونه هنارتن، و
 ملله تین وان ددویر بوون ژ خودی، و زۆرداری ل خو دکر، و پیغهمبهرین وان
 ب په یامه کی بۆ وان هاتن کو ئەگەر ئەو خو نهگوهرۆن، مسوگهر عه زابا خودی
 ئەوا د رێ دا دێ گه هته وان.. و وهسا چیبوو، بهلی ئەو چ تشت بوو نووح و
 لوط ژ ههر سیپیتن دی جودا کری هه تا قورئان ناڤی (نهبی) د گهل
 (رهسول) ی ل سهر بدانت؟

(۱) صهحیحا بوخاری (۲۴۷).

تشتی جودا ل نک وان ئهو بوو مه دیت کو ئهو -ولهو ب رهنګه کی
جوزئی ژی بت- پستی تیچوونا ملله تین وان وان بهرده وامی دا کاروانی، و
د گهل وی دهسته کا کیم یا باوهری پی ئینای مان و کار بو هندی کر
جفاکه کی دی ل شوبنا وی جفاکی ئاڅا کهن یی کو هاتیبه تیرن..

نوح -سلاف لی بن- پستی طوفانی بو ده مه کی ما د گهل وان یین
باوهری پی ئینای و ژ طوفانی پژاربوین، وه کی د نایه ته کی دا هاتی:
﴿قِيلَ يٰنُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِّنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ اٰمِرٍ مِّمَّنْ مَعَكَ وَاُمُّ سَمْعٰنٍ هُمْ
ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِّنَّا عَذَابٌ اَلِيْمٌ ۝﴾ (هود: ۴۸).

و لوط -سلاف لی بن- پستی تیچوونا ملله تی وی د گهل وان یین
باوهری پی ئینای چوون قهستا وی جهی پیروژ کر یی ئیبراهیم لی؛ دا د گهل
وی پشکداریی د ئاڅا کرنا جفاکه کا نوی دا بکهن، وه کی د نایه ته کی دا
هاتی: ﴿وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا اِلَى الْاَرْضِ الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا لِلْعٰلَمِيْنَ ۝﴾ (الانبیاء:
۷۱).

ژ څی بو مه ئاشکه را دبت کو نه بی نه ئهو یی ب کارئ رهسولی
رانه بت کو گه هاندنا په یاما خودیبه، و پژارکرنا وانه یین خودی پژاری بو
نڅیسی ژ ملله تی وی، به لکی ئهو ب وی کاری رادبت و زیده تر ژی ئهو
کاری بو هندی دکهت جفاکه کا دی یا پینگوهور پهیدا بکهت.. ل سهر څی
بناخه یی کارئ (نه بی) بهر فراهتر لی دئیت ژ کارئ (رهسولی)، ژ بهر کو
کارئ رهسولی (تهر کیزی) ل سهر هندی دکهت کو غه زه ب یا ب رېڅه، ئه گهر
هات و خه لکی جفاکا خو ژ بناخه یان نه گوهارت، و کارئ نه بی څی چه ندی
تمام دکهت چونکی (تهر کیزی) ل سهر هندی دکهت کو پستی گوهارتنا
بناخه یی دڅیت بناخه یه کی دی لېنه لېنه بیتهدانان، و دیواره کی نوی ل سهر
بیته ئاڅا کرن و بلند کرن.

ب گۆتنهكا ئاشكهراتر كارى نهى ژ لايى عهملهلى قه كارى رهسولى تمام دكهت، بهروقاژى كارى رهسولى ئهوى ههوجهيى ب ههبوونا نهى ههى دا پىتك بىت، و ل سهرفى بناخهيى موحههمهه -سلاف لى بن- دووماهى نهى بوو (خاتم النبیین)؛ چونكى نهبيى دووماهيى ل دويش شهرا مه يا بۆرى مسۆگهر دى دووماهى رهسول بت، و بهلكى ژ بهرفى چهندي ئايهتى گۆت: ﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمُ النَّبِيِّينَ﴾ (الأحزاب: ٤٠).

و ئهه گۆتنا دبىژت: نهى ئهه كهسه يى ب شريعهتى پيغههمههكهى بهرى خو هاتييه هنارتن؛ دا ئهه د ناڤ خهلكى دا بنهجه بكهت، و رهسول ئهوه يى ب شريعهتهكى نوى هاتى.. لايهكى ژ قى بۆچونى ئاشكهره دكهت؛ چونكى نهى دبته ئهه كهس يى پشكداريى د گوهورين و دوباره ئاڤاكرنا جڤاكى دا دكهت.

راستيهكا دى يا قى بۆچونى مسۆگهر دكهت ئهوه ل دهمى مهكههى، قورئان ناڤى (نهى) ب رهنگهكى ترسى بۆ پيغههمههرى -سلاف لى بن- نههانايه، بهلكى وى ئهه چهنده ل دهمى مهدينى كريبه، پشتى كو پيغههمههرى بناخهيى جڤاكهكا نوى داناي و ديوارهكى تازه ل سهه ئاڤاكرى، ل دهمى مهكههى قورئان ب پهيقا رهسول پيغههمههرى -سلاف لى بن- ددهته ناسين، و (يا ايها النبي) ب تنى ل مهدينى دئيهته گۆتن.

بۆجى (السلام عليك ايها النبي)؟

مادهه (سهلام) رزگاربوونا ژ كيئاسييانه؛ دا مروڤ دوباره كهسينيا خو و يا جڤاكى ژى ئاڤاكهت، وهكى بهرى نوكه مه گۆتى، و مادهه كارى (نهى) ئهوه بناخهيى خهلهتى جڤاكى راكهت و دوباره بنزنت ب رهنگهكى دورست، وهكى نوكه بۆ مه ئاشكهرابووى، يا د جهى خو دا ئهه بوو دهمى ئهه

د تەحییاتی دا (سەلامی) بدەینە پیغەمبەرئ خۆ -سلاڤ لی بن- ئەم
ب ناڤی (نەبی) وی باخێڤین نە ب ناڤی رەسول.

تشتەکی دی هەیه ل ڤیڤی دڤیت ئەم هزرا خۆ تیدا بکەین، ئەو ژێ
ئەڤەیه دەمی پیغەمبەر -سلاڤ لی بن- یی زیندی د ناڤ صەحابییین خۆ دا
و ئیک ژ وان ل نک وی نڤیژ دکر دا بیژت: (السلام علیک ایها النبی)
یەعنی: گۆتن ب ڤەنگەکی ئیکسەر بو وی پیشکیش دکر و دگۆتی: ل تە
ئە پیغەمبەر. و پشتی وی ژ دنیا یی وەغەرکری ژێ و ئەو ب لەشی خۆ
د ناڤ وان دا نەمای ئیک ژ وان هەر دگۆت: ل تە ئە پیغەمبەر.. هەر
وەکی هیشتا ئەو یی د ناڤ وان زیندییه، و ئەم ژێ حەتا ئەڤرۆ هەر ب ڤی
ڤەنگی دبیژین، ڤیجا مەعنایا ڤی چیه؟

ئەڤە شێوەیهکی گۆتنبییه ب چو دەم و چو جهان ڤە یا گریڤای نینه، هەر
جەهک و هەر دەمهکی تو لی بی تو وەسا دئینییه سەر هزرا خۆ کو پیغەمبەر
-سلاڤ لی بن- یی ئامادهیه ل نک تە، ئەگەر چ ئەو ب وجودا خۆ یا
فیزیائی نەمابت و یی ژ تە دویر ژێ بت، ئەو ب دەوری خۆ یی بەردهوام ڤە
کو (قودو) و جەبی چاڤلیکرنییە، ئەو هەر دئ مینت، ئەم ڤی گۆتنی نابیژین
دا ئەم ل نک وی ئاماده ببین بەلکی ئەم وی دبیژین دا ئەو ل نک مە
ئاماده ببت، د نەفسین مە دا، دا ئەم هەردەم هەست بکەین کو ئەو یی
نیزیکە و دویر نەکەڤییە!

و ل دەمی شەهادەتی (رەسول):

ل دەمی (سەلامی) مە ب ناڤی (نەبی) ئەو ئاخافت، بەلی دەمی ئەم
گەشتینه پەیشا شەهادەتی، مە گۆت: (وأشهد أن محمدا عبده و رسوله)،
ل ڤیڤی مە نەگۆت: نەبی، بەلکی مە گۆت: رەسول، بۆچی؟

شههادت، وهك دهركههك بو ئيسلامى، ئيكه مين جار باوهري ئينانا ب ريسالهتې دخوازت، پشتى هنگى ئهو ئهركانين دى دئين، ئهوين ئهگه ب رهنك و مهعنايېن خو يېن جفاكى يېن دورست قه بېنه ب كارئينان، دى وي مهعنايې ژ خو دهن يا ژ ئهصلې (نبوهتې) دئيته وهرگرتن كو (تهطبيق) و ب جهئنانا باوهرييا (نهظهري)يه.

و كانى چاوا پهيقا شههادتې دهركههه، و دهركهه ئاهاهى ههميى نيشا ته نادهت، وهسا (رهسولينييا وي) -سلاف لى بن- ههمى دهورى وي نيشا ته نادهت، ئهو دهورى ب (نبوهتا وي) تمام دبت.

شههادت ئيشارهتې ددهته (ريسالهتې) ب تنى، بهلى ئهو ئهركانين دى، و نقيژ ل بهراهييا وانه، تيگههشتنا شامل و راست يا ئيسلامى بنهجه- دكهت، ئهو تيگههشتنا باوهري و ربهفتارى، دبتن و كريارى، دگههينته ئيك، و تمام دكهت.

جيهانى پى بلقينه!

ل وي دهمى تو پهيقا شههادى ددهى، و تو شاهدهيى ب ريسالهتې بو پيغه مبهري ددهى، لقينا تبلا شاهدى يان بلندكرنا وي دئيت، و ئهو لقين بهلكى ل بهر هندهكان تشتهكى بى مهعنا بت، و ئهو ب خو وهسا نينه، دهمى ئهم قى كارى دكهين، ئهم چاڭ ل كارهكى پيغه مبهري -سلاف لى بن- دكهين، و ئهو چو كاري بى مهعنا ناكهت!

قيجا مهعنا قى چيه؟

دهمى تو پهيقا شههادتې دبىژى، تو تبهلكى ژ پينج تبليخ خو بلند دكهى، ما مهعنايا قى چهندي نه يا گهشه؟ شههادت روكنى ئيكبييه، و تو تبهلكى بلند دكهى، چار تبل و چار روكن دميين.. د روكنين دى دا ئهم تبلا خو بلند ناكهين؛ چونكى ئهم دى ب دهستين خو و سهرين خو كاري كهين؛ دا

کو وان پیک بینین، تبلا شاهدی ل نک شاهدهیی دلثقت وهک رهمز بو
هندی کو شهادت نه ههما گوته که دئیته گوتن، بهلکی نهو کریارا لقینهکی
دقیّت بیته کرن.

ل قیری تبلا شاهدیه دلثقت ل وی دهمی لهش ههمی یی پراوهستی،
ههر وهکی نهو رهمزه که کو دقیّت لقین، یان کار ژ شاهدهیی دهست پی
بکهت، و ئەف لقینا بچوبک دئیته دیتن دبت بته هیقین بو لقینهکا مهزن،
بزاڤهکا پال ددهته سهر مهعناییین کویر یین ههر روکنهکی ژ روکنین نقیژی،
نهو بزافا کاری بو ههرفاندنا وی تشتی دکهت یی دقیّت بیته ههرفاندن، و
ئاڤاکرنا وی تشتی دقیّت بیته ئاڤاکرن، پیخه مهت جیهانهکا نوی.

لفاندنا تبلا شاهدهیی ب قی مهعنایی و ب قی تیگه هشتتی دژوارتره
ژ ئاسنی ل سهر شهیطانی، وهکی پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوئی^(۱).

(اللهم صل علی محمد)

پشتی دانا (سهلامی) د تهحییاتی دا، دانا (سهلاتی) دئیت، نهو
سهلاتا ئەم دبیزینی: (الصلاة الإبراهيمية)، و گومان تیدا نینه کو دانا
صلاوهتان ل سهر پیغه مبهری -سلاف لی بن- یا بوویه روییهک ژ روییین
گرتدانا مه یا (عاطفی) ب وی قه، نه بهس هنده، بهلکی نهو ل نک پتریا
خهلکی یا بوویه نیشانا مهنده هووشییی، دهمی ئیک ژ وان ژ تشتهکی
عهجیگرتی ببت، یان ژی دهمی وی دقیّت تشتهکی ل بیرا خو بینته قه و
نهئیته بیر، نهو صلاوهتان ددهته سهر پیغه مبهری، ژ خو صلاوهت ل نک
هندهکین دی یا بوویه پشکهک ژ سروود و شعر و سترانان ژی، نهو قیانا خو

(۱) مشکاة المصابیح (۹۱۷) وحسنه الألبانی.

پي بۆ پيغهمبهرى -سلاف لى بن- ناشكهر دكهن، بهلى تشتى بهرچاڤ
د قى همميبى دا نهوه ئهو د گهل كو دبه هاريكار كو ئهم پتر ب پيغهمبهرى
قه بيبه گرېدان، بهلى پتر جاران ئهو مه ب لايى ئاڤاكهر قه د مهسهلى دا
نابهت، بهلكى مه ب لايى عاطفى دا دبهت، ئهو لايى ب عاطفى دهست
پي دكهت، و ب عاطفى ب دووماهى دئيت، بىي بهرى ژ خو بدهت، يان
ببته ئهگهر كو ئهم د ژيانا خو يا رۆژانه دا چاڤ ل وى بكهين و وى بۆ خو
بكهينه بهراهى و (قودوه).

پسيار ل قيرى ئهقهيه: ئهرى ئارمانج ژ دانا صلاوهتان ل سهر
پيغهمبهرى چيبه؟ و بۆچى دانا صلاوهتان جهى خو د ناڤ نقيژى دا كريبه؟
بهلكى هندهك بيزن: چونكى دانا صلاوهتان خيرهكا مهزن تيدا ههيه، و
ئهو نيشانا ئيانا مهيه بۆ پيغهمبهرى -سلاف لى بن-. ئهقه راسته، بهلى دو
تشت ههنه دئيت ئهم ژ بيرا خو نهبهين:

يى ئيكى: دانا صلاوهتان ل سهر پيغهمبهرى فرمانهكا خوداييه: ﴿إِنَّ
اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾
(الأحزاب: ٥٦) و خودى فرمانى ب تشتهكى ل بهنييتن خو ناكهت ئهگهر
هيكمهتهك تيدا نهبت، ئهو هيكمهتا پشكداريى د وى ئارمانجى دا دكهت
يا خودى مروڤ ژ بهر داين.

يى دويى: دانا صلاوهتان ل سهر پيغهمبهرى پشكهكه ژ نقيژى، و چو
پشك د نقيژى دا نين ئهگهر بۆ ب جهئنانا وى ئارمانجى نهبت يا نقيژ
ژ بهر هاتيبه فهرزكرن كو مروڤ بهر ب بلنديى قه بچت، كهسينيهكا وهسا
بۆ چى ببت ئهو پشكداريى د گوهورين و دوباره ئاڤاكرا جهئنانى دا بكهت.

قيجا هوين بيزن هيكمهت دى چ بت، و چ مهعنايىن قهشارتى دى

تيدا ههبن؟

سوورەتا (الأحزاب) و فەرمانا ب صلاوہتان:

دانا مە بۆ صلاوہتان ل سەر پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- ئەوا بوویە پشکەک ژ نڤیژئی، بۆ وی فەرمانا خودایی دزڤرت ئەوا د سوورەتا الأحزاب دا هاتی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ پشتی رێ بۆ قی فەرمانی هاتییه خۆشکرن کو خودی و ملیاکەتین وی ژی صلاوہتان ددەنە سەر پیغەمبەری: ﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ﴾ و مەعنایه کا کویر بۆ قی چەندی هەیه ئەگەر ئەم هزرا خۆ تیدا بکەین.

جاری سوورەتا (الأحزاب) ب گشتی توخوبان بۆ وی پەيوەندیی ددانت یا د ناڤهرا خودان باوەران و پیغەمبەری دا هەین، هەر وەسا ئەو کۆمەکا شریعت و قانونان ددانت یێن ژيانا موسلمانان ب سەر و بەر دکەت، و قیری جهی هندی نینه ئەم بەحسی وان ب فرەهی بکەین، و ژ بیر نەکەن ئەف سوورەتە ل وی دەمی هاتبوو خواری یی صەحابییان ئەو خەندەک دکۆلا یا کو دی باژیری وان ژ هێرشا کافران پارێزت.

و یا ژ قەستا نەبوویە ل وی دەمی موسلمانان ئەو خەندەک د عەردی دکۆلا یا دی باژیری وان پارێزت، سوورەتی ئەو خەندەک د نەفسین وان دا دکۆلان یێن دی جفاکان وان پارێزن، و ئەو ئەحکام بۆ وان دەسنیشان دکرن یێن دی بزافا وان رێک و پێک کەت، و بەری وان دەتە سەمتی دورست، و ناشکەراییه کو فەرمانا ب دانا صلاوہتان ئێک ژ وان ئەحکامان بوو.

ئەف فەرمانە کاری بۆ هندی دکەت کو پەيوەندییا موسلمانان د گەل (کەسەکی) رێک بێخت، کێژ کەسی؟

کەسی ژ هەمییان گرنگتر د ژيانا وی دا، یان ئەو کەسی دڤیت گرنگترین کەس بت د ژيانا وی دا، کو پیغەمبەرە -سلاڤ لی بن-، ژ بەر کو ئەو کاری وی ل ژيانا وی کری ژ کاری هەر ئێکی دی گرنگترە.

گهلهک جاران وهسا چئ دبت کهسهک ب گوتهکا خو، یان ب کربارهکا
خو هندهک لایین ژيانا مه دگوهوژت، و شوینتبلین خو ب رهنهکئی وهسا
ل سهر مرؤقی دهیلت کو نه مومکنه ژئ بچن..

و هندهک مرؤقین دی هه نه -ئه گهر چ ئهو ب رهنهکئی کیتر ژئ بن-
دشین کارهکئی ئیجایی یئ بهردهوام ل ژيانا خه لکئی دی بکهن، و ژ ناههرا
شان ههمی کهسان کهسهکئی جودا ههیه دشیت کارهکئی وهسا ل ژيانا ته
بکهت، ژيانا ته ههمیی، کو روناھی و ههواي و بهرههم و مهعنايی بدهتی،
بهلی ب شهرتهکی ئه گهر تو ریکئی بدهی!

کاری وی ل ژيانا ته ئه نجامی ههفسهنگی و (موعادهلهکئی) نابت کو
ئهو ب تنی لایهک بت تیدا، نه.. دقیت تو ب خو ژئ لایهک بی تیدا، ئهو
کهسین دی ههمی یین ژيانا ته دگوهوژن ب رهنهکئی قودرهتی پهیدا دبن،
بیی ته دهستهک د ههبوونا وان دا ههبت، یهعنی: دهوړی ته ههردهم یئ
سلبییه، پهیدا بوونا وان د ژيانا ته دا وهکی پهیدا بوونا برویسییا عهسمانییه
نه تو دشپی وی بینی نه بیهی،.. بهلی ل قیتر و د گهل قی کهسی مهسهله
یا جودایه، ئهو دئ تیکهلی ههر زهرهیهکئی بت ژ ژيانا ته، لهو ههر ژ سهری
دقیت تو دهوړی خو بیینی، و ریکئی بو وی قهکهی کو ئهو قی چهندي بکهت،
د گهل وی تو وهرگرهکئی سلبی نابی، دقیت ههر ژ نوکه تو رابی دا دهوړی خو
ب ریشه بیهی.. بهلی باش بزانه کوئهو کهس ناییت دهرگههی ته
بقوتت، و تونه ل بازاری نه ل کارگههی، و نه ژئ ل زانینگههی وی
نابیینی.. تو دزانی بوچی؟ چونکی ئهو -ژ لایئ فیزیائی قه- بهری پتر ژ هزار
و چارسهد سالان یئ مری، وی شهرتین (تهفاعولا) خو د (موعادهلی) دا
ب تمامی یین ب جهئینان، ما ل ویری تو ژئ شهرتین خو ب جه- بیینی؛
دا (موعادهله) جهی خو بگرت.

د په‌یوه‌ندییا مه دا د گهل پیغهمبه‌ری -سلاډ لى بن- وه‌کى هنده‌ک
تايه‌تین سووره‌تا (الأحزاب) ب خو ژى رادگه‌هینن دو خه‌تین سور هه‌نه دقیت
ئهم پى لى نه‌دانین:

خه‌تا ئیکى: خودى په‌یمان‌ه‌کا موکم ژ پیغهمبه‌ران ستاندييه کو ئهو
دویکه‌فتیپین خو ژ هندى بدنه‌ پاش ئهو وان وه‌کى (صه‌نه‌مان) لى بکه‌ن،
و ب هیجه‌تا پیروزکرنى هنده‌ک سالو‌خه‌تین خودى بدنه‌ى! پیغهمبه‌ر -وه‌کى
ته- مروقه، و بو مروقى نینه ب چو حالى هه‌ى ئهو توخوبیپین خو دهرباس
بکه‌ت، و هنده‌کى ژ (خوداینبیى) بده‌ته خو.

خه‌تا دویى: پیغهمبه‌ران قه‌در و بهایى خو یى تايه‌ت ل نک خودى
هه‌یه چى نابت بو که‌سه‌کى (ژ دوژمنین وان و هه‌قالین وان) پى ل قى
قه‌درى بدانت و نه‌خوشیپى ب چى ره‌نگى هه‌بت بگه‌هینته وان.

ئه‌ف هه‌ردو خه‌ته، هه‌ر چه‌نده ب سه‌ر قه‌ دژى ئیکن ژى، به‌لى ئهو
ئیک نارمانجى پیک دینن: هه‌ر که‌سه‌کى ته د په‌یوه‌ندییا خو دا د گهل وى
ژ هه‌ددى وى یى دورست بلندتر لى کر، خه‌تا کو وه لى بیت کو هنده‌ک
سالو‌خه‌تین خودى بده‌یى، یان ژى تو زیده‌گافیپى ل سه‌ر قه‌درى وى بکه‌ى و
وى ژ مه‌رته‌با وى یا دورست بینیه‌ خوارى، هنگى تو ب دورستى چاډ لى
ناکه‌ى، و ب راستى ل دویف ریکا وى ناچى، یه‌عنى: چو کارلیکرن و
ته‌سیرا وى ل سه‌ر ته نابت. و پیغهمبه‌ر هه‌ما بو هندى یین هاتینه‌ هنارتن
دا چاقلیکرن و دویکه‌فتنا وان بیته‌کرن.

ده‌مى ئهم صلاوه‌تان دده‌ینه سه‌ر پیغهمبه‌ری -سلاډ لى بن- ئه‌گه‌ر ئهم
ب دورستى تى بگه‌هین ئهم څان هه‌ردو خه‌تین سور د په‌یوه‌ندییا خو دا د گهل
پیغهمبه‌ری -سلاډ لى بن- دپاریزین.

به‌لکى هوین بیژن: چاوا؟

مهسه لا ﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ﴾ مهعنا وئ نهوه
 پيغه مبهري -سلاف لي بن- مه رته بهكا وهسا ههيه چو مروقين دي ژ بلي وي
 نهگه هشتيني، لهو دقيت نه م وي مه رته بي ل بهر چاڅ وهرگري، و چويي
 ژ بهايي وي كيم نهكهن.

و مهسه لا (اللهم صل على محمد) يهعني: تو دوعا ژ خودي بكه ي كو
 نهو رهحمي ب پيغه مبهري بيهت و مه دحيتن وي بكهت، نهقه هندي دگه هينت
 كو پيغه مبهري چو مروث ل ريزا وي نههين چو پشك و بار د خوداينيبي دا
 نين، و بهران بهر خودي نهو ژي مروقه كي موحتاج و بيزاره!

مهعنا: ب دانا صلاوه تان ل سهر پيغه مبهري -سلاف لي بن- نه م
 تبعه تي پهيوهندييا خو د گهل وي ب رهنكي وي ي دورست دهسنيشان
 دكهن، نه نه م -وهكي هندهكان- پيغه مبهري خو هند بلند دكهن هتا وي
 بگه هينينه ريزا خودي، و نه ژي -وهكي هندهكين دي- نه م نه خوشيبي
 دگه هينيني و وي ژ مه رته با وي يا بلند دئينينه خوري.

(وبارك على محمد وعلى آل محمد)

د تهحيياتي دا، دهمي نهوم صلاوه تان ددهينه سهر پيغه مبهري -سلاف
 لي بن- نه م وان صلاوه تان ب (به ركه تي) قه گريدهين، پشي نه م ديترين:
 (اللهم صل على محمد) نه م ديترين: (وبارك على محمد)، و به ركهت
 دوعايا (ته بات) و به رده وامي و زيده يبي، نه م دوعايي ژ خودي دكهن كو
 نهو وي يا د صلاتي دا بوري به رده وام و زيده بكهت، (وي) چ؟

وي ئيجابييه تي، وان بهاييبن رابونه قهي، كو به رده وام بمين و
 ههركييا قانونين ئاقابونن بكهن..

ئەو بەرەكەتتا دېت د جەهكې پېرۆز دا بت، يان د كەسەكې پېرۆز دا، يان د مالباتەكا پېرۆز دا، يان ژى د ئوممەتەكا پېرۆز دا يا بەردەواميې ددەتە مەعنایې ئەگەر خۆ رەنگ و روى بېنە گوهارتن ژى..

دوعايا بەرەكەتې دوعايا ب دەرکەفتنېيە ژ توخويېن دەم و جەى، بەر ب ئاسۆيەكې قەكرى قە، ئەو دوعايەكە هەقدژييا وان هەمى (دەعوایان) دكەت ئەوين دخوازن كار و دەسكەفتيېن (موحه ممەدى) د چارچووقەيەكې دېرۆكى و جوغرافى يې بەرتەنگ دا گرېدەن، و وى بكەنە سەرىۆرەكا كەفن يا دڤيىت ل مۆزەخانەيېن دېرۆكى بېتەدانان، و جارەكا دى دوبارە د واقعى دا نەئيتە ديتن..

بەلى پسيار ئەقەيە: ئەرى ئەو بەرەكەت، يان ئەو بەردەوامى ب كى و چاوا دى ب جە ئيت؟

بەرسقا قى پسيارى هەر د (صلاوەتان) ب خۆ دا دئيتەدان، دەمى ئەم دېيژن: (وعلى آل محمد) بەرەكەت و بەردەوامى دى ب ئالى موحه ممەدى بت، بەلى ئالى موحه ممەدى كينە؟

نە وە بت بېتە هزركرن كو (ئال) ل قيرى مروڤاينييا خوينى و نەسەب و مالباتييه، ئەف مەعنایا بايولۆژى بۆ پەيڤا (ئال) وەكى وى ديواربيە يى ل سەر ريكى دئيتەدانان، و نەهيىلت مروڤ بگەهتە ئارمانجى، هەر د وى سوورەتې دا يا فەرمان ب صلاوەتان تيدا ل مە هاتييه كرن، ئەف مەعنایا بەرتەنگا (آل محمد) دئيتە ژ بنبرن، ئايەتەكا سوورەتا (الأحزاب) ئاشكەرا دېيژت: ﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ﴾ (الأحزاب: ٤٠) ئەف ئايەتا گرنگييا پەيوەندييا بايولۆژى، يان مروڤاينييا خوينى د گەل پيغەمبەرى -سلاف لى بن- د تەرازييا خودى دا لادەت، موحه ممەد بابى چو زەلامين هەو نەبوويه بەلى ئەو پيغەمبەرى خودى

بوویه.. هوسا و ب ئیکجاری مهسهله بنبر دبت، نووحي دهمی داخوذا
 پژاربوونا کوپی خو کری، خودی گوتی: ئەو کارهکی چاک نینه، و ئیبراهیمی
 دهمی دوعا بو دووندهها خو کری، خودی گوتی: پهیمانا من ژ زۆرداران
 ناگرت. مهعنا: مهسهلا پهیوهندییا مروقی یا نهسهبی ب پیغهمبهری شه چو
 بهایی ناگههینته خودانی ئەگەر ئەو یا گریدای نهبت ب کارئ چاک و
 دویکهفتنا پیغهمبهری شه. کو تو مروقی پیغهمبهری یی نیزیکی بی، ئەشه چو
 کارتین پژاربوونی نادهته ته ئەگەر تو ئەو نهبی یی ل سهر وی ریکی بچی
 یا پیغهمبهر پی هاتی، ئەگەر مامینییا حه مزهیی بو پیغهمبهری -سلاش لی
 بن- ب تنی مفایهک گهاندبا وی، دقیا ئەبو لههه ب ژ ی پژار بیا!

مهعنا یا گهشا (آل محمد):

پا مهعنا یا گهشا (آل محمد) چیه؟

مسوگهر پهشا (آل) د زمانی عه ره بان دا مهعنا یا مروقانی و مالباتی
 ددهت، بهلی ئەو هندهک مهعنا یین زیده تر ژ ی ددهت، ئەف مهعنا یین زیده
 وی مهعنا یا بۆری ژ ی نابهت، بهلکی ئەو وی شه دوژیرت.

پهشا (آل) بیست و شەش جار ان د قورئانی دا دئیت، نیشهکا وان
 پهیوهندی ب فیرعهونی شه هیه، ئالی فیرعهونی، و کهسهک نینه وه هزر
 بکهت کو مهخسهد ب ئالی فیرعهونی د شان ئایهتان دا مروقین وی یین
 نیزیکی و مالباتا وینه، نه.. مهخسهد ب ئالی فیرعهونی ههر کهسهک بوو
 یی ل سهر ریبازا وی.

بهلی مهعنا فی ئەو نینه کو (ئال) د قورئانی دا بو مروق و خه لکی
 مالباتی نههاتییه گوتن، د عینی دهمی دا ده رێخستنا قورئانی بو هندهک
 ژ مروقین پیغهمبهران یین نیزیکی -وهکی کوپی و ژنی- ژ ناڤ (ئال و
 مالباتی) و هاتنا عه زابی ب سهر وان دا هندی دگههینت کو (ئالی)

مه‌عنایه‌کا فره‌تر ژ وئی هه‌یه یا د سه‌ری گه‌له‌ک ژ مه‌ دا، ئه‌و ژی مه‌عنایا دو‌یکه‌فتی و ئه‌تباعانه‌ حه‌تا رۆژا قیامه‌تی.. و ئه‌گه‌ر هه‌وه‌ ته‌ئکیده‌ک بۆ قتی گو‌تنی دقیت هه‌ما هه‌ر به‌ری خو‌ بدنه‌ صیغه‌تی سه‌له‌واتی یی ئه‌م دبیرین:

(وعلى آل إبراهيم) ئالى ئیبراهیمی کی بوون؟

و ئەو کارەکی ب زەحمەتە ژى چونكى مەسەلە ئەو نینە ھەما تو چووێه
 د ناڤ ئالى موحەممەدى دا، ئەو تو دى وەسا مینی ھەتا تو دمرى، نە..
 ڤى کىرارى بەردەوام نوکرن پى دڤیت، ئەگەر نە..
 دویر نینە ھەر دەمەکی ھەبەت تو ژ ناڤ ئالى موحەممەدى بییە دەرکرن، بەلى ژ بىر نەکە ئەگەر ھات
 و تو ھاتییە دەرکرن ژى دەرگەھ ب ئیکجاری ل بەر تە نائیته گرتن، ھەر
 جارەکا تە بڤیت تو دڤى دوبارە بڤرى.

(ئال موحەممەد) تىگەھەکا (ھەرەکی) یا نەرمە، جار فرەھ دیت و تە
 د ناڤ خۆ دا دھوینت، و جار د ناڤیک دا دچت و تە ژ ناڤ خۆ دھاڤیت،
 بەلى ئەڤ فرەھبوون و تیکچوونە بۆ ھندەک تشتین ژ دەرڤە ئیرادەیا تە
 نازڤت، نە..
 توبى یى بریارا ڤى چەندى ددە، لەو گازندە ژ تە ب خۆ
 دئیتەکرن ئەگەر ھات و تە ئیکا ھند کر کو تو بییە دەرکرن!

بۆچی ئیبراھیم..؟

پسیارەکا دی بەلکی بیته ھلیخستن: ئەرى بۆچی دانا مە بۆ صلاوہت
 و بەرەکەتى ل سەر موحەممەدى ب ئیبراھیمی ڤە دئیتە گرتدان؟ و ئەم وى
 ب صەلات و بەرەکەتا وى تەشبیه دکەین؟

ژ بىر نەکەن د صیغەتى صلاوہتى دا ئەم صەلاتا ل سەر موحەممەدى
 ب شیوہى بەردەوامیى دبیژین، ئەوى نوکە و پاشى ڤەدگرت: (اللهم صل
 على محمد) و د گەل ئیبراھیمی ئەم ب شیوہى کارى بۆرى ب تنى دبیژین:
 (کما صلیت على إبراھیم) ھەر وەکی ئەڤە ئیشارەتەکە کو ھەر پیغەمبەرەکی
 ھەبەت ژ بلى موحەممەدى ل دەمى وى، گاڤا وى کار بۆ ئاڤاکرنا شارستانییا
 تەوحیدی دکر صلاوہت ل سەر دھاتنە باراندن، بەلى پیغەمبەرى دووماھیى
 خودانى پەياما بەردەوام صلاوہت بەردەوام دى لى ئینەکرن، ل وى و ئالى
 وى ژى ئەوین بەردەوام ل پیکا وى دچن و چرایى وى ھل دگرن.

ئینانا مه بۆ ناڤی ئیبراهیمی ل ڤیڤی، وهکی ڤیبه‌ره‌ک ژ ڤیبه‌رین ڤیڤکا ته‌وحیدی، هه‌ر چه‌نده‌ ئه‌و به‌ری موحه‌مه‌دی ب ده‌مه‌کی درېژ هاتبوو، و ڤه‌ڤینه‌کا به‌لکی پتر ژ هزار سالان که‌فتیه‌ گازییا وی، مه‌ ل هندئ ئاگه‌هدار دکه‌ت کو چرایئ حه‌قییئ ئه‌گه‌ر خو ده‌مه‌کی درېژ کز بیت ژئ، به‌لئ ئه‌و قه‌ت و قه‌تا ناڤه‌مرت، ئه‌گه‌ر په‌ل ده‌مه‌کی درېژ د بن خولیئ ڤه‌ بمینت ژئ، هه‌ر ڤوژه‌ک دئ ئیت ئه‌و دئ گه‌ش که‌ت و ڤو‌ناهیئ (نه‌ کو ئاگری) ده‌ته‌ هه‌ر جه‌ه‌کی تاری.

ل دووماهیئ پسیاره‌کی دئ ژ ته‌ که‌م: ده‌مئ تو دچییه‌ د ناڤ (ئال موحه‌مه‌د) دا و داخواز ژ ته‌ دئته‌کرن تو ناڤه‌کی بۆ خو هلبژتری، تو هه‌ر دکه‌ی نئیزیکترین ناڤ بۆ ته‌ چییه‌؟

به‌ری تو هه‌را خو تیکڤه‌ده‌ی و بچی ل به‌رسڤان بگه‌ڤیئ جارئ کوهدارییا ڤئ حه‌دیسی بکه‌:

جاره‌کی پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- د گه‌ل هنده‌ک سه‌حابییئ خو چوو سه‌را قه‌بران دا، ئینا وی گو‌ت: ((السلام علیکم دار قوم مؤمنین، وددت لو أني رأيت إخواني)) من هه‌ز دکر کو من براییئ خو دیتبان.. سه‌حابییان گو‌تی: ما ئه‌م نه‌ براییئ ته‌ینه‌؟ وی گو‌ت: ((أنتم أصحابي، وإخواننا الذين لم يأتوا بعد)) هوین هه‌ڤالین منن، و براییئ مه‌ ئه‌ون یئ هئشتا نه‌هاتین^(۱).

خوزیا وی ئه‌و بوو ئه‌و براییئ خو بیینت، براییئ وی ئه‌وین هئشتا نه‌هاتین، به‌ری خو بدئ چاوا وی نئیزیکترین مه‌وقع ژ خو دا ته‌، ڤیجا بوچی تو خو پاشدا ده‌ی؟!

(۱) سه‌حیحا موسلمی (۶۰۷).

ل دووماهییی نیژیکه نه‌لنده‌کا نوی به‌لیت

کیمیاهر گه‌له‌ک ل دویف هندئ گه‌ریان کو وی ئکسیری په‌یدا کهن یئ
(شیفرا عونصران) فه‌که‌ت و بشیت عونصرئ بیخیر بگوهورت و بکه‌ته
عونصره‌کی ب قیمةت.. و کارئ وان نه بوو راستی!

تو ل وی ئکسیری نه‌گه‌ریئ دا عونصرئ خه‌لکی پی بگوهوری، نه.. تو
هزر نه‌که خه‌لکی عونصره‌کی بیخیرئ هه‌ی، نه‌گه‌ر خو مه‌سه‌له ب سه‌رغه
وه‌سا بو ته یا ئاشکه‌را ژئ بت، مه‌سه‌له یا وه‌سا نینه.. عونصرئ وان یئ
باش ژه‌نگی یا گرتی، و ژئ ژه‌نگی هه‌وجه‌یی ب جه‌لیکرنه‌کی هه‌یه دا
عونصرئ صافی دیار که‌ت، ل ئکسیره‌کی نه‌گه‌ریئ دا عونصرئ بو ته
بگوهورت، د ناف میراتی موحه‌مه‌دی دا -سلاف لی بن- ل وی مادده‌یی
بگه‌ریئ یئ مروّقی رادکه‌ت و ل راستییا وی دزقینت، و ژه‌نگا وی ژئ
دبه‌ت، و جاره‌کا دی وی ل ریزا ئیکئ ددانت..

نه‌گه‌ر بزاقین کیمیاهران سه‌ر نه‌گرت بت، و ئهو نه‌شیا بن بگه‌هنه
ئکسیری، تو به‌ری خو ژ ریکا کیمیاهرئ نوی وهرنه‌گیره، وبلا ته هیقی
هه‌بت کو گه‌هشتنا ئکسیرئ راست و دورست ئه‌وی ژینی دگوهرت د ریکا
کیمیاهریا نفیژئ را دچت.. ب تنی کیمیاهریا نفیژیه دشیت گوهورینی
بکه‌ت، ب تنی ئه‌وه دشیت مه‌عه‌دنئ مروّقی ل جه‌وه‌ری وی یئ ئه‌صلی
بزقینته‌قه. ده‌سپیک دئ ب وی کاره‌بی بت یا دگه‌هین هنده‌ک مروّقین
عه‌ده‌تی دا دچت، پاشی دگه‌هته ئیک و چریسکا ئیکئ هل دکه‌تی..

.. و مخابن ئاخفتن گه‌هشته دووماهییی، به‌لی -کی دزانت- به‌لکی

وی ژ نوی ده‌ست پی کربت!!

ناشرۆك

پەن	بابەت
۵	ئەف كىتەپ
۷	بۆچى ئەم نىقىزى دىكەين؟
۵۰	بەرى ئەم دەست ب نىقىزى بىكەين
۷۷	دەمى ئەم دەست ب نىقىزى بىكەين
۹۴	(فاتىحە) ئەو ستوينا بىيى وى نىقىز نابت
۱۲۷	حەرەكىن نىقىزى ئەو قالىي مەننايى دپارتىز
۱۴۵	پوینشتن بۆ خواندنا (تەحىياتى)
۱۷۸	ل دووماهىيى نىزىكە ئەلندەكا نوى بەهلىت